

ကမ္ဘာရေးရာ GLOBAL AFFAIRS

အမှတ် ၁၂ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၂

စူပါ ပါဝါတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမည်လော . . .

(ယူကရိန်း၊ အင်ဒိုပစိဖိတ်နဲ့ ထိုင်ဝမ်အရေး)

urmq&am

trsf12

azazmq&D 2022

၂၀၂၁ ခုနှစ်

၂၀၂၁

၂၀၂၁ ခုနှစ်

၂၀၂၁ ခုနှစ်

၂၀၂၁ ခုနှစ်

၂၀၂၁ ခုနှစ် (၂၀၂၁-၂၀၂၂) ခုနှစ်

အထွေထွေ အချက်အလက်

၂၀၂၁ - ၈၃၈၇၅၆၈

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma& ; t zlu xwfa0onf/

wefk	5500 usyf
tk&	1500
vksfz kzf	jrefma&&ma vlv ma& ; t zlu
xwfa0ol	0atmifkbe(02506)
yefl	0azmfr fef( )
	atzupmay
	trsf(118)?(4)vrf!
	yodjryfulfa'ykl

rmwDum

t, fDmpum;

9

စူပါ ပါဝါတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမည်လော
(ယူကရိန်း၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်နှင့် ထိုင်ဝမ်အရေး)

t xlaqmi fyg

၁။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်မှ စစ်ငွေသန်းရာနေရာ
Flashpoint from Indo-Pacific
aeZif/wf

13

၂။ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု (သို့မဟုတ်) အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်းမှ
နယူးဒေလီ၏ ခံတပ်
a'gumEbfqD

21

Ebf&

၃။ ရုရှား-ယူကရိန်း အရေးအခင်း
ukbf

31

၄။ စစ်အေးခေတ် တစ်ကျော့ ပြန်လာပြီလား
aumEbf

39

၅။ ကပ်ဘေးသင့် နိုင်ငံရေးအစီအစဉ်
okEbfu0bf

45

၆။ သမ္မတပူတင် အိန္ဒိယကို ဘာကြောင့် သွားခဲ့တာလဲ
oefEbf(nmajr)

55

pyGa&

၇။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွက် သုံးသပ်ချက်
aumfuf(SMART)

61

၈။ ခါးပတ်တစ်ကွင်းလမ်းတစ်စင်း အစီအစဉ်ဆိုတာဘာလဲ
[ef/wf

67

၉။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်က ရေနံ
yarmu0kbfmi f

75

၁၀။	အာရှ ၂၀၅၀ ykwif	81
၁၁။	စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ပေးစွမ်းမည့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ် စတင်အသက်ဝင်လေပြီ oefrih	89
၁၂။	ဈေးကွက်စနစ်နှင့် အစိုးရ apnEktokabm'aA')	97
၁၃။	N. Gregory Mankiw ၏ စီးပွားရေးအခြေခံမူများ e'D	103

pp&

၁၄။	အာရ်အိုင်စီ၊ ယူအက်စ်၊ ဂျပန်၊ ပြင်သစ်နှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်အရေး KMA	115
၁၅။	ကမ္ဘာ့စစ်အင်အားကြီး အမေရိကန်-အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ ဘာကြောင့် ကျရှုံးရသလဲ &X(0dy)	125
၁၆။	တတိယကမ္ဘာစစ်ကို ဘယ်အရာတွေက ဖြစ်စေနိုင်တာလဲ EktpEkt	131
၁၇။	ထိုင်ဝမ်စစ်ပွဲက“စူးအက်အကျပ်အတည်း”မှာ အမေရိကန် အရဲစွန့်ခြင်း armiwi&E(ewfirm)	139
၁၈။	ခေတ်သစ်ဒရုန်းစစ်ပွဲ (သို့မဟုတ်) နာဂေါ်နို - ကရာဘတ်ကို အောင်နိုင်ခြင်း ausmZ	147

vr&

၁၉။	ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အားကောင်းနေသော အဂတိလိုက်စားမှု atmirwfnol	153
၂၀။	နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်တတ်သည့် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) &thet	163

အယ်ဒီတာ့စကား

စူပါ ပါဝါတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမည်လော
(ယူကရိန်း၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်နှင့် ထိုင်ဝမ်အရေး)

“နေ့စဉ်ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေသော ကမ္ဘာ့ရေးရာများကို
မျှဝေခံစား သိရှိနိုင်ရန်နှင့် လေ့လာသင်ခန်းစာယူနိုင်ရန်
ဤ “ကမ္ဘာ့ရေးရာ” စာစောင်တွင်
နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊
နည်းပညာ၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်
စသည်ဖြင့် ခေါင်းစဉ်များကို ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။
အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါပေါ် မူတည်ပြီး
အခြားသင့်တော်ရာ ခေါင်းစဉ်များဖြင့်လည်း
အလျဉ်းသင့်သလို ဖော်ပြသွားရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်”

၂၀၂၂ ခုနှစ်သစ်ကော် ကြိုဆိုခြင်းနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့ရေးရာ အမှတ် (၁၂) ထွက်ရှိလာပြီ ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစု ဒုတိယဆယ်စုနှစ် အလယ်ခန့်ကစပြီး ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင် နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းများက ဒရာမာဆန်ဆန် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများ တိုးတက်လာခဲ့သလို ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာကြီးသည် ပိုမို ပေါင်းစည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ “ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံများနှင့် ပြည်သူများ၏ ပိုမိုနီးကပ်သော ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြီးမားသော ကုန်ကျစရိတ်များ လျော့ချလာနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊ အရင်းအနှီး၊ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် လူများ၏ နယ်နိမိတ်များ ဖြတ်ကျော် စီးဆင်းမှုများဆိုင်ရာ အတား အဆီးများကို ဖြိုခွဲခြင်းဖြင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို သယ်ဆောင်လာခဲ့သည်” ဟု နိုဘယ် ဆဂျင် Joseph Stiglitz က အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

ယခုမျက်မှောက်ကာလတွင် အိုင်စီတီနည်းပညာများ အံ့မခန်း တိုးတက်လာခြင်း ကို မျက်မြင်ထင်ရှား တွေ့မြင်နေကြရသည်။ နေ့စဉ်ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်နေသော ကမ္ဘာ့ရေးရာ များကို မျှဝေခံစား သိရှိနိုင်ရန်နှင့် လေ့လာသင်ခန်းစာယူနိုင်ရန် ဤ “ကမ္ဘာ့ရေးရာ” စာစောင် တွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ နည်းပညာ၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စသည်ဖြင့် ခေါင်းစဉ်များကို ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။ အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါပေါ် မူတည်ပြီး အခြားသင့်တော်ရာ ခေါင်းစဉ်များဖြင့်လည်း အလျဉ်းသင့်သလို ဖော်ပြသွားရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ကမ္ဘာ့ရေးရာ အမှတ် (၁၂) တွင် စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ရှုရမည့် “အထူးဆောင်းပါး” နှစ်ပုဒ်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ နေဇင်လတ်၏ “အင်ဒို-ပစိဖိတ်မှ စစ်ငွေသန်းရာနေရာ” ဆောင်းပါးနှင့် ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး၏ “အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု သို့မဟုတ် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာအတွင်းမှ နယူးဒေလီ၏ ခံတပ်” ဆောင်းပါးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလ နောက်ပိုင်းမှသည် မျက်မှောက်ကာလအထိ အာရှ- ပစိဖိတ်ဒေသ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ချစ်ကြည်မှုအပေါ်တွင် တည်မှီသယောင် ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ယခုအခါ အာရှဒေသ၏ စီးပွားရေးနှင့် စစ်ရေးအင်အားတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုသည် ဒေသန္တရ အခြေအနေများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲလျက်ရှိပြီး အမေရိကန်နှင့် အာရှ၏ မဟာမိတ် အခြေအနေအပေါ် လောင်းရိပ် သင့်နေသည်။ ယခုအချိန်သည် အာရှနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်၏ အတွေးအမြင်တို့ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်၍ လိုက်လျောညီထွေပြုပြင်ရန် အချိန်ကာလဖြစ်သည်ဟု နိုင်ငံရေး ပညာရှင်များက ဆိုညွှန်းကြသည်။ အာရှတိုက်၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုသည် အာရှတိုက်၏ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အင်အားကိုပါ ဒွန်တွဲတိုးမြှင့်လာစေခဲ့ပြီး အာရှပစိဖိတ် ဒေသတစ်ခွင် တွင် ဩဇာသမ္ဘာစဉ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုက်သည်။

နေဇင်လတ်၏ အထူးဆောင်းပါးတွင် ကမ္ဘာ၌ စစ်ငွေသန်း flashpoint (၃) နေရာကို မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြထားရာ စိတ်ဝင်တစား ဖတ်ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ရေးရာ လေ့လာသူ

များအတွက် ရှုပ်ထွေးလာသော မဟာကစားပွဲကို ဤဆောင်းပါးတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထူးခြားသည်ကား မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် အခြားအာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် ပေါင်းကူးနိုင်ငံ တစ်ခုအထိ အချက်အချာ ကျလာသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အနောက် အုပ်စု၏ စိတ်ဝင်စားစရာ နယ်မြေတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ရတော့သည်ဟု ဆရာနေဇင်လတ်က ထည့်သွင်း ရေးသားထားသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး၏ အထူးဆောင်းပါးကလည်း တစ်မူထူးခြားနေသည်။ အန်ဒမန် နှင့် နီကိုဘာကျွန်းကွင်းဆက်သည် မလက္ကရေလက်ကြား၏ အနောက်ဘက်ဝင်ပေါက် အနီးတွင် ကပ်လျက်တည်ရှိပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် သွားလာမှုအများဆုံးပင်လယ်ရေလမ်းကြောင်း များအနက်တစ်ခုပေါ်တွင် ခွထိုင်ထားရန်၊ အဆိုပါကျွန်း ကွင်းဆက်သည် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှအား ဆက်စပ်ပေးထားသည်။ အချက်အလက်၊ အကိုးအကား အပြည့် အစုံနှင့် သုတေသနဆန်ဆန် ရေးသားထားရာ မဟာဗျူဟာမြောက် ပထဝီအနေအထားကို လေ့လာသိရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကိုကိုးကျွန်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုတို့နှင့် ရေမိုင် ၂၂ မိုင်သာ ကွာဝေးသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း တရုတ်၏ တည်ရှိမှု ကြီးထွားလာခြင်းကြောင့် အကျိုးဆက်နှစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်း ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦးက သုံးသပ်ရေးသားထားသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်ကို သမင်လည်ပြန်ကြည့်လျှင် ကမ္ဘာကြီးသည် ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ် ကပ်ဘေး မှ လွတ်မြောက်ရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ ကာကွယ်ဆေးများအကြောင်း နားရည်ဝပြီး တစ်နှစ်တာ ကုန်ဆုံးခဲ့ရသည်။ ဒယ်လ်တာ (Delta) ဗိုင်းရပ်စ်မျိုးကွဲကြောင့် လူပေါင်း သန်းနှင့်ချီပြီး ထပ်မံသေဆုံးခဲ့ရသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ကာကွယ်ဆေးပေါင်း ၆ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ (ဆေးအလုံးရေ သန်း ၆၄၀၀) ခန့် စီမံထိုးနှံပေးခဲ့သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကို ရင်ဆိုင်နေရင်း ကမ္ဘာနိုင်ငံရေး မြင်ကွင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရန် လတ်တလော လူအများ စိတ်ဝင်စားနေသော ရုရှား-ယူကရိန်းအရေးအခင်း၊ စစ်ဘေးသင့် တစ်ကျော့ပြန်၊ ကပ်ဘေးသင့် နိုင်ငံရေး အစီအစဉ်နှင့် သမ္မတပူတင်၏ အိန္ဒိယခရီးစဉ် နိုင်ငံရေးဆောင်းပါးတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ကမ္ဘာတစ်ခွင် မျှော်ကြည့်လေလျှင် နိုင်ငံရေးနှင့်အတူ ဆက်နွယ်လာသော စီးပွားရေး ၏ အခန်းကဏ္ဍကလည်း အရေးကြီးနေပြန်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဂျီဒီပီကို လေ့လာကြည့်ရာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၄ ထရီလျှံအထိ ရှိခဲ့သည်။ အမေရိကန်၊ တရုတ်၊ ဂျပန်နှင့် ဂျာမနီလေးနိုင်ငံ၏ GDP စုစုပေါင်းမှာ ကမ္ဘာ့ GDP ထက်ဝက်ကျော် ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် GDP အရ စီးပွားရေး အနိမ့်ပါးဆုံး နိုင်ငံများတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများနှင့် ကျွန်းနိုင်ငံများ ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ ဤကမ္ဘာရေးရာစာစောင် အမှတ် (၁၂) တွင် နိုးထရန်းကြွလာပြီး ကြွယ်ဝချမ်းသာလာမည့် အာရှ၏ အနာဂတ်ကို မျှော်မှန်းကြည့်လိုပါလျှင် “အာရှ ၂၀၅၀” ကို ဖတ်ပါဟု ညွှန်းလိုပါသည်။ ယင်းနှင့်အတူ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်က ရေနံ၊ စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ပေးစွမ်းမည့် အာဆီယံဈေးကွက်ကို ဖော်ညွှန်းသည့် RCEP၊ 2022 ခုနှစ် သုံးသပ်ချက်၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခါးပတ်တစ်ကွင်း လမ်းတစ်စင်း အစီအစဉ်၊

ဈေးကွက်စနစ်နှင့် အစိုးရ N. Gregory Mankiw ၏ စီးပွားရေး အခြေခံမူများကို မျက်မှောက် စီးပွားရေးမြင်ကွင်းများနှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသည်။

ကမ္ဘာ့ရေးရာဆိုသည့်အတိုင်း “စစ်ရေး” ကဏ္ဍသည်လည်း စာဖတ်သူများ ဗဟုသုတ ရရှိစေရန် ကမ္ဘာပေါ်က စစ်ရေးစစ်ရာ လတ်တလောဖြစ်ရပ်များနှင့် ယှဉ်ပြီး တွေးတောစဉ်းစား စရာ ဆောင်းပါးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ EU ၏ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသသို့ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းကို အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဆောင်းပါးတွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါ မည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် တာလီဘန်များ အောင်ပွဲပြန်ရလာသည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်နှင့်ယှဉ်ပြီး “အမေရိကန်-အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ ဘာကြောင့် ကျရှုံးရသလဲ” ဆောင်းပါးတွင် လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ပါမည်။ တရုတ်၏ စစ်ရေး ရည်မှန်းချက်နှင့် ထိုင်ဝမ် ပြဿနာ၊ ခေတ်သစ်ဒရန်း စစ်ပွဲနှင့် တတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်နိုင်ခြေများက ကမ္ဘာအနှံ့ ရှိနေမှုတို့ ကို စစ်ရေးကဏ္ဍ ဆောင်းပါးများအဖြစ် စုစည်းတင်ပြထားပါသည်။

“လူမှုရေး” ကဏ္ဍ ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ကမ္ဘာအနှံ့ အဂတိလိုက်စားမှုများတွင် အားအကောင်းဆုံး မူးယစ်ဆေးဝါးကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတကာ ရေးရာတွင် NGO များ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး နီကာရာဂွါ၊ ဗင်နီဇွဲလား၊ ဆီးရီးယားနိုင်ငံတို့၏ ဖြစ်ရပ်များနှင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖော်ပြထားသည်ကို ဖတ်ရှုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ “ကျန်းမာရေး” ကဏ္ဍ ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ကမ္ဘာ့သေဆုံးမှု အများဆုံး ထိပ်တန်း ရောဂါ (၁၀)မျိုးကို သိရှိနိုင်ပြီး ကျောက်ကပ်ရောဂါဆိုင်ရာ ခေတ်စိစက်ပစ္စည်းများအကြောင်း အသေးစိတ် လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ရန် တင်ပြထားပါသည်။

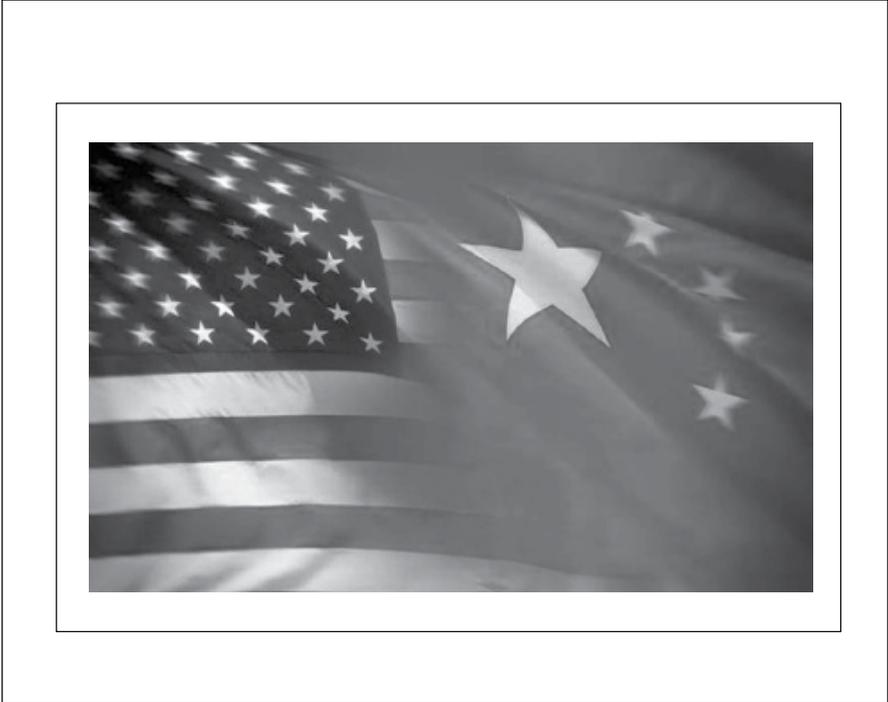
“နည်းပညာ” အခန်းကဏ္ဍတွင် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာနှင့် လေအားလျှပ်စစ် အသုံးပြုမှုများကို ဗဟုသုတရရှိစေရန် ဖော်ပြထားသည်။ “နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး” ကဏ္ဍ တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာနှင့် တရုတ်-တူရကီ ဆက်ဆံရေးကို ဖော်ပြ ထားသည့်အပြင် “သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်” ခေါင်းစဉ်အတွက် ဂျပန်နိုင်ငံမှ လေ့လာသင်ယူ နိုင်စရာများကို ဖော်ညွှန်းထားပါသည်။

အာရှသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတွင် အချက်အချာ ဖြစ်လာသည်။ အာရှဒေသနိုင်ငံ အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် အရေးကြီးလာပြီ ဖြစ်သည်။ အာဆီယံသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် မရှိမဖြစ်သော အနေအထားသို့ ရောက်ရှိ နေသည်။ ဥရောပတိုက်ဘက်ကြည့်လျှင် ရုရှား-ယူကရိန်း အခြေအနေကို စိုးရိမ်နေကြသလို ရုရှားသည် နေတိုးအဖွဲ့ အရှေ့ဘက်သို့ နယ်မြေချဲ့ထွင်လာနေသည်ကို စိုးရိမ်နေသည်။ အီတလီ၊ စပိန်တို့တွင် လူအများစုက စီးပွားရေးစနစ်ကို ပြောင်းလဲလိုကြသည်။ ဤသည်တို့မှာ မျက်မှောက် ကမ္ဘာ့အခြေအနေ၏ ရုပ်ပုံလွှာအချို့သာ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ရေးရာ စာစောင်ကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ်အကြောင်းအရာမျိုးစုံကို ခြုံငုံသုံးသပ်နိုင်လိမ့် မည်ဟု ယုံကြည်ပါကြောင်း တင်ပြရပါသည်။

အင်ဒို-ပစိဖိတ်မှ စစ်ငွေသန်းရာနေရာ
Flashpoint from Indo-Pacific

aeZi f/wf

“ မူလက ပစိဖိတ်ဒေသထဲမှ Asia-Pacific ဟူသော
ဧရိယာကို အမေရိကန်ဘက်မှ တရုတ်ထိန်းချုပ်ရေး
လွှမ်းမိုးထားနိုင်အောင် စီမံခဲ့သည်။
တရုတ်တို့၏ ထိုးဖောက်အား ကောင်းမွန်မှုကြောင့်
အိုဘားမားလက်ထက်တွင် ပိုမိုကျယ်ဝန်းသော Indo-Pacific
ဟူသော ဧရိယာကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်
Indo-Pacific Command ဟူသည့်
ရေတပ်ဌာနချုပ်အသစ်တစ်ခုကို ထပ်မံဖွဲ့စည်းခဲ့ပါ၏။
အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင်
အိန္ဒိယနှင့် အာဖရိကအစပ်ပိုင်းအထိ
ကျယ်ပြန့်စွာပါဝင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်”

ထူးထူးခြားခြား ၂၀၂၁ ခုနှစ်သည် ကမ္ဘာကြီး၌ စစ်ငွေသန်းနေရာအချို့ကို မွေးဖွားပေးခဲ့၏။ အမေရိကန်-တရုတ်-ရုရှား သုံးပွင့်ဆိုင်ယှဉ်ပြိုင်မှုက အကြောင်းရင်း ဖြစ်လာခဲ့ပြီး အနာဂတ်အတွက် အဆုံးအဖြတ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်လာပါသည်။ စစ်ငွေသန်းရာမှ စစ်မီးပွား တောက်လာမည်လား? သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းနိုင်မည်လား စိတ်ဝင်တစား စောင့်ကြည့်နေကြသည်။ စစ်မီးတောက် ထားခဲ့သည်ဟုဆိုရလျှင် ရလဒ်သည် နိုင်ငံတို့၏ အခြေအနေကို များစွာ ပြောင်းလဲပေးနိုင်သည်ဖြစ်၍ ရှေးကနှင့်မတူ များစွာသတိထား နေကြဟန်ရှိသည်။

လောလောဆယ် ကမ္ဘာ၌ စစ်ငွေသန်း Flashpoint သုံးနေရာရှိသည်။

- ယူကရိန်း
- ထိုင်ဝမ်
- အင်ဒို-ပစိဖိတ် တောင်တရုတ်ပင်လယ်

တို့ဖြစ်ကြသည်။

သုံးနေရာလုံး တစ်ပြိုင်နက်တည်းတော့ စစ်မီးမတောက်လောင်ပါချေ။ တစ်နေရာ တည်း စစ်မီးတောက်ရုံဖြင့် စစ်ထဲ ပါဝင်ထိပ်တိုက် တွေ့ကြသူများ၏ အခြေအနေက များစွာ ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။

စစ်ငွေသန်းနေရာကိုလေ့လာလျှင် -

- ယူကရိန်း၌ အမေရိကန်နှင့် ရုရှားထိပ်တိုက် တွေ့ကြုံရပေမည်။
- ထိုင်ဝမ်၌ အခြေခံအားဖြင့် အမေရိကန်-တရုတ် ဟု ဆိုပါသော်လည်း အမေရိကန်ဘက်၌ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျ၊ ယူကေ တို့ ပါဝင်လာနိုင်ပြီး၊ တရုတ်ဘက်မှ မြောက် ကိုရီးယားက စစ်ဖြည့်နိုင်ပါသည်။
- အင်ဒိုပစိဖိတ် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ဘက် တွင်လည်း ထိပ်တိုက်တွေ့ကြုံရမည့်နိုင်ငံမှာ အမေရိကန်၊ တရုတ်တို့သာဖြစ်သည်။

စစ်ငွေသန်းသုံးနေရာလုံးတွင် အမေရိကန်ပါဝင် နေသဖြင့် မည်သူက ရန်လိုသည်ကို လွယ်ကူစွာ မြင်တွေ့ နိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာကို လွှမ်းမိုးထားပြီး ဗိုလ်ကျစိုးမိုးခဲ့ သော စူပါ-ပါဝါ အမေရိကန်သည် ယခုအခါ အင်အား ကြီးမားလာသော တရုတ်နှင့် ရုရှားပူးပေါင်းမှုဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရလေပြီ။

“စစ်ငွေသန်း သုံးနေရာလုံးတွင် အမေရိကန်ပါဝင် နေသဖြင့် မည်သူက ရန်လိုသည်ကို လွယ်ကူစွာ မြင်တွေ့ နိုင်ပါသည်”

အမေရိကန် တရုတ်အပေါ် စမ်းသပ်ချက်

ထိုင်ဝမ်ပြဿနာသည် လတ်တလောဖြစ်သည်။ ထိုင်ဝမ် မတိုင်မီ၊ အမေရိကန်ကို ဟောင်ကောင်ဖြင့် အားစမ်းခဲ့ပါ၏။ ဒီမိုကရေစီ မျက်နှာဖုံးတပ်ပြီး ဆန္ဒပြ လှုပ်ရှားသူများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ CDM ဟူသော အစိုးရကို ဆန့်ကျင်မှုသည် ဟောင်ကောင်တွင် စတင် သုံးစွဲခဲ့ကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ပုံတူအသုံးချသွား ခဲ့၏။ ဟောင်ကောင်တွင် CDM ခဏချင်း ကျယ်ပြန့် သွားခဲ့၏။ ဟောင်ကောင်နှင့် တရုတ်ပြည်မကြီးသည် တစ်နယ်မြေတည်းဖြစ်သောကြောင့် ဟောင်ကောင် နယ်စပ်တွင် တရုတ်က စစ်ရေးအသင့်ဖြင့် တစ်လ လောက် ပြုလိုက်သည်။ နောက်ဆုံး ဟောင်ကောင် ငြိမ်သွားခဲ့ပါသည်။

တရုတ်ထိန်းချုပ်ရေး၊ အနှောင့်အယှက်ပြုရေး အစီအမံကို အမေရိကန်က နောက် တစ်လှမ်းဆုတ်ပြီး ရေခြား၊ မြေခြားဖြစ်သော ထိုင်ဝမ်ပေါ်သို့ စီးစတင်လိုက် သည်။ ထိုင်ဝမ် သမ္မတကလည်း ရဲရဲတောက် တရုတ်

ဆန့်ကျင်သူ ဖြစ်သောကြောင့် တရုတ်-ထိုင်ဝမ် များစွာ တင်းမာခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

NATO ရှိနေပါသော်လည်း AUKUS ကို ချက်ချင်းဖွဲ့စည်းလိုက်ခြင်းမှာ ထိုင်ဝမ်ကို အင်အား ဖြည့်ဆည်းရန် ဖြစ်သည်။ အသုံးချခံအဖြစ် သဘောပေါက်သွားသော UK က နောက်ဆုတ်ပြီး ဆိတ်ဆိတ်နေလိုက်ပါသော်လည်း ဩစတြေးလျကမူ ထိုင်ဝမ်ကို ထိပါးလျှင် ဩစတြေးလျမှ တိုက်ချင်းပစ်ခံပျံများ ပျံသန်းလာမည်ဟု ကြွေးကြော်ခဲ့ပါသေးသည်။

သို့သော်လည်း ဂျပန်နှင့် တောင်ကိုရီးယားကမူ ထိုင်ဝမ်ကို တရုတ်ဘက်မှ စစ်ရေး ပြုလုပ်လာပါလျှင် အမေရိကန် + ထိုင်ဝမ် + ဂျပန် + တောင်ကိုရီးယားပင် ခံနိုင်မည်မဟုတ် ဟု လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ပြောကြားပြီး သွယ်ဝိုက်၍ စစ်တန်းရေးအတွက် ပြောကြားခဲ့သည်။

ထိုင်ဝမ်ကို တရုတ်ဘက်မှ စစ်ရေးအရ ဆောင်ရွက်လာလျှင် အမေရိကန်က ထိုင်ဝမ် ဘက်မှ ကူညီရလိမ့်မည်ဟု အိမ်ဖြူတော်မှ ဆိုခဲ့ပါသော်လည်း...

တရုတ်ဘက်မှ အသံလွန်ခုံးပျံအဆင့်မြင့်ကို နှစ်ကြိမ် စမ်းသပ်ပြလိုက်သောအခါ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဘလစ်ကင်က ထိုင်ဝမ်ကိစ္စကို UNS မှ ကြားဝင်ပေးသင့်သည်ဟု လေသံ ပြောင်းသွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

CIA လျှို့ဝှက်အစီရင်ခံစာ

တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ပုံမှန်သုံးသပ်ထားသော CIA ၏ စာမျက်နှာ ၂၀၀ ပါ လျှို့ဝှက် အစီရင်ခံစာ ထွက်လာသည်။ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ နည်းပညာ၊ နိုင်ငံရေး၊ ဩဇာအာဏာဘက်က တစ်ဟုန်ထိုး ကြီးထွားလာသော တရုတ်တို့ကို စစ်ရေးကဏ္ဍမှာပင် အချို့နေရာများ၌ အမေရိကန်က မမီတော့ဟု ဆိုထားသည်။ ဥပမာ အသံလွန် အနိမ့်ပျံ၊ ရေဒါ ဖမ်းမရသော တရုတ်၏ နောက်ဆုံးစမ်းသပ် ပစ်လွှတ်အောင်မြင်ခဲ့သည့် ခုံးပျံကို အမေရိကန်တို့ မပစ်ချနိုင် တော့ချေ။

အမေရိကန်သည် ယခင်ကလို ဆိုဗီယက်ယူနီယံနှင့် တစ်နိုင်ငံချင်း ထိပ်တိုက်တွေ့ရ သည်မျိုး မဟုတ်တော့ဘဲ ယခုအခါ အင်အားကြီးသော ရုရှားနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံပေါင်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း ထိုရန်သူ နှစ်နိုင်ငံတို့ အင်အားအမှန်ကိုပါ သုံးသပ်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခြုံ၍ဆိုရလျှင် အမေရိကန်သည် တရုတ်နှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့ကြရသည်ဟုဆိုသော် လည်း နောက်တွင်ပါလာမည့် ရုရှား၊ မြောက်ကိုရီးယား၊ အီရန် အစုအပေါင်း၏ အင်အားကို ရင်ဆိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယခင်ကလို Proxy ဟူသော ကြားခံစစ်တလင်းထား၍လည်း မရ တော့။

အမေရိကန်အနေနှင့် တရုတ်နှင့်ရုရှား၏ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ စိန်ခေါ်မှုအောက်ကို ကောင်းစွာရောက်ရှိသွားခဲ့ပြီး မိမိဘက်မှ သာလွန်အင်အားဖြင့် တွေ့ဆုံခြင်းမျိုး မဟုတ်တော့ ကြောင်း သုံးသပ်ချက်ဖြစ်သည်။ သွယ်ဝိုက်၍ဆိုရပါလျှင် အမေရိကန်၏ နိဂုံးချုပ်နေဝင်ချိန် ကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ဖြတ်သန်းမည်လား? အခြေအနေဆိုးနှင့် ဖြတ်သန်းရမည်လားကို မြင်ကွင်းဖော်ထားသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။

ပစိဖိတ်မှ အင်ဒို-ပစိဖိတ်သို့

တစ်ချိန်တစ်ခါ အင်္ဂလိပ်တို့လက်ထက်မှစ၍ ပစိဖိတ် သမုဒ္ဒရာ ထိန်းချုပ်ရေး Doctrine ကို အမေရိကန်တို့ ကိုင်စွဲခဲ့ပါသည်။ တိုးတက်လာသော တရုတ်ထိန်းချုပ်ရေး Agenda က ထိပ်တန်းရောက်လာခဲ့သည်ဖြစ်၍ တရုတ်၏ ပစိဖိတ်အတွက် နေရာကို မိတ်ဆွေနိုင်ငံများတွင် စစ်စခန်း များ တည်ဆောက်၍ ဟန့်တားရန် ကြိုးစားခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်းများလှချေပြီ။ တရုတ်ဘက်ကလည်း ရအောင် ဖောက်ထွက်ပြီး နောက်ဆုံး တောင်တရုတ်ပင်လယ် အငြင်းပွားကျွန်းစုများတွင် တရုတ်၏ရှေ့တန်းစစ်စခန်းဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည့် ရေတပ်နှင့် ခိုးယူစခန်းများ တည်ဆောက်လာ သည်ကို တွေ့ ရသည်။

မူလက ပစိဖိတ်ဒေသထဲမှ Asia-Pacific ဟူသော ဧရိယာကို အမေရိကန်ဘက်မှ တရုတ် ထိန်းချုပ်ရေး လွှမ်းမိုး ထားနိုင်အောင် စီမံခဲ့သည်။ တရုတ်တို့၏ ထိုးဖောက်အား ကောင်းမွန်မှုကြောင့် အိုဘားမားလက်ထက်တွင် ပိုမို ကျယ်ဝန်းသော Indo-Pacific ဟူသော ဧရိယာကို ထိန်းချုပ် နိုင်ရန် Indo-Pacific Command ဟူသည့် ရေတပ်ဌာနချုပ် အသစ်တစ်ခုကို ထပ်မံဖွဲ့စည်းခဲ့ ပါ၏။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ တွင် အိန္ဒိယနှင့် အာဖရိကအစပ်ပိုင်းအထိ ကျယ်ပြန့်စွာ ပါဝင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

ကမ္ဘာကြီး၏ စီးပွားရေးအရွေ့သည် အနောက်ဘက် မှ အရှေ့သို့ စီးဆင်း၏။ အာရှခေတ်ဟု အချို့က သတ်မှတ် သည်။ ထိုအထဲတွင် တရုတ်၏ တိုးတက်မှုက လွန်စွာ အား ကောင်းလာပြီး အမေရိကန်အတွက် ပြိုင်ဘက်အထိ ဖြစ် လာခဲ့သည်။ ASEAN Centrality အာဆီယံ ဗဟိုပြုဟု ဆိုကြ ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် အခြား အာဆီယံ နိုင်ငံများအတွက် ပေါင်းကူးနိုင်ငံတစ်ခုအထိ အချက်အချာ ကျလာသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အနောက်အုပ်စု၏ စိတ်ဝင်စားစရာ နယ်မြေတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ရတော့သည်။

ရှုပ်ထွေးလာသော မဟာကစားပွဲ

Highly Complex Grand Game ကမ္ဘာ့ရေးရာအပေါ် အမှီပြုသော မဟာကစားပွဲများသည် ရှေးကထက်ပို၍ နက်နဲ ရှုပ်ထွေးလာပြီး မကြုံဖူးသော လောဘ၊ ရန်လိုမှုတို့၏

“မည်သည့်အဖွဲ့က မည်မျှအင်အားရှိသည် ဆိုခြင်းမှာ သူတို့ ရေးဆွဲသည့် New World Order ဖြစ်ပါ၏။ အားလုံးထဲတွင် တရုတ်၏ ကစားကွက်က အတော်ပင် အားကြီးမားပြီး ဗျူဟာပိုမြောက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဒုတိယ အင်အားကြီးဆုံးဟု ဆိုနိုင်သည့် ရုရှားသည်ပင် တရုတ်ကစားကွက်ကို မျက်လုံး ပြူးလောက်အောင် စောင့်ကြည့်နေရသည့် အခြေအနေဖြစ်ပြီး အနာဂတ် အင်အားကြီး နိုင်ငံ ဖြစ်လာမည်ဟု ဆိုသော ...”

မောင်းနှင်မှုသည်လည်း ကြီးမားလာခဲ့ပါ၏။ ကမ္ဘာ့အဆင့် မဟာကစားပွဲ Grand Game များတွင် အမေရိကန်သည် အတော်ပင် နောက်ကျ ကျန်ရစ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်လောက် ပါ၏။

ကမ္ဘာကြီးကို အမှန်တကယ် ကစားနေသောအဖွဲ့ သုံးဖွဲ့ရှိသည်။

- တရုတ်
- ရုရှား
- အမေရိကန်မဟုတ်သော၊ OIC မဟုတ်သော အခြား တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သည်။

မည်သည့်အဖွဲ့က မည်မျှအင်အားရှိသည် ဆိုခြင်းမှာ သူတို့ရေးဆွဲသည့် New World Order ဖြစ်ပါ၏။ အားလုံး ထဲတွင် တရုတ်၏ကစားကွက်က အတော်ပင် အားကြီးမားပြီး ဗျူဟာပိုမြောက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဒုတိယ အင်အား အကြီးဆုံးဟု ဆိုနိုင်သည့် ရုရှားသည်ပင် တရုတ်ကစားကွက် ကို မျက်လုံးပြူးလောက်အောင် စောင့်ကြည့်နေရသည့်အခြေ အနေဖြစ်ပြီး အနာဂတ် အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်လာမည် ဟု ဆိုသော အိန္ဒိယသည်လည်း "ခဲ" မမှန်အောင် ရှောင်တိမ်း နေသည့် အခြေအနေ ဖြစ်ပါ၏။

“အခြားသော
မီးပွားတစ်နေရာမှာ
ယူကရိန်း ဖြစ်သည်။
မီးပွား စတင်
ဖြစ်စေခဲ့သူမှာလည်း
အမေရိကန်ပင်
ဖြစ်ပြန်ပါ၏။
အမေရိကန်၏
ခြေရှုပ်
ကောင်းမှုကြောင့်
ယူကရိန်း
ပထမပြဿနာတွင်
ရုရှားက
ခရိုင်းမီးယားကို
သိမ်းပိုက်
လိုက်သည်”

၂၁ ရာစု၏ World Game သည် ယခင် မရှိခဲ့ဘူး သေးသော Unprecedented ဖြစ်ပြီး စဉ်းစားပုံ၊ ဗျူဟာနှင့် လှည့်ဖြားမှုမှာ အတော်ပင် ရှုပ်ထွေးသိမ်မွေ့လာသည် ဟု လည်း မြင်ကြည့်နိုင်ပြန်ပါသည်။

ဘယ်သူ့ကို ရွေးချယ်မလဲ

အခြားသော မီးပွားတစ်နေရာမှာ ယူကရိန်းဖြစ် သည်။ မီးပွား စတင်ဖြစ်စေခဲ့သူမှာလည်း အမေရိကန်ပင် ဖြစ်ပြန်ပါ၏။ အမေရိကန်၏ ခြေရှုပ်ကောင်းမှုကြောင့် ယူကရိန်း ပထမပြဿနာတွင် ရုရှားက ခရိုင်းမီးယားကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ယခု ယူကရိန်း မီးပွား ပြန်၍မီးတောက် လာခဲ့ပြန်သည်။ ပူတင်က ဘယ်လာရစ်နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး အကြီးစား စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုကို ပြုလုပ်ပြလိုက်သည်။ အတော် လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်သွားသည်။

အမေရိကန်သည် ကိုယ်ဖော်သောဆေး ကိုယ်ပြန်စား ရမည့်ပုံ ဖြစ်လာသည်။ အခြားနိုင်ငံများ၏ တိုးတက်မှုကို ပုံမှန်ယှဉ်ပြိုင်မှုမျိုးဖြင့် သဘောမထားနိုင်သော အမေရိကန် သည် နှောင့်ယှက်မှုဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ရန် ကြိုးစားရင်း ထိပ်တိုက် တွေ့စရာများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ရုရှားနှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့မည်လား?

တရုတ်နှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့မည်လား?

ယခင်အမေရိကန်၏ စစ်ရေးအစီအမံတွင် တစ်ချိန် တည်း၊ တစ်ပြိုင်တည်း နှစ်နိုင်ငံ စစ်မျက်နှာ နှစ်ခုဖြင့် ရင်ဆိုင် နိုင်ရန် ပြင်ဆင်ထားပါသော်လည်း အတိတ်မှာ ကျန်ရစ်ခဲ့ လေပြီ။

တရုတ်နှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့လျှင် ဖြစ်လာနိုင်သည့် မြင်ကွင်းကို တွက်ချက်ရ၏။ ရုရှားနှင့်လည်း ထိုနည်း လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲစဉ်က ပူတင်သည် KGB တွင် ဒုဗိုလ်မှူးကြီး ဖြစ်သည်။ သူ့နိုင်ငံ တစ်စစီပြိုကွဲသွားခြင်းကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့ခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ပူတင်နှင့်ထိပ်တိုက်တွေ့ပြီး အမေရိကန် ရှုံးနိမ့်သွားခဲ့ပါက (စစ်ရေးအရကို ဆိုလိုသည်) အမေရိကန် ပြည်နယ် ၅၀ သည် ဆိုဗီယက်ယူနီယံတုန်းကလို မဖြစ်ဘူး ဟု ဘယ်သူမှ အာမခံလိမ့်မည်မဟုတ်။

တရုတ်ကတော့ ထိုသို့ဟုတ်သည် မယူဆပါ။ အရက်ကူလာလို အမေရိကန်၏ အဆီအနှစ်များကို စုပ်ယူသွား မည်သာ ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးအရ တရုတ်နှင့် ရုရှားကို စနစ် မပြောင်းဘဲ အမေရိကန်အနေဖြင့် အနိုင်ရရန် ဗျူဟာပျောက် နေသည်။ စစ်ရေးအရ တွေ့လျှင်လည်း အကျိုးဆက် ကြီးမား ပြန်သည်။

ထိုင်နေပြီး ရန်သူကို ကျော်တက်စေသည့် သဘော ထားမျိုးလည်း အမေရိကန်တွင် မရှိပြန်။ ထိုသောအခါ ရတတ်သမျှ အမေရိကန်သည် စမ်းသပ်နေရတော့၏။ သူ၏ အကဲသာသော စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး ဩဇာက အသုံးချခံ ဖြစ်လာ သည်။ သေချာသည်က အမေရိကန်သည် တရုတ်၊ ရုရှား စစ်မျက်နှာ နှစ်ဖက်ကို တစ်ပြိုင်တည်း မတွေ့နိုင်၊ မိုက်မဲရာ လည်း လွန်စွာကျနေပါလိမ့်မည်။

ပထမဆုံးသော ထိပ်တိုက်တွေ့သူနှင့် အနိုင်ရပါက

“တရုတ်နှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့လျှင် ဖြစ်လာနိုင်သည့် မြင်ကွင်းကို တွက်ချက်ရ၏။ ရုရှားနှင့်လည်း ထိုနည်းသင်း ဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲစဉ်က ပူတင်သည် KGB တွင် ဒုဗိုလ်မှူးကြီး ဖြစ်သည်”

နောက်လူက နောက်ဆုတ်သွားနိုင်သည်။ အမေရိကန်၏ ရွေးချယ်မှုက အဆုံးအဖြတ် ဖြစ်လာခဲ့၏။ ယခင်ကကဲ့သို့ ကြားခံ စစ်မြေပြင် Proxy ထားပြီး တွေ့လိုရသည့် အခြေအနေမျိုးလည်း မဟုတ်ပြန်။

သုံးသပ်သူများက တရုတ်သည် အိုလံပစ်ပြိုင်ပွဲပြီးလျှင် ထိုင်ဝမ်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လိမ့်မည်ဟု ထင်ကြေးပေးပြီး ရုရှားသည် ယူကရိန်းကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီတွင် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်နိုင်သည်ဟု တွက်ဆကြသည်။ ရုရှားဘက်က အင်အား ၁၇၅,၀၀၀ အသုံးပြုမည်ဟူ၍ပင် အင်အားမှန်းဆချက်ထွက်လာသည်အထိ အာရုံစိုက်ကြကြောင်း တွေ့ရသည်။

အကယ်၍သာ ပူတင်နှင့် ရှီတို့ ညှိနှိုင်းပြီး ယူကရိန်းနှင့် ထိုင်ဝမ်ကို ပြိုင်တူတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြလျှင် အမေရိကန် မည်သို့တုံ့ပြန်ပါမည်နည်း? NATO ပါဝင်ပါမည်လား? မထင်ပါချေ။ UK ကရော ရပ်တည်ပါမည်လား? စတိသဘောလောက်သာ စစ်ကူလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ Covid နှင့် စီးပွားရေးအထိနာနေသော ကမ္ဘာကြီးသည် ကိုယ့်နိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် ပြန်လည်လုံးပန်းနေချိန် ဖြစ်သဖြင့် စီးပွားရေးကို ထပ်မံကျဆင်းစေမည့် စစ်ကို တတ်နိုင်လျှင် ရှောင်ရှားလိုကြပါလိမ့်မည်။

ထိုင်ဝမ်တွင် ထိပ်တိုက်တွေ့မှုက ဖြစ်နိုင်ခြေအရ Possibility အနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး ယူကရိန်း မျက်နှာစာတွင် စစ်ဖြစ်ပွားနိုင်မှု အတော်သာသည်ဟု မြင်ပါသည်။

အကယ်၍သာ ပို၍ မဟာဗျူဟာမြောက်စွာ ပူတင်နှင့် ရှီ ညှိနှိုင်းပြီး ယူကရိန်းနှင့် ထိုင်ဝမ်စစ် မျက်နှာကိုသာ ပြိုင်တူဖွင့်လိုက်ပါက ဘိုင်ဒင် ဘာဆက်လုပ်ပါမည်နည်း?

ထိုစစ်ကပင် အမေရိကန်တို့၏ခေတ်ကို ပြည်ဖုံးကားချပေးလိုက်သည်အထိ ဖြစ်သွားနိုင်သည်ဟု ရှုမြင်ရပါသည်။

နေဇင်လတ်

အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု (သို့မဟုတ်)
အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်းမှ နယူးဒေလီ၏ ခံတပ်

a'pʌvɪmEktʃɔ
(aɔe*F[mAs[mavkrma& tz)G

“အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်း ကွင်းဆက်သည်
မလက္ကာရေလက်ကြား၏
အနောက်ဘက်ဝင်ပေါက်အနီးတွင်
ကပ်လျက် တည်ရှိသည်ဖြစ်ရာ
ကမ္ဘာပေါ်တွင် သွားလာမှုအများဆုံး
ပင်လယ်ရေလမ်းကြောင်းများအနက် တစ်ခုပေါ်တွင်
ခွထိုင်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ သီးသန့်
စီးပွားရေးဇုန်၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပါဝင်နေသော
အဆိုပါကျွန်း ကွင်းဆက်သည် တောင်အာရှနှင့်
အရှေ့တောင်အာရှအား ဆက်စပ်ပေးထားသည်”

မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် အင်ဒို - ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ၏ လက်ရုံးဆန့်တန်းလာမှု အနေအထားများကြောင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရှိ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာ ကျွန်းစုများ၏ အရေးပါမှုသည် ပိုမိုမြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ကိုကိုးကျွန်း^၁နှင့် ပါလီပါလွဲ^၂ကျွန်းစုများ သည်လည်း ယနေ့အချိန်အခါ၌ မြန်မာ့ပင်လယ်ပြင်နှင့် ဒေသတွင်း ပင်လယ်ရေကြောင်း လုံခြုံရေး အခန်းကဏ္ဍအတွင်း မဖြစ်မနေ အရေးပါသည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကိုကိုးကျွန်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုတို့နှင့် ရေမိုင် ၂၂ မိုင်သာ ကွာဝေးပြီး အရေးပါသည့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆိုင်ရာ ဆက်သွယ် သွားလာမှု လမ်းကြောင်းများအပြင် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ အရှေ့မြောက်ပိုင်းနှင့် မလက္ကှာ ရေလက်ကြားတို့ကို ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ပထဝီဝင်အနေအထားတွင် တည်ရှိနေသည်။

ယနေ့ အိန္ဒိယနိုင်ငံပိုင် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုသည် ယခင်ရာစုနှစ်များကကဲ့သို့ ရေတပ် အခြေစိုက်စခန်းသာသာ မဟုတ်တော့ဘဲ ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တပ်ဖွဲ့အားလုံး ဖွဲ့စည်း

^၁Coco Island
^၂Preparis Island

ထားသည့် Tri-Command တစ်ခု ဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်း၏ပြိုင်ဘက် အင်အားကြီး နိုင်ငံများကို ဟန့်တားနိုင်ရန်အတွက် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုကို ပင်လယ်ပြင် ငြင်းပယ်ခြင်းဆိုင်ရာ လက်နက်ပစ္စည်း (Sea-Denial Assets) တပ်ဆင်ပြီး မဟာဗျူဟာမြောက် ရှေ့တန်းစခန်း နေရာတစ်ခု (Strategic Forward Outpost) အဖြစ် အဆင့်မြှင့်တင်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် QUAD အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပြင် အခြားနိုင်ငံအချို့နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ထောက်ပံ့မှုများ အပြန်အလှန် ဖြည့်တင်းသုံးစွဲခွင့် သဘောတူညီချက်များအရ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုသည် အခြားသော မဟာမိတ်နိုင်ငံများ၏ တပ်ဖွဲ့များ တစ်ထောက် နားရပ်ဖြစ်ပြီး Springboard ကဲ့သို့ တစ်ဆင့်ခန့်ကာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်း လက်ရုံးဆန့်တန်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ယင်းကျွန်းစုများနှင့် လက်တစ်ကမ်းသာ ဝေးတော့သည့် မြန်မာ့ပင်လယ်ပြင်ရှိ ကိုကိုးကျွန်းသည် လက်ရှိ ပထဝီအနေအထားနှင့် စစ်ရေးမဟာဗျူဟာများအရ မည်မျှလောက် အရေးကြီးလာသည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် မရှိပေ။ ယင်းသို့ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နီးကပ်စွာ တည်ရှိသော အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုအကြောင်း လေ့လာသိရှိနိုင်ရန် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်း တရုတ်၏တည်ရှိမှု၊ ချဲ့ထွင်လာမှုနှင့်အတူ အိန္ဒိယသည် လည်း မဟာဗျူဟာ အချက်အချာကျသည့် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းကွင်းဆက်တွင် ဘီလီယံချီ၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာရပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရသည် ကုန်စည်ပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တို့ထံမှ ရူပီးသန်းတစ်ထောင်အား ထုတ်ယူအသုံးပြုပြီး ၎င်းကျွန်းစုအား နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး ပင်လယ်ရေကြောင်း အချက်အချာ Hub တစ်ခုအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ် နာရင်ဒရာမိုဒီသည် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ၎င်းကျွန်းစုသို့ သွားရောက်လည်ပတ်ကာ ကူးလူးဆက်သွယ်ရေး၊ စွမ်းအင်၊ ခရီးသွားလာရေးနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများစွာအား ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့ပါသည်။ မကြာသေးမီကလည်း မိုဒီသည် ချင်နိုင် - အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာ ရေအောက် အင်တာနက်ကေဘယ်လ်အား ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့ရာ အဆိုပါကျွန်းကွင်းဆက်ရှိ ကျွန်း ၇ ခုအား မြန်နှုန်းမြင့် အင်တာနက် တပ်ဆင်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်း ကွင်းဆက်အတွင်း GPS စနစ် ပါဝင်သည့် လှုပ်ရှားမှု အာရုံခံကိရိယာများ (Motion Sensor)၊ အရှိန်နှုန်းတိုင်းကိရိယာများ (Accelerometer) နှင့် စာတို (SMS) သတိပေး ဖြန့်ဝေစနစ်များ စသည့် စနစ် ၃၁ ခုနှင့် မိုးလေဝသ အလိုအလျောက် တိုင်းတာရေးစနစ် ၁၃ ခုတို့အား တပ်ဆင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံအဆင့် အရေးပေါ် အခြေအနေ

“ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းများတွင် အင်ဒို - ပစိဖိတ် ဒေသ၏ အရေးပါမှုမှာ ပိုမိုထင်ရှားလာသည် ဖြစ်ရာ အိန္ဒိယအတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖြစ်သကဲ့သို့ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာ ကျွန်းစုသည်လည်း အစိုးရ၏ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒတွင် အရေးပါသော နေရာတစ်ခု ဖြစ်လာသည်”

ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်ရေး စင်တာများနှင့် ပို့ဘလဲယားရှိ အက်တမ်ပါဟက် ဧရိယာတွင် နေရောင်ခြည် စွမ်းအင် ထုတ်ယူရေး စက်ရုံကို ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယ အစိုးရ ထိပ်တန်း Think Tank ဖြစ်သည့် NITI Aayog အကြံပေး ပညာရှင်အဖွဲ့၏ အလုံးစုံ ဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်သည် ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား အပန်းဖြေအနားယူရန် ဟိုတယ်များနှင့် အခြားခရီးသွားလာလည်ပတ်ရေး ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော လူမှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် ပါဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြရန် ဖိတ်ခေါ်ထားပါသည်။

ဤဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်များကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် အစိုးရသည် ပိုင်နက်ပင်လယ်၏ တောင်ဘက်စွန်း ခံစစ်စည်းအား အင်အား တောင့်တင်းစေရန် တည်ဆောက်နေခြင်းနှင့် ပိုမိုကြီးမား သော တစ်စုံတစ်ရာအတွက် အသင့်ပြင်နေခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းများတွင် အင်ဒို - ပစိဖိတ် ဒေသ၏ အရေးပါမှုမှာ ပိုမိုထင်ရှားလာသည်ဖြစ်ရာ အိန္ဒိယ အတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ခုဖြစ်သကဲ့သို့ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာ ကျွန်းစုသည်လည်း အစိုးရ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွင် အရေးပါသော နေရာတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေသည့် ပင်လယ် ရေကြောင်းလုံခြုံရေး မဟာဗျူဟာစာတမ်းတွင် အဆိုပါ ကျွန်းစု၏ မဟာဗျူဟာအရ အရာရောက်မှုကို အသားပေး ဖော်ပြထားပြီး အနောက်ပစိဖိတ်ဒေသကို ကျော်လွန်၍ အိန္ဒိယ၏ ပါဝါဖြန့်ကြက်ရာတွင် ၎င်းကျွန်းစု၏ အရေးပါမှုကို မီးမောင်းထိုးပြထားသည်။

အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းကွင်းဆက်သည် မလက္ကာ ရေလက်ကြား၏ အနောက်ဘက် ဝင်ပေါက်အနီးတွင် ကပ်

³NITI Aayog (National Institute for Transforming India) – Public Policy Think Tank of the Government of India
⁴Holistic Development Program

လျက် တည်ရှိသည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သွားလာမှုအများဆုံး ပင်လယ်ရေလမ်းကြောင်းများ အနက် တစ်ခုပေါ်တွင် ခွထိုင်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ သီးသန့်စီးပွားရေးဇုန်^၅ ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပါဝင်နေသော အဆိုပါကျွန်း ကွင်းဆက်သည် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှအား ဆက်စပ်ပေးထားသည်။ ၎င်းကျွန်းစု၏ မြောက်ဘက်စွန်းပိုင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံပိုင် ကိုကိုးကျွန်းနှင့် ရေမိုင် ၂၂ မိုင်သာ ကွာဝေးပြီး တောင်ဘက်စွန်းပိုင်းဖြစ်သည့် Indira Point သည် အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ရေမိုင် ၉၀ သာ ကွာဝေးပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်က သုံးသပ်ချက်တစ်ခုတွင် အိန္ဒိယကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ Think Tank တစ်ခုဖြစ်သည့် Institute of Defence Studies and Analyses (IDSA) အဖွဲ့ဝင် Balaji Chandramohan က အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ကို စိုးမိုး ချုပ်ကိုင်ထားသည်။ တစ်နှစ်လျှင် ၆ ဒီဂရီနှင့် ၁၀ ဒီဂရီ ရေလက်ကြားများအား ဖြတ်သန်း လျက် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းသဘောအစီ ၆၀၀၀၀ ကျော် သွားလာကူးသန်းသည်ဟု ရေးသားထားပါသည်။ Chandramohan က ဆက်လက်ပြီး အဆိုပါကျွန်းစုကြောင့် အချက် အချာနေရာများ^၆ဖြစ်သည့်

- မြောက်ဘက်တွင် ပါလီပါလဲ့ ရေလက်ကြား^၇
- အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုများအကြားတွင် ၁၀ ဒီဂရီ ရေလက်ကြား^၈ နှင့်
- တောင်ဘက်တွင် ၆ ဒီဂရီ ရေလက်ကြားများ^၉ ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်လာရာ ၎င်းကျွန်းစုသည် ပင်လယ်ရေကြောင်း ဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းများ^{၁၀}အား သဘာဝအတားအဆီး သဖွယ် ကာကွယ်ပေးနေပါသည်။

ပထမ ပင်လယ်ရေကြောင်း ဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းနှစ်ခုအား ကုန်သွယ် ရေးကြောင်းသဘောများက အသုံးမများကြသော်လည်း မလက္ကာရေလက်ကြားအား ဖြတ် သန်း ခုတ်မောင်းမည့် ရေယာဉ်အားလုံးသည် ၆ ဒီဂရီ ရေလက်ကြားအား မဖြစ်မနေ ကျော်ဖြတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

---

⁵Exclusive Economic Zone (EEZ)
⁶Chokepoints
⁷Preparis Channel
⁸Ten Degree Channel
⁹Six Degree Channel
¹⁰Sea Lines of Communication (SLOC)

တရုတ်သည် အိန္ဒိယက အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုအား အင်အားဖြည့်တင်းရမည့် အကြောင်းတရားတစ်ခုလား

နယူးဒေလီအခြေစိုက် Observer Research Foundation (ORF) ၏ စာတမ်းတစ်ခုတွင် ရေးသားချက်အရ မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှု¹¹အား ကျော်လွှားရန်အတွက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရပ်ဝန်း¹²တွင် ခြေရာဖြန့်ကြက်မှု တိုးချဲ့ရန်နှင့် ၎င်း၏ပင်လယ်ရေကြောင်း ပိုးလမ်းမကြီး¹³ မျှော်မှန်းချက်များအား ဖြည့်စွမ်းရန် တရုတ်၏ ကြိုးပမ်းမှုများသည် ဤပင်လယ်ပြင်အတွင်း လွတ်လပ်စွာ ပင်လယ်ရေကြောင်းသွားလာမှု¹⁴နှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများ အား ပိုမိုဆိုးရွားစေရန် မီးထိုးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ (မလက္ကာအကျပ်ရိုက်မှု ဆိုသည်မှာ မလက္ကာရေလက်ကြားတွင် ရေကြောင်းပိတ်ဆို့မှု လုပ်ခံရနိုင်သည်ကို တရုတ်တို့က စိုးရိမ် သည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။)

အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်း (IOR) အတွင်း တရုတ်တို့ တိုးချဲ့လာမှု၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအနေဖြင့် တစ်လအတွင်း တရုတ်သုတေသနရေယာဉ် ၆ စီး ရောက်ရှိနေခြင်းနှင့် ၂၀၁၅ မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း နှစ်စဉ် တရုတ်ငါးဖမ်းရေယာဉ် အစီး ၆၀၀ နီးပါး ၎င်းရပ်ဝန်း အတွင်း ဝင်ရောက်မှု ရှိနေကြောင်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် The Economic Times က ထုတ်ဖော် ရေးသားပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် တရုတ် တိုင်းတာရေး ရေယာဉ် Xiang Yang Hong 03 သည် ၎င်း၏ တည်နေရာအား ထုတ်လွှင့်ဖော်ပြခြင်းမရှိဘဲ အင်ဒိုနီးရှား ရေပြင် အား လျှို့ဝှက်စွာ ဖြတ်သန်းသွားကြောင်း စွပ်စွဲခံရပါသည်။ အဆိုပါရေယာဉ်သည် အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာဆီသို့ ဦးတည်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယမန်နှစ် ဧပြီလအတွင်းတွင် ပြုလုပ်သည့် Raisina ဆွေးနွေးပွဲ၌ အငြိမ်းစား အိန္ဒိယ ရေတပ်ဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး Karambir Singh က တရုတ်ရေတပ်သည် ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်တစ်လျှောက်လုံး အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရပ်ဝန်းတွင် ပုံမှန်ရောက်ရှိနေသည်ကို အစိုးရ အနေဖြင့် ဂရုပြုသိရှိကြောင်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။ တရုတ်သည် ရေတပ်အဆင့်မြှင့်တင် ရေးအား အလျင်စလို လုပ်ဆောင်နေရာ ပြီးခဲ့သည့် ငါးနှစ်အတွင်း စစ်ရေယာဉ်အစီး ၈၀ ကျော် တည်ဆောက် တပ်တော်ဝင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤသည်မှာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်း အပါ အဝင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း ပင်လယ်ရေကြောင်း ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရန် ရည်မှန်း လုပ်ဆောင်နေသည့် ၎င်း၏ ပြင်းပြသော ဆန္ဒအား ထင်ဟပ်နေပါသည်။

¹¹Malacca Dilemma
¹²Indian Ocean Region (IOR)
¹³Maritime Silk Road
¹⁴Freedom of Navigation

အငြိမ်းစား အိန္ဒိယရေတပ် ဗိုလ်မှူးချုပ်တစ်ဦးက အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု၏ မဟာဗျူဟာမြောက် အရေးပါမှုအား တွန်းအားပေး စေ့ဆော်ခံရခြင်းသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရပ်ဝန်း (IOR) အတွင်း တရုတ်၏ တည်ရှိမှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက် လှုပ်ရှားမှုကြီးထွားလာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ် ပါသည်။ သူက ဆက်လက်ပြီး တရုတ်သည် ဒေသတွင်း မဟာဗျူဟာမြောက် အခြေစိုက်စခန်းများအား လိုအပ်မှုကို အစပြု လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ပစိဖိတ်နှင့် တောင်တရုတ် ပင်လယ်များကို ကျော်လွန်လွှမ်းမိုးရန် ၎င်း၏မဟာဗျူဟာ ကြောင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်းအား စိတ်ဝင်စားမှု မြင့်တက် လာသည်ဟု ဆိုပါသည်။

အင်ဒို - ပစိဖိတ်ဒေသတွင်း တရုတ်၏တည်ရှိမှု ကြီးထွားလာခြင်းကြောင့် အကျိုးဆက်နှစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အရေးပါသော အချက်အချာနေရာများတွင် ခြေကုပ်ရသည့်အတွက် တရုတ် သည် အနာဂတ်တွင် အိန္ဒိယနှင့်ဖြစ်ပွားလာနိုင်သည့် ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် တင်းမာမှုများတွင် ၎င်းအချက်အချာနေရာများကို အသုံးပြုနိုင်သော အကျိုးကျေးဇူး ရရှိပါသည်။ ဒုတိယအချက် မှာ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုတွင် ရေငုပ်သင်္ဘော တိုက်ဖျက်ရေး စစ်ဆင်မှု လေယာဉ်များ တိုးမြှင့် တပ်ဖြန့်ချိ ထားခြင်းများ အပါအဝင် အိန္ဒိယရေတပ်၏ တန်ပြန်လုပ် ဆောင်မှုများကို မြင်တွေ့လာရဖွယ် ရှိပါသည်။

အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများ

ဒေသတွင်း တရုတ်၏ ခြေကုပ်ရယူမှု တိုးချဲ့ရန် ကြိုးပမ်းမှုများအား တန်ပြန်ရန်အတွက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ရပ်ဝန်း (IOR) အနားသတ်နိုင်ငံများအပြင် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး နိုင်ငံများအနေဖြင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု များကို အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုအနီးတွင် လုပ်ဆောင်

“ဂျပန် - အမေရိကန် ပူးတွဲ ငါးမျှားချိတ် ထောက်လှမ်းရေး စနစ်သည် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု အပါအဝင် ကပ္ပလီ ပင်လယ်ပြင်နှင့် တောင်တရုတ် ပင်လယ်ပြင် အတွင်းပိုင်းတွင် တရုတ် ရေငုပ်သင်္ဘောများ လှုပ်ရှား သွားလာမှုကို ထောက်လှမ်းနိုင်သည့် တန်ပြန် တံတိုင်းတစ်ခု အဖြစ် လုပ်ဆောင် ပေးမည်ဖြစ်သည်”

ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အနီးဝန်းကျင်ပြင်၌ လွတ်လပ်စွာ ရေကြောင်း သွားလာမှုအား အာမခံချက်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဂျပန် - အမေရိကန် ပူးတွဲ ငါးမျှားချိတ်¹⁵ ထောက်လှမ်းရေးစနစ်သည် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုအပါအဝင် ကပ္ပလီပင်လယ်ပြင်¹⁶နှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြင် အတွင်းပိုင်းတွင် တရုတ်ရေငုပ်သင်္ဘောများ လှုပ်ရှားသွားလာမှုကို ထောက်လှမ်းနိုင်သည့် တန်ပြန်တံတိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ ဂျပန် သည် ယူကေ၊ ဩစတြေးလျနှင့် အိန္ဒိယတို့အား ထောက်လှမ်းရေးသတင်းအချက်အလက်များ ကို မျှဝေပေးမည်ဖြစ်သည့်အတွက် ဤသည်မှာ အရေးပါသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် မလက္ကားရေလက်ကြားနှင့် ဥရောပနှင့် အာဖရိကအား အာရှနှင့် ဆက်သွယ် ပေးထားသည့် အရှေ့- အနောက် ရေလမ်းကြောင်းအနီးတွင် တည်ရှိသော နီကိုဘာ ကျွန်းမကြီးတွင် တည်ဆောက်မည့် ကြားခံဆိပ်ကမ်း တည်ဆောက်ရေး စီမံကိန်းသည်လည်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ နီးကပ်စွာ တည်ရှိနေသည့် အခြေအနေတွင်ရှိခြင်းကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ မြန်မာ၊ ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများအတွက် ရွေးချယ်စရာကောင်းတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်သည်။ The Observer Research Foundation ၏ မှတ်ချက်အရ အဆိုပါ တည်ဆောက်မည့် ကြားခံဆိပ်ကမ်းသည် ဒေသ အတွင်း အခြားရွေးချယ်စရာ ကြားခံဆိပ်ကမ်းအဖြစ် အလားအလာကောင်းနေကြောင်း နှင့် ဒေသတွင်း ပင်လယ်ရေကြောင်းကုန်သွယ်မှု၏ ၅ ရာခိုင်နှုန်းအား ကိုင်တွယ်ရလျှင်ပင် အိန္ဒိယအတွက် အကျိုးအမြတ်များကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ကျွန်းစုအတွင်း ဆက်သွယ်မှုနှင့် အရေးပါမှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန်အတွက် အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အများအပြားသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုင်းအစိုးရ၏ ရနောင်းဆိပ်ကမ်းနှင့် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု ဆက်သွယ်ရေးစီမံကိန်းသည် အရေးပါ သော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့၏ Shared Vision of India - Indonesia Maritime Cooperation in the Indo - Pacific အစီအစဉ်အောက်တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဆာဘန်းဆိပ်ကမ်းနှင့် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးအတွက် အထူးတာဝန်အဖွဲ့တစ်ခုကို စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

အိန္ဒိယသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ် ကယ်ဆယ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ (HADR)¹⁷အတွက် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုရှိ

¹⁵Fishhook - SOSUS (Sound Surveillance System) - A chain of Sensors designed to track submarines
¹⁶Andaman Sea
¹⁷Humanitarian Assistance and Disaster Relief

ဖွံ့ဖြိုးမှုအဆောက်အဦများကို အသုံးချနိုင်ပါသေးသည်။ တောင်ပစိဖိတ်ရှိ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ သုတေသီ Radhika Ajayan က ရာသီဥတုလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ရှုထောင့်က ကြည့်မည်ဆိုလျှင် HADR လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ အိန္ဒိယ၏ စမတ်ပါဝါ အသုံးပြုမှုကို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက အသိအမှတ်ပြုကြသော်လည်း တရုတ်အနေဖြင့် အတိတ်က ထိုသို့ ထိရောက်စွာ ပြုလုပ်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်ဟု သုံးသပ်သည်။ (ဥပမာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က တိုင်ဖုန်း မုန်တိုင်း Haiyan တိုက်ခတ်ချိန်တွင် ကိုင်တွယ်ရန် နောက်ကျခဲ့သည်။) သူက ဆက်လက်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံ အများစုသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်ရန် လွယ်ကူအခြေအနေပေးနေသည့် အနေထားတွင် ကျရောက်နေသည်။ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုတွင် ရေတပ်အင်အား ခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ထားခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အိန္ဒိယအား ယုံကြည်စိတ်ချရသော မိတ်ဆွေအဖြစ် အားကိုးနိုင်မည်ဟု သုံးသပ်ပါသည်။

အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုရှိ အိန္ဒိယ ကာကွယ်ရေးတွန်းအား

ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု၌ ပထမဆုံး ရေအောက် အင်တာနက် ကေဘယ်လ်လိုင်း စီမံကိန်းအား ဖွင့်လှစ်ပေးချိန်တွင် ရူပီး ဘီလီယံ ၁၀၀ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းအား လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အရိပ်အမြှက် ပြောကြားခဲ့သည်။ မြောက်အန်ဒမန်ကျွန်းတွင် ရေတပ်၏ လေတပ်စခန်း Shipur အား INS Kohassa အဖြစ် တပ်တော်ဝင်ပေးခဲ့ပြီး နီကိုဘာကျွန်းမကြီးရှိ Campbell Bay ရှိ INS Baaz ရေတပ်၏ လေတပ်စခန်းအား လေတပ်စခန်းဌာနချုပ်အဖြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ကြည်းတပ် အထူးတပ်ဖွဲ့ဝင်များအတွက် စခန်းအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရေတပ်ကွန်မန်ဒိုတပ်ဖွဲ့ ဖြစ်သည့် Marine Commando Force (MARCO)၊ ဘက်စုံသုံး SU - 30MKI တိုက်လေယာဉ်အုပ်နှင့် ရေကြောင်းတိုက်ခိုက်ရေး Jaguar တိုက်လေယာဉ်အုပ်များကိုလည်း အမြဲတမ်းတပ်ဖြန့်ထားရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစုရှိ ရှေ့တန်းအခြေစိုက်စခန်းသို့ Poseidon P-81 Neptune ကဲ့သို့ တာဝေးကင်းထောက် လေယာဉ်ကြီးများကိုလည်း တပ်ဖြန့်စေလွှတ်ထားပါသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အငြိမ်းစားရေတပ်ဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး D. K. Joshi အား ကျွန်းစု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအဖြစ် ခန့်အပ်မှုသည် အရေးပါသော တိုးတက် ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ပြီး လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အလားအလာများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို ကျွန်းစု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ဆောင်ရာ၌ ကောင်းစွာ သိမြင်နားလည်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ပင်လယ်ရေကြောင်း စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည့် ပင်လယ်ပြင်
 ငြင်းပယ်ခြင်း¹⁸သည် ကမ်းနီးဒေသ (ကမ်းယပ်) များအတွက် အရေးကြီးပါသည်။ ပင်လယ်ပြင်
 ငြင်းပယ်ခြင်းသည် ရန်သူအား မိမိအနီးရှိ ပင်လယ်ပြင်အသုံးချမှုအား ငြင်းပယ်ခြင်း ဖြစ်
 သည်။ အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု၏ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာကြောင့် အိန္ဒိယသည်
 ပင်လယ်ပြင်၌ နည်းဗျူဟာအရ အရေးပါမှုအား ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် ထိုပင်လယ်ပြင်
 ငြင်းပယ်ခြင်း မဟာဗျူဟာအား အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်ဒို - ပစိဖိတ်
 ဒေသ အရေးပါမှု ပိုမိုထင်ရှားလာသည်နှင့်အမျှ အိန္ဒိယ၏ ပင်လယ်ရေကြောင်း မဟာဗျူဟာ
 တွင် အန်ဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု၏ အရေးပါမှုသည် နောင်ဆယ်စုနှစ်များစွာတိုင် ဆက်လက်
 တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
 (သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

ရင်းမြစ်။ The Andaman and Nicobar Islands: New Delhi's Bulwark in the Indian Ocean

---

¹⁸Sea Denial

ရုရှား-ယူကရိန်း အရေးအခင်း

၂၀၁၆

“ယူကရိန်းကတော့ ရုရှားအတွက်
 ဘယ်လိုမှ လက်လွတ်မခံနိုင်တဲ့ နေရာဖြစ်နေပါတယ်။
 တရုတ်အတွက် ဟောင်ကောင်က အရေးပါသလို
 ရုရှားအတွက် ယူကရိန်းက အရေးပါနေတာပါ။
 ဒါကြောင့်လည်း ရုရှားကို အညှာကိုင်ပြီး
 ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးအတွက် အမေရိကန်က ယူကရိန်းမှာ
 ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လှုပ်ရှားလာခဲ့ပါတယ်”

ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့က အမေရိကန်သမ္မတဘိုင်ဒင်နဲ့ ရုရှားသမ္မတပူတင်တို့ နှစ်နာရီ ကျော်ကြာအောင် ဗီဒီယိုကွန်ဖရင့်ပြုလုပ်ခဲ့ကြရာမှာ ဆွေးနွေးခဲ့ကြတဲ့ အဓိကအကြောင်း အရာကတော့ ရုရှားနဲ့ ယူကရိန်းတို့အကြား ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ စစ်ရေးတင်းမာမှု ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ နေတိုးစစ်စာချုပ် အဖွဲ့အနေနဲ့ ယူကရိန်းနယ်စပ်မှာ တပ်အင်အား တစ်သိန်း ကျော် ချရပ်ထားတဲ့ ရုရှားနိုင်ငံဟာ မကြာခင်မှာ ယူကရိန်းကို ဝင်တိုက်တော့မယ်ဆိုပြီး စိုးရိမ်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပူတင်ကတော့ ယူကရိန်းကို မတိုက်ပါဘူးလို့ ခပ်ရှင်းရှင်းပဲ ပြန်ဖြေခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းတွေကတော့ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေအရ မကြာခင် ရုရှားတပ်တွေ အင်အားအကြီးအကျယ်တိုးမြှင့်ပြီး အင်အား ၁၇၅,၀၀၀ လောက်ပါတဲ့ တပ်တော်တစ်ခု အင်အားနဲ့ ယူကရိန်းကို ကျူးကျော်လာနိုင်တယ် လို့ သုံးသပ်နေကြပါတယ်။ သမ္မတဘိုင်ဒင်က ဆွေးနွေးပွဲမှာ ယူကရိန်းကို ရုရှားက ဝင်တိုက် မယ်ဆိုရင် အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုက ရုရှားကို မကြံ့ဖူးအောင် ပြင်းထန်တဲ့ ပိတ်ဆို့ အရေးယူမှုတွေ ပြုလုပ်သွားမယ်လို့ သမ္မတပူတင်ကို သတိပေးခဲ့ပါတယ်။ ပူတင်ကလည်း နေတိုးအဖွဲ့ကို ရုရှားနယ်စပ်အထိရောက်လာအောင် အရှေ့ဘက်ကို နယ်မြေတိုးချဲ့မလာ ဖို့ ပြန်ပြီးတောင်းဆိုခဲ့ပါတယ်။

အင်အားနိုင်ငံရေးနှင့် ကြားခံ တိုင်းကြပ်နိုင်ငံများ

ဒီပြဿနာကို မဟာဗျူဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေးအမြင်နဲ့ သုံးသပ်ရရင်တော့ အခြေခံအားဖြင့် နိုင်ငံရေးသရုပ်မှန်ဝါဒ Realism အယူအဆဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတွေဟာ မိမိအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ဖို့ အင်အားတောင့်တင်းအောင် အမြဲဖြည့်ဆည်း တည်ဆောက်နေရမယ်ဆိုတဲ့ အမြင်က အစပြုလာတာပါပဲ။ တစ်ဖက်က အင်အားကြီးလာရင် ကိုယ့်ဘက်ကလည်း လုံခြုံအောင်ကာကွယ်ဖို့ တန်ပြန်အင်အား တည်ဆောက် ရမယ်။ ကိုယ်က အင်အားနည်းရင် အားကိုးရမယ့် မဟာမိတ် ရှာရမယ်။ ဒီလိုနဲ့ နှစ်ဖက်အပြိုင်သံသယတွေနဲ့ အင်အား တည်ဆောက်ပြင်ဆင်ကြရင်း တင်းမာမှုတွေ ကြီးထွားလာ တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုတင်းမာမှုတွေအကြားမှာ မြေစာပင်ဖြစ်တတ် ကြတာကတော့ အပြိုင်ဖြစ်နေတဲ့ အင်အားစုကြီးနှစ်ခု အကြားက တိုင်းကြပ်လို့ခေါ်တဲ့ ကြားခံနိုင်ငံငယ်လေးတွေ ပါပဲ။ တိုင်းကြပ်သဘောကို နားလည်လွယ်အောင်ပြောရရင် သင်္ဘောတွေ၊ မော်တော်တွေ ကမ်းကပ်ရင် တစ်စင်းနဲ့တစ်စင်း ရေထဲမှာကပ်ရင် မနာအောင် ကြားက ဝါရှာလို့ ခံပေးတဲ့ ဘော့ကွင်းတာယာ အဟောင်းတွေ လိုပါပဲ။ နိုင်ငံကြီး အချင်းချင်း ထိပ်တိုက်မတွေ့အောင် ဒီနယ်မြေတွေက ကြားက ခံပေးထားတာဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံကြီး၊ အင်အားကြီး တွေ ထိပ်တိုက်မတွေ့ကြပေမဲ့ ကြားခံတွေကတော့ နှစ်ဖက် ဖိအားခံကြရပြီး ပြားနေကြရတာပါ။ ယူကရိန်းလည်း ဒီကံကြမ္မာမျိုး ကြုံနေရတာလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

“ပြောရရင် ယူကရိန်းနဲ့ ရုရှားဟာ သမိုင်းကြောင်းအရ ဆက်စပ်မှုတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ တကယ်တော့ ရုရှားလူမျိုးတွေရဲ့ စတင်မွေးဖွားရာ ဇာတိချက်ကြွေ မွေးရပ်မြေဟာ ယူကရိန်း ဖြစ်ပါတယ်”

ယူကရိန်းနှင့် ရုရှား

ပြောရရင် ယူကရိန်းနဲ့ ရုရှားဟာ သမိုင်းကြောင်းအရ ဆက်စပ်မှုတွေ အများကြီး ရှိပါတယ်။ တကယ်တော့ ရုရှား လူမျိုးတွေရဲ့ စတင်မွေးဖွားရာ ဇာတိချက်ကြွေ မွေးရပ်မြေ ဟာ ယူကရိန်းဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားဇာဘုရင်တွေခေတ်မှာ လည်း ယူကရိန်းက ရုရှားအင်ပါယာထဲမှာပါဝင်ခဲ့သလို ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ထူထောင်တော့လည်း ပြည်နယ် တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။ စတာလင်နောက်ပိုင်း ဆိုဗီယက် ခေါင်းဆောင် ခရုရှက်ဆိုရင် ယူကရိန်းနယ်သား ဖြစ်ပြီး

သူနယ်အတွက် လက်ဆောင်အနေနဲ့ ၁၉၅၄ ခုနှစ်မှာ ရုရှားပိုင် ခရိုင်းမီးယား ကျွန်းဆွယ်ကို ယူကရိန်းထဲ ပေါင်းထည့်ပေး ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ အခုအထိလည်း ယူကရိန်းကို အလယ်က ဖြတ်စီးနေတဲ့ ဒနိုက်ပါမြစ် အရှေ့ဘက်တစ်ခြမ်းလုံးမှာ ရုရှားနွယ်ဖွားတွေ အများစု နေထိုင်ကြဆဲပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ယူကရိန်းဟာ သဘာဝအနေအထားအရ နှစ်ပိုင်း ကွဲနေတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

နောက်ထပ် အရေးပါတဲ့အချက်က ယူကရိန်းဟာ ရုရှားအတွက် ဥရောပ အထွက်လမ်း ဂိတ်ဝဖြစ်နေသလို မြေထဲပင်လယ်ဘက်ထွက်တဲ့ ပင်လယ်နက်ထွက်ပေါက်ကို ထိပ်က စီးပြီး ရပ်တည်နေတဲ့ ပထဝီအနေအထားကို ပိုင်ဆိုင် ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားက ဥရောပကို သွယ်တန်း ရောင်းချနေတဲ့ ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းတွေက ယူကရိန်းကို ဖြတ်သန်းရတာမို့ စီးပွားရေးအရ ရုရှားအတွက် အရေးပါသလို ပင်လယ်နက်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့ ခရိုင်းမီးယား ကျွန်းဆွယ် ကလည်း လုံခြုံရေးအရ အလွန်အရေးပါပါတယ်။ ဒီအချက် တွေကြောင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ပြိုကွဲအပြီး သီးခြား နိုင်ငံဖြစ်လာတဲ့ ယူကရိန်းဟာ မဟာဗျူဟာဇာတ်ခုံပေါ်မှာ ကစားစရာနယ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

နေတိုး၏ အရှေ့ဘက်တိုးချဲ့ရေး ကြိုးပမ်းမှု

စစ်အေးတိုက်ပွဲမှာ အနိုင်ရခဲ့တဲ့ အမေရိကန်က နေတိုးအဖွဲ့ကို အရှေ့ဘက်တိုးချဲ့ပြီး သြဇာဖြန့်ကြက်ဖို့ ကြိုးပမ်းလာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၈၉ မှာ ဘာလင်တံတိုင်းပြိုကျ ခဲ့ပြီးတော့ နှစ်နိုင်ငံ ပေါင်းစည်းလိုက်တဲ့ ဂျာမနီကို နေတိုး အဖွဲ့ထဲ ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းလိုက်တဲ့အခါ ဝါဆောအဖွဲ့ဝင် ဟောင်းတွေဖြစ်တဲ့ ချက်၊ ပိုလန်နဲ့ ဟန်ဂေရီတို့ကလည်း နေတိုးထဲဝင်ချင်လာကြပါတယ်။ ဒီတိုင်းကြပ်တွေ နေတိုးထဲ ပါသွားရင် ဆိုဗီယက်အတွက် လုံခြုံရေးကို ထိပါးလာနိုင် တဲ့အတွက် စိုးရိမ်လာတဲ့ ဆိုဗီယက်သမ္မတ ဂေါ်ဘားချက်ကို ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နှစ်ဆန်းပိုင်းမှာ အနောက်အုပ်စုထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်တွေက "နေတိုးကို နောက်ထပ် တစ်လက်မမှ ထပ်ပြီး မတိုးချဲ့တော့ပါဘူး" လို့ ကတိပေးခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါ တယ်။ နောက်ပိုင်းပေါ်ထွက်လာတဲ့ အချက်တွေအရ အဲဒီ

လူတွေထဲမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဘောကာ၊ သမ္မတ ဘုရှ်၊ အနောက်ဂျာမနီ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ဂျန်ရှာနဲ့ ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် မာဂရက် သက်ချာတို့ ပါဝင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ဒီကတိကဝတ်တွေကို စာချုပ်စာတမ်းနဲ့ မှတ်တမ်းမတင်နိုင်ခဲ့တာ ဂေါ်ဘားချက် ရဲ့ အားနည်းချက်ပါပဲ။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှာ ဆိုဗီယက်ကြီးပါ ပြိုကွဲသွားတော့ စစ်နိုင်သူတို့ ထုံးစံ အတိုင်း ကတိတွေဘေးချိတ်ပြီး လုပ်ချင်ရာ လုပ်တော့တာပါပဲ။ အမေရိကန်သမ္မတ ဘီလ် ကလင်တန် လက်ထက်မှာ နေတိုးကို အရှေ့ဘက်တိုးချဲ့ရေးမူဝါဒ Eastward expansion of NATO ကို အမျိုးသားလုံခြုံရေး မဟာဗျူဟာမှာ ထည့်သွင်းပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးမိတ်ဖက် Partner for Peace (PfP) ဆိုတဲ့နာမည်နဲ့ အရှေ့ဥရောပနိုင်ငံတွေကို ဆွဲသွင်းလာခဲ့တာပါ။ အဓိက အချက်အချာကျတဲ့ ချက်၊ ပိုလန်၊ ဟန်ဂေရီ နိုင်ငံတွေဟာ ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှာ PfP ဖြစ်ပြီး ၁၉၉၉ ခုနှစ်ကျတော့ တင်းပြည့်နေတိုး အဖွဲ့ဝင်တွေ ဖြစ်လာခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီတုန်းက ရုရှားသမ္မတ ယုလ်ဆင်ဟာ အနောက်ဩဇာခံ လုံးလုံးဖြစ်နေတော့ ဘာမှ ပြင်းပြင်းထန်ထန် မကန့်ကွက်နိုင်တော့ပါဘူး။ ဂေါ်ဘားချက်ကိုယ်တိုင်လည်း နောင်တရပြီး တဖျစ်တောက် တောက် ညည်းတွားရုံကလွဲလို့ ဘာမှမတတ်နိုင်တော့ပါဘူး။

စားစာခံ မြေစာပင် ယူကရိန်း

ယူကရိန်းကတော့ ရုရှားအတွက် ဘယ်လိုမှ လက်လွတ်မခံနိုင်တဲ့ နေရာဖြစ်နေပါ တယ်။ တရုတ်အတွက် ဟောင်ကောင်က အရေးပါသလို ရုရှားအတွက် ယူကရိန်းက အရေးပါနေတာပါ။ ဒါကြောင့်လည်း ရုရှားကိုအညှာကိုင်ပြီး ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးအတွက် အမေရိကန်က ယူကရိန်းမှာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက် လှုပ်ရှားလာခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့်တော့ ဒီမိုကရက်သမ္မတ အိုဘားမားနဲ့ ဒုသမ္မတဘိုင်ဒင်တို့လက်ထက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မှာ ရုရှားလိုလားတဲ့သမ္မတကို မေဒန်တော်လှန်ရေးလို့ခေါ်တဲ့ လူထုအုံကြွနည်းနဲ့ ဖြုတ်ချပြီး အမေရိကန်လိုလားတဲ့သမ္မတကို တင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက်မှာတော့ ယူကရိန်းဟာ အင်အားကြီးနှစ်ခုအားပြိုင်ရာ စစ်မြေပြင် ဖြစ် လာခဲ့တော့တာပါပဲ။ အနောက်လိုလားတဲ့ အစိုးရက ဥရောပသမဂ္ဂနဲ့ နေတိုးအဖွဲ့ထဲဝင်ဖို့ ကြိုးစားလာပြီး ခရိုင်းမီးယားကျွန်းဆွယ်မှာ တပ်ချထားတဲ့ ဌာနချုပ်ကို ဖယ်ရှားဖို့ လုပ်လာတဲ့ အခါမှာတော့ ရုရှားရဲ့ သည်းခံနိုင်စွမ်း ကုန်ဆုံးသွားပြီး ခရိုင်းမီးယားမှာ ခွဲထွက်ပုန်ကန်မှု ဖြစ်အောင်လုပ်ပြီးတော့ ရုရှားနိုင်ငံထဲ ဆွဲသွင်းလိုက်တော့တာပါပဲ။ အဲဒီနောက် ရုရှားရဲ့ နောက်ကွယ်က အားပေးထောက်ခံမှုနဲ့ ဒဏ်ခံပါမြစ်အရှေ့ခြမ်းက ရုရှားနွယ်ဖွားတွေက ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေး စာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ပေမဲ့ လက်တွေ့မှာ အောင်မြင်မှု အပြည့်အဝမရှိဘဲ တိုက်ခိုက် မှုတွေက ဆက်ဖြစ်နေခဲ့တာပါ။

ရုရှားနဲ့ အဆင်ပြေတဲ့ ထရမ်ပလက်ထက်မှာ အမေရိကန်က ဒီအရှုပ်ထုပ်ပြဿနာကို သိပ်မဖွဲ့ခဲ့ပေမဲ့ ရုရှား ကို မုန်းတီးလှတဲ့ ဘိုင်ဒင်လက်ထက်မှာတော့ ဒီမီးတောက်က

“ရုရှားနဲ့
အဆင်ပြေတဲ့
ထရမ် လက်ထက်မှာ
အမေရိကန်က
ဒီအရှုပ်ထုပ်
ပြဿနာကို
သိပ်မဖွဲ့ခဲ့ပေမဲ့
ရုရှားကို
မုန်းတီးလှတဲ့
ဘိုင်ဒင်
လက်ထက်မှာတော့
ဒီမီးတောက်က
ပြန်တောက်လောင်
လာတာဖြစ်ပါတယ်”

ပြန်တောက်လောင်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာမှာ ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလင်းစကီးက နေတိုးထဲ ဝင်ဖို့ ယူကရိန်းရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အမျိုးသားလုံခြုံရေး မဟာဗျူဟာမှာ အတည်ပြုခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာမှာ ဇဲလင်းစကီး ဘိုင်ဒင်နဲ့တွေ့တော့ ပူးတွဲ ကြေညာချက်မှာ ဘိုင်ဒင်က ယူကရိန်း နေတိုးထဲဝင်ဖို့ ကိစ္စကို ထောက်ခံခဲ့ပြီး မဟာဗျူဟာ လုံခြုံရေး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ဖို့ ကတိပြုခဲ့ပါတယ်။ ငွေကြေးအားဖြင့်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွက် အမေရိကန်က ထောက်ပံ့တဲ့ ဒေါ်လာသန်း ၄၀၀ အပြင် လုံခြုံရေးအတွက် သန်း ၆၀ ထပ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကစပြီး အမေရိကန်က ယူကရိန်းကို ထောက်ပံ့ခဲ့တာ ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ ရှိပြီလို့ ဆိုပါတယ်။

တစ်ဖက်မှာလည်း ရုရှားက ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ လကစပြီး ယူကရိန်းဘက်နယ်ခြားဒေသမှာ တပ်အင်အား အလုံးအရင်း ပြောင်းရွှေ့ချထားလာပါတယ်။ အဓိက အင်အားစုက အမှတ် (၄၁) တပ်ပေါင်းစုတပ်တော် (41st Combined Arms Army) ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတပ်ဖွဲ့က ဘဲလာရစ် နိုင်ငံထဲမှာလည်း ပူးတွဲစစ်လေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အခု နောက်ပိုင်းမှာ ယူကရိန်း နယ်စပ်နားတစ်ဝိုက် တပ်ဖြန့် ထားတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ နေတိုးဘက်ကလည်း ရုရှားရဲ့ အနောက်ဘက် နယ်စပ်တစ်ဝိုက်မှာ တပ်တွေတိုးချဲ့ချထား မှုတွေ လုပ်လာခဲ့သလို အမေရိကန် နျူကလီယား လက်နက် တချို့ကိုလည်း ရုရှားနယ်စပ်နားမှာ ဖြန့်ချထားဖို့အထိလုပ် လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေတွေက ရုရှားနဲ့ယူကရိန်းအကြား တင်းမာမှုတွေ မြင့်တက်လာစေပြီး ရုရှားက ယူကရိန်းကို မကြာခင် ဝင်တိုက်တော့မယ်ဆိုတာမျိုးအထိ သတင်းတွေ ထွက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သုံးသပ်ချက်

ဒီအနေအထားကို သုံးသပ်ရမယ်ဆိုရင် ရုရှားက မဟာဗျူဟာလုံခြုံရေးအတွက် သူ့ရဲ့ near abroad လို့ခေါ်တဲ့ အပြင်စည်း နယ်မြေတွေကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးဟာ အဓိက အကျိုးစီးပွားဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ယူကရိန်းကို သူ့ ဩဇာအောက်မှာ မဖြစ်မနေ ထားချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ နိုင်ငံတစ်ခုကို အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ ဝင်တိုက်ဖို့က မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ရုရှားအတွက် အဲဒီအကြောင်းပြချက် red line ဟာ သူ့နယ်စပ်ကို သူ့ရန်ဘက်ဖြစ်တဲ့ နေတိုးတပ်ဖွဲ့တွေ ရောက်ရှိခြိမ်းခြောက်လာမှုပါပဲ။ ယူကရိန်းက နေတိုးထဲ မဝင်သရွေ့ ရုရှားက ယူကရိန်းကို ဝင်တိုက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

တစ်ဖက်ကိုကြည့်ရင်လည်း အင်အားနိုင်ငံရေးအရ အမေရိကန်ဟာ အကျဘက်ကို ရောက်နေပြီး ဘိုင်ဒင်ကိုယ်တိုင်ကလည်း စစ်တိုက်ချင်သူမဟုတ်တဲ့အတွက် ရုရှားက ဝင်တိုက်ရင်တောင် အမေရိကန်တပ်တွေကို စေလွှတ်ဖွယ် မရှိပါဘူး။ အခု လေထဲမှာ ပြောဆိုနေကြတာတွေ၊ တပ်အင်အားတွေ၊ လက်နက်တွေ၊ အင်အားပြနေကြတာတွေ အကုန်လုံးဟာ deterrence ဆိုတဲ့ ဟန့်တားနိုင်ရေးအတွက် ဟိန်းလုံး၊ ဟောက်လုံး၊ ခြောက်လုံး bluff တွေပဲ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

အင်အားအရဆိုရင် ရုရှားက သူ့အိမ်ကွင်းမှာ သူ့ကြိုက်သလောက် အင်အားသုံးနိုင်တဲ့အတွက် စင်ပေါ်က ရောက်နေတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ အမေရိကန်အတွက်ကတော့ တစ်ဖက်မှာလည်း တရုတ်နဲ့ တိုင်ဝမ်ကိစ္စ၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကိစ္စ၊ မြောက်ကိုရီးယားကိစ္စတွေလည်း ရှိနေတော့ ဗျာများနေရမယ့် အနေအထားရှိပါတယ်။ လက်ရှိအနေအထားမှာ နှစ်ဖက်စလုံးကို တစ်ပြိုင်တည်းနိုင်အောင် တိုက်ဖို့မပြောနဲ့ ရုရှား သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံ တစ်ခုတည်းကိုတောင် နိုင်ဖို့ မလွယ်တဲ့ အခြေအနေရှိနေတာပါ။

စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေ လုပ်မယ်ဆိုပေမဲ့ ဒါကလည်း နှစ်ဖက်သွားဓားလို နှစ်ဖက်စလုံး ထိခိုက်နိုင်မယ့် အလားအလာရှိပါတယ်။ ရုရှားကို အမေရိကန်ဒေါ်လာသုံးမရအောင် ဒေါ်လာနဲ့ ငွေလွှဲမရအောင်လုပ်ဖို့များပေမဲ့ ရုရှားကလည်း ဒါကိုမျှော်မှန်းပြီး သူ့ရဲ့အဓိက ဖောက်သည်တွေနဲ့ ကုန်သွယ်ရာမှာ ကိုယ်ပိုင်ငွေကြေးတွေ အသုံးပြုရောင်းဝယ်ဖို့ လုပ်နေတာ ကြာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာမှာ ဒေါ်လာအသုံးနည်းလာတာနဲ့အမျှ ဒေါ်လာဈေးကျပြီး ငွေဖောင်းပွမှုနဲ့ ရင်ဆိုင်လာရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပင်လယ်နက် ဖြတ် Nord Stream ရုရှားဓာတ်ငွေပိုက်လိုင်းကို အမေရိကန်ဖိအားကြောင့် ဂျာမနီက ပိတ်မယ်ဆိုရင်လည်း တကယ် ဓာတ်ငွေမရမှာက ဓာတ်ငွေလိုအပ်တဲ့ ဂျာမနီပဲဖြစ်မှာပါ။ အပြန်အလှန်အနေနဲ့ ယူကရိန်း

“အင်အားအရဆိုရင် ရုရှားက သူ့အိမ်ကွင်းမှာ သူ့ကြိုက်သလောက် အင်အားသုံးနိုင်တဲ့အတွက် စင်ပေါ်က ရောက်နေတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။ အမေရိကန်အတွက်ကတော့ တစ်ဖက်မှာလည်း တရုတ်နဲ့ တိုင်ဝမ်ကိစ္စ၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကိစ္စ၊ မြောက်ကိုရီးယားကိစ္စတွေလည်း ရှိနေတော့ ဗျာများနေရမယ့် အနေအထား ရှိပါတယ်”

ကိုလည်း ရုရှားက ဓာတ်ငွေ့ရောင်းမပေးတော့ရင် ယူကရိန်း လည်း ဒုက္ခရောက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမေရိကန်အတွက် အားပြုနိုင်တဲ့ အဓိကနည်းလမ်းကတော့ စစ်တုရင်စကားနဲ့ ပြောရင် ရှေ့တန်းမှာ ထိုးကျွေးမယ့် နယ်ရပ်ကို တင်ထားပြီး စစ်ကဲ၊ မြင်းတို့လို လက်အောက်ခံ မဟာမိတ်ပါဝါတွေနဲ့ ဝန်းရံပေးထားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘုရင်မကြီးကတော့ လွတ်ရာကျွတ်ရာ လုံခြုံတဲ့နေရာကနေ ထောက်ထားပေးတာမျိုးပဲ လုပ်နေမယ့် သဘောရှိပါတယ်။ ရုရှား ကလည်း ယူကရိန်းလို ဝိတ်တန်းမတူတဲ့ နိုင်ငံငယ်ကလေးကို နာမည်အပျက်ခံပြီး ကိုယ်တိုင် ဝင်တိုက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ရှိပြီးသား ရုရှားနွယ်ဖွားခွဲထွက်ရေးအဖွဲ့တွေကို နောက်ကွယ်က လူအား၊ ပစ္စည်းအားနဲ့ ဖြည့်တင်းပေးပြီး ဒဏ်ခံပါမြစ် အရှေ့ခြမ်းကို အပြည့်ထိန်းချုပ်နိုင် အောင် လုပ်ထားမယ့်သဘော ရှိပါတယ်။ နယ်ရပ်အဖြစ် ထိုးကျွေးခံ တိုင်းပြည်ငယ်လေး တွေကတော့ ကြားခံတိုင်းကြပ်ဘဝမှာ အဖိုကြိတ်ခံဘဝနဲ့ ကြေမွပျက်စီးမှုလမ်းကြောင်းကို ရင်ဆိုင်ရင်း ဒုက္ခများကြရတဲ့ ဘဝကို သင်ခန်းစာယူ မြင်တတ်ကြစေဖို့ သုံးသပ်တင်ပြလိုက် ရပါတယ်။

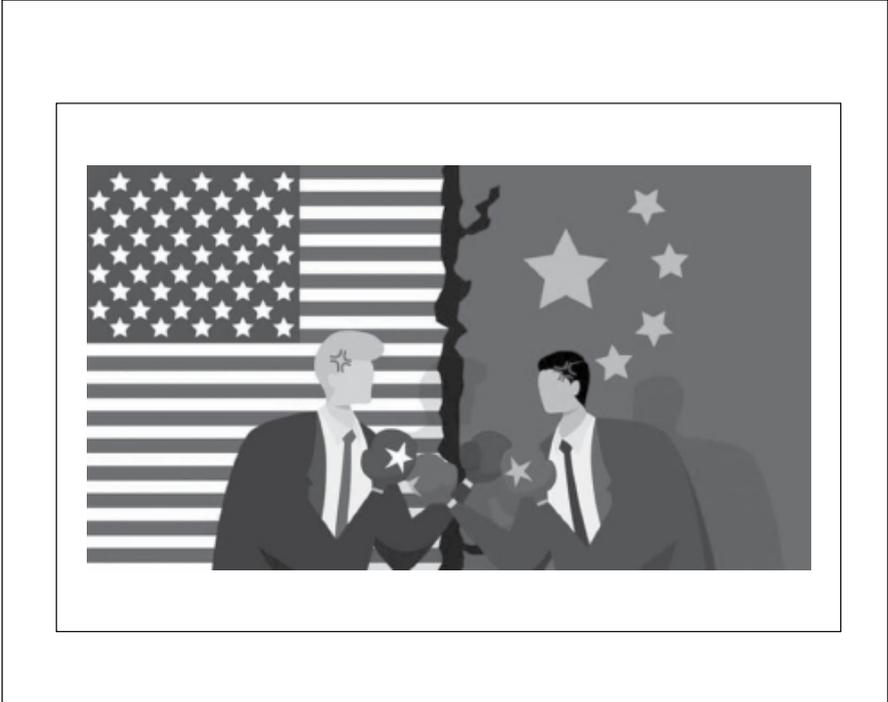
ကိုကိုလိုင်

(၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် Ko Hlaing Facebook မှ စာရေးသူ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ကူးယူဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။)

စစ်အေးခေတ် တစ်ကျော့ ပြန်လာပြီလား

အမျိုးသား

“ အင်အားကြီး အမေရိကန်နှင့်
 အင်အားကြီးလာသည့် တရုတ်တို့ကြား
 ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံလာနိုင်ခြေကို ဖြေရှင်းရန်
 အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံကိုလည်း
 ကမ္ဘာ့စင်မြင့်တွင် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ရပ်တည်ခွင့်အတွက်
 အသိအမှတ်ပြုပြီး အပေးအယူ အလျော့အတင်း
 ပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ တရုတ်နိုင်ငံ၏
 တိုးတက်လာမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ရပ်တည်ခွင့်ကို
 ငြင်းဆန်ဖိနှိပ်မည်ဆိုပါက တရုတ်တို့ကလည်း
 စိတ်ဆိုးဒေါသဖြင့် တုံ့ပြန်လာနိုင်ပါသည်”

သမိုင်းသည် လက်စားချေလိုစိတ်ဖြင့် တစ်ကျော့ပြန်လာနေသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်က သမိုင်းနိဂုံး အဆုံးသတ်ပြီဆိုသည့် ဟောက်နိုးတစ်ရပ် ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်သုံးစုကျော်က စစ်အေးခေတ် အဆုံးသတ်သွားပြီဖြစ်သော်လည်း လွတ်လပ်သောကမ္ဘာနှင့် ဆိုရှယ်လစ်ကွန်မြူနစ်တို့ကြား ၂၀ ရာစုသဘောတရားရေးရာ လွန်ဆွဲမှုမှာ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိလွန်ဆွဲမှုမှာ အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် အနောက်အုပ်စုနှင့် တရုတ်ဗဟိုပြု နိုင်ငံများအကြားတွင် ဖြစ်သည်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် သဘောတရားရေးရာ စစ်ပွဲတွင် ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရာ တရုတ်နိုင်ငံသည် မက်စ်လီနင်ဝါဒကို အမွေဆက်ခံသူ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံသည် သဘောတရားရေးရာတွင် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် တွန်းတိုက်မှုဖြစ်ကာ ငြိစွန်းမှုများ ရှိလာပြီဖြစ်သည်။ ယင်းအတွက် မည်သို့အဆုံးသတ်သွားမည်ဆိုသည်မှာ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်း၏ အင်အားကို မည်သို့အသုံးပြုမည်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက မည်သို့တုံ့ပြန်မည်ဆိုသည့် အပေါ်တွင် မူတည်နေပါလိမ့်မည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ပြိုလဲချိန်တွင် ကျွန်တော်တို့ သိထားခဲ့သည့် အတိုင်း သမိုင်းနိဂုံးချုပ်ပြီဟု ကောက်ချက်ဆွဲခဲ့ကြသည်။ ဖရန်ဆစ်ဖူကူယားမား၏ စာအုပ်ထဲကအတိုင်း သမိုင်းနိဂုံးချုပ်ပြီဟု ယူဆခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် စီးပွားရေးကို

“ယူဂိုစလားဗီးယား
 ပြိုကွဲခြင်း၊
 ယခင် ဆိုဗီယက်
 ပြည်ထောင်စုဝင်များ
 ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ
 ပြည်သူ့သမ္မတ
 နိုင်ငံများအဖြစ်
 အသွင်
 ပြောင်းသွားခြင်း
 အပါအဝင်
 ကမ္ဘာ့နေရာ
 အများစုတွင်
 ကန့်သတ်စစ်ပွဲများနှင့်
 ပြိုကွဲလွယ်သည့်
 အခြေအနေများ
 ရှိသော်လည်း
 ဒီမိုကရေစီ
 ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ
 ပိုမိုအားကောင်း
 ခဲ့သည်”

မည်သို့စုဖွဲ့ပြီးစီမံခန့်ခွဲမည်ဆိုသည့် ခိုင်ယာလက်တစ်စိတ်ကူး
 သမိုင်းသည် နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အားလုံးသိထား
 သည့်အတိုင်း လူမှုရေးအရလည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအရ
 လည်းကောင်း မိမိကိုယ်ကို ထိန်းကျောင်းသည့်စနစ်သည်သာ
 အကောင်းဆုံးအဖြစ် အနောက်တိုင်း လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီ
 နှင့် ဈေးကွက်အရင်းရှင်စနစ်က အောင်ပွဲခံခဲ့သည်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု စွဲကိုင်ထားသည့် နိုင်ငံရေး
 အရ အာဏာရှင်ဆန်မှု၊ စီးပွားရေးအရ ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုနှင့်
 လူမှုရေးအရ တန်းတူညီမျှမှုတို့မှာ ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်။ ဈေးကွက်၊
 အရင်းလွတ်လပ်မှုနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့သည်မှတစ်ပါး အခြား
 ရွေးချယ်စရာ မရှိလောက်အောင် အောင်ပွဲခံခဲ့သည်။

စစ်အေးခေတ်ပြီးပြီးချင်းဆိုသကဲ့သို့ပင် အမေရိကန်
 ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်
 စွမ်း ရှိသည့် ပြိုင်ဘက်ကင်းနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။
 ထို့နောက် ဆယ်စုနှစ် နှစ်စုကြာအထိ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစု
 တွင် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်များနှင့် ဒီမိုကရေစီ ပြောင်းလဲ
 မှုဖြစ်စဉ်များ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂသည်လည်း
 နိုင်ငံခြားရေး၊ လုံခြုံရေးမူဝါဒများ၊ ဘုံငွေကြေးတို့နှင့်အတူ
 လစ်ဘရယ်လိုက်ဇေးရှင်းစစ်စစ်ဆီသို့ ဦးတည်သွားခဲ့သည်။

ဒီမိုကရေစီပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်သည် အရှိန်အဟုန်
 ကောင်းကောင်းနှင့် လည်ပတ်နေခဲ့ပြီး ဈေးကွက်အရင်းရှင်
 စနစ်သည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု
 အတွက် ဩဇာကြီးသော မော်ဒယ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။
 ယူဂိုစလားဗီးယားပြိုကွဲခြင်း၊ ယခင် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စု
 ဝင်များ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံများအဖြစ်
 အသွင်ပြောင်းသွားခြင်းအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နေရာအများစုတွင်
 ကန့်သတ်စစ်ပွဲများနှင့် ပြိုကွဲလွယ်သည့် အခြေအနေများ
 ရှိသော်လည်း ဒီမိုကရေစီပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ ပိုမို
 အားကောင်းခဲ့သည်။

အစ္စလာမ်စစ်သွေးကြွများ နယ်ပယ်ချဲ့ထွင်လာမှုအား
 ဆန့်ကျင်သည့် အမေရိကန် ဦးဆောင်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
 အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး စစ်ပွဲ၏အစ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်
 အစောပိုင်းမှာပင် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဈေးကွက်
 အရင်းရှင်စနစ်မှာ ရှေ့ကို ခရီးဆက်နေနိုင်ခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်ကျော်ကာလက ဒီမိုကရေစီနှင့် အရင်းရှင်စနစ်သည် ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ လွတ်လပ်မှုနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုတို့သည် နေရာအတော်များများတွင် ကျဆင်းခဲ့ရသည်။ အရင်းနှင့် ဓနဥစ္စာတို့သည် လူအနည်းစုတို့၏ လက်ထဲတွင် ပိုမိုစုစည်းလာခဲ့သည်။ တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်မှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းလိုက် လွတ်လပ်မှုတို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအား ကွဲပြားမှုများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ခြားနားမှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားစေခဲ့သည်။

“ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပြည်သူများသည် ကမ္ဘာပြုမှုနှင့် လျင်မြန်သည့် နည်းပညာ တိုးတက်မှုတို့၏ ရိုက်ခတ်မှုကို ခံရသည့်အတွက် ဒီမိုကရေစီနှင့် အရင်းရှင်စနစ်၏ စွမ်းဆောင်ရည် အပေါ် ပိုမိုပြီး သံသယ ရှိလာသကဲ့သို့ စိတ်အပျက်ကြီး ပျက်လာခဲ့ကြသည် ”

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ပြည်သူများသည် ကမ္ဘာပြုမှုနှင့် လျင်မြန်သည့် နည်းပညာတိုးတက်မှုတို့၏ ရိုက်ခတ်မှုကို ခံရသည့်အတွက် ဒီမိုကရေစီနှင့် အရင်းရှင်စနစ်၏ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် ပိုမိုပြီး သံသယရှိလာသကဲ့သို့ စိတ်အပျက်ကြီး ပျက်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားသော ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေလာကြသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် လူပြိန်းကြိုက် ပေါ်ပြုလစ်ဝါဒနှင့် အာဏာရှင်စနစ်သည် ဝင်ငွေနည်းပြီး လူနေမှုအဆင့်အတန်း နောက်ကျကျန်ခဲ့သူများအတွက် ဆွဲဆောင်မှု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဒီမိုကရက်တစ်ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ပေါ်ပြုလစ်ခေါင်းဆောင်များသည် လူထုနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ပြီး မိမိအသားတကျရှိပြီးဖြစ်နေသည့် နိုင်ငံရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ စသည့် အာဏာဗဟိုချက်ကို ဆုပ်ကိုင်ထားနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီမိုကရက်တစ်နှင့် အရင်းရှင် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ လူမှုနှောင်ကြိုးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ထိရောက်မှုကိုလည်း အားနည်းစေခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံကို ကြည့်ပါ။ ဒီမိုကရေစီနှင့် အရင်းရှင်စနစ်၏ အားနည်းချက်များကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ အပေါ်အောက် အမိန့်ပေး အရင်းရှင်စနစ်မော်ဒယ်သည် မက်စ်လီနင် ဝါဒပုံစံ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးသည့် ပါတီစုံစနစ်မဟုတ်ဘဲ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီအောက်ရှိ တစ်ပါတီစနစ်ဖြစ်သော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီရှိသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဏာရှင်ဆန်ဆန်ဖြင့် နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ဗဟိုကထိန်းချုပ်ထားသည်။ သို့သော် ၎င်း၏စီးပွား

ရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုမှာ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်နှင့် အိတ်ဆွင်ကျဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏အောင်မြင်မှုသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဈေးကွက်အရင်းရှင်စနစ်အပေါ် သမိုင်းတွင် မကြုံဖူးလောက်သည်အထိ စိတ်ပျက်စေခဲ့သည်။

မက်စ် စတင်ခဲ့သည့် သဘောတရားရေးစစ်ပွဲသည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု ကျဆုံးရုံဖြင့် အဆုံးသတ်မသွားခဲ့ဘဲ တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုးတက်လာမှုဖြင့် ခရီးဆက်နေခဲ့သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ တည်ထောင်သည့် နှစ်တစ်ရာပြည့်အခမ်းအနား ကျင်းပခြင်းနှင့်အတူ ကွန်မြူနစ်ဝါဒမှာ ကောင်းစွာရှင်သန်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အရင်းရှင်တို့၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများဖြင့် ရှင်သန်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံရေးအရ အာဏာရှင်ဆန်မှုနှင့် ဈေးကွက်အရင်းရှင်ဝါဒကို တွဲစပ်ထားခြင်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအား တစ်ချိန်တည်းတွင် အားသာချက် အားနည်းချက်တို့ကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ မည်သို့သော ခေတ်မီနိုင်ငံမဆို ပြည်သူများ၏ သာယာဝပြောရေးကို ဆောင်ကြဉ်းပေးမည့် အောင်မြင်သည့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်အား တည်ဆောက်နေချိန်တွင် လွတ်လပ်မှုနှင့် အခွင့်အရေးများအပေါ် နိုင်ငံရေးအရ ဗဟိုထိန်းချုပ်မှုစနစ်ဖြင့် တစ်ချိန်တည်း ဟန်ချက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ကွန်မြူနစ်ပါတီ အုပ်ချုပ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၁၉၆၀-၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ထိုင်ဝမ်နိုင်ငံတို့ လျှောက်ခဲ့သည့်နည်းလမ်းအတိုင်း အရင်းရှင်စီးပွားရေးစနစ်ဖြင့် ဦးဆောင်မောင်းနှင်နေပါသည်။ ကြီးမားသည့် ခြားနားချက်မှာ အဆိုပါ အာရှသုံးနိုင်ငံသည် အနောက်နိုင်ငံပုံစံ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ မဟာမိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံမဟုတ်သကဲ့သို့ မည်သည့်အခါမှလည်း ဖြစ်လာလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အနောက်နိုင်ငံများ ကျင့်သုံးသည့် စနစ်၏အားနည်းချက်များဖြစ်သည့် ဓနဥစ္စာကို လူနည်းစုလက်ထဲတွင် စုပြုံနေခြင်း၊ နိုင်ငံရေး အကွဲအပြားများခြင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းမူမမှန်မှုတို့မှ ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် ကြိုးစားနေခြင်း ဖြစ်သည်။

အင်အားကြီး စူပါပါဝါနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပြုမူဆောင်ရွက်လာသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရွေးချယ်မှုသည် သူ၏အကျိုးစီးပွားအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစနစ်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ယင်းအတွက် စစ်အေးခေတ်သစ်သည် အသွင်သဏ္ဍာန်ပိုင်းအရ တစ်ကျော့ပြန်လာနေပြီ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သည့် ရာစုနှစ်အတွင်းက စတင်ခဲ့သည့် တာဝေးပြိုင်ပွဲတစ်ခုရှိသင်ခန်းစာအသစ် တစ်ခုသာဖြစ်သည်။ ယင်းသင်ခန်းစာသစ် ပြဿနာမှာ အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား တင်းမာမှုပင် ဖြစ်သည်။

ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာတွင် လက်ဝေခံစစ်ပွဲများမှတစ်ဆင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် နောက်ဆုံးတွင် ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ ပိုမိုမြန်ဆန်သော အနောက်ဗဟိုပြု အရင်းရှင်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် အမိမလိုက်နိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဆိုဗီယက်တို့သည် စီးပွားရေးအရသာ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်ရေးအရ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

တရုတ်တို့သည် လက်ထဲတွင် လက်နက်ကြီးများ ရှိနေသော်လည်း အမေရိကန်တို့နှင့် စစ်ရေးအရ ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုမျိုး မရှိသေးပါ။ တရုတ်တို့သည် ကုန်သွယ်ရေးအရ ကိုယ်ကျိုးစီးပွား ကာကွယ်ရေးနည်းလမ်း၊ နည်းပညာအရ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု နည်းလမ်းတို့ဖြင့်သာ အမေရိကန်ကို ပြန်တွန်းနေခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်အားကြီး အမေရိကန်နှင့် အင်အားကြီးလာသည့် တရုတ်တို့ကြား ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံလာနိုင်ခြေကို ဖြေရှင်းရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံကိုလည်း ကမ္ဘာ့စင်မြင့်တွင် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ရပ်တည်ခွင့်အတွက် အသိအမှတ်ပြုပြီး အပေးအယူ၊ အလျော့အတင်း ပြုလုပ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုးတက်လာမှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ရပ်တည်ခွင့်ကို ငြင်းဆန်ဖိနှိပ်မည်ဆိုပါက တရုတ်တို့ကလည်း စိတ်ဆိုးဒေါသဖြင့် တုံ့ပြန်လာနိုင်ပါသည်။ ဆိုဗီယက်တို့သည် အမှန်တကယ် မတိုက်ရဘဲ ရှုံးနိမ့်ခဲ့သည်။ တရုတ်တို့ကမူ အမှန်တကယ် ပြန်တိုက်ရန် အသင့်ဖြစ်နေကြသည်။ အကြောင်းမှာ တရုတ်တို့သည် အရှုံးကို လက်ခံနိုင်ကြမည် မဟုတ်သည့် အတွက် ဖြစ်သည်။

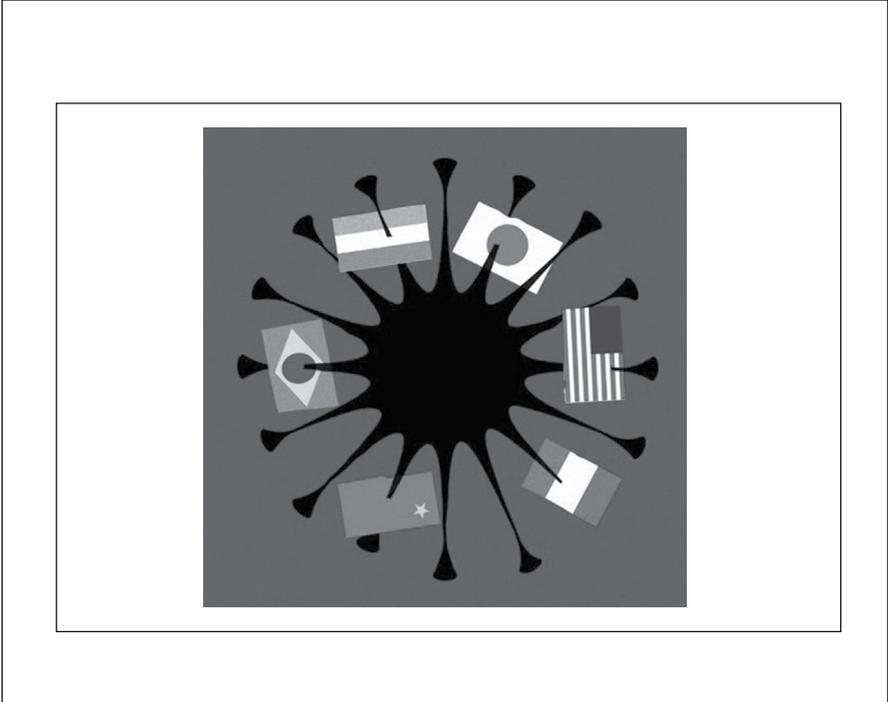
ကျော်နိုင်တင့်

THITINAN PONGSUDHIRAK ၏ Age-old nature of the 'New Cold War' ဆောင်းပါးကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကပ်ဘေးသင့် နိုင်ငံရေးအစီအစဉ်

ဝန်ထမ်းများ

“ဒီကပ်ရောဂါက အဖွဲ့အစည်းတိုင်းရဲ့ အားနည်းချက်နဲ့
 လိုအပ်ချက်တွေကို ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်အောင်
 မီးမောင်းထိုးပြလိုက်တယ်လို့
 အကောင်းဘက်က ရှုမြင်နိုင်ပါတယ်။
 ကပ်ရောဂါကူးစက်မှုက ကာလရှည်ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့တဲ့
 စီးပွားရေးတုံ့ဆိုင်းမှုကို အားကောင်းစေသလို၊
 ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟချက်ကို ပို၍ကြီးမားစေပါတယ်”

ကြီးမားပြင်းထန်တဲ့ ကမ္ဘာ့အကျပ်အတည်းပြဿနာတွေကနေ မမျှော်မှန်းနိုင်တဲ့ သက်ရောက်မှု အကျိုးဆက်တွေ ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ဒါဟာ သမိုင်းအစဉ်အလာတစ်ခုလို့ပဲ ဆိုရပါမယ်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပျက်ကပ်ကနေ အထီးကျန်ဝါဒ၊ အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ ဖက်ဆစ်ဝါဒ စတာတွေကို ဦးထောင်ခေါင်းမော့စေခဲ့ပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကို ဦးတည်စေခဲ့သလို၊ တစ်ဖက်ကလည်း ယူအက်စ်ကို ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် တွန်းတင်ပေးကာ ကိုလိုနီနိုင်ငံငယ်များ လွတ်လပ်စေဖို့ အခွင့်သာစေခဲ့ပါတယ်။ ၉/၁၁ တိုက်ခိုက်မှုက အီရန်ကို တန်ခိုးထွားစေခဲ့ပြီး အစ္စလာမစ်ဝါဒကို အသွင်တစ်မျိုးနဲ့ ထွက်ပေါ်စေခဲ့သလို အမေရိကန်တို့ရဲ့ စွက်ဖက်မှု နှစ်ခုကိုလည်း ကျရှုံးစေခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၀၈ ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းက လူထုကြိုက်လမ်းစဉ် အားကောင်းလာမှုကို လှုပ်ခတ်စေခဲ့ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ခေါင်းဆောင်များကို အစားထိုးပြောင်းလဲစေခဲ့ပါတယ်။ အနာဂတ်သမိုင်းဆရာများအတွက်တော့ ၂၁ ရာစုမှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ကိုရိုနာ ကမ္ဘာ့ကပ်ဘေးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အကျိုးဆက်တွေကို ခြေရာခံပြီး နှိုင်းယှဉ်လေ့လာစရာတွေက တစ်ပုံတစ်ပင်ရှိနေမယ်ဆိုတာက ဧကန်မလွဲပါ။ ဒီအကျိုးဆက်တွေက အနာဂတ်ကမ္ဘာ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို ပုံဖော်ရာမှာ အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ ဦးဆောင် နေရာယူနေမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအကျပ်အတည်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာမှာ အချို့နိုင်ငံတွေက နိုင်နိုင်နင်းနင်းထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့တာကို တွေ့ရသလို အချို့ကလည်း ကသောင်းကနင်း ဖရိုဖရဲ ဖြစ်တာကို ကွဲကွဲပြားပြားတွေ့မြင်ရပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ခြင်းရဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေကို ဆန်းစစ် ကြည့်လိုက်ရင်တော့ ဒါဟာ နိုင်ငံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်နဲ့ လုံးဝမသက်ဆိုင်တာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတချို့က ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းဆောင်ရွက်နေချိန်မှာပဲ အခြားဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများကတော့ မနိုင်မနင်းဖြစ်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါဟာ ဒီမိုကရေစီမဟုတ်တဲ့ အခြားနိုင်ငံရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးတဲ့နိုင်ငံတွေမှာလည်း အလားတူပုံစံမျိုးတွေ့ရပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ စွမ်းဆောင်ရည်၊ လူထုယုံကြည်မှုနဲ့ ခေါင်းဆောင်မှု အရည်အသွေးတွေကပဲ အခရာကျတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီအချက်တွေနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်နိုင်ငံများမှာတော့ ကပ်ရောဂါရဲ့ သက်ရောက်မှုနဲ့ အကျိုးဆက်တွေက ကြီးမားပြင်းထန်လှပါတယ်။

ကိုဗစ်-၁၉ ဟာ ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ်အသစ်တစ်မျိုးကြောင့် ဖြစ်ရတဲ့ ကပ်ရောဂါဆိုတာထက် ပိုပြီး ပြည့်ပြည့်စုံစုံနားလည်ခြင်းက ဒီကပ်ရောဂါကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကိုင်တွယ်နိုင်ဖို့ အခွင့်သာစေပါတယ်။ ရောဂါလက္ခဏာမပြဘဲ ကူးစက်မြန်တဲ့ ဒီကပ်ရောဂါဆိုးဟာ လူထုကို အကြောက်တရားထက် ပိုပြီး သေလုမြောပါး အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်စေတဲ့ ရောဂါတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ကူးစက်ခံရသူကို မြန်မြန်သေစေပြီး အလွယ်တကူ မကူးစက်စေတဲ့ အီဘိုလာဗိုင်းရပ်စ်နဲ့ မတူညီချက်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်လည်း ကိုဗစ်-၁၉ ဟာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း အလျင်အမြန် ကူးစက်ပျံ့နှံ့ပြီး ကမ္ဘာလူသားများစွာကို သေကျေပျက်စီးစေခဲ့တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများက ဒီရောဂါကို ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီလို့ ကြွေးကြော်ပြီး စီးပွားရေးယန္တရားတွေ တဖြည်းဖြည်းပြန်ဖွင့်ကာ ပုံမှန်လည်ပတ်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေစဉ် အချိန်ခဏအတွင်းမှာပဲ ဒီရောဂါဟာ နောက်ထပ်လှိုင်းလုံးတစ်ခုအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရိုက်ခတ်လာမှုက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးလည်ပတ်မှုကို လေးလံနှေးကွေးစေပါတယ်။ ဒီလက္ခဏာက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ကိုဗစ်-၁၉ မတိုင်မီအခြေအနေထိ ပြန်ရောက်စေဖို့အတွက် အတော့်ကို ရုန်းကန်ရဦးမယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။

“နာတာရှည် ကပ်ရောဂါဆိုးက စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အများစုကို လဲပြိုစေသလို၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊ ဈေးဝယ် စင်တာများနဲ့ လက်လီအရောင်း လုပ်ငန်းလို လုပ်ငန်းများကို များစွာထိခိုက် ကျဆင်းစေပြီး ပျက်သုဉ်းခြင်းအထိ ဦးတည် စေနိုင်ပါတယ်”

နာတာရှည်ကပ်ရောဂါဆိုးက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအများစုကို လဲပြိုစေသလို၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊ ဈေးဝယ်စင်တာများနဲ့ လက်လီအရောင်းလုပ်ငန်းလို လုပ်ငန်းများကို များစွာ ထိခိုက်ကျဆင်းစေပြီး ပျက်သုဉ်းခြင်းအထိ ဦးတည်စေနိုင်ပါတယ်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ အတက်ဘက်မှာရှိနေခဲ့တဲ့ အမေရိကန်စီးပွားရေးဟာ ဒီကပ်ရောဂါကြောင့် အချိန်အတော်ကြာ ကျရိပ်ပြနေဦးမှာဖြစ်ပါတယ်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအားကောင်းပြီး နည်းပညာ ရှေ့ဆောင်လုပ်ငန်းများကတော့ ဒီလှိုင်းလုံးတွေရဲ့ ပုတ်ခတ်မှုဒဏ်ကနေ ခြွင်းချက်အဖြစ် လွတ်မြောက်နေပါလိမ့်မယ်။

ဒီထက်သိသာတဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ခံစားရမှာက နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍပါ။ လူထုဟာ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံတဲ့၊ ပရဟိတသမားတွေကို ဦးဆောင်နိုင်တဲ့၊ ပြောင်မြောက်တဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုကို လိုလားထောက်ခံလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ဒါဟာ အမြဲတမ်းအတွက်တော့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ နာတာရှည်ကပ်ရောဂါနဲ့အတူ အလုပ်လက်မဲ့ သိသိသာသာ မြင့်တက်လာမှု၊ ကာလရှည် စီးပွားရေးဆုတ်ကပ်နဲ့ မကြုံဖူး ကြွေးမြီပြဿနာတွေက ပူးတွဲပါလာမှာဖြစ်သလို ဒါဟာ မလွဲမရှောင်သာတဲ့ နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းဆီကို တွန်းပို့နိုင်မယ့် အကြောင်းတရားများ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့အာဏာဖြန့်ကြက်မှု ဩဇာအရှိန်အဝါကို ကြည့်လိုက်ပြန်ရင်လည်း အရှေ့အာရှက ဥရောပ၊ အမေရိကန်တို့ထက် သာလွန်ကောင်းမွန်တဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တွေကြောင့်ပဲ အရှေ့ကမ္ဘာဆီသို့ ဦးတည်ရွေ့လျားလာတယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါဟာ တရုတ်နိုင်ငံက အစပြုခဲ့ပေမယ့်လည်း ဘေဂျင်းဟာ ဒါကိုဖုံးကွယ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းပျံ့နှံ့ဖို့ ခွင့်ပြုခဲ့ပါတယ်။ ဒီအကျပ်အတည်းကပဲ တရုတ်ဟာ အကျိုးအမြတ်ရှိခဲ့တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ရောဂါစတင် ဖြစ်ပွားချိန်မှာ အခြားနိုင်ငံအစိုးရများရဲ့ ရောဂါထိန်းချုပ်ကာကွယ်မှု ကိုင်တွယ်ညှိဖျင်းခဲ့မှုက ပြည်သူ့ပြည်သားများရဲ့ အသက်ပေါင်းများစွာ ဆုံးရှုံးစေခဲ့ပါတယ်။ ဘေဂျင်းအစိုးရအနေနဲ့ကတော့ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်တာနဲ့ ချက်ချင်းဆိုသလို စီးပွားရေး ပြန်လည်ဦးမော့အောင်၊ တည်ငြိမ်အောင် ရပ်တည်နိုင်ဖို့ အားထုတ်ခဲ့တာကို မြင်တွေ့ရပါတယ်။

ဒါဟာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနဲ့ မတူညီချက်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ကပ်ရောဂါအပေါ် အမေရိကန်အစိုးရရဲ့ ကိုင်တွယ်မှု ဆိုးရွားညံ့ဖျင်းပုံက အမေရိကန်တို့ရဲ့ ပုံရိပ်ကို သိသိသာသာ ထိခိုက်ကျဆင်းစေခဲ့ပါတယ်။ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားတဲ့ ပြည်နယ်များ စုဖွဲ့ထားမှုနဲ့ အထင်ကြီးစရာ ကောင်းလောက်အောင် အတိတ်ကာလရဲ့ ကပ်ရောဂါဆိုးများအပေါ် ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်နိုင်မှုမှတ်တမ်းများ ရှိနေလင့်ကစား လူထုအတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှု မြင့်တက်လာခြင်း၊ အရည်အချင်း မပြည့်ဝသည့် သမ္မတ၏ ဦးဆောင်မှုများက ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်နိုင်မှုကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတဟာ လူထုကြား စုစည်းညီညွတ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးရမယ့်အစား အကွဲအပြစ်ဖြစ်အောင် မီးစတစ်ဖက်၊ ရေမှုတ်တစ်ဖက်အဖြစ် လှုပ်ခတ်စေခဲ့ပါတယ်။ တစ်ဖက်ကနေ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်ဖို့ တာဝန်များခွဲဝေပေးခဲ့သလို၊ အခြားတစ်ဖက်ကလည်း

ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့ကို ဆန့်ကျင်သူများကို အားပေးအားမြှောက်လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ အင်စတီကျူးရှင်းများကိုလည်း အားပေး အားမြှောက်လုပ်ရမယ့်အစား ဝေဖန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလုပ်ရပ်တွေကို ကမ္ဘာ့လူထုကြီး က တီဗွီဖန်သားပြင်ပေါ်က တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီး၊ ဒါဟာ အပြောင်းအလဲကို ခပ်သွက်သွက်လေး ဖော်ဆောင်နေတဲ့ တရုတ်ခေါင်းဆောင်များနဲ့ ယှဉ်ထိုးကာ အံ့အားသင့်စရာ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

လာမယ့်နှစ်အတန်ကြာအထိတော့ ကိုရိုနာကပ်ရောဂါဟာ ယူအက်စ်တို့ရဲ့ ဩဇာဖြန့် ကြက်မှုကို ထိခိုက်ကျဆင်းအောင် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လစ်ဘရယ် ဩဇာ ဖြန့်ကြက်မှုပေါ် တိုက်စားလာခြင်း၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ဖက်ဆစ်စနစ်ပြန်လည် ရှင်သန်လာခြင်း စတဲ့အချက်တွေကလည်း ဆက်တိုက်ဆိုသလို မြင့်တက်လာနေခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ အမြဲလိုလို သံသယဖြစ်စရာကောင်းတဲ့ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီကို ပိုမိုခံနိုင်ရည်ရှိပြီး ပြန်လည်ဆန်းသစ်ထားတဲ့ စနစ်သစ်တစ်ခုအဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားဖို့ တွန်းအား ဖြစ်စေပါ လိမ့်မယ်။ လတ်တလော အခင်းအကျင်းတွေကသာ သိသိသာသာ မပြောင်းလဲသေးဘူး ဆိုရင်တော့ ဒီဦးတည်ချက်က မပီမပြင် ဝိုးတဝါးအနေနဲ့သာ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။

ဖက်ဆစ်ဝါဒ ခေါင်းထောင်ဦးမော့လာပြီလား ???

အဆိုးမြင်ဝါဒတွေ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းအားကောင်းလာတာက မြင်သာထင်သာ ရှိလှပါတယ်။ အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ တစ်ကိုယ်တော်အထီးကျန်ဝါဒ၊ မျက်ကန်းမျိုးချစ်ရောဂါ စတဲ့ ဝါဒတွေရဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလစ်ဘရယ် စံတန်ဖိုးတွေအပေါ် ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်မှုတွေက သိသိသာသာ မြင့်တက်လာတာကို သတိပြုကြည့်နိုင်ပါတယ်။ ဟန်ဂေရီနဲ့ ဖိလစ်ပိုင်အစိုးရ ခေါင်းဆောင်များဟာ ဒီအကျပ်အတည်းကိုအသုံးပြုပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်ကို အရေးပေါ်စီမံ အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာအပ်နှင်းပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဝေးရာဆီသို့ ဦးတည်ခဲ့ပါတယ်။ တရုတ်၊ အယ်လ်ဆာပေးဒိုးနဲ့ ယူကရိန်းအပါအဝင် နိုင်ငံတချို့မှာလည်း အလားတူပုံစံမျိုး တွေ့မြင်ရပါတယ်။ လူထုလှုပ်ရှားမှုတွေအပေါ် ကန့်သတ်တားဆီးမှုတွေက ဥရောပရဲ့ ဗဟိုချက်နိုင်ငံတွေအပါအဝင် နေရာတိုင်းလိုလိုမှာ တွေ့လာရပါတယ်။ ဘုံအကျိုးစီးပွားအတွက် အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမျိုးထက် ငြင်းခုံခြင်းနဲ့ ပြိုင်ဘက်အသွင် ဆောင်လာ ကြပါတယ်။ နိုင်ငံအများစုဟာ မိမိနိုင်ငံရဲ့ အကျိုးစီးပွားကိုသာ အာရုံစိုက်လာကြပြီး မိမိတို့ရဲ့ ရှုံးနိမ့်မှုအတွက် မိမိတို့ရဲ့ပြိုင်ဘက်တွေကို ခုတုံးလုပ် အသုံးပြုလာကြပါတယ်။

အမျိုးသားရေးဝါဒ ပြန်လည်နိုးထလာခြင်းက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများ ဖြစ်နိုင် ခြေကို ပိုမိုမြင့်တက်စေခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များဟာ ပြည်တွင်း၌ နိုင်ငံရေးအာရုံ တွေ့ပြား လမ်းလွဲသွားအောင် နိုင်ငံခြားသားများကို ဆန့်ကျင်ခြင်းဆိုတဲ့ အမြင်ကို ပုံဖော်လာ ကြပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ရဲ့ပြိုင်ဘက်တွေကို အားနည်းသွားအောင် နိုင်ငံရေး လက်ဦးယူမှုလို့လည်း ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး လူထုကြိုက် ဦးတည်ချက်တွေကို မတည်မငြိမ်ဖြစ်အောင် လုပ်ကြသလို အချို့ကလည်း မြေပြင်မှာ အချက် အလက်သစ်တွေ ဖန်တီးလာကြပါတယ်။ နျူကလီးယားလက်နက် ထိန်းချုပ်ရေးလို စိန်ခေါ်

မှုတွေနဲ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးတွေကြား ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ဘုံပြဿနာတွေ ရှိနေဆဲဖြစ်နေပေမယ့် လည်း ပြည်တွင်းလှုပ်ရှား အုံကြွမှုတွေက ကမ္ဘာ့အရေးကိစ္စတွေထက်ပိုပြီး နေရာယူလာ ကြပါတယ်။

ဒီအခြေအနေက လူထုထပ်ရာ မြို့ကြီးတွေနဲ့ ညံ့ဖျင်းတဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်ရှိတဲ့ ဆင်းရဲတဲ့ တိုင်းပြည်များအတွက်တော့ အထိနာဆုံးဖြစ်ပါတယ်။ သန့်ရှင်းတဲ့ရေကို ပုံမှန်သုံးစွဲဖို့ အလွန်ခက်ခဲတဲ့ ပြည်သူများအတွက်တော့ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး ခပ်ခွာခွာနေပါဆိုတဲ့ အချက်သာ မကဘဲ ကျန်းမာဖို့အတွက် ရိုးရှင်းလွယ်ကူလှတဲ့ လက်ကို ခဏ ခဏဆေးပါဆိုတဲ့အချက် ကိုတောင် လိုက်နာဖို့ မလွယ်ကူပါဘူး။ ဒါ့အပြင် အစိုးရများရဲ့ အရည်အချင်း မပြည့်ဝမှု၊ ပြည်သူများရဲ့ စည်းလုံးညီညွတ်မှုအပေါ် လျော့တွက်မှု၊ လူထုအပေါ်ဖိအားပေးမှုစတဲ့ အချက် တွေကလည်း အကောင်းထက် အဆိုးဘက်ကိုသာ အလေးသာစေပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ အိန္ဒိယကို ကြည့်ပါ။ မြို့ကြီးတွေမှာ ပိတ်မိနေတဲ့ သန်းပေါင်းများစွာသော ရွှေ့ပြောင်းအလုပ် သမား လူတန်းစားများရဲ့ အခြေအနေကို ကြိုတင်မစဉ်းစားဘဲ နိုင်ငံတစ်ဝန်း ခရီးသွားလာခွင့် ပိတ်ချလိုက်ခြင်းက နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှား လှပါတယ်။ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများဟာ မူလဇာတိကျေးလက် ဒေသတွေကို အလျင်အမြန်ပြန်ခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံတစ်ဝန်း ရောဂါကူးစက်နှုန်းကို မြင့်တက် စေခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယအစိုးရရဲ့ ခရီးသွားလာခွင့် ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းက သန်းပေါင်းများစွာ သော ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများအတွက် စားစရာ၊ နေစရာနဲ့ ကူညီစောင့်ရှောက်မှုတွေ မရှိဘဲ လူသန်းပေါင်းများစွာကို မြို့ကြီးများမှာ ပိတ်လှောင်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းရှိနေထိုင်သူများရဲ့ မြောက်ဘက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချနေထိုင်မှု ဖြစ်စဉ်များက အကျပ်အတည်းများဆီသို့ မသိမသာ ဦးတည် စေခဲ့တဲ့ အကြောင်းတရားတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကိုရိုနာကပ်ရောဂါကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ မှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများစုဟာ စားဝတ်နေရေးအကျပ်အတည်းကို ရင်ဆိုင် လာကြရပါတယ်။ ဒီအခြေအနေက ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုလောက် စီးပွားရေးတည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးလာ ခဲ့တဲ့ ဆင်းရဲသည့် တိုင်းပြည်များရှိ လူသန်းပေါင်းများစွာရဲ့ စိတ်ကူးအိပ်မက်များကို ခြေစွဲဖျက်ဆီးလိုက်တာကြောင့်ပဲ လူထုရဲ့ဒေါသဟာ အထွတ်အထိပ်ကို ရောက်ရှိလာသလို၊ အလျှံတညီးညီး တောက်လောင်လာတဲ့ လူထုရဲ့မျှော်လင့်ချက်တွေဟာလည်း တော်လှန်ရေး တွေအဖြစ် အသွင်ပြောင်းလဲသွားဖို့ အချိန်ကိုက်ဖြစ်လာပါတော့တယ်။ မျှော်လင့်ချက်မဲ့ လာပြီး ဖွံ့ဖြိုးပြီးတိုင်းပြည်များသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လိုသူများလာသလို၊ တစ်ဖက်ကလည်း ဘနဖူးသိုက်တူးမယ့် နိုင်ငံရေးသမားတွေက နိုင်ငံ့အာဏာချုပ်ကိုင်နိုင်ဖို့ နိုင်ငံရေး အမြတ် ထုတ်လာကြပါတယ်။ အကျင့်ပျက် နိုင်ငံရေးသမားတွေက အခွင့်အရေးတွေ လက်တစ်ဆုံး နှိုက်လာကြသလို အစိုးရများ လဲပြိုရသည်အထိ မတည်ငြိမ်မှုတွေ ဖြစ်လာရပါတယ်။ ဒီအခြေအနေကပဲ ကမ္ဘာ့တောင်ဘက်မှနေထိုင်သူများ မြောက်ဘက်သို့ ရွှေ့ပြောင်း အခြေချ လာခြင်းကို နွေးနွေးထွေးထွေး ကိုယ်ချင်းစာတရားနဲ့ ဆီးကြိုရမည့်အစား အပြင်းအထန် ကန့်ကွက် ဆန့်ကျင်တားဆီးကြပါတော့တယ်။ ဒါဟာ အကျပ်အတည်းများကို ဖြစ်စေတဲ့ ရောဂါဘယများနဲ့ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် မတည်ငြိမ်မှုတွေဟာ အသစ်ဝင်ရောက် ရွှေ့ပြောင်းလာ

သူတွေကြောင့်လို့ အခိုင်အမာ ယုံကြည်လာလို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ခြုံကြည့်လိုက်ရင်တော့ ဒီအခြေအနေတွေက မမျှော်မှန်းနိုင်ပြီး ကြီးမားပြင်းထန် တဲ့ အကျိုးဆက်တွေဖြစ်လာနိုင်ကာ ဒါကို ငန်းနက်အသွင်ဆောင်တယ်လို့ ဆိုကြပါတယ်။ အတိတ်မှာကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေကနေ ကာလရှည်အခက်အခဲတွေကြောင့် အလွန် အမင်း စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေသလို၊ လူသားများအတွက် အမြင်သစ်၊ အယူဝါဒ သစ်နဲ့ ဘာသာတရားအသစ်တွေ ပေါ်ထွက်လာဖို့ တွန်းအားပေးခဲ့ပါတယ်။ ပထမကမ္ဘာစစ် ကြောင့်ဖြစ်လာတဲ့ ရလဒ်တွေနဲ့ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်တွေကြောင့်ပဲ ဖက်ဆစ်စနစ်လို့ ဝါဒသစ် ထွက်ပေါ်လာခဲ့တာ အထင်အရှားပါ။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနိုင်ငံတွေမှာ အသုံးချခဲ့တဲ့ ပူးပေါင်းကြံစည်မှု သဘောတရားကြောင့်လည်း သာမန်ပြည်သူများဟာ ကူရာကယ်ရာမဲ့သလို အဖြစ်မျိုး ခံစားခဲ့ရပါတယ်။

ဒီမိုကရေစီစနစ် ခံနိုင်ရည် ရှိနိုင်မလား ???

ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ကမ္ဘာ့စီးပွားပျက်ကပ်ကနေ ဖက်ဆစ်ဝါဒ ရှင်သန်အောင် မွေးထုတ် ပေးခဲ့သလို၊ တစ်ဖက်ကလည်း လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပြန်လည်အားဖြည့်ပေးခဲ့ပါ တယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ကိုရိုနာကပ်ရောဂါဟာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးစနစ်ကို အပြုသဘောဆောင် တဲ့ ကောင်းကျိုးတွေပေးနိုင်လိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်နိုင်ပါတယ်။ လက်တွေ့မှာတော့ ကပ် ရောဂါကို နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကိုင်တွယ်နိုင်မှုက ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များနဲ့ ကျွမ်းကျင်သူတွေရဲ့ အရေးပါမှုနဲ့ နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်သူများရဲ့ အရည်အချင်းမပြည့်ဝမှုကို မြင်သာအောင် မီးမောင်းထိုးပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ကပ်ရောဂါဆိုးကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ အစိုးရများကို ချီးမြှောက်ပြီး ပြန်လည်ရွေးချယ်ဖို့နဲ့ ညံ့ဖျင်းတဲ့အစိုးရများကို ဖြုတ်ချပြီး ပြစ်ဒဏ်ခတ်ဖို့အတွက် ပကတိအရှိတရားကို ပေါ်လွင်စေပါတယ်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံရဲ့ ၃၈ ယောက်မြောက် သမ္မတဖြစ်သူ ဂျေဘောလ်ဆိုနာရီဟာ ကပ်ရောဂါကို ထိန်းနိုင်သယောင် ဟန်ဆောင်ခဲ့ပေမယ့်လည်း ယခုအခါမှာတော့ တာဝန်အရှိဆုံးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်အဖြစ် နောက်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရနိုင်ဖို့ မသေချာတော့ပါ။ ရုရှားသမ္မတ ဗလာ ဒီမာပူတင်ဟာလည်း အစ ကနဦးမှာ ကပ်ရောဂါရဲ့အရေးကြီးပုံကို လျော့တွက်ခဲ့ပါတယ်။ ရုရှားဟာ ကောင်းကောင်းထိန်းချုပ်နိုင်တယ်လို့ ကြေညာခဲ့ပြီး မရှေးမနှောင်းမှာဘဲ နိုင်ငံ တစ်ဝန်း ကူးစက်ပျံ့နှံ့ခဲ့ပါတယ်။ ဒီကာလမတိုင်မီကတည်းက ပူတင်ရဲ့တရားဝင်မှုက အားနည်းလာခဲ့ပြီး ဒီကူးစက်မှုက အဆင်းဘီးတပ်ဆိုသလို ပိုမိုအားကောင်းစေခဲ့ပါတယ်။

ဒီကပ်ရောဂါက အဖွဲ့အစည်းတိုင်းရဲ့ အားနည်းချက်နဲ့ လိုအပ်ချက်တွေကို ထင်သာ မြင်သာဖြစ်အောင် မီးမောင်းထိုးပြလိုက်တယ်လို့ အကောင်းဘက်က ရှုမြင်နိုင်ပါတယ်။ ကပ်ရောဂါကူးစက်မှုက ကာလရှည်ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့တဲ့ စီးပွားရေးတို့ဆိုင်းမှုကို အားကောင်း စေသလို၊ ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟချက်ကို ပို၍ကြီးမားစေပါတယ်။ ပြဿနာတွေရှိနေပေမယ့် လည်း ဒီရောဂါဆိုးက အစိုးရများကို အကျပ်အတည်းတွေကို ဖြေရှင်းနိုင်မယ့် စုပေါင်းအင်အား များကို ဖော်ထုတ်အသုံးချနိုင်ဖို့ အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လူထုရဲ့စုပေါင်း ကြံ့ခိုင်မှုကို အားကောင်းစေခဲ့သလို ပြည်သူမှ ပြည်သူသို့ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်

ပေးသည့် ပုံစံကိုလည်း ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ပထမကမ္ဘာစစ်နဲ့ စီးပွားပျက်ကပ်ကြောင့် ၁၉၂၀ နဲ့ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်ကြား နိုင်ငံတချို့မှာ အမျိုးသားရေးကို အခြေခံပြီး လူမှုလုံခြုံရေးအစီအမံများ ရှင်သန် ထွက်ပေါ်လာပုံနဲ့ ခပ်ဆင်ဆင်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

ဒါဟာ ချီကာဂိုတက္ကသိုလ်ရဲ့ စီးပွားရေးပညာရှင်များဖြစ်ကြတဲ့ ဂယ်ရီဘက္ကာ၊ မိလ်တန်ဖရီးဒ်မန်းနဲ့ ဂျော့ဂျီစတစ်ဂ္ဂလာတို့ စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြတဲ့ လွတ်လပ်သည့် ဈေးကွက်အယူအဆပေါ် အခြေခံတဲ့ လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒရဲ့ အစွန်းရောက်ပုံစံတွေ အခြေတည်ဖို့အစပျိုးခဲ့တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ၁၉၈၀ ပြည့်ဝန်းကျင်နှစ်များမှာတော့ ချီကာဂိုကျောင်းမှ ပညာရှင်တွေဟာ အမေရိကန်သမ္မတ ရော်နယ်ရေဂင်နဲ့ ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် မာဂရက်သက်ချာတို့ကို ဥဏှာဆိုင်ရာ အဆုံးအဖြတ်တွေအတွက် များစွာပံ့ပိုးကူညီခဲ့ပါတယ်။ သူတို့က စီးပွားရေးကြီးထွားမှုနဲ့ လူမှုဘဝတိုးတက်မှုတွေအတွက် အစိုးရများရဲ့ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုက ကြီးမားတဲ့အတားအဆီးလို့ ဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ အစိုးရရဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုနဲ့ ဥပဒေတွေကို လျော့ချဖြတ်တောက်ဖို့အတွက် အကြောင်းပြချက်ကောင်းတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီအကြောင်းပြချက်တွေအပေါ် အချေအတင် အငြင်းပွားမှုတွေက လစ်ဘရယ်ဝါဒီတွေကို အခက်ကြုံစေခဲ့ပြီး ရှေးရိုးစွဲဝါဒီ ပညာတတ် မျိုးဆက်သစ်များကို ရန်လိုသည့်အပြုအမူတွေကို ကိန်းအောင်းစေခဲ့ပါတယ်။

သမ္မတရေဂင်ရဲ့ သမ္မတကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုပွဲ အခမ်းအနားအဖွင့်မိန့်ခွန်းမှာ ပြောခဲ့တယ်။ “အစိုးရဟာ ပြဿနာတွေရဲ့ အဖြေမဟုတ်။ အစိုးရသည်လည်း ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်တယ်” ဆိုတဲ့စကားအရ ကပ်ရောဂါကူးစက်ပျံ့နှံ့မှု နှေးကွေးသွားဖို့ အားကောင်းတဲ့ အစိုးရရဲ့ အခရာကျမှုကို အသားပေးဆွေးနွေးဖို့က ခက်ခဲနိုင်ပါတယ်။ ဧပြီလအတွင်းက တွစ်တာရဲ့ စီအီးအိုဖြစ်တဲ့ ဂျက်ဒေါ့စ်ရဲ့ ကိုဗစ်-၁၉ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် တစ်ဘီလီယံ အလှူငွေထည့်ဝင်မှုက ရက်ရောလှပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း တစ်လထဲမှာပဲ အမေရိကန် ကွန်ဂရက်က ကပ်ရောဂါကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့သူများနဲ့ စီးပွားရေးပြန်လည်ကုစားဖို့ အတွက် ရန်ပုံငွေ ၂ ဒသမ ၃ ထရီလီယံကို အတည်ပြုပေးခဲ့ပါတယ်။ အသွားအလာကန့်သတ် ထိန်းချုပ်မှုအပေါ် ဆန့်ကျင်သူများကြားမှာလည်း အစိုးရရဲ့အုပ်ချုပ်မှုပေါ် လက်မခံတဲ့ မင်းမဲ့ ဝါဒီများ ရှိကောင်းရှိနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အမေရိကန်အများစုကတော့ ဒီကပ်ဘေးကာလအတွင်း အစိုးရဆေးပညာရှင်များ၏ အကြံပြုချက်တွေအပေါ် ယုံကြည်မှု မြင့်တက်နေတယ်လို့ လူထုစစ်တမ်းတွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ဒါဟာ လူထုရဲ့အရေးကိစ္စ ပြဿနာတွေအပေါ် အစိုးရရဲ့ဝင်ရောက်ကိုင်တွယ် စွက်ဖက်မှုတွေကို ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် မြှင့်တင်ဖို့ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေပါတယ်။ ကပ်ရောဂါဟာ နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပုံစံသစ်တစ်ခုဆီသို့လည်း တွန်းပို့နေပါတယ်။ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များကြား အပြန်အလှန်အပြစ်ဖို့နေချိန်မှာပဲ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ သိပ္ပံပညာရှင်များ၊ ဆေးပညာရှင်များနဲ့ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်သူများဟာ ကပ်ရောဂါကို ကျော်လွှားနိုင်ဖို့ ကွန်ရက်များနဲ့ ချိတ်ဆက်ပြီး နီးနီးကပ်ကပ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဆုံးသတ်ခြင်းကြောင့် သဘာဝကပ်ဘေးတွေ ဆိုက်ရောက်လာခဲ့ရင်တော့ ဒါဟာ ကြီးမားတဲ့ဆုံးရှုံးမှုကြီး ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း

ဒီကာလအလွန်မှာတော့ ဘုံအကျိုးစီးပွားတွေ အသာစီးရနိုင်ဖို့အတွက် အချင်းချင်းအပြန် အလှန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ ကတိကဝတ်များနဲ့ ဆက်ဆံရေးပုံစံသစ်ကို တည်ဆောက် မယ့် ခေတ်သို့ ဦးတည်ရောက်ရှိလာပါလိမ့်မယ်။

အများကြီး မျှော်လင့်လို့မရ

ကိုရိုနာကပ်ရောဂါက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးစနစ်တွေအပေါ် ခံနိုင်ရည်ဘယ်လောက်ရှိမလဲ ဆိုတဲ့ ဆန်းစစ်ချက်ကိုလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံနိုင်နင်းနင်းထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့တဲ့ တိုင်းပြည် တွေအတွက်တော့ တရားဝင်အစိုးရတွေဟာ ဒီဆန်းစစ်ချက်ကို ကောင်းမွန်စွာ ဖြတ်ကျော် နိုင်ခဲ့ကြသလို ပိုမိုအားကောင်းပြီးကြံ့ခိုင်တဲ့ အပြောင်းအလဲတွေကို ပုံဖော်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါဟာ သူတို့နိုင်ငံ အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ဖို့အတွက် အကောင်းဆုံးသော အထောက်အပံ့များ လည်း ဖြစ်လာပါတယ်။ ကောင်းစွာမထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ တိုင်းပြည်များ၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ညံ့ဖျင်းတဲ့ ခေါင်းဆောင်များ ဦးဆောင်တဲ့နိုင်ငံများကတော့ ဒုက္ခအကျပ်အတည်းများနဲ့ ရင်ဆိုင်ကြရပါတယ်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနဲ့ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများ မဖြစ်သည့်တိုင်အောင် စီးပွားရေးတုံ့ဆိုင်းမှုမျိုးကို ကြုံတွေ့ကြရပါတယ်။ ပြဿနာက မထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့နိုင်ငံက ပထမအုပ်စုထက် အရေအတွက် အလွန်အမင်း များနေခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

ကံအကြောင်းမလှစွာနဲ့ဘဲ ဒီဆန်းစစ်ချက်က အလွန်ပဲပြင်းထန်ခက်ခဲခဲ့ပြီး အောင်မြင် စွာ ကျော်ဖြတ်နိုင်တဲ့ နိုင်ငံအရေအတွက် အလွန်နည်းခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ အစပိုင်းမှာတင် ဒီကပ်ရောဂါကို နိုင်ငံနိုင်နင်းနင်း ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့အတွက် နိုင်ငံတွေဟာ လုပ်နိုင်စွမ်းရှိပြီး အရင်း အမြစ်များ လုံလောက်ပြည့်စုံရုံသာမကဘဲ လူအများစုရဲ့ဆန္ဒကိုအလေးထားပြီး အရည် အချင်း ပြည့်ဝတဲ့ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များအပေါ် လူထုရဲ့ကိုးစားယုံကြည်မှုရှိဖို့ လိုအပ်ပါ တယ်။ ဒီအချက်တွေနဲ့ ကိုက်ညီမှုကို တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံနဲ့ ဂျာမနီနိုင်ငံတို့မှာ တွေ့ရပါ တယ်။ ဒီနိုင်ငံတွေရဲ့ ခေါင်းဆောင်များဟာ ကျန်းမာရေးပညာရှင်များပါဝင်တဲ့ ဗျူရိုကရက် အဖွဲ့ကို ကပ်ရောဂါ ထိန်းချုပ်စီမံဖို့အတွက် တာဝန်လွှဲအပ်ခဲ့ပါတယ်။ ယေဘုယျအနေနဲ့ နိုင်ငံအများစုဟာ တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခု ချွတ်ချော်တိမ်းစောင်းခဲ့တာကြောင့်ပဲ ကပ်ရောဂါ နှောင်းပိုင်းကာလမှာ ထိန်းချုပ်စီမံဖို့ ပိုပြီးအခက်တွေ့ခဲ့သလို ဒါဟာ အကောင်းမြင်နိုင်ဖို့ အတွက် ခက်ခဲစေပါတယ်။

တက္ကနိုခရက်များရဲ့ကျွမ်းကျင်မှုနဲ့ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများရဲ့ချိတ်ဆက်မှုက လူမလိုင် တွေ ကြီးစိုးခဲ့ကြတဲ့ အတိတ်ကာလထက် ပိုမိုအားနည်းလျော့ရဲလာတာကိုလည်း တွေ့ရ ပါတယ်။ ဒစ်ဂျစ်တယ် နည်းပညာတော်လှန်ရေးရဲ့ ပံ့ပိုးမှုနဲ့ အစိုးရများရဲ့ ဒီမိုကရေစီအသွင် ကူးပြောင်းမှုတွေက ဒေါင်လိုက်လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အလျားလိုက်ပုံစံပြောင်းလဲစေခဲ့ပြီး တစ်ပြေးညီဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအဆုံးအဖြတ်များ ချမှတ်ရာမှာလည်း လက်နက် အားကိုး စွက်ဖက်မှုတွေကို မကြာခဏ တွေ့လာရပါတယ်။ ဒါဟာ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ ဝန်းကျင်တစ်ခုဖြစ်လာဖို့အတွက် လက်ခံနိုင်ဖို့ ခက်ခဲပါတယ်။

ယူအက်စ်ဟာ အပြောင်းအလဲကြီးကြီးမားမား လုပ်ဖို့လိုလာပါပြီ။ ကပ်ရောဂါ ကူးစက်ခံရချိန်အတွင်း အရည်အချင်းညံ့ဖျင်းပြီး အကွဲအပြဲကိုဦးတည်စေတဲ့ ခေါင်းဆောင်ရှိ

ခဲ့ခြင်းက ခေတ်သစ်သမိုင်းမှာ အမေရိကန်တို့အတွက် ကြမ္မာငင်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေမှာ သမ္မတဟာ သူ့ရဲ့အုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို အပြောင်းအလဲမလုပ်ခဲ့ပါဘူး။ သူ့လက်ထက်တစ်လျှောက်လုံးမှာ သူ့ခေါင်းဆောင်နေတဲ့ တိုင်းပြည်အတွင်း စကားများစစ်ထိုးကာ အချိန်ဖြုန်းနေခဲ့ပါတယ်။ အခြေအနေက တောင်းဆိုလာချိန်မှာလည်း ထိထိရောက်ရောက် အသုံးမချနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ သူ့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအလေးသာမှုကို တိုင်းပြည်စည်းလုံးညီညွတ်ဖို့အတွက် အသုံးမချဘဲ အကွဲအပြဲဖြစ်အောင် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တာမျိုးတွေ၊ ခါးသီးမှုအစိုင်အခဲတွေ ကြီးထွားလာအောင် ပြုလုပ်ပြီး ဖြုန်းတီးခဲ့ပါတယ်။ ကပ်ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို ဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုတွေနဲ့ အကွဲအပြဲဖြစ်ဖို့အတွက်သာ အသုံးချခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်တို့ရဲ့ ကိုဗစ်ထိန်းချုပ်မှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် နိမ့်ကျခဲ့မှုက ပြင်းထန်တဲ့ အကြောင်းတရားတွေဖြစ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်ရဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုစွမ်းရည် မရှိခဲ့တာက အဆိုးရွားဆုံး အကြောင်းခံတစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတော့တယ်။

အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်တွေနဲ့ ကြေကွဲစရာကောင်းတဲ့ ကပ်ဘေးအကျပ်အတည်းတွေ ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရသလို ကမ္ဘာကြီးဟာ ကာလရှည် စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုကို ရင်ဆိုင်ရပါလိမ့်မယ်။ အချို့ကဏ္ဍတွေက အခြားအရာတွေထက် အလျင်အမြန် နာလန်ထူနိုင်မှာဖြစ်ပြီး အဆုံးမှာတော့ ဒီအကျပ်အတည်းကနေ အားလုံးရုန်းထွက်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ကမ္ဘာ့နေရာအနှံ့ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အဓိကရုဏ်းတွေကတော့ မတူကွဲပြားစွာနဲ့ ရှိနေပါဦးမယ်။ အသွင်ကူးပြောင်းတာတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်ဖို့ဆိုတာကို ဒီမိုကရေစီ၊ အရင်းရှင်ဝါဒနဲ့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတို့ကတော့ အတိတ်မှာ သက်သေထူခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း မမျှော်လင့်ထားတဲ့ ရလဒ်တွေ ထွက်လာဖို့အတွက် လုပ်ပြဖို့တော့ လိုနေပါလိမ့်မယ်။

သူရမ္မန် (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

ရည်ညွှန်း - FRANCIS FUKUYAMA, “ The Pandemic and Political Order,” Foreign Affairs, June 2020.

သမ္မတပူတင် အိန္ဒိယကို
ဘာကြောင့်သွားခဲ့တာလဲ

ဝေဖန်မှု (တင်ပြ)

“သမ္မတပူတင်၏ အိန္ဒိယခရီးစဉ်တွင်
သဘောတူညီချက်များနှင့် နားလည်မှုစာချွန်လွှာများ
လက်မှတ်ရေးထိုးရန်ရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင်
ဟန်ချက်ညီမှုတချို့ ပြန်လည်ရရှိစေရန်
ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်ရုံး၏
ထုတ်ပြန်ချက်အရ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို
မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်အဖြစ် ဖော်ပြထားပြီး
အားရကျေနပ်မှုရှိသည်ဟု ဆိုသည်”

ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်သည် ဒီဇင်ဘာလ ပထမပတ်တွင် အိန္ဒိယသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါခရီးစဉ်သည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ထူးခြားသည်။ ထိုသို့ဆိုခြင်းမှာ သမ္မတပူတင်သည် နိုဝင်ဘာလတွင် စကော့တလန်၊ Glasgow တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် COP26 နှင့် အောက်တိုဘာလနှောင်းပိုင်းက ရောမမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ဂျီ-၂၀ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများကိုပင် တက်ရောက်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ သို့သော် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီနှင့် တွေ့ဆုံမည့် နှစ်စဉ်ကျင်းပသော ၂၁ ကြိမ်မြောက် အိန္ဒိယ-ရုရှား ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲကိုမူ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နှင့် တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် သီးခြားဆက်ဆံရေးတစ်ရပ် တည်ဆောက်လိုပုံရသည်။ သမ္မတပူတင်၏ ကြိုးပမ်းမှုသည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်ကျော်က ပျက်စီးခဲ့သည့် ရုရှား-အိန္ဒိယ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည် ပြုပြင်လိုခြင်းဖြစ်သည်ကို မြင်တွေ့ရသည်။

သမ္မတပူတင်၏ အိန္ဒိယခရီးစဉ်တွင် သဘောတူညီချက်များနှင့် နားလည်မှုစာချုပ်လွှာများ လက်မှတ်ရေးထိုးရန်ရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် ဟန်ချက်ညီမှုတချို့ ပြန်လည်

ရရှိစေရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်ရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးကို မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ဖော်ပြထားပြီး အားရကျေနပ်မှုရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ နှစ်နိုင်ငံတို့သည် ကာကွယ်ရေးနှင့် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးများပါဝင်သည့် ဝန်ကြီးအဆင့် ဆွေးနွေးပွဲများကို လည်း ကျင်းပခဲ့သည်။ ခရီးစဉ်အတွင်း စစ်ဘက်နည်းပညာ ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကော်မရှင် အစည်းအဝေး တစ်ရပ်ကိုလည်း ကျင်းပခဲ့သည်။

နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို တခမ်းတနားတွေ့ရသော် လည်း အဖုအထစ်ဖြစ်နေသည့်အရာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိဆိုသည်ကိုမူ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိသေးပါ။ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးအပြီးတွင် အချက် ၉၉ ချက်ပါ ကြေညာချက် ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ထွက်ပေါ်လာသည်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အရပ်ဘက် နျူကလီးယား၊ အာကာသ၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအပါအဝင် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးတက်စေရေးအတွက် အရေးပါသည့် နယ်ပယ်အများအပြားကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ ကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ရုရှားအတွက်မူ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်းအား အနောက် နိုင်ငံများက အထီးကျန်ဖြစ်စေရေး ကြိုးပမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ရန် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဘက်စုံမဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ရှေ့ဆက် ဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက်မူ တရုတ်နိုင်ငံသည် အဓိက ခြိမ်းခြောက် သည့်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်အဖြစ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နေသကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံအား ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ယူဆထားသည့် သြစတြေးလျ၊ ဂျပန် စသည့်နိုင်ငံများနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်း နေသည်။ အိန္ဒိယ၏ အဆိုပါကြိုးပမ်းချက်များသည် ရှန်ဟိုင်း

“ရုရှားအတွက်မူ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်းအား အနောက်နိုင်ငံများက အထီးကျန် ဖြစ်စေရေး ကြိုးပမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ရန် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဘက်စုံ မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်အဖြစ် ရှေ့ဆက် ဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်”

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့၊ BRICS စသည့် ကျယ်ပြန့်သည့် ဆက်ဆံရေး၊ ရုရှား-အိန္ဒိယ-တရုတ် စသည့် သုံးနိုင်ငံဆက်ဆံရေးနှင့် နီးကပ်သည့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးများ ရှိသော်လည်း အိန္ဒိယ-ရုရှား ဆက်ဆံရေးတွင် အဖုအထစ်များ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုသည် အဆိုပါအဖုအထစ်လေးများကို ဖြေရှင်းရန် လုံလောက်မှုရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်မှာလည်း မရှင်းလင်းသေးပါ။

မကြာသေးမီက တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယ-ရုရှားတို့၏ မတူကွဲပြားမှုများသည် အိန္ဒိယ-ရုရှား ဆက်ဆံရေးတွင် ကြီးမားသည့် အကန့်အသတ်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှစ်စဉ် ထိပ်သီးတွေ့ဆုံမှုကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က ဖျက်သိမ်းခဲ့ရာ ယင်းမှာ ဆယ်စုနှစ်အတော်ကြာ ကြုံတွေ့နေသည့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အဖုအထစ်များကို ရောင်ပြန်ဟပ်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါထိပ်သီးတွေ့ဆုံမှုကို ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် ဖျက်သိမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဌာနက ပြောဆိုသည်။ သို့သော် အခြားသော နိုင်ငံတကာထိပ်သီး ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အစည်းအဝေး များကို ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အွန်လိုင်းစနစ်ဖြင့် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိပ်သီးတွေ့ဆုံမှုကို အွန်လိုင်းစနစ်ဖြင့်ပင် ကျင်းပခြင်း မပြုလုပ်သည်မှာ ယုံကြည်ရ ခက်ခဲပါသည်။

အမှန်စင်စစ်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာနှင့် Quad လေးနိုင်ငံတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက် ရုရှားတို့ဘက်က တင်းမာသည့် သဘောထားရှိခဲ့သည့်အတွက် ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲ မကျင်းပဖြစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အိန္ဒိယသတင်းအစီရင်ခံစာတစ်ရပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။ နှစ်နိုင်ငံထုတ်ပြန်ချက်များကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့်လည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် အခက်အခဲများရှိနေကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ ရုရှား နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergei Lavrov သည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်မူဝါဒနှင့် Quad လေးနိုင်ငံတို့၏ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုအပေါ် ၎င်း၏ သဘောထားကို ပြောဆိုရာတွင် အတော်ပွင့်လင်း မြင်သာမှုရှိသူ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေး ဂိမ်းကစားရာတွင် အနောက်နိုင်ငံများ၏ နယ်ရုပ်တစ်ရပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေကြောင်း၊ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရုရှားနိုင်ငံတို့၏ နီးကပ်သည့်ဆက်ဆံရေးကို အားနည်းစေရန် ကြိုးစားနေကြောင်းလည်း ဒီဇင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် Russian International Affairs Council အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် ရုရှား နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး Sergei Lavrov က ပြောဆိုခဲ့သည်။

အဆိုပါပြောဆိုချက်နှင့်ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံခြား ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြောခွင့်ရ ပုဂ္ဂိုလ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို အခြေခံသည့် လွတ်လပ်သည့်

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ကျင့်သုံးကြောင်း၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ် ချဉ်းကပ်မှုသည် မည်သည့်နိုင်ငံကိုမှ သီးသန့် မရည်ရွယ်ပါ ကြောင်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒသည် တစ်နိုင်ငံချင်းစီ အလိုက် သီးခြားစီဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းအချက်ကို နားလည် ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သတိကြီးစွာထား၍ တုံ့ပြန်ပြောဆိုခဲ့ သည်။

နိုင်ငံရေးအရ မတူကွဲပြားချက်များ ရှိနေချိန်အတွင်း မှာပင် ရုရှားနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံအား အဆင့်မြင့် လက်နက်များ ရောင်းချခဲ့ခြင်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် စိုးရိမ်စရာတစ်ခု ဖြစ်စေခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်း ငယ်အတွင်းက ရုရှားနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံထံသို့ အဆင့် မြင့်ရေငုပ်သင်္ဘောများနှင့် Su-35 ဂျက်တိုက်လေယာဉ်များ ရောင်းချခဲ့ရာ စစ်ရေးချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှမှုကို ပြောင်းလဲစေ နိုင်သည်အထိ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

သမ္မတပူတင်၏ ခရီးစဉ်အတွင်း စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေသော်လည်း အိန္ဒိယနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့သည် နှစ်နိုင်ငံ အစိုးရဌာနများနှင့် စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အာကာသကိစ္စ၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကဏ္ဍ များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အပါအဝင် နယ်ပယ် အတော်များများအတွက် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ ၂၈ ခု လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သဘောတူညီချက်များနှင့် နားလည်မှုစာချွန်လွှာ လက်မှတ်ရေးထိုးမှုများအတွင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း Uttar Pradesh ပြည်နယ်ရှိ စက်ရုံမှ AK-203 ရိုင်ဖယ် ခြောက်သောင်းခန့် ထုတ်လုပ်ရန်နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၃၁ ခုနှစ်အထိ စစ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ၁၀ နှစ်အထိ တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်သွားမည့် စာချုပ်ကိုလည်း သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် နိုင်ငံပေါင်းစုံနှင့် ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိသော်လည်း အိန္ဒိယ နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍ၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရုရှားနိုင်ငံက

“သမ္မတပူတင်၏ ခရီးစဉ်အတွင်း စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေသော်လည်း အိန္ဒိယနှင့် ရုရှား နိုင်ငံတို့သည် နှစ်နိုင်ငံ အစိုးရ ဌာနများနှင့် စီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် အာကာသကိစ္စ၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ကဏ္ဍများတွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး အပါအဝင် နယ်ပယ် အတော်များများ အတွက် နားလည်မှု စာချွန်လွှာ ၂၈ ခု လက်မှတ်ရေးထိုး နိုင်ခဲ့ကြသည်”

လွှမ်းမိုးထားဆဲဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှု ခြိမ်းခြောက်သည့်အန္တရာယ် ရှိသော်လည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံ အနေဖြင့် ရုရှားထံမှ S-400 များ ဝယ်ယူခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သမ္မတပူတင်၏ ခရီးစဉ်ကို ကြိုဆိုခဲ့ပြီး နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ပုံမှန်အနေအထားရောက်ရှိအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် တရုတ်နိုင်ငံကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် ခြားနားချက်များရှိနေပြီး ကျော်လွှားရန် အခက်အခဲတချို့ ရှိနိုင်ပါသည်။ ယူကရိန်းတွင် ဖြစ်နေသည့် အကျပ်အတည်းသည် ရုရှားနိုင်ငံကို အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုဝေးကွာစေခဲ့မည် ဆိုပါက အိန္ဒိယ-ရုရှားနှစ်နိုင်ငံကြား ပြဿနာသည်လည်း ပိုမိုကြီးမားလာစေနိုင်သည်။

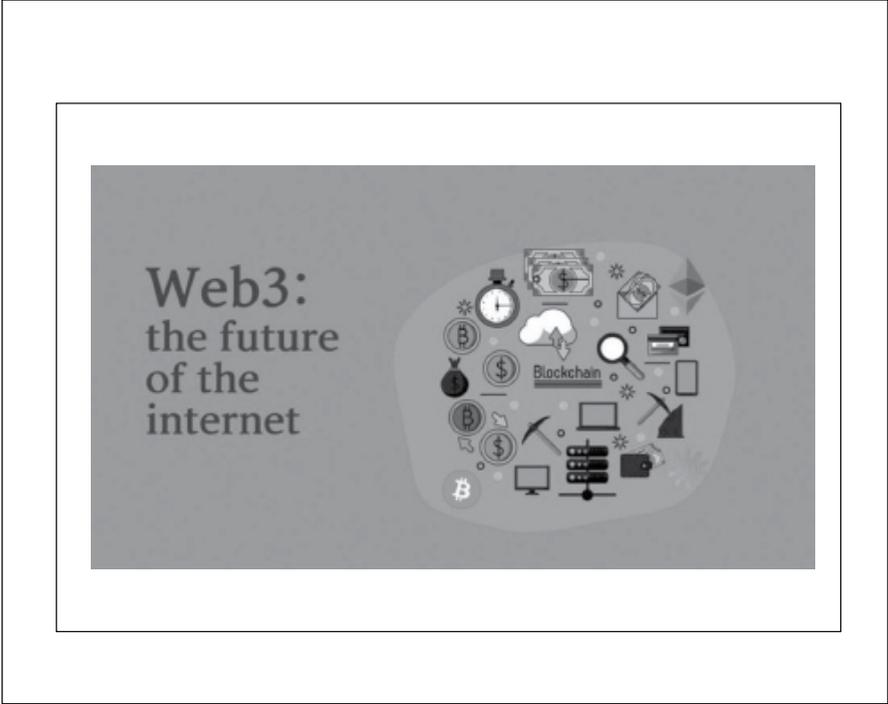
သန်းထိုက်စိုး(အညာမြေ)

Rajeswari Pillai Rajagopalan ၏ Why Did Russian President Putin Visit India? ကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွက် သုံးသပ်ချက်

အသစ်အမြတ် (SMART)

“ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် Web3 သည် ခေတ်စားလာမည့် နည်းပညာအသစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Web3 သည် ဗဟိုဦးစီးချုပ်ကိုင်မှု (Centralisation) မှ လွတ်မြောက်မည့် Web ဖြစ်ပါသည်။ ဘလော့ချ်နစ် နည်းပညာကို အသုံးပြုထားသည်”

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါကို ကျော်နိုင်မည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းထားကြပါသည်။ ကိုဗစ်ကာလ နှစ်နှစ်တွင် သရဖူဆောင်းခဲ့သော ကုမ္ပဏီများ ရှိသလို ကျဆုံးခဲ့သော ကုမ္ပဏီများလည်း ရှိပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ကဏ္ဍစုံမှ အကြောင်းအရာများကို သုံးသပ်ထားပါသည်။

ခရီးသွားကဏ္ဍ

ခရီးသွားလာမှုစရိတ်များ ဈေးကြီးလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ လေကြောင်းလိုင်းတော်တော်များများ အထူးသဖြင့် ဈေးနှုန်းသက်သာသော ဘတ်ဂျက်လေကြောင်းလိုင်းများသည် ကိုဗစ်ကာလတွင် လေယာဉ်များကို လျှော့ချပြေးဆွဲခဲ့ရပါသည်။ ကိုဗစ် ၁၉ အလွန်ကာလတွင် လေကြောင်းလိုင်းများသည် ဆုံးရှုံးခဲ့သည်များကို ပြန်လည်ကုစားရန် ဆန္ဒရှိနေပါသည်။ လာမည့်၂၀၂၂ ခုနှစ် နွေရာသီကာလဖြစ်သော ဇွန်လမှ စက်တင်ဘာလအတွင်း ဥရောပတွင် လေယာဉ်စီးမည့် ခရီးသည်များသည် လေကြောင်းလိုင်းများမှ တင်ဆောင်နိုင်သော ခုံအရေအတွက်ထက် ပိုများမည်ကို ခန့်မှန်းထားကြသည်။ ရေနံဈေးကြီးမြင့်လာမှုနှင့် လေဆိပ်

ဝန်ဆောင်ခများ ကြီးမြင့်လာခြင်းသည်လည်း လေယာဉ် လက်မှတ်ခများကို ဈေးတက်စေသည့် အကြောင်းအရာ များဖြစ်ပါသည်။ နှစ်သက်သည်ဖြစ်စေ၊ မနှစ်သက်သည် ဖြစ်စေ လေယာဉ်စီးခရီးသွားများသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် လေယာဉ်လက်မှတ်ခများ ဈေးကြီးပေး၍ ဝယ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကိုဗစ်-၁၉ ၏ ရိုက်ခတ်မှုကို ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ကြုံကြုံခံရပ်တည်ပြီး ပြန်လည် ဦးမော့အောင် ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့သည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် နှစ်နှစ်နီးပါး စီးပွားရေးထိခိုက် ခဲ့သော်လည်း လိမ့်လိမ့်လဲလဲဖြစ်သွားသော လေကြောင်း လိုင်းကုမ္ပဏီ အနည်းငယ်သာရှိခဲ့ပါသည်။ အသုံးစရိတ် များကို လျှော့ချခြင်းဖြင့် ရှင်သန်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း အသစ်ပေါ်လာသော အိုမီခရွန်မျိုးကွဲကြောင့် အပြည့်အဝပြန်လည် လည်ပတ်နိုင်မည့်အချိန်နှင့် အမြန်နှုန်း သည် မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာပါသည်။ ခရစ်စမတ်အချိန် ကာလတွင်လေကြောင်းလိုင်းများ၏စတော့ရှယ်ယာဈေးနှုန်း များသည် ၁၂ လအတွင်း အနိမ့်ဆုံးသို့ ကျရောက်ခဲ့သည် မှာလည်း စိုးရိမ်စရာဖြစ်ပါသည်။ လေကြောင်းလိုင်းတစ်ခု၏ အမှုဆောင် အရာရှိချုပ်တစ်ဦးက “၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ ရိုလာ ကိုစတာ နောက်တစ်ခါ စီးရပါလိမ့်ဦးမည်” ဟု ပြောကြား ခဲ့သည်။ ရိုလာကိုစတာ စီးသည်ဆိုသည်မှာ စီးပွားရေး မြင့် လိုက် နိမ့်လိုက် ဖြစ်နေဦးမည် ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စွမ်းအင်ကဏ္ဍ

ကိုဗစ်-၁၉ စခဲ့သော ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နှစ်ဦးပိုင်းတွင် ဈေးကျခဲ့သော ရေနံနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ ဈေးနှုန်းများကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လိုအပ်ချက်များ ပြန်လည်မြင့်တက်လာပြီး ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဈေးနှုန်း များ ပြန်တက်လာရန် စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီများက ရည်မှန်း ခဲ့ကြသည်။ ရည်မှန်းသည့်အတိုင်းလည်း ၂၀၂၁ ခု နှစ်တွင်

“၂၀၂၁ ခု နှစ်တွင် ကိုဗစ်- ၁၉ မတိုင်မီက ရေနံဈေးနှုန်း ထက်ပင် ပိုပြီး ရေနံဈေး မြင့်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် မြင့်တက်လာသော ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း နိုင်ပါမည်လား ဆိုသည့် မေးခွန်းမေးစရာ ဖြစ်နေသည်”

“Starship ခုံးပျံကို
 ဈေးနှုန်း
 သက်သာစွာဖြင့်
 ကမ္ဘာ့ပတ်လမ်းထဲသို့
 လွှတ်တင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။
 SpaceX ၏
 စတားလင့် ကွန်ရက်
 (Starlink Network)
 သည် ဝန်ဆောင်မှု
 ပေးခဲ့လျှင် ပြိဟ်တုမှ
 broadband
 ဝန်ဆောင်မှု
 ပေးသော
 ပထမဦးဆုံး
 ကုမ္ပဏီ
 ဖြစ်လာပါမည်”

ကိုဗစ်- ၁၉ မတိုင်မီက ရေနံဈေးနှုန်းထက်ပင် ပိုပြီးရေနံ
 ဈေးမြင့်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် မြင့်တက်လာသော ရေနံနှင့်
 သဘာဝဓာတ်ငွေ့လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါ
 မည်လား ဆိုသည့် မေးခွန်း မေးစရာဖြစ်နေသည်။ ရေနံနှင့်
 သဘာဝဓာတ်ငွေ့သုံးစွဲမှုများ မြင့်တက်နေသော်လည်း
 ရေနံကုမ္ပဏီကြီးများသည် ရေနံနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့သိုက်
 အသစ်များ၊ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်မှု
 များ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အားနည်းနေဆဲ
 ဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ ရုရှားနှင့် အိုပက်
 အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် သဘောတူညီချက်များအတိုင်း
 တိတိကျကျလိုက်နာ၍ ရေနံထုတ်လုပ်မှုကို လျှော့ချခဲ့ရာ
 ရေနံဈေးနှုန်းသည် ပြန်တက်လာခဲ့ပါသည်။ ရေနံထုတ်
 လုပ်သည့်နိုင်ငံအများစုက ရေနံလျှော့ချထုတ်လုပ်သည်ကို
 ရေနံရောင်းဝယ်သူများ ဈေးကွက်က လိုလားပါသည်။
 သို့မှသာ ရေနံဈေးနှုန်းသည် မြင့်တက်နေမည်ဖြစ်ပါသည်။
 အိုပက်နိုင်ငံများ၏ ရေနံလျှော့ချထုတ်လုပ်ရန် သဘော
 တူညီမှုများ ပျက်ပြားခြင်း၊ အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ ရေနံ ထုတ်
 လုပ်မှုများ တစ်ရှိန်ထိုး တိုးလာခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ်
 ရေနံကို ဈေးလျှော့၍ အပြိုင်အဆိုင်ရောင်းချခြင်း၊ ယူအေအီး
 နိုင်ငံနှင့် ဆော်ဒီအာရေဗျ နိုင်ငံနှစ်ခုကြား တင်းမာမှုများ
 မြင့်တက်လာခြင်းတို့ ဖြစ်လာလျှင် ရေနံဈေးကျပြီး ရေနံ
 ဈေးကွက်ကို ပျက်ပြားနိုင်ပါသည်။

နည်းပညာကဏ္ဍ

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် Web3 သည် ခေတ်စားလာမည့်
 နည်းပညာအသစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Web3 သည် ဗဟိုဦးစီး
 ချုပ်ကိုင်မှု (Centralisation) မှ လွတ်မြောက်မည့် Web
 ဖြစ်ပါသည်။ ဘလော့ချိန်းနည်းပညာကို အသုံးပြုထားပါ
 သည်။ DeFi သည် အထက်ပါ နည်းပညာကို အသုံးပြုထား

သော ငွေကြေးဆိုင်ရာ web ဖြစ်ပါသည်။ DeFi သည် Decentralised Finance ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ DeFi တွင် အသုံးပြုသူများသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက် အသုံးပြုပါသည်။ ကြားခံမရှိပါ။

Financial Times က ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွက် အဲလွန် မက်စ် (Elon Musk) ကို “အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံး လူသားဆု” ပေးခဲ့ပါသည်။ သူပိုင်ဆိုင်သော အာကာသကုမ္ပဏီ SpaceX သည် လူအများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို ရခဲ့ပါသည်။ Starship ဒုံးပျံကို ဈေးနှုန်းသက်သာစွာဖြင့် ကမ္ဘာ့ပတ်လမ်းထဲသို့ လွှတ်တင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ SpaceX ၏ စတားလင့်ကွန်ရက် (Starlink Network) သည် ဝန်ဆောင်မှုပေးခဲ့လျှင် ဂြိုဟ်တုမှ broadband ဝန်ဆောင်မှုပေးသော ပထမဦးဆုံးကုမ္ပဏီ ဖြစ်လာပါမည်။

အဲလွန်မက်စ် (Elon Musk) ပိုင်ဆိုင်သော Tesla ကုမ္ပဏီသည် စတော့ဈေးကွက်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ထရီလီယံ တန်ဖိုးရှိပါသည်။ Tesla ၏ မော်ဒယ်အသစ်များသည် ထုတ်လုပ်မှု နှောင့်နှေးနေခြင်း၊ ပြိုင်ဘက်ကုမ္ပဏီများက အပြိုင်အဆိုင် လျှပ်စစ်ကားများ ထုတ်လုပ်လာခြင်းတို့သည် အဲလွန်မက်စ် (Elon Musk) ရင်ဆိုင်နေသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။

မက်ဇူကာဘတ် သည် Meta (ယခင် ဖေ့စ်ဘွတ် ကုမ္ပဏီ) ၏ အမှုဆောင် အရာရှိချုပ် ဖြစ်လာပါသည်။ နည်းပညာ ကုမ္ပဏီများကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ဂျက်ဖ် ဘီဇိုစ် (Jeff Bezos) နှင့် လယ်ရီတို့ကဲ့သို့ စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှ မထွက်နိုင်သေးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ Amazon အမေဇန်ကို တည်ထောင်သူ ဂျက်ဖ်ဘီဇိုစ် (Jeff Bezos) သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အမှုဆောင်အရာရှိချုပ်ရာထူးမှ အနားယူခဲ့ပါသည်။ ဂူဂယ်ကို တည်ထောင်သူ လယ်ရီပေချ် (Larry Page) နှင့် ဆာဂျီ ဘရင် (Sergey Brin) သည် ၂၀၁၉ ဒီဇင်ဘာလတွင် အနားယူခဲ့ပါသည်။ ဖေ့စ်ဘွတ်အပေါ် ဝေဖန်မှုများ မြင့်တက်နေချိန်တွင် မက်ဇူကာဘတ်သည် နည်းပညာ ပြောင်းလဲခြင်း ဖြစ်လာမည့် metaverse အပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်နေပါသည်။ Metaverse သည် သိပ္ပံကားများတွင် အသုံးပြုသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုရှယ်မီဒီယာကို ကွန်ပျူတာဖြင့် အာရုံဖန်ဆင်းထားသော ကမ္ဘာနှင့်ပေါင်းစပ် ပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။ Roblox နှင့် Fortnite သည် အသက် ၁၃ နှစ် အရွယ်ကလေးများ နေ့စဉ် အချိန်ပေး၍ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်သွယ်နေသော ဆိုရှယ်ပလက်ဖောင်းဖြစ်ပါသည်။ အသက် ၂၅ နှစ် အထက်များတွင် သိသူနည်းပါသည်။

ဆေးဝါးကဏ္ဍ

mRNAသည် ဆေးဝါးကဏ္ဍတွင် နာမည်ကြီးနေပါသည်။ mRNA သည် messenger Ribonucleic Acid ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကာကွယ်ဆေးများက mRNA အသုံးဝင်မှုကို သက်သေပြပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် mRNA ၏ အစွမ်းကို ပိုသိရမည် ဖြစ်ပါသည်။ Moderna, Pfizer, BioNTech နှင့် Sanofi တို့က စမ်းသပ်မှုပြုခဲ့သည့် တွေ့ရှိချက်များကို ထုတ်ပြန်မည် ဖြစ်ပါသည်။

အသိပညာ ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အငြင်းပွားမှုများ၊ တရားစွဲဆိုမှုများ ရှိလာမည် ဖြစ်သော်လည်း တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုရသူကတော့ အကျိုးအမြတ် များပါလိမ့်မည်။ အမေရိကန် နိုင်ငံ အမျိုးသားကျန်းမာရေးဌာနနှင့် Moderna တို့သည် မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားနေသည်။ အစွမ်းထက်သည့် mRNA ကို ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ပထမ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပါသည်။

အိုမီခရန်ကြောင့် booster ခေါ် တတိယ ကာကွယ်ဆေးထိုးရန် နိုင်ငံအများအပြားတွင် လိုအပ်လာပါသည်။ mRNA ကို အခြေခံထုတ်ထားသော Pfizer နှင့် Moderna တို့ ရောင်းအားကောင်းဦးမည်။

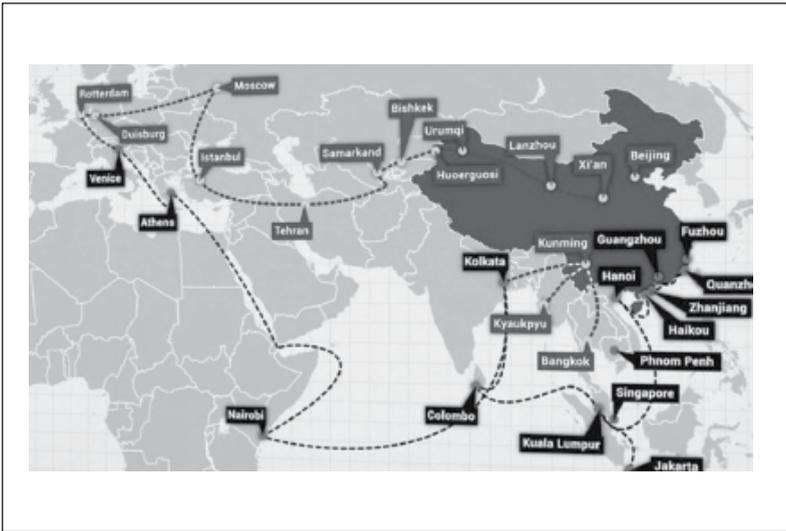
ကျော်ကျော်လှိုင်(Smart)

မှတ်ချက်။ ။ Financial Times ပါ Business trends, risks and people to watch in 2022 ကို မှီငြမ်းရေးသားပါသည်။

ခါးပတ်တစ်ကွင်း လမ်းတစ်စင်း အစီအစဉ်ဆိုတာ ဘာလဲ

[ခါးပတ်]

“ စီးပွားရေးစင်္ကြံများဖြစ်ကြသော
 တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံ၊
 ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-တရုတ်-အိန္ဒိယ-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ၊
 ယူရေးရှင်းသစ်ကုန်းတွင်းတံတားနှင့်
 တရုတ်-မွန်ဂိုလီးယား -ရုရှား စီးပွားရေးစင်္ကြံတို့
 အခြေခံကျစွာ ပိုးလမ်းမစီးပွားရေးခါးပတ်တွင်
 ကုန်းတွင်း၌ ပါဝင်ကြ၏။ ၎င်းတို့အထဲတွင်
 တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံသည်
 သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကို ဦးစားပေးပြီး
 ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-တရုတ်-အိန္ဒိယ-မြန်မာ
 စီးပွားရေးစင်္ကြံသည်
 အာဆီယံနှင့် ကုန်သွယ်မှုကို အဓိကထား၏ ”

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် သမ္မတရှီကျင့်ဖျင်သည် “ကာဇော်စတန်”သို့ ရောက်ရှိကာ “နာဂါဘာယက်ဖိတက္ကသိုလ်တွင် မိန့်ခွန်းပြောကြားခဲ့သည်။ ထိုမိန့်ခွန်းမှာ အလွန်အရေးကြီး၏။ မိန့်ခွန်းခေါင်းစဉ်က “ကျွန်ုပ်တို့ ပြည်သူနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်ကာ ပိုမို တောက်ပသောအနာဂတ်ကို တည်ဆောက်ရေးအတွက် မိတ်ဆွေဖြစ်ရေးကို တိုးမြှင့်ကြ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြစ်၏။ ထိုမိန့်ခွန်းတွင် “ရှီ”က ပိုမိုနီးကပ်သော စီးပွားရေးဆက်သွယ်မှုကို တည်ဆောက်ရန်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို အလေးအနက်ထား လုပ်ဆောင်ရန်၊ ယူရေးရှန်း ဒေသတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုတိုးချဲ့ရန်၊ တီထွင်ဆန်းသစ်သော ချဉ်းကပ်မှုဖြင့် “ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေး ခါးပတ်”ကို ပူးတွဲတည်ဆောက်ရန် လမ်းညွှန်ခဲ့၏။ ထိုလမ်းညွှန်ချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် သီးခြားနယ်မြေများတွင် စတင်လုပ်ကိုင်ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် ဒေသတစ်ခုလုံး ဆက်စပ် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ “ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ်” အစီအစဉ်၏ ပထမဆုံး အဆိုပြုချက်ဖြစ်သည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် “ရှီ”သည် “အာရှပစိဖိတ် စီးပွားရေး ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်မှု” (အေပက်)ခေါင်းဆောင်များ အစည်းအဝေးသို့ တက်၏။ “ရှီ” က ရှေးခေတ် ကတည်းက အရှေ့တောင်အာရှတွင် အရေးကြီးသော “ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ ရှိခဲ့ကြောင်း သတိပြုမိ၏။ တရုတ်နိုင်ငံက အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း

ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေ၏။ “တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ကိုလည်း တရုတ်ပြည်က ထူထောင်ထားပြီးဖြစ်ကာ ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများလုပ်ရင်း “၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ”ကို ပူးတွဲတည်ဆောက်လျက်ရှိသည်။

ထို့ကြောင့် “ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ်” နှင့် “၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ” (ခါးပတ်နှင့် လမ်းအစီအစဉ်)သည် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ကာ အာရှ အာဖရိကနှင့် ဥရောပပေါ်လစီများ၊ ကုန်သွယ်ရေးရန်ပုံငွေနှင့် ပြည်သူများကို ၂၁ ရာစုတွင် ဆက်သွယ်လာမည်ဖြစ်၏။ မှတ်တမ်းများအလိုအရ “ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ် နှင့် ၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ ပူးတွဲတည်ဆောက်ရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ဆောင်မှု”များကို တရုတ်အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးကော်မရှင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် စီးပွားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့က ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ပူးတွဲထုတ်ပြန်ခဲ့၏။

ခါးပတ်နှင့်လမ်း ပူးပေါင်းတည်ဆောက်ရေးသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းရေး၊ သယံဇာတများကို မှန်ကန်စွာ အသုံးချရေးနှင့် ဈေးကွက်များ အမှန်တကယ် ပေါ်ထွန်းရေးတို့ကို လမ်းတစ်လျှောက်ပါဝင်သော နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေး ပေါ်လစီများနှင့်ပူးပေါင်းကာ ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုအားလျော်စွာ၊ ပိုမိုအဆင့်မြင့်မားစွာ အတူတကွလုပ်ဆောင်ပြီး ပွင့်လင်း၍ မျှတပြီး ပါဝင်သောနိုင်ငံအားလုံးအတွက် အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်စေ၏။ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို အတူတကွလုပ်ဆောင် တည်ဆောက်သွားကြမည် ဖြစ်၏။

“ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ်”သည် “ရှေးဟောင်း ပိုးလမ်းမအတွေးအခေါ်ကို အခြေခံကာ တည်ဆောက်ထားသော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု နယ်မြေသစ်” ပင်ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေး ခါးပတ်သည် လမ်းသုံးလမ်းကို ရည်ညွှန်း၏။

ယူရေးရှင်း ကုန်းလမ်းမနှင့်အတူ မြောက်ဘက်လမ်းကို အဓိကအပိုင်းအဖြစ် ပါဝင်၏။ (ဘေကျင်း-ရှုရှား-ဂျာမနီ-ဥရောပမြောက်ပိုင်း)

အနောက်လမ်းတွင် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းများ အဓိကအပိုင်းဖြစ်၏။ (ဘေကျင်း-ရှီအန်း- ဥရှမ်းဂျီ-အာဖဂန်နစ္စတန်-ကာဇတ်စတန်-ဟန်ဂေရီ -ပါရီ)

တောင်ပိုင်းလမ်းတွင်ကား အဝေးပြေးလမ်းမကြီးများက အဓိကအပိုင်းဖြစ်၏။ (ဘေကျင်း-ရှီကျန် တောင်ပိုင်း-ပါကစ္စတန်-အီရန်-အီရတ်-တူရကီ - အီတလီ-စပိန်)

ခါးပတ်နှင့်လမ်း အစီအစဉ်၏ အရေးကြီးသောလုပ်ငန်းမှာ တရုတ်ပြည်မှ ဥရောပသို့ (ဘောလံတစ်ပင်လယ်) လမ်းအပြင် ချောမွေ့စေကာ ဗဟိုအာရှနှင့် ရှုရှားကို ခြံငုံမိစေခြင်း၊ တရုတ်မှ ပါရှင်းပင်လယ်ကွေ့နှင့် မြေထဲပင်လယ်ကို ဗဟိုအာရှနှင့် အနောက်အာရှကို ခြံငုံမိစေခြင်း၊ တရုတ်ပြည်မှ အရှေ့တောင်အာရှ၊ တောင်အာရှနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို ခြံငုံမိစေရန်ဖြစ်၏။

စီးပွားရေးစင်္ကြံများဖြစ်ကြသော တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-တရုတ်-အိန္ဒိယ-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ၊ ယူရေးရှင်းသစ်ကုန်းတွင်းတံတားနှင့်တရုတ်-

“စီးပွားရေး
 ခါးပတ်၏
 ရည်ရွယ်ချက်သည်
 ပိုးလမ်းမ
 စီးပွားရေး
 ခါးပတ်အနေနှင့်
 လမ်းတစ်လျှောက်
 ပါဝင်သော
 မြို့များ၏
 စုပေါင်းပါဝင်
 လုပ်ဆောင်မှုဖြင့်
 တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုး
 စေရေးဖြစ်၏”

မွန်ဂိုလီးယား-ရုရှား စီးပွားရေးစင်္ကြံတို့ အခြေခံကျစွာ ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ်တွင် ကုန်းတွင်း၌ ပါဝင်ကြ၏။ ၎င်းတို့အထဲတွင် တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကို ဦးစားပေးပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-တရုတ်-အိန္ဒိယ-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံသည် အာဆီယံနှင့် ကုန်သွယ်မှုကို အဓိကထား၏။ ယူရေးရှင်းသစ် ကုန်းတံတားက တရုတ်နှင့် ဥရောပကို ဆက်စပ်ပေးကာ တရုတ်-မွန်ဂိုလီးယား-ရုရှား စီးပွားရေးစင်္ကြံကမူ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် စွမ်းအင်တိုးတက်ရေးကို ပိုအရေးထားသည်။

စီးပွားရေး ခါးပတ်၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ပိုးလမ်းမ စီးပွားရေးခါးပတ်အနေနှင့် လမ်းတစ်လျှောက်ပါဝင်သော မြို့များ၏ စုပေါင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုဖြင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေရေးဖြစ်၏။ ပိုးလမ်းမတစ်လျှောက် နိုင်ငံအများစုသည် ပြိုကျပျက်စီးနေသော ဇုန်ဖြစ်သည့် စီးပွားရေး ကြီးမားသော နိုင်ငံနှစ်ခုကြားတွင် ကြားညှပ်နေသော နိုင်ငံများဖြစ်ကြ၏။ ထိုနိုင်ငံများ၏ ကြားညှပ်ပိတ်ဆို့နေမှုများကို ဖယ်ရှားပျောက်ဖျက်ကာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် လူမှုဘဝ သာလွန်တိုးတက်ရေးတို့အတွက် ပိုးလမ်းမခါးပတ်က ဖြေရှင်းပေးမည်ဖြစ်သည်။

လောလောဆယ်တွင် ၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ၏ အစကနဦးအဖြစ် တရုတ်၏ ကမ်းရိုးတန်း မြို့များကို အသုံးပြုထား၏။ ပစိဖိတ်နှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို ဆက်သွယ်ကာ လမ်းမကြီးက တောင်တရုတ်ပင်လယ်၊ မလက္ကားရေလက်ကြား၊ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၊ အာရေဗျပင်လယ်၊ အေဒင်ပင်လယ်ကွေ့နှင့် ပါးရှင်းပင်လယ်ကွေ့တို့ကို လွှမ်းခြုံထား၏။ အာဆီယံနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှ၊ အနောက်အာရှနှင့် မြောက်အာဖရိကတို့မှ နိုင်ငံတွေလည်း ပါ၏။ အဓိကဦးတည်ချက် သုံးခုလည်းရှိသည်။ တစ်ခုက တရုတ်၏ ကမ်းရိုးတန်းဆိပ်ကမ်းများမှ၊ တစ်ခုသည် တောင်တရုတ်ပင်လယ်မှ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထိသွားကာ နောက်တစ်ခုက တရုတ်၏ ကမ်းရိုးတန်းဆိပ်ကမ်းများမှ တောင်တရုတ်ပင်လယ်မှတစ်ဆင့် တောင်ပစိဖိတ်သို့သွားသည် ဖြစ်၏။

သမုဒ္ဒရာများသည် စီးပွားရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေးကို နိုင်ငံများ တွင် သဘာဝကျကျ

ဆက်စပ်ပေးမည်ဖြစ်၏။ ၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမကို ပူးတွဲတည်ဆောက်ရန် တရုတ်သို့ ဆက်စပ်နေသော ကုန်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းကို အသစ် ဖန်တီးပေးရန် လို၏။ ပိုးလမ်းမသည် တရုတ်နှင့် ကမ္ဘာ၏ အခြားနိုင်ငံများကို ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းသစ် ဖန်တီးပေးခြင်းသာဖြစ်၏။

၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းပိုးလမ်းမ၏ တရုတ်အလုပ်တူ လုပ်ဖက်များသည် အာဆီယံနိုင်ငံများတွင်သာ အကန့်အသတ်ရှိမနေ။ တရုတ်က နိုင်ငံတစ်ခုချင်းနှင့် အလုပ် စတင်လုပ်ကိုင်ကာ သူတို့ကိုအတူတကွ ဆက်သွယ်ပေးမည်ဖြစ်၏။ အဓိကဆိပ်ကမ်းများ ကို အသုံးပြုကာ တရုတ်က အခြားနိုင်ငံများနှင့် ကြီးမားသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လမ်း ကြောင်းများကို တည်ဆောက်မည် ဖြစ်သည်။ အာဆီယံ၊ တောင်အာရှ၊ အနောက်အာရှ၊ မြောက်အာဖရိကနှင့် ဥရောပတို့တွင် အောင်မြင်သော ဈေးကွက်များ ဖော်ဆောင်ပေးမည်။ ၎င်းတို့သည် တောင်တရုတ်ပင်လယ်၊ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းများကို တောင်တရုတ်ပင်လယ်သို့ ဖွင့်ပေးစေမည်ဖြစ်၏။ သို့ဖြင့် ရေရှည်စီးပွားရေးပန်းတိုင်ကို ရောက်ရှိစေမည်ဖြစ်ကာ အာရှ၊ ဥရောပနှင့် အာဖရိကနိုင်ငံများ ကို စီးပွားရေး တိုးစေနိုင်၏။

အာဆီယံသည် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ၏ လမ်းဆုံတွင် ကျနေပြီး ဤနေရာကို မဖြတ်သန်းမဖြစ် ဖြတ်သန်းရမည်ဖြစ်ရာ ၎င်းသည် တရုတ်အတွက် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမ အစီအစဉ် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ပထမဦးစားပေးပင်ဖြစ်၏။ တရုတ်နှင့် အာဆီယံကြားတွင် ခိုင်မာသော နိုင်ငံရေးအခြေခံနှင့် တောင့်တင်းသော စီးပွားရေးအုတ်မြစ်တို့ရှိပါက ၂၁ ရာစု ကုန်သွယ်ရေးကြောင်း ပိုးလမ်းမသည် နှစ်ဖက်လုံးအတွက် အကျိုးစီးပွားနှင့် လိုအင်ဆန္ဒများ ပြည့်ဝစေမည်သာဖြစ်၏။

ဘာကြောင့် ခါးပတ်နှင့် လမ်းကို လုပ်ဆောင်သလဲ

ခါးပတ်နှင့်လမ်းအစီအစဉ်အတွက် ရည်ရွယ်ချက်သုံးခုရှိပါသည် -

(၁) စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းကာလ နောက်ပိုင်းတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရန် နည်းလမ်းရှာခြင်း

- ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကမ္ဘာဆန်ရေး
- အမေရိကန်ဆန်ရေး
- အနောက်တိုင်းဆန်ရေး

၎င်းလှိုင်းလုံးကြီးများ ထနေဆဲတွင် တရုတ်ပြည်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး လောကတွင် တံခွန်လွှင့်ထူလာနိုင်၏။ ၎င်းက နည်းပညာ၊ ငွေရေးကြေးရေး၊ အတွေ့အကြုံ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတို့ကို အခြားနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းလဲကူညီထောက်ပံ့လာနိုင်၏။ အခွင့်အရေး များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှု အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေ လာနိုင်၏။ ခါးပတ်နှင့်လမ်း အစီအစဉ်သည် ဤပြောင်းလဲရေးနှင့် တရုတ်ပြည်၏ ဘက်စုံ တံခါးဖွင့်ရေးတို့၏ ရလဒ်ပင် ဖြစ်၏။

ခါးပတ်နှင့်လမ်းကို တည်ဆောက်ရင်းမှနေ၍ တရုတ်ပြည်သည် ၎င်း၏ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု များကို အတွေ့အကြုံနှင့် သင်ခန်းစာယူကာ ၎င်း၏ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများကို အခြားနိုင်ငံများသို့ မျှဝေပေးနိုင်၏။ ပိုးလမ်းမတစ်လျှောက် နိုင်ငံများတွင် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု၊ ဆွေးနွေးမှုများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ကာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အစုစပ်ပုံစံသစ်ဖြင့် ပိုမိုညီမျှ၊ ပိုမိုဟန်ချက်ညီစွာ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို တည်ဆောက် ပေးနိုင်လိမ့်မည်။

(၂) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပြန်လည်ဟန်ချက်ညီခြင်းကို နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း။

သမားရိုးကျ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကား ပင်လယ် မှ စ၏။ ကမ်းရိုးတန်းဒေသနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းနိုင်ငံ များက ပထမဆုံးစတင်ဖွံ့ဖြိုး၏။ ကုန်းတွင်းပိုင်းကျသော ဒေသများက နောက်ကျကျန်ရစ်စမြဲ။ ဤသို့ဖြင့် ဧရာမ ကြီးမားလှသော ကွာဟချက် ဖြစ်လာသည်။ သမားရိုးကျ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို ဥရောပမှဦးဆောင်၏။ ၎င်းကို ရှေ့သို့သယ်ဆောင် သွားသူက အမေရိကားလည်း ၎င်းတို့က အနောက်တိုင်း ဗဟိုပြုကမ္ဘာကို ဖန်တီးကြ၏။ အရှေ့က အနောက်၏ နောက်လိုက်ဖြစ်လာ၏။ ကျေးလက်ဒေသများ က မြို့ပြဒေသများထက် နိမ့်ကျ၏။ မြေကလည်း ပင်လယ် လောက် အရေးမကြီးတော့။

“ ခါးပတ်နှင့် လမ်းကို တည်ဆောက်ရင်းမှ နေ၍ တရုတ်ပြည်သည် ၎င်း၏ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုများကို အတွေ့အကြုံနှင့် သင်ခန်းစာယူကာ ၎င်း၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများကို အခြားနိုင်ငံများသို့ မျှဝေပေးနိုင်၏ ”

ယခုတော့ ခါးပတ်နှင့်လမ်းအစီအစဉ်သည် ဂြိုဟ် ကမ္ဘာကို ပြန်လည်ထိန်းညှိပေး၏။ တရုတ်ပြည်က အနောက် ဘက်ခြမ်းကို ဖွံ့ဖြိုးအောင် လုပ်ပေးသည်။ ကုန်းတွင်းပိုင်း ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေးများလည်း လုပ်၏။ ဗဟိုအာရှနိုင်ငံများနှင့် မွန်ဂိုလီးယားနိုင်ငံများကဲ့သို့ ကုန်းတွင်းပိုင်းများကို ဖွံ့ဖြိုး စေခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရုတ်ပြည်က အဆင့်မြင့်၊ အရည်အသွေးမြင့် ထုတ်လုပ်မှုများ၊ စက်ရုံများ တည်ဆောက် ကာ အနောက်နိုင်ငံများကို အန်တုလာ၏။ ပိုးလမ်းမ တစ်လျှောက် နိုင်ငံများသည် ပထမဆုံး အကျိုးစီးပွား ရှိကြမည်။ ဤသို့ဖြင့် ဓနဥစ္စာကွာဟမှုကို ကျဉ်းမြောင်းသွား

စေမည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒေသ ဆိုင်ရာ ဟန်ချက်မညီမှု ပပျောက်သွားစေမည်။ ဥရောပ တိုက်သားတို့ဦးဆောင်စတင်သော ဂလိုဘယ် လိုက်ဇေးရှင်း ကျိန်စာများကို ဖြေဖျောက်ပေးနိုင်၏။ ဤသို့ဖြင့် ဟန်ချက်ညီ သော ကမ္ဘာကြီး တည်ဆောက်ရေးတွင် အကူအညီပေးကာ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေးနှင့် မျှဝေခံစားရသော ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုများ ဖြစ်ထွန်းစေမည်။

(၃) ၂၁ ရာစုတွင် ဒေသဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး နမူနာသစ်ပုံစံကို ဖန်တီးခြင်း။

တရုတ်ပြည်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် တံခါးဖွင့်ရေး က ယနေ့ကမ္ဘာ၏ အကြီးမားဆုံး တီထွင်မှုပင်ဖြစ်၏။ ဘက်စုံ တံခါးဖွင့်ရေး မဟာဗျူဟာအနေနှင့် ခါးပတ်နှင့်လမ်း အစီအစဉ်သည် ကျယ်ပြောလှသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုမှ ရသော အကြံဉာဏ်များ၊ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများ၊ မျှဝေခံစား ရသော အကျိုးကျေးဇူးများဖြင့် ခါးပတ်နှင့်လမ်းအစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲထား သည်။ ဤအစီအစဉ်သည် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ၂၁ ရာစုတွင် ခံယူချက် သဘောထား သစ်များကို စတင် မွေးဖွားပေး၏။

ဥပမာ စီးပွားရေးခါးပတ်စိတ်ကူးသည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တီထွင်မှု နမူနာပုံစံဖြစ်၏။ ယူရေးရှန်း ကုန်းတံတားသစ်၊ တရုတ်-မွန်ဂိုလီးယား ရုရှား၊ တရုတ်-ဗဟိုအာရှ- အနောက်အာရှနှင့် တရုတ်-အင်ဒို ချိုင်းနား ကျွန်းဆွယ် စီးပွားရေးစင်္ကြံ များသည် အနီး ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများကို အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်စေ၏။ ပိုးလမ်းမစီးပွားရေးခါးပတ် သဘောတရားသည် များပြား ကွဲပြားခြားနားသည့် စီးပွားရေးဇုန်များနှင့်လည်းကောင်း၊ သမဂ္ဂများနှင့်လည်းကောင်း၊ သမိုင်းတွင် ကွဲပြားခြားနား၏။ စီးပွားရေးခါးပတ်က ပိုပြီး ပျော့ပျောင်း၏။ ပြုလွယ်ပြင်လွယ် ရှိ၏။ ကျယ်ပြန့်သော နယ်မြေဒေသများတွင် လွယ်ကူစွာ အသုံးပြု၍ရ၏။

ပါဝင်သူအားလုံးက ညီတူမျှတူပင် ဖြစ်၏။ ဘုံဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုအတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြ၊ ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင် ကြ၏။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဟန်ချက်မျှတမှု၊ အားလုံး

“တရုတ်ပြည်၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးနှင့် တံခါးဖွင့်ရေးက ယနေ့ကမ္ဘာ၏ အကြီးမားဆုံး တီထွင်မှုပင်ဖြစ်၏။ ဘက်စုံ တံခါးဖွင့်ရေး မဟာဗျူဟာ အနေနှင့် ခါးပတ်နှင့်လမ်း အစီအစဉ်သည် ကျယ်ပြောလှသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု မှရသော အကြံဉာဏ်များ၊ ပူးပေါင်း ပါဝင်မှုများ၊ မျှဝေခံစားရသော အကျိုးကျေးဇူးများဖြင့် ခါးပတ်နှင့် လမ်းအစီအစဉ်ကို ရေးဆွဲထားသည်”

ပါဝင်နိုင်မှု၊ အတူတူ အကျိုးခံစားမှု စသည်တို့ဖြင့် ပိုးလမ်းမ စိတ်ဓာတ်ကို ကိုင်စွဲကြ၏။

ခါးပတ်နှင့်လမ်းတစ်လျှောက်မှ နိုင်ငံများသည် ပိုမိုကျယ်ပြောသော၊ ပိုမိုအရင်းအမြစ်ကျသော စီးပွားရေးမူဝါဒများဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြ၏။ အားလုံးအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရရှိစေမည့် ပွင့်လင်းမှု၊ ဟန်ချက်ညီမှု၊ အားလုံးပါဝင်ပတ်သက်မှုတို့ဖြင့် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ကြ၏။

နိုင်ငံတကာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ခါးပတ်နှင့်လမ်းကို ပူးတွဲလုပ်ဆောင်ကြ၏။ သို့ဖြင့် ခါးပတ်နှင့်လမ်းသည် အပြုသဘောဆောင်သော စွမ်းအင်သစ်ကို အသုံးပြုကာ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်လိမ့်မည်။ ဤလမ်းစဉ်သည် အပြုသဘောဆောင်သော လုံ့လဥဿဟဖြင့် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးပုံစံသစ်များကိုပါ ဖော်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်၏။

ဟိန်းလတ်

ကမ္ဘာစီးပွားရေး၊ စစ်ရေး နှင့်
နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်က ရေနံ

yarmu@kubtmif

“ ကမ္ဘာပေါ်၌ ရေနံထွက်သော နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ နီးပါးရှိပြီး၊
အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံက
ရေနံကို အများဆုံး ထုတ်လုပ်ပေးလျက်ရှိသည်။
ပျမ်းမျှအားဖြင့် တစ်နှစ်လျှင်
ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၁၁ ဒသမ ၅ သန်း ထုတ်လုပ်နေပြီး
ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုက
စည်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၁ သန်းခန့်သာရှိသည့်အတွက်
ဆော်ဒီအာရေဗျသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့်
နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်း စည်ပေါင်း ၈ ဒသမ ၄ သန်းကို
ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်သဖြင့်
အလွန်ပင် ချမ်းသာကြွယ်ဝလျက်ရှိသည်”

(အပိုင်း -၁)

ကမ္ဘာ့မြေလွှာအောက်ရှိ တွန့်ခေါက်နေသော ကျောက်လွှာများအကြား၌သော်လည်းကောင်း၊ ကျောက်မှုန့်မြေမှုန့်များအကြား၌သော်လည်းကောင်း၊ ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်များ၏ ကြမ်းခင်းမြေလွှာများအကြား၌သော်လည်းကောင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိ တူးဖော်ထုတ်ယူနိုင်သော ရေနံသည် ကာဗွန်နှင့်ဟိုက်ဒရိုဂျင်တို့ ပေါင်းစပ်ရောနှော ဖွဲ့စည်းနေသည့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့လူသားတို့၏ သည်းခြေကြိုက်သတ္တုတစ်မျိုးဖြစ်သည့် ရွှေကဲ့သို့ပင် အချိန်မရွေး ကာလတန်ဖိုးသင့်၍ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနိုင်သောကြောင့် ရေနံကို ရွှေမည်းဟုပင် တင်စားသုံးနှုန်းလေ့ရှိကြသည်။

ကမ္ဘာ့လူသားတို့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ ကျော် ကာလကတည်းက လောင်စာအဖြစ် ရေနံကို စတင်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ဘေဘီလုံ ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ရာ အီရတ်နိုင်ငံ၌ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြသော ဘေဘီလုံနီးယန်း၊ အဆီးရီးယန်းနှင့် ဆူမားရီးယန်းလူမျိုးစုတို့သည် ကန္တာရနယ်မြေများထဲ၌ သဘာဝအလျောက် စိမ့်ထွက်နေသော ရေနံစိမ်းများကို လောင်စာအဖြစ် သုံးစွဲခဲ့ကြကြောင်း ဘေဘီလုံယဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာ အထောက်အထားတချို့က ပြဆိုလျက်ရှိသည်။

ကမ္ဘာမြေလွှာကိုဖောက်၍ တွင်းနက်နက်တူးကာ စက်မှုစွမ်းအားဖြင့် ရေနံတူးဖော်ခြင်းကို ၁၈၅၉ ခုနှစ်က စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့ပထမဦးဆုံးသော ရေနံတူးဖော်သည့်နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြေလွှာအောက်မှ တူးဖော်ရရှိသော ရေနံစိမ်းကို အသင့်သုံးစွဲနိုင်သည့် ရေနံထွက်ပစ္စည်းများအဖြစ်သို့ ပြုပြင်ရာတွင် အခြေခံအဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြရသည်။

ပထမအဆင့်ဖြစ်သည့် ခွဲထုတ်ခြင်းအဆင့်တွင် ဧရာမ ရေနံကန်ကြီးများအတွင်း၌ သိပ်သည်းခြင်းမတူသော ရေနံထွက်ပစ္စည်း ကုန်ကြမ်းများကို ထည့်သွင်းကာ အနှစ်ကျစေသည်။ ဤသို့အားဖြင့် သိပ်သည်းခြင်း ကိန်းဂဏန်းပမာဏငယ်သည့် ဓာတ်ဆီနှင့်ရေနံဓာတ်ငွေ့ရည်ကဲ့သို့သော ပေါ့သည့်ကုန်ကြမ်းများကို ကန်ရေနံပြင်၏ အပေါ်ပိုင်း၌ စုဆောင်းရရှိသည်။ ဒီဇယ်ဆီ နှင့် ရေနံဆီကဲ့သို့ သိပ်သည်းခြင်း ကိန်းဂဏန်းပမာဏ အလယ်အလတ်ရှိသည့် ကုန်ကြမ်းများကို ကန်ရေနံပြင်၏ အလယ်ပိုင်း၌ စုဆောင်းရရှိကာ လေးလံသော ရေနံကုန်ကြမ်းများကိုမူ ကန်၏အောက်ခြေ၌ စုဆောင်းရရှိသည်။

ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်သည့် ပြောင်းလဲခြင်းအဆင့်တွင် ရေနံစိမ်း၌ ပါဝင်နေသည့် မော်လီကျူးတချို့ကို ဖြိုခွဲကာ အသွင်ပြောင်းစေသည်။ လေးလံသော တန်ဖိုးနည်းရေနံကုန်ကြမ်းများ၊ တစ်နည်းဆိုရသော် သိပ်သည်းခြင်း ကိန်းဂဏန်းပမာဏ မြင့်မားသော ရေနံကုန်ကြမ်းများကို အထက်ပါနည်းစဉ်ဖြင့် ဓာတ်ဆီနှင့်ရေနံဓာတ်ငွေ့ရည်ကဲ့သို့သော တန်ဖိုးမြင့် ပစ္စည်းများ ဖြစ်လာအောင်ပြုပြင်သည်။ ဤအဆင့်တွင် ခေတ်မီသော ကိရိယာများကို အသုံးပြု၍ ဟိုက်ဒရိုကာဗွန် မော်လီကျူးများကို ပြင်းထန်သောအပူနှင့် မြင့်မားသော ဖိအားများပေးကာ အသွင်ပြောင်းလဲစေသည်။

တတိယအဆင့်ဖြစ်သည့် သန့်စင်ခြင်းအဆင့်၌မူ ခေတ်မီသော ဓာတုနည်းစဉ်များကို အသုံးပြုပြီး အရည်အသွေးမြင့်မားသော ရေနံထွက်ပစ္စည်းနှင့် လောင်စာများရရှိအောင် ချက်လုပ်သည်။ ရေနံစိမ်းသည် ပျစ်ချွဲလေးလံပြီး သိပ်သည်းခြင်းပမာဏ မြင့်မားသော်လည်း၊ သန့်စင် ချက်လုပ်ပြီးနောက် ရေနံထွက်ပစ္စည်း ကုန်ချောများကို ရရှိလာသည့်အခါ၌မူ ရေနံထွက်ပစ္စည်းများသည် မူလရေနံစိမ်းလောက် သိပ်သည်းခြင်းပမာဏ မများတော့သောကြောင့် ထုထည်အားဖြင့် ၆ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပင် တိုးပွားလာသည်။

ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြသော ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်ဆီ၊ ရေနံဆီ၊ မီးထိုးဆီ စသည်တို့ကို အင်ဂျင်များ လည်ပတ်စေရန်နှင့် ယာဉ်ယန္တရားများ ရွေ့လျားမောင်းနှင်ရန်အတွက် လောင်စာအဖြစ် သုံးစွဲကြသည်။ ရေနံကို သန့်စင်ချက်လုပ်ခြင်းဖြင့် ရရှိလာသော ရေနံထွက်ပစ္စည်းများကို လူသုံးကုန်ပစ္စည်းအမျိုးမျိုး ထုတ်လုပ်ရာ၌ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုသည်။ စက်ဆီနှင့် ချောဆီအမျိုးမျိုး၊ ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းများ၊ ဓာတ်မြေဩဇာ၊ အဝတ်အထည်၊ ကတ္တရာ၊ အနံ့ပျောက်ဆေး၊ မျက်မှန်၊ စီဒီချပ်များ၊ သွားပွတ်တံ၊ ပန်းကန်ဆေးဆပ်ပြာရည်၊ ပုံနှိပ်မင်၊ အရောင်တင်ဆီ၊ ကြမ်းတိုက်ဖယောင်း၊ ရေစိုခံမိတ်ကပ်နှင့် ရေမွှေးစသည်တို့ကို ပြုလုပ်ရာတွင် ရေနံထွက်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုးတို့ကို သုံးစွဲကြရသည်။

ကမ္ဘာပေါ်၌ ရေနံထွက်သော နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ နီးပါးရှိပြီး အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံက ရေနံကို အများဆုံး ထုတ်လုပ်ပေးလျက်ရှိသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့်

တစ်နှစ်လျှင် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၁၁ ဒသမ ၅ သန်း ထုတ်လုပ်နေပြီး ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုက စည်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၁ သန်းခန့်သာရှိသည့်အတွက် ဆော်ဒီအာရေဗျသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၈ ဒသမ ၄ သန်းကို ပြည်ပသို့ တင်ပို့နိုင်သဖြင့် အလွန်ပင် ချမ်းသာ ကြွယ်ဝလျက်ရှိသည်။

တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၁၀ ဒသမ ၈ သန်းခန့် ထုတ်လုပ်ပြီး ကမ္ဘာ့ရေနံထုတ်လုပ်မှု ဒုတိယအများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေသော ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း သည် ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုအနေဖြင့် စည်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၃ သန်းခန့်သာ ရှိနေသည်။ အလွန် ကျယ်ဝန်းပြီး လူဦးရေထူထပ်များပြားသော ရုရှားနိုင်ငံတွင် ရေနံထွက် ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုကို ခွဲတမ်းများဖြင့် သတ်မှတ်ပေးထားပြီး ပြည်တွင်းသုံးစွဲမှုကိုလည်း သိသိသာသာ ချွေတာ လျက်ရှိနေသောကြောင့် ပိုလျှံရေနံစိမ်းများကို ပြည်ပသို့တင်ပို့ခြင်းမှ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ အများ အပြား ရရှိနေသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၁၀ သန်း ထုတ်လုပ် ပြီး ကမ္ဘာ့ရေနံ ထုတ်လုပ်မှု တတိယအများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေသော်လည်း ဒီမို ကရေစီစနစ် ထွန်းကားပြီး လူ့အခွင့်အရေး အပြည့်အဝရရှိနေသည့် နိုင်ငံကြီးပီသစွာ ရေနံနှင့် ရေနံထွက်ပစ္စည်းများကို အလျှံအပယ် သုံးစွဲခွင့်ပြုထားသောကြောင့် ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှု အပြင် ပြည်ပမှ နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၈ ဒသမ ၉ သန်းခန့် တင်သွင်းနေရသည်။ ပြည်ပ ရေနံတင်သွင်းမှု၏ အဓိကဈေးကွက်မှာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများက ဆန်းသစ်တီထွင်ထားသည့် အဆင့်မြင့်နည်းပညာများကို ရသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ပုံတူပွားကား ဈေးပေါပေါဖြင့် ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မှုကြောင့် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်းက ကြီးပွားချမ်းသာလာခဲ့သည့် တရုတ်နိုင်ငံကမူ ကမ္ဘာ့ရေနံထုတ်လုပ်မှု၏ စတုတ္ထအဆင့်၌ ရှိနေသည်။ စီးပွားရေး အလွန်ကောင်းနေသော တရုတ်နိုင်ငံသည် ပြည်တွင်း၌ နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၄ ဒသမ ၂ သန်း ထွက်ရှိနေသော် လည်း ပြည်တွင်းအသုံးက နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှအားဖြင့် စည်ပေါင်း ၁၀ ဒသမ ၈ သန်း ဖြစ်နေ သည့်အတွက် တစ်နှစ်လျှင် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၆ ဒသမ ၆ သန်းခန့်ကို ပြည်ပမှ တင်သွင်း နေရသည်။

ကမ္ဘာ့ရေနံထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးငါးနိုင်ငံ(Top 5) စာရင်းတွင် ကနေဒါနိုင်ငံသည် နောက်ဆုံး၌ ရှိနေပြီး တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၉ သန်း ထုတ်လုပ်ကာ ၂ ဒသမ ၄ သန်းသာ သုံးစွဲသဖြင့် ပြည်ပသို့ နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်းစည် ၁ ဒသမ ၅ သန်း တင်ပို့နိုင်သည်။ ကနေဒါ၏ အဓိကရေနံဝယ်လက် ဖောက်သည်နိုင်ငံမှာ အိမ်နီးချင်း ဖြစ်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုပင် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် သဘာဝဘေးဒုက္ခ ကြီးမားစွာကျရောက်ခြင်း၊ စစ်မက်ဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် ပြည်ပရေနံသိုက်များမှ ရေနံစိမ်း ဝယ်ယူမရနိုင်ခြင်း စသော အရေးပေါ် အခြေအနေမျိုးနှင့် ကြုံရသည့်အခါ ထုတ်သုံးနိုင်ရန်အတွက် ၁၉၇၅ ခုနှစ်မှစ၍ အရန်ရေနံ သိုလှောင်သည့်စနစ်ကို စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာက စတင် ဖြစ်ပွားသော အီဂျစ်-အစ္စရေးစစ်ပွဲကြောင့် ရေနံသယ်ယူတင်ပို့ရာ လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်

အခက်အခဲများစွာ ကြုံတွေ့ရခြင်းကို သင်ခန်းစာတစ်ရပ် အဖြစ် ခံယူပြီးနောက် ထိုကဲ့သို့သော မဟာဗျူဟာမြောက် အရန်ရေန် သို့လှောင်မှုကို စတင်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အမေရိကန်တို့၏ မဟာဗျူဟာမြောက် အရန်ရေန် သို့လှောင်မှုကို မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့အနီးရှိ တက္ကဆက် ပြည်နယ်နှင့် လူဝီစီယားနားပြည်နယ်များ၌ အခြေစိုက်ခဲ့သည်။ ရေနံချက်စက်ရုံများ တည်ရှိနေခြင်းနှင့် ခေတ်မီရေနံ တင်ဆိပ်ကမ်းများ တည်ရှိနေကြခြင်းကြောင့် အဆိုပါ ပြည်နယ် နှစ်ခုကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါ ပြည်နယ်ဒေသများ၏ မြေလွှာအောက်၌ သဘာဝဆားဂူများ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိခြင်းသည်လည်း အရန်ရေန်များ သို့လှောင်ရန် ရွေးချယ်ခံရမှု၏ အဓိကကျသော အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။

မြေအောက်ဆားဂူများသည် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ဆားငန်ရေအိုင်များအဖြစ် ပင်လယ်နှင့် တစ်ဆက်တစ်စပ် တည်း တည်ရှိနေခဲ့ကြသော်လည်း နှစ်ပရီပီဒါ့ ကြာမြင့်လာသည့်အခါ ရေငွေ့ပျံမှု များပြားလာပြီး ဆားချည်း သက်သက် အနည်ထိုင်ကျန်ရစ်ခဲ့ကြကာ ဆားဂူများအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ မြေအောက်ဆားဂူများသည် ရေနံစိမ်းကို မပျက်မစီးတာရှည်သို့လှောင်ထားရန် သင့်တော်သော အပူချိန်ရှိခြင်း၊ ထိုဆားဂူများကို ပြုပြင်မွမ်းမံရသည့် စရိတ်စကမှာ မြေပေါ်၌ ဖန်တီးဆောက်လုပ်ရမည့် ရေနံလှောင်ကန်များ ကုန်ကျစရိတ်၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခြင်း အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးရန် မလွယ်ကူခြင်း စသော အားသာချက်များကြောင့် အရန်ရေန်သို့လှောင်ကန်များအဖြစ် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခံရခြင်း ဖြစ်သည်။

မြေအောက်ဆားဂူများကို ရေနံသို့လှောင်ကန်များ အဖြစ် ပြုပြင်ဖန်တီးရာတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၄၀၀၀ ခန့် ကုန်ကျခဲ့ပြီး အဆိုပါ ရေနံသို့လှောင်ကန်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် မွမ်းမံပြုပြင်ရသည့် စရိတ်စကမှာ နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁ သန်းရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ မြေအောက်ဆားဂူများ၌ သို့လှောင်ထားသည့် အရန်ရေန်များကို အရေးပေါ် အခြေအနေများ၌ ထုတ်သုံးခဲ့သည့် သာဓကများကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။

“ မြေအောက် ဆားဂူများသည် ရေနံစိမ်းကို မပျက်မစီး တာရှည် သို့လှောင်ထားရန် သင့်တော်သော အပူချိန် ရှိခြင်း၊ ထိုဆားဂူများကို ပြုပြင်မွမ်းမံရသည့် စရိတ်စကမှာ မြေပေါ်၌ ဖန်တီး ဆောက်လုပ်ရမည့် ရေနံလှောင်ကန်များ ကုန်ကျစရိတ်၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိခြင်း အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးရန် မလွယ်ကူခြင်း စသော အားသာချက် များကြောင့် ... ”

၁၉၉၁ ခုနှစ်က အီရတ်ကိုဆင်နွှဲခဲ့သည့် ကန္တာရမုန်တိုင်း စစ်ဆင်ရေးအတွက် အရန်ရေန်များကို ထုတ်ယူသုံးစွဲခဲ့သလို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်က အမေရိကန် ရေနံကုမ္ပဏီအချို့၏ လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်အတွက် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၅ သိန်း နီးပါးကိုလည်း ထုတ်ချေးခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ထဲ၌ပင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အနောက်မြောက်ဒေသတွင် အအေးလွန်ကဲမှုကြောင့် လောင်စာအဖြစ် သုံးစွဲနိုင်ရန် ရေနံစိမ်း စည် ၂ သန်း ၈ သိန်းကို ထုတ်ယူသုံးစွဲခဲ့သည်။

လက်ရှိတွင် မြေအောက် ဆားလိုဏ်ဂူများထဲ၌ မဟာဗျူဟာမြောက် အရန်ရေန် သိုလှောင်မှု ပမာဏမှာ စည်ပေါင်း သန်း ၇၀၀ ခန့်ပင် ရှိနေသည်။ အမေရိကန်တို့၏ မဟာ ဗျူဟာမြောက် အရန်ရေန် ထုတ်ယူသုံးစွဲခွင့်အတွက် သမ္မတတစ်ဦးတည်းကိုသာလျှင် အာဏာအပ်နှင်းထားပြီး လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခွင့် မရှိကြပေ။

ရေနံသည် ရွှေကဲ့သို့ပင် ကမ္ဘာ့ပြည်သူတို့၏ သည်းခြေကြိုက် တွင်းထွက်ပစ္စည်း တစ်မျိုး ဖြစ်နေခြင်းမှာ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ လူနေမှုအဆင့်မြင့်မားရေး၊ သယ်ယူ ပို့ဆောင်ရေး၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရေးစသော အဓိက အခန်းကဏ္ဍများအတွက် မရှိမဖြစ် လောင်စာအရင်းအမြစ် ဖြစ်နေသည်ကတစ်ကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဇာတ်ခုံ၌ လည်း အရေးပါသော ဇာတ်ကောင်ဖြစ်နေသည်ကတစ်ကြောင်း၊ စစ်မက်ရေးရာနှင့် ပတ်သက် လာလျှင်လည်း အလွန်အရေးပါသည့် အထောက်အကူပြု လောင်စာဖြစ်နေသည်က တစ်ကြောင်း စသည်တို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ရေနံထွက်ပစ္စည်းဖြစ်သည့် လောင်စာရည်အမျိုးမျိုးတို့ကို လောင်ကျွမ်း စေသည့်အခါ အဆိပ်ဓာတ်ငွေ့များဖြစ်ကြသည့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်၊ ကာဗွန်မိုနော့ဆိုက်၊ ဆာလဖာဒိုင် အောက်ဆိုက်စသည်တို့ ထွက်ရှိလာကာ လူနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကြီးမားသော ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေလျက်ရှိသည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ထုတ်လွှတ်မှု စုစုပေါင်း၏ ၃၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ လောင်ကျွမ်းမှုကြောင့် ထွက်ပေါ် လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အချို့သော ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ လောင်ကျွမ်းပါက ခဲ၊ ဘင်ဇင်းနှင့် ဖော်မယ်ဒီဟိုက်စသော အဆိပ်ဓာတ်များ လေထုအတွင်းသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားသည်။

ပါမောက္ခကိုကိုအောင်

အာရှသည် နိုးထလာပြီ ဖြစ်၏။ ရုန်းကြွလာပြီ ဖြစ်၏။ ကြွယ်ဝချမ်းသာသော အနာဂတ်တစ်ခုဆီသို့ အရှိန်အဟုန်ပြင်းပြင်း ချီတက်နေပြီ ဖြစ်၏။ အာရှ၏ အနာဂတ်ကို မည်သူမျှ မည်သူမျှ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ တားဆီး၍ မရနိုင်တော့။ ၂၀၅၀ သည် လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ် သုံးခု၊ နှစ်ပေါင်း သုံးရာခန့်က ဖြစ်တည်ခဲ့သည့် ဂုဏ်ဒြပ်မျိုးဖြင့် လျှမ်းလျှမ်းတောက် ကြွယ်ဝမည့် အာရှ၏ ပန်းတိုင်နှစ် ဖြစ်တော့သည်။

၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်လျှင် အာရှ၏ ဂျီဒီပီသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၇ ထရီလီယံ (၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်)မှသည် ၁၇၄ ထရီလီယံသို့ ရောက်ရှိလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုကိန်းဂဏန်းသည် ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပြီး အာရှတိုက်၏ လူဦးရေသည်လည်း ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်၏။ အာရှတိုက်၏ထိပ်တန်းအဆင့် စီးပွားရေးကောင်းမွန်သော နိုင်ငံ ခုနစ်နိုင်ငံက “အာရှ ၂၀၅၀” မျှော်မှန်းချက်ကို ဦးဆောင်အကောင်အထည်ဖော်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ (တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံ၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့ ဖြစ်၏။) ထိုနိုင်ငံအားလုံးတွင် စီးပွားရေးသည် အလျင်အမြန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေပြီ ဖြစ်၏။

ထိုခုနစ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေစုစုပေါင်းမှာ (၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင်) ၃ ဒသမ ၁ ဘီလီယံဖြစ်ပြီး အာရှတိုက်တစ်ခုလုံးရှိ လူဦးရေ စုစုပေါင်း၏ ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းမျှ ရှိလေသည်။ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်း ချက် အရဆိုလျှင် အာရှကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်းကို ဦးဆောင်အကောင်အထည် ဖော်ကြမည့်

၎င်းခန့်ခွဲနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာရှတိုက် လူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ရောက်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဂျီဒီပီ စုစုပေါင်းကား အာရှဂျီဒီပီ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်း သို့ ရောက်ရှိမည် ဖြစ်လေ၏။ (ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ၏ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းမျှ လတ်တလောတွင် ရှိနေလေ ၏။) ထိုခန့်ခွဲနိုင်ငံ၏ (ပျမ်းမျှ) လူတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေမှာ တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၄၅၈၀၀ ခန့် ရှိလာမည်ဖြစ်ပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံး လူဦးရေ၏ ပျမ်းမျှတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ ဒေါ်လာ ၃၇၃၀၀ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် တိုးတက်လာမည့် နှုန်းထားကို ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း အဆိုပါ ခန့်ခွဲနိုင်ငံ၏ ဂျီဒီပီသည် ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ၏ ၅၃ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ရောက်ရှိလာမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် အာရှသာမကဘဲ ကမ္ဘာစီးပွားရေး တစ်ခုလုံး၏ အဓိကမောင်းနှင်အားကြီး ဖြစ်လာတော့မည် ဖြစ်သည်။

(တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဦးတည်ရည်မှန်းသော စီးပွားရေး မဟာဗျူဟာဖြစ်သည့် B & R အစီအစဉ်ကြီးကြောင့် နဂိုက တစ်ဟုန်ထိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေ သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို ဆပွားတိုးတက်စေရုံမျှမကဘဲ ထိုစီးပွားရေး မဟာဗျူဟာ အစီအစဉ်နှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင်မည့် နိုင်ငံများနှင့် ကမ္ဘာအနှံ့ဒေသများသည်လည်း ကျွဲကျား ရေပါ လိုက်ပါတိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးလာနိုင်ဖို့ ရှိနေသည့် အခြေအနေသည်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေး၏ နောက်တိုးပါဝါများအဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာရန် သေချာသလောက်ရှိနေသည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့၏ စီးပွားရေးအင်အားများ က နဂိုအရှိန်ကောင်းနေသော အာရှစီးပွားရေးကို တွန်းတင်လိမ့်မည်ဖြစ်သော အခြေအနေ သည်လည်းကောင်း အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက်ကို ကောင်းစွာအားပြည့်ပေးခြင်းကြောင့် အာရှ၏ တောက်ပသော အနာဂတ်သည် ပိုမိုခိုင်မာမှုရှိလာခြင်းလည်း ဖြစ်လေ၏။ ရှိရင်းစွဲ ပါဝါများဖြစ်သော တစ်ချိန်က ကမ္ဘာ့ဒုတိယစီးပွားရေး အင်အားကြီးဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့် ဂျပန် နိုင်ငံနှင့် အာရှကျားနိုင်ငံများ၏ နဂိုရှိရင်းစွဲ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေမှုက အရှိန်အဟုန် မပျက်ရှိ နေခြင်းသည်လည်း အာရှ ၂၀၅၀ ကို ကောင်းစွာ ပံ့ပိုးလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

သို့ပေသောကြောင့် အာရှ ၂၀၅၀ ဟူသည့် အာရှတိုက်၏ အံ့မခန်းကြွယ်ဝချမ်းသာ ရေး ခရီးကို အတိမ်းအစောင်း၊ အချွတ်အချော်မရှိ အရောက်လှမ်းနိုင်ရေးဆိုလျှင် အာရှတိုက် ၏ ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် အထူးသတိပြုသင့်သည့်ကိစ္စရပ် လေးခု ရှိလေ၏။ ပထမ တစ်ခုမှာ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အထိ နှစ်ရှည်ခရီးတွင် မလွဲမသွေ ကြံ့ကြွေလာနိုင်သည့် အတက်အကျ အနိမ့်အမြင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ပြီး ရေရှည်မျှော်မှန်းချက်အပေါ် အပြည့်အဝ အာရုံ စိုက်ထားနိုင်ရေး ဖြစ်သည်။ ပြောင်းလဲနေမည်ဖြစ်သော အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျော ညီထွေဆောင်ရွက်နိုင်ရေးနှင့် ပြောင်းလဲနေမည့် အခွင့်အလမ်းများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိသော မူဝါဒများချမှတ်လျက် အလိုက်သင့်၊ အလျားသင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက်ကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပြီး အာရှရာစု (Asian Century) အဖြစ် နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုကို လက်တွေ့ သမိုင်းမှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန်အတွက်ဆိုလျှင် ဒေသတွင်းရှိ ခေါင်းဆောင်များ၊ အကျိုးဆိုင်သူများအနေဖြင့် များစွာသော စိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားနိုင်ကြ ရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီအတွက် လိုအပ်သော လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုများ၊

ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ စသည်တို့ကို ဟန်ချက်ညီအောင် အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ကိုင်နိုင်ကြရန်လည်း မဖြစ်မနေလိုအပ် သည်ဟု ပညာရှင်များက ထောက်ပြထားသည်လည်း ရှိလေ၏။ ဆင်းရဲသည်ဖြစ်စေ၊ ချမ်းသာ သည်ဖြစ်စေ အာရှနိုင်ငံများ အားလုံးတွင် မူဝါဒဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်း များ၏ အရည်အသွေးပြည့်မီရေး လိုအပ်ချက်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည် ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် တစ်နိုင်ငံချင်း၏ သီးခြားပြဿနာများ၊ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ၊ နိုင်ငံတစ်ခုချင်း အကျိုးစီးပွား၊ ဒေသတွင်း အကျိုးစီးပွားနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားတို့၏ ဟန်ချက်ကို ထိန်းသိမ်း ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းတာဝန်များ စသည်ဖြင့် ရှိနေလေ၏။

အာရှနိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီအနေဖြင့် အာရှကြွယ်ဝချမ်းသာရေးအတွက် အလေးထား ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းဆောင်တာများစွာ ရှိနေလေသည်။

ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှုကို လျှော့ချဖယ်ရှားရန် အားလုံးခံစားခွင့်ရှိသော ကြွယ်ဝ ချမ်းသာရေးကို ဖန်တီးနိုင်ရန် လိုအပ်လေ၏။ ဆင်းရဲနှင့်ချမ်းသာ၊ ကျေးလက်နှင့်မြို့ပြ၊ ပညာတတ်နှင့် စာမတတ်သူအားလုံးကို အရေးထားရန် ဖြစ်သည်။ ကျားမနှင့် လူမျိုး၊ အသား အရောင်ကွဲပြားမှုကြောင့်လည်း ရရှိထိုက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ဆုံးရှုံးမှု မရှိကြစေရေး ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းတာဝန်သည် ဆင်းရဲမွဲတေမှု တိုက်ဖျက်ရေး တစ်ခု တည်းကိုသာ အာရုံစိုက်ဘဲ တန်းတူညီမျှရေး၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများနှင့် အင်အား နည်းသူများကို အကာအကွယ်ပေးရေးစသည့် ကိစ္စရပ်များကိုပါ ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ ပြီးမြောက် အောင်မြင်နိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု ရှိသော အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် အားလုံးပါဝင်သည့် အကျိုးစီးပွားကို ရည်မှန်းဖော်ဆောင်မှ သာ ဖြစ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

နောက်ထပ် နှစ်ပေါင်းလေးငါးဆယ် အရှိန်အဟုန်မပျက် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးနိုင်စေရေး အတွက်ဆိုလျှင် အာရှဒေသနိုင်ငံများအနေဖြင့် ခေတ်မီနည်းပညာများနှင့် စွန့်ဦးတီထွင် မှုကို အလေးပေးရန် လိုအပ်လေ၏။ ဂျပန်၊ တောင်ကိုးရီးယားနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့မှ နည်းပညာနှင့် စွန့်ဦးတီထွင်မှုဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများနှင့် ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ခေတ်ရှေ့ပြေး အခြေအနေများကို အာရှနိုင်ငံများက လေ့လာပြီး ပုံတူကူးယူနိုင်မည့်အခြေအနေများကို ဖန်တီးပေးရန် လိုအပ်ပေ၏။ အလျင်အမြန် တိုးတက်နေသော စီးပွားရေးထိပ်တန်းအဆင့် နိုင်ငံများ၊ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်တို့အနေဖြင့် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအတွက် ဦးဆောင်ကြိုးစားသင့်ပြီး တီထွင်ဖန်တီးမှုကို အထူးအားပေးနိုင်သည့် အဆင့်မြင့်ပညာရေးစနစ်ကို နိုင်ငံအသီးသီးက တည်ထောင်နိုင်ရန် ကြိုးစားသင့်ပေသည်။

၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာရှ၏ မြို့ပြလူဦးရေမှာ လက်ရှိလူဦးရေ ၁၁ ဒသမ ၃ ဘီလီယံ ၏ နှစ်ဆခန့်ဖြစ်မည့် ၁ ဒသမ ၆ ဘီလီယံသို့ ရောက်ရှိတော့မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အာရှသည် အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲလာလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ အာရှကုန်ထုတ်လုပ်မှု (စီးပွားရေး) ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ထုတ်လုပ်လုပ်ကိုင်ပေးနေသည့် အာရှမြို့ပြများမှာ ပညာရေး၊ တီထွင် ဖန်တီးမှု၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့၏ ဗဟိုဌာနများ ဖြစ်လာတော့မည်

ဖြစ်သည်။ သို့ပေသောကြောင့် အာရှမြို့ပြများ၏ စွမ်းဆောင်ရည် အရည်အသွေးမှာ ရေရှည်တွင် စီးပွားရေးအရ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု စသည့်ကိစ္စရပ်များအတွက် အဆုံးအဖြတ် ဖြစ်လာတော့မည်လည်း ဖြစ်သည်။ အာရှသည် ၂၀၅၀ ရည်မှန်းချက် ပိုမိုအောင်မြင် ပီပြင်စေရေးအတွက် ဆိုလျှင် ပိုမိုကောင်းမွန်သပ်ရပ်သော၊ စွမ်းအင်လုံလောက်မှုရှိသော၊ လုံခြုံတည်ငြိမ်မှုရှိသော မြို့ပြများအဖြစ် အဆင့်မြှင့်တင်နိုင်ရေး လက်ဦးမှ ရယူဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

ကမ္ဘာ့ဂျီဒီပီ စုစုပေါင်း၏ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ အာရှနိုင်ငံများအနေဖြင့် ရှိလာတော့မည့် အာရှတိုက်၏ နိုင်ငံများအနေဖြင့် နောက်ထပ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်သည့်ကဏ္ဍမှာ ဘဏ္ဍာရေးဖြစ်၏။ ဂျီဒီပီ တိုးတက်လာသကဲ့သို့ ဘဏ်များ၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ စတော့ရှယ်ယာများ စသည့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များကို ပိုမိုပိုင်ဆိုင်နိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပေသည်။ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အာရှခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ၁၉၉၇ အာရှဘဏ္ဍာရေး အကျပ်အတည်းနှင့် ၂၀၀၇-၂၀၀၉ စီးပွားရေး ဆုတ်ကပ်တို့ကို သုံးသပ်လျက် သင်ခန်းစာယူပြီး အမှားများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရမည်ဖြစ်၏။

ထို့အပြင် အာရှဒေသတွင် နောက်ထပ်တိုးပွားလာမည့် ဘီလီယံနှင့်ချီသော လူဦးရေများနှင့် အကန့်အသတ်များစွာ ရှိနေပြီဖြစ်သော သဘာဝသယံဇာတများ သုံးစွဲမှုအကြား မျှခြေတစ်ခုကို ရှာဖွေရန်လည်း မဖြစ်မနေ လိုအပ်လာပြီ ဖြစ်၏။ အာရှသည် စွမ်းအင်တင်သွင်းမှုကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်းလျှင် မှီခိုအားထားရမှု အများဆုံး၊ ထိခိုက်မှုအများဆုံး ဖြစ်မည် ဖြစ်သလို တာဝန်အများဆုံးလည်း ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ အနာဂတ်အာရှ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းသည် သဘာဝစွမ်းအင် အစားထိုးသုံးစွဲနိုင်ရေး၊ မည်မျှအကောင်အထည်ဖော်နိုင်သလဲ ဟူသည့် စွမ်းရည်ပေါ် များစွာ တည်မှီလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း အာရှခေါင်းဆောင်တို့ အာရုံစိုက်သင့်ပေသည်။ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ပြောင်းလဲမှုက ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားတစ်ဦးချင်းစီတိုင်းကို ရိုက်ခတ်သည်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ထက်ဝက်ကျော်ရှိသော အာရှသည် အခြားသောဒေသများထက် ပိုမို အန္တရာယ်ရှိနေလေ၏။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ

“ အာရှ၏ ဦးဆောင်နိုင်ငံများ အနေဖြင့်လည်း ကမ္ဘာ့အဆင့် ကျွမ်းကျင် လုပ်သားများ ပေါ်ထွန်းလာစေရေး လေ့ကျင့် ပျိုးထောင်ခြင်း၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်း များ၏ အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ပြုကာ အာရှကို ပိုမို ထိရောက်စွာ ဦးဆောင်နိုင်မည် ဆိုပါက...”

“အာရှဒေသ
 နိုင်ငံများ
 အချင်းချင်း
 ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်ရေး
 သည်လည်း
 မဟာဗျူဟာမြောက်
 အရေးပါသော
 အကြောင်းကိစ္စ
 ဖြစ်လေ၏”

အပေါ်မှီခိုအားထားမှုကို အမြန်ဆုံးလျှော့ချပြီး ပြန်လည်
 ပြည့်ဖြိုး မြဲစွမ်းအင်ကို အသုံးပြုလျက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
 ရေးကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှသာ အနာဂတ်သည်
 အပြည့်အဝ အာမခံချက် ရှိပေလိမ့်မည်။

အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏
 အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးကို အာရှနိုင်ငံတိုင်းက
 အလေးထား ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်လည်း အထူးလိုအပ်
 နေလေ၏။ တည်ငြိမ်စွာ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်
 နိုင်သော စီးပွားရေးကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ရန် အုပ်ချုပ်
 ရေးနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို အရည်အသွေး
 မြှင့်တင်သင့်သည်။ အာရှ၏ ဦးဆောင်နိုင်ငံများ အနေ
 ဖြင့်လည်း ကမ္ဘာ့အဆင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ
 ပေါ်ထွန်းလာစေရေး လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ခြင်း၊
 စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အရည်
 အသွေးကို မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်
 ရှေ့ဆောင်လမ်းပြပြုကာ အာရှကို ပိုမိုထိရောက်စွာ
 ဦးဆောင်နိုင် မည်ဆိုပါက အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက်
 သည် ထူးခြားစွာ ခရီးပေါက်ဖြစ်ထွန်းပေလိမ့်မည်။
 စီးပွားရေးကဏ္ဍအတွက် အခြေအနေကောင်းများကို
 စနစ်တကျ ဖန်တီးနိုင်ရေးသည် အနာဂတ်အတွက်
 သော့ချက်တည်း။

အာရှဒေသနိုင်ငံများအချင်းချင်း ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်ရေးသည်လည်း မဟာဗျူဟာမြောက်
 အရေးပါသော အကြောင်းကိစ္စဖြစ်လေ၏။ အာရှနိုင်ငံ
 များအချင်းချင်း နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း၊
 စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်း၊ အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း
 အားဖြင့် အာရှနိုင်ငံများနှင့် အခြားဒေသများရှိ နိုင်ငံ
 များအကြား အရေးပါသည့် ပေါင်းကူးဆက်ဆံရေးကို
 ပိုမိုကောင်းမွန် ခိုင်မာစေမည်ဖြစ်၏။ ဒေသတွင်း
 ကုန်သွယ်စီးပွား လုပ်ငန်းများကို ချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှ
 စေမည်ဖြစ်ရုံသာမက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား
 ဈေးကွက်များသည် များစွာပွင့်လင်း တိုးတက်ဖြစ်
 ထွန်းစေလိမ့်မည် ဖြစ်၏။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအကြား
 ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုသည် မျှတစွာ ဖြစ်ပေါ်လာမည်

ဖြစ်သောကြောင့် ဒေသတွင်း ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှု၊ ဝင်ငွေမညီမျှမှု စသည့် တည်ငြိမ်ရေး နှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာရေး၏ အဟန့်အတားများကို လျှော့ချပစ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အာရှ ဒေသ၏ ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးကို အာမခံချက်ပေးနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ အာရှနိုင်ငံများအကြား ထိုကဲ့သို့ ထိရောက်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖြစ်ပေါ် စေရန်အတွက်ဆိုလျှင် အင်အားကောင်းသော (စွမ်းရည်ပြည့်သော) နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှု လိုအပ်ပေ၏။ အာရှနိုင်ငံများအားလုံး ပါဝင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး၊ အင်အားချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှရေးအတွက် စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုစနစ် လိုအပ်သည်။ အာရှ ၏အဓိက အင်အားကြီး နိုင်ငံများ ဖြစ်လာမည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့က ဦးစီးဦးဆောင်ပြုလျက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် နိုင်သည်။

အာရှ၏ အလားအလာသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး တစ်ခုလုံးအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ၊ တာဝန်များတိုးပွား များပြားလာရန်ရှိလေ၏။ အာရှသည် ကမ္ဘာနှင့်ပိုမို အသားတကျ ရှိရန် လည်း လိုအပ်လာမည်ဖြစ်၏။ အာရှယဉ်ကျေးမှု စရိုက်လက္ခဏာအတိုင်း ရှေးရိုးစဉ်လာပုံစံ နေထိုင်ပြုမူခြင်းကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီး ကမ္ဘာ့ရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြု လျက် တက်ကြွစွာ ပါဝင်နိုင်ရေး ပြင်ဆင်ရမည့်အချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ အာရှသည် ကမ္ဘာ့ စီးပွားရေးတစ်ခုလုံး၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်လာတော့မည် ဖြစ်သည့်အလျောက် အာရှရာစုသည် အာရှအကျိုးစီးပွားအတွက် သက်သက်မျှသာ မဟုတ်ဘဲ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး၏ ငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များတွင် ပိုမိုတာဝန်ယူရလိမ့်မည် ဖြစ်၏။

အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အာရှနိုင်ငံများ၊ အာရှခေါင်းဆောင်များ ၏ လုပ်ရည်ကိုင်ရည်၊ အမြော်အမြင်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု စသည်တို့တွင် အားနည်းချက် များ ရှိနေခဲ့လျှင် အာရှ ၂၀၅၀ ပန်းတိုင်သည် မရေမရာ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိနေကြောင်း သတိပြုရန် လည်း ဖြစ်သည်။ (၂၀၅၀ ပြည့်နှစ် အာရှ ဂျီဒီပီ မျှော်မှန်းချက် ဒေါ်လာ ၁၇၄ ထရီလီယံ အိပ်မက်သည် လက်တွေ့တွင် ၆၅ ထရီလီယံမျှဖြင့် အဆုံးသတ်သွားနိုင်လေ၏။ တစ်ဦးချင်း ကုန်ထုတ်စွမ်းအား မျှော်မှန်းချက် ဒေါ်လာ ၄၀၈၀၀ အိပ်မက်သည် လက်တွေ့တွင် ၂၀၆၀၀ မျှသာ ဖြစ်လာနိုင်လိမ့်မည်။)

ထို့ကြောင့် အာရှခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက် လက်တွေ့ ကျကျအောင်မြင်ဖြစ်တည်လာပြီး ကြွယ်ဝချမ်းသာသော အာရှရာစုကို ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် ဆိုလျှင် သတိပြုဆောင်ရွက်ရန်ကိစ္စရပ် လေးခု ရှိနေလေ၏။ ပထမတစ်ခုမှာ ရှေ့ခရီးတစ် လျှောက် မလွဲမသွေ ကြုံတွေ့လာရနိုင်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အတက်အကျ၊ အနိမ့်အမြင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ပြီး ရေရှည်ခိုင်မာတောင့်တင်းသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အာရုံစိုက်ထားနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ပြောင်းလဲနေမည့် အခြေအနေအမျိုးမျိုးနှင့် အခွင့်အလမ်း အမျိုးမျိုးတို့ကို လိုက်လျောညီထွေ ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် မဟာဗျူဟာ နှင့် မူဝါဒများ ပြုပြင်ပြင်ဆင် ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့်အရေး ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ စံပြဖြစ်သော အရှေ့အာရှ၏ အောင်မြင်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို ကျန်အာရှနိုင်ငံများမှ

လက်တွေ့ကျကျ ပုံတူကူး ဆောင်ရွက်နိုင်ကြရေးဖြစ်သည်။ တတိယတစ်ခုမှာ ဒေသအတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် သော့ချက်ဖြစ်သော အာရှ၏ အဓိက စီးပွားရေး ဦးဆောင် နိုင်ငံများအကြား ယုံကြည်မှုကို ခိုင်ခိုင်မာမာ တည်ဆောက်နိုင်ရေး ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထတစ်ခု မှာ အာရှခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကို ပိုမို မြှင့်တင်ရင်း အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို အရည်အသွေး ပြည့်သည်ထက် ပြည့်မီပြီး ပိုမို ခေတ်မီပြည့်စုံစေရေး အလေးထားဆောင်ရွက်ကြရန် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန်ရှိသော ကိစ္စရပ်များကို ဆယ်စုနှစ်များတစ်လျှောက် စဉ်ဆက် မပြတ် ကြိုးစားဆောင်ရွက်နေကြရန် လိုအပ်ပြီး ရလဒ်များကို ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်မတိုင်မီ ပေါ်ထွန်းရေး ဦးတည်ကြရန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် အာရှသည် တစ်စတစ်စ မှန်မှန်ကြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ကြွယ်ဝချမ်းသာလာမည်မှာ မှချဖြစ်ပြီး အာရှ ၂၀၅၀ မျှော်မှန်းချက်သည် ပြည့်ပြည့်ဝဝ အကောင်အထည် ပေါ်လာမည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်အကြံပြု တင်ပြလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

ပိုက်တင်

စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းသစ်များ ပေးစွမ်းမည့်
ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်
စတင်သက်ဝင်လေပြီ

၀၉/၇/၂၀၂၀

“ RCEP သည် ကုန်သွယ်မှုအဟန့်အတားများကို
လျှော့နည်းစေပြီး အာဆီယံ ကုန်စည်နှင့်
ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဈေးကွက်ရရှိမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။
ထို့ပြင် အာဆီယံဈေးကွက်အတွင်း နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများ
ပိုမိုဝင်ရောက်လာစေရန် ဆွဲဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။
ဤအချက်က ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ
ထင်သာမြင်သာရှိမှုကိုလည်း ပိုမိုဖြစ်ထွန်းစေပါမည်”

ဒေသတွင်းဘက်စုံ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Regional Comprehensive Economic Partnership - RCEP) ဆိုသည်မှာ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ယင်း၏ ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများကြား ချုပ်ဆိုသော သဘောတူစာချုပ်ဖြစ်သည်။ RCEP ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု ကုန်သွယ်ရေး (Trade in Goods and Services)၊ အသိဉာဏ် ပစ္စည်းမူပိုင်ခွင့် (Intellectual Property) နှင့် အီလက်ထရောနစ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး (e-commerce) စသည့် နယ်ပယ်များ၌ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။

ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု အခြေအနေ

RCEP ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပသည့် (၁၉) ကြိမ်မြောက် အာဆီယံ ဆွေးနွေးပွဲ၌ စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပသည့် (၂၁) ကြိမ်မြောက် အာဆီယံထိပ်သီးအစည်းအဝေး၌ RCEP ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအဖြစ် အာဆီယံ ၁၀ နိုင်ငံအပြင် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ အိန္ဒိယ၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတို့ ပါဝင်သည်။ RCEP အဖွဲ့ဝင် ၁၆

နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် RCEP တွင် မပါဝင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ နိုင်ငံသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော (၄) ကြိမ်မြောက် RCEP ထိပ်သီးအစည်းအဝေး (RCEP Summit) ၌ ဒေသတွင်းကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ်သစ်တွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ် (World's Largest Trade Deal) ဖြစ်သော ဒေသတွင်းဘက်စုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (RCEP) သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်သက်ဝင်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်သစ်ကို နောက်ဆုံးအတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသော နိုင်ငံများမှာ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်တို့ဖြစ်သည်။ စာချုပ်သစ်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသော အခြားနိုင်ငံများမှာ ဘရူနိုင်း၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ စင်ကာပူ၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်၊ တရုတ်နှင့် ဂျပန်တို့ ဖြစ်သည်။ သဘောတူစာချုပ်ကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် အနည်းဆုံး ၆ နိုင်ငံနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် မဟုတ်သောနိုင်ငံ ၃ နိုင်ငံ (Three Non-ASEAN Signatories) က အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ၁-၁-၂၀၂၂ မှ စတင်၍ သက်ဝင်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

“လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်သစ်ကို နောက်ဆုံး အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးသော နိုင်ငံများမှာ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်တို့ ဖြစ်သည်”

ဈေးကွက်အရွယ်အစားနှင့် အကျိုးဝင်သောနယ်ပယ်

၁၅ နိုင်ငံပါဝင်သော RCEP ၏ ဈေးကွက်အရွယ်အစားမှာ လူဦးရေ ၂ ဒသမ ၃ ဘီလီယံ ရှိပြီး ယင်း၏ စုစုပေါင်းထုတ်လုပ်မှု (Combined GDP) မှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ ၂ ထရီလီယံ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် RCEP သည် ဈေးကွက်အရွယ်အစားအရ ဖြစ်စေ၊ ထုတ်လုပ်မှုအရဖြစ်စေ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိပါသည်။ ထို့ပြင် RCEP ၏ စုစုပေါင်း

“တရုတ်နိုင်ငံသည် RCEP ကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ စတင် တိုက်တွန်း ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ တိုက်တွန်းခြင်းမှာ အမေရိကန် ဦးဆောင်သော လွတ်လပ်သည့် ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူ စာချုပ်တစ်ခု ဖြစ်သော ပစိဖိတ် ဖြတ်ကျော် စီးပွားရေး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု (Trans-Pacific Partnership – TPP) ကို ရင်ဆိုင်ရန် ဖြစ်သည်”

ကုန်သွယ်ရေး (Combined Trade) မှာ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၉ ဒသမ ၅ ထရီလီယံရှိပြီး ကမ္ဘာ့ပို့ကုန် စုစုပေါင်း၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ပါဝင်ကြောင်း တွေ့ရှိ ရသည်။

ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူ စာချုပ် သစ် ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဈေးကွက် ၁၅ ခုကို ဈေးကွက်တစ်ခု တည်းအဖြစ် ပေါင်းစည်းရန်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ပေါင်းစည်းခြင်းအားဖြင့် ဒေသတွင်း ဈေးကွက် အသီးသီးအနေဖြင့် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သဘောတူ စာချုပ်သစ်တွင် အဓိကဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအဖြစ် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု၊ ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ အသိဉာဏ်ပစ္စည်းပိုင်ခွင့်၊ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းခြင်း (Dispute Settlement)၊ အီလက်ထရောနစ် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်ရေး၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ (Small and Medium Enterprises-SMEs) နှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Economic Cooperation) တို့ အကျုံးဝင်သည်။

အမြင်အမျိုးမျိုး

RCEP သည် အခြားဒေသတွင်း ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်များဖြစ်သော အမေရိကန်-မက္ကဆီကို- ကနေဒါ သဘောတူစာချုပ် (United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA) နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union-EU) တို့ထက် အရွယ်အစား ပိုမို ကြီးမားသည်။ RCEP ၏ စီးပွားရေးကောင်းကျိုးသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် တော်ရုံသင့်ရုံသာ ရှိနိုင် ကြောင်း၊ ကောင်းကျိုးခံစားနိုင်ရန်အတွက် အချိန် ကြာမြင့်နိုင်ကြောင်း လေ့လာဆန်းစစ်သူများကသုံးသပ် ပြောကြားသည်။ ထို့ပြင် ဤသဘောတူ စာချုပ်သစ် သည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအောင်မြင် မှု (Geopolitical Victory) ဖြစ်ကြောင်း၊ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု၏ စီးပွားရေး ဩဇာလွှမ်းမိုးလာသော

အချိန်တွင် တရုတ်အနေဖြင့် စာချုပ်သစ်ကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရှုမြင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းကြောင့် RCEP အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဂျီဒီပီ(GDP) ကို ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်စေနိုင်ကြောင်း ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ခန့်မှန်းထားသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် RCEP က ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၂၀၀ နီးပါး ထပ်မံတိုးတက်စေနိုင်ကြောင်း စီးပွားရေးပညာရှင်များက မှတ်ချက်ပြုထားသည်။

တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့၏ သဘောထား

တရုတ်နိုင်ငံသည် RCEP ကို အကောင်အထည် ဖော်ရန် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ စတင်တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ တိုက်တွန်းခြင်းမှာ အမေရိကန်ဦးဆောင်သော လွတ်လပ်သည့် ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သော ပစိဖိတ်ဖြတ်ကျော် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Trans-Pacific Partnership - TPP) ကို ရင်ဆိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၆ ခုနှစ် တွင် အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရန်သည် TPP မှ အမေရိကန်နိုင်ငံ နုတ်ထွက်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှ စတင်၍ RCEP သည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အဓိကကျသော စီးပွားရေးလက်နက် ကိရိယာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် RCEP ၌ မပါဝင်တော့ကြောင်း ဆုံးဖြတ်နုတ်ထွက်ခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ယင်း၏ ဈေးကွက်ထဲသို့ တရုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ (Chinese Consumer Goods) အလွန်အမင်း ဝင်ရောက်လာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်များ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း အများအပြားဝင်ရောက်လာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ တောင်သူလယ်သမားများကလည်း ၎င်းတို့သည် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အတွင်း ရင်ပေါင်တန်း မယှဉ်ပြိုင်နိုင်သေးသောကြောင့် ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်သစ်အပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း RCEP ဝင်ရောက်ပါက အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် အလားအလာကောင်းသော လုပ်ငန်းကဏ္ဍအချို့ ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဆေးဝါးလုပ်ငန်း၊ ချည်မျှင်နှင့် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်း၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ကောင်းကျိုးနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

RCEP သည် ကုန်သွယ်မှုအဟန့်အတားများကို လျှော့နည်းစေပြီး အာဆီယံကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဈေးကွက်ရရှိမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံ ဈေးကွက်အတွင်း နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများ ပိုမို ဝင်ရောက်လာစေရန် ဆွဲဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်က ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ထင်သာမြင်သာရှိမှုကိုလည်း ပိုမိုဖြစ်ထွန်းစေပါမည်။ ထိုမျှမက အာဆီယံ၏ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (SMEs) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Global and regional supply

chains) အတွင်း ပိုမိုအဆင်ပြေချောမွေ့စွာ ပါဝင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အာဆီယံအတွင်းရှိ SME များသည် စုစုပေါင်း လုပ်သားအရေအတွက်၏ ၅၂ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၉၇ ရာခိုင်နှုန်းထိ အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးထားသည်။

RCEP ဆိုင်ရာ အဓိက အချက်အလက်များ		
၁	စတင်သက်ဝင်သည့်နေ့ (Effective Date)	၁-၁-၂၀၂၂
၂	အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အရေအတွက် (Member Countries)	၁၅ နိုင်ငံ
၃	စုစုပေါင်း ဂျီဒီပီ (Combined GDP)	USD ၂၆.၂ ထရီလီယံ
၄	စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်ရေး (Combined Trade)	USD ၉.၅ ထရီလီယံ
၅	ဈေးကွက်အရွယ်အစား (Market Size)	၂.၃ ဘီလီယံ (လူဦးရေ)
၆	စုစုပေါင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Combined FDI)	၂၆ % (out of global FDI)

Source: Asia Briefing

RCEP ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းက စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယား၊ နယူးဇီလန်နှင့် သြစတြေးလျနိုင်ငံတို့မှ နည်းပညာပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အကူအညီများ ရရှိနိုင်သည်။ ဤအချက်က အာဆီယံ SME များကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေပြီး ပိုမိုယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော ထုတ်ကုန်များကို ထုတ်လုပ်လာစေနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်း ပြိုင်ဆိုင်နေရသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်း (Telecommunication service) နှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း (Agriculture industry) တို့ကို များစွာ အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။

အရှေ့တောင်အာရှဒေသသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထုတ်ကုန်တူကုန်သွယ်မှု (Intra-industry trade) အများဆုံးပြုလုပ်သော ဒေသများအနက် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ထုတ်ကုန်တူ ကုန်သွယ်မှုဆိုသည်မှာ တူညီသောဈေးကွက်အတွင်း တူညီသောထုတ်ကုန်များကို ရောင်းဝယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် တူညီသောကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု အမျိုးအစားများကို တင်ပို့တင်သွင်းခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် RCEP သည် အာဆီယံဈေးကွက်အတွင်း တိုးတက်လျက်ရှိသော အီလက်ထရောနစ်ကဏ္ဍကို လည်းကောင်း၊ ကောင်းမွန်စွာ ထူထောင်ထားရှိသော အာဆီယံ၏ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်ကိုလည်းကောင်း အထောက်အကူပြု မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် RCEP အစီအစဉ်အရ အကောက်ခွန်လျှော့ချမှုနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများ အသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ အကောက်ခွန် လျှော့ချခြင်းနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်ခြင်းတို့က အာဆီယံ ဒေသတွင်း ထုတ်ကုန်များ၏ တန်ဖိုးကိုလည်း ပိုမိုတိုးတက်စေနိုင်သည်။

RCEP သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လွတ်လပ် သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူ စာချုပ်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် RCEP သည် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု ကို ခိုင်မာစေပြီး အာရှ၏ အနာဂတ်ကုန်သွယ်ရေးပေါ်လစီ (Future Trade Policy) ကို ပုံဖော်

ပေးနိုင်သည်။ ထိုမျှသာမက ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်သစ်သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အားလုံးအတွက် အကောက်ခွန်လျော့ကျစေပြီး ကုန်သွယ်မှု စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပါမည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကိုဗစ်-၁၉ ၏ ရိုက်ခတ်မှုဒဏ်ခံစားနေရသော နိုင်ငံများအတွက် ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Supply Chains) ချိတ်ဆက်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေနိုင်သည်။

RCEP တွင် ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး၊ e-commerce နှင့် မူပိုင်ခွင့် စသည်ဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနယ်ပယ် စုံလင်စွာ ပါဝင်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကြား ဆက်လက်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤသဘောတူစာချုပ်သစ်အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အကောက်ခွန်နှုန်းထားများကို အနှစ် ၂၀ အတွင်း တဖြည်းဖြည်းလျော့ချသွားမည် ဖြစ်သည်။

အခွင့်အလမ်းများနှင့် ဗီယက်နမ် ဥပမာ

RCEP သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးအတွက် စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး အခွင့်အလမ်း အမျိုးမျိုး ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အဓိကပို့ကုန်လုပ်ငန်းများဖြစ်သော သတင်းနည်းပညာ (IT)၊ ဖိနပ်၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မော်တော်ကားနှင့် ဆက်သွယ်ရေးတို့ကို ကောင်းကျိုးပြုနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ဈေးကွက်များ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာပါမည်။

ဗီယက်နမ်သည် အဆင့်မြင့်နည်းပညာသုံးစက်မှုကုန်ချော ထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ (High-Tech Manufacturer) အဖြစ် ချိတ်ဆက်နေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဗီယက်နမ်အတွက် RCEP တွင် ပါဝင်ခြင်းက ဗီယက်နမ်ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများ၏ ပို့ကုန်ကို သိသိသာသာ တိုးတက်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဗီယက်နမ်စားသုံးသူများအတွက် အရည်အသွေး မြင့်မားသော ကုန်ပစ္စည်းများ (High-Quality Goods) ရရှိစေပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ရေထွက်ကုန်စည်ကဲ့သို့သော ဗီယက်နမ်ပို့ကုန်

“RCEP သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အားလုံးအတွက် စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး အခွင့်အလမ်း အမျိုးမျိုး ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်”

များအတွက် ဝယ်လိုအားတိုးတက်ပြီး စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ ပွင့်စေနိုင်သည်။

ထိုမျှမက အကောက်ခွန်နှင့် ပင်ရင်းနိုင်ငံစည်းမျဉ်း (Customs and Rules of Origin) ကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပိုမိုလွယ်ကူ ရှင်းလင်းလာပါမည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဗျူရိုကရေစီနှင့် ကြိုးနီစနစ်လျှော့နည်းပြီး အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုဖြစ်ထွန်းလာပါမည်။ SME များသည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းအားလုံး၏ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး နိုင်ငံ GDP ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် RCEP သည် ဗီယက်နမ် SME များ၏ တန်ဖိုးကွင်းဆက် (Value Chain) တိုးတက်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းများစွာ ပွင့်လန်းစေပါသည်။

နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးဖြစ်ရေး

အာရှတိုက်အတွင်း စက်မှုကုန်ချောထုတ်လုပ်ပြီး ကောင်းကျိုးရှာဖွေနေသော ရင်းနှီး မြှုပ်နှံသူများသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ်ပါ အချက်အလက်များ ကို ဂရုတစိုက် လေ့လာထားသင့်သည်။ တရုတ်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဂျပန်ကဲ့သို့သော ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် နိုင်ငံရှိ စက်မှုလုပ်ငန်းရှင်များသည် ကုန်ကျစရိတ် အနည်းဆုံး ဖြစ်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ စရိတ်လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတို့သည် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသော အာဆီယံနိုင်ငံများ၌ တစ်ဆင့်ကန်ထရိုက်လုပ်ငန်း (Outsourcing Final Processing) ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့၏ တစ်ဆင့်ကန်ထရိုက် လုပ်ငန်းများက အာဆီယံ နိုင်ငံများကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဤအချက်က အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် နည်းပညာရရှိမှု (Transferring Know-How Technology) ဖြစ်စေပါမည်။ ထိုအခါ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း တိုးတက်လာပြီး ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အတွင်း ပိုမိုထိုး ဖောက်လာနိုင်ပါမည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

Source: cnbc; asean-briefing; business-standard; vietnam-briefing

ဈေးကွက်စနစ်နှင့် အစိုးရ

apmEktokabm*aA')

“ဈေးကွက်စနစ်သည် ဈေးကွက်အင်အားစုများ
လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားခွင့်ရှိလေလေ ပီပြင်လေလေဖြစ်သည်။
ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသူများကို
မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကမှ
လမ်းညွှန်ထိန်းကျောင်း ပေးစရာမလိုပေ။
ဈေးကွက်အနေအထား မူမမှန်ချိန်မှလွဲ၍
(အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှု
ဖြစ်နေချိန်မှလွဲ၍) အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရများအနေဖြင့်
ဈေးကွက်ယန္တရား လည်ပတ်မှုကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း
မပြုသင့်။ ဈေးကွက်ယန္တရား လည်ပတ်မှု
လွယ်ကူချောမွေ့စေရေးအတွက်သာ
ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးရမည်ကို သဘောပေါက်ရမည်”

ဖွံ့ဖြိုးမှု အထောက်အကူပြု ဈေးကွက်စနစ်

ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သော စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး နိုင်ငံစီးပွားရေး ချွတ်ခြုံကျခဲ့သည့် ကာလများအလွန်၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အလွန်တွင် မြန်မာ့စီးပွားရေး အဆောက်အအုံအတွင်း ဈေးကွက် (Market) ဟူသော စကားလုံး ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ Market-Oriented System၊ Market Economy၊ Market Economic System စသဖြင့် ဈေးကွက်ဝေါဟာရကို နေရာတကာတွင် ကြားသိမြင်တွေ့ကြရသည်။ ယခုတော့ “ဈေးကွက်” ဝေါဟာရ လူတိုင်းကြားဖူးနေခဲ့ပြီ။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ထဲ လူတိုင်းကျင်လည်နေကြပြီ။

ဈေးကွက်စနစ်တွင် ဈေးကွက် အင်အားစုများဖြစ်သည့် ဝယ်လိုအားနှင့်ရောင်းလိုအား အင်အားနှစ်ရပ်သည် လွန်စွာအရေးကြီး၏။ ထိုအင်အားစုနှစ်ရပ်၏ အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ ဈေးကွက်သည် လှုပ်ရှားပြောင်းလဲရသည်။ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိန်းချုပ်မှုမရှိဘဲ ဈေးကွက် အင်အားစုများ လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားခွင့်ရသောကြောင့် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် (Free Market Economic System) ဟုလည်း ဆိုရမည်။

လွတ်လပ်သောလှုပ်ရှားမှုကို ပိုမိုသဘောကျနှစ်သက်လာကြသည့် ယနေ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုသည် ဈေးကွက်အခြေခံသောစီးပွားရေးစနစ်ကို ၎င်းတို့နိုင်ငံ၊ ၎င်းတို့လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ကျင့်သုံးနေကြသည်။

ထိုသို့ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးမှုကြောင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အခြေအနေဖြင့်၊ ဂုဏ်တင့်လာသော နိုင်ငံများအများအပြား ပေါ်ထွက်လာခဲ့သောကြောင့် နိုင်ငံအတော်များများသည် အဆိုပါနိုင်ငံများကို စံနမူနာ ကောင်းများအဖြစ် အားကျအတုယူလျက် ဈေးကွက် စနစ် လမ်းကြောင်းကို လျှောက်လှမ်းလာခဲ့ကြခြင်းဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်သည် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အထောက် အပံ့များစွာ ဖြစ်စေသည် ဟု ဆိုရမည်။

စံပေတံ သုံးချောင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကျင့်သုံးနေ သော ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်ပီပြင်မှု၊ ထိရောက်မှု၊ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိမှု အခြေအနေများ ဖြစ်၊ မဖြစ် အခြေခံ စံပေတံ သုံးချောင်း ဖြင့် တိုင်းတာတတ်ကြသည်။ ထိုစံပေတံများမှာ စီးပွားရေးစနစ်အတွင်းရှိ နယ်ပယ် ကဏ္ဍစုံတွင် စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာမှု၊ ဆွဲဆောင်မှု မက်လုံးများ ဖန်တီးမှုနှင့် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားလုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုတို့ ဖြစ်သည်။

လုပ်ငန်းများ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားလာမှု ဆိုသည်မှာ စီးပွားရေး အဆောက်အအုံအတွင်းရှိ လုပ်ငန်းများကြား အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ကိုင်လာမှုများ ကြောင့် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ၊ ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာ နှင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေမှုဆိုင်ရာများတွင် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် ပိုမိုမြင့်လာခြင်း၊ အရည်အသွေးမြင့်မား ရှိ ဈေးနှုန်းသက်သာသော ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှု များကို ထုတ်လုပ်လာနိုင်ခြင်း စသည့်အခြေအနေတို့ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုအခြေအနေများသည် တီထွင်ကြံဆမှု များကိုလည်း ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သဖြင့် နည်းပညာ တိုးတက်မှုကိုပါ တွန်းအားပေးသကဲ့သို့ရှိသည်။

ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံးများ ဖန်တီးမှုဆိုသည်မှာ ထုတ်လုပ်ရောင်းချသူနှင့် ဝယ်ယူစားသုံးသူ အင်အားစု နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် ဆွဲဆောင်မှုများပြားလာစေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဈေးကွက်အတွင်းရှိ များပြားလှသော ဝယ်ယူ စားသုံးသူများ၏ လိုအင်ဆန္ဒများစွာက ထုတ်လုပ်

“နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ ကျင့်သုံးနေသော ဈေးကွက်စီးပွားရေး စနစ်ပီပြင်မှု၊ ထိရောက်မှု၊ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိမှု အခြေအနေများ ဖြစ်၊ မဖြစ် အခြေခံ စံပေတံ သုံးချောင်းဖြင့် တိုင်းတာတတ် ကြသည်”

“ဈေးကွက်
 အလေ့အထများကို
 ထိထိရောက်ရောက်၊
 ဝီဝီပြင်ပြင်
 ကျင့်သုံးနိုင်ရေး
 အတွက်
 အသိပညာပေးရေး၊
 လိုအပ်သော
 အင်စတီကျူးရှင်းများ
 ထူထောင်ပေးရေး၊
 အခြေခံ
 အဆောက်အအုံများ
 ဖြည့်ဆည်းပေးရေး
 တို့ကို ဆောင်ရွက်
 ပေးကြရသည်”

ရောင်းချသူများကို ကုန်ပစ္စည်းအသစ်အဆန်းများ ထုတ်လုပ်လာစေရန် ဆွဲဆောင်နေသကဲ့သို့ ဈေးကွက် အတွင်း တီထွင်ကြံဆထုတ်လုပ်ထားသော များပြား လှသည့် ကုန်ပစ္စည်း အသစ်အဆန်းများကလည်း ဝယ်ယူ စားသုံးသူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် အခြေ အနေဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် စွမ်းဆောင်ရည် ရှိသော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်သည် ထုတ်လုပ်သူ များ အတွက်လည်းကောင်း၊ စားသုံးသူများအတွက် လည်းကောင်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည့် ဆွဲဆောင်မှု မက်လုံးများ ဖန်တီးလာစေနိုင်သော အခြေခံအကြောင်း များ တည်ရှိရာ ဖြစ်နေ သည်။ ထိုမက်လုံးများကြောင့် ပင် စားသုံးသူနှင့် ထုတ်လုပ်သူ နှစ်ဖက် နှစ်အုပ်စုလုံး အကျိုးအမြတ် ဖြစ်ထွန်းမှုများ ရှိလာခြင်းဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်လုပ်၊ ရောင်းချ၊ ဝယ်ယူ လှုပ်ရှားခွင့် ရှိခြင်းသည်လည်း ဈေးကွက်စနစ်ကို ကျင့်သုံးမှုတွင် အလွန်အရေးပါသော အချက်တစ်ချက် ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားလုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းရှိ ဈေးကွက်အင်အားစု နှစ်ဖက်စလုံးသည် စွမ်းရည်ပြည့် လှုပ်ရှားနိုင်စွမ်းရှိလာမည်ဖြစ်ပြီး ဈေးကွက်ယန္တရား သည်လည်း စွမ်းဆောင်ရည်ရှိစွာ လည်ပတ် နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဈေးကွက်စနစ်ကို ကျင့်သုံး သော အစိုးရတို့သည် စီးပွားရေး အဆောက်အအုံအတွင်း ရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီး၊ လတ်၊ ငယ် အားလုံး တရား မျှတမှု ရှိသောဝန်းကျင်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်လုပ် ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားနိုင်စွမ်းရှိရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အတွက် တရား ဥပဒေစိုးမိုးမှုရှိခြင်းသည် သော့ချက်ကျသော အကြောင်း တရားဖြစ်သည်ကို သဘောပေါက်ရန်လိုသည်။

ဈေးကွက်စနစ်သည် ဈေးကွက်အင်အားစုများ လွတ်လပ်စွာလှုပ်ရှားခွင့် ရှိလေလေ၊ ဝီပြင်လေလေ ဖြစ်သည်။ ဈေးကွက်အတွင်း ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသူများကို မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကမှ လမ်းညွှန်ထိန်းကျောင်းပေးစရာ မလိုပေ။ ဈေးကွက်

အနေအထား မူမမှန်ချိန်မှလွဲ၍ (အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဈေးကွက်မတည်ငြိမ်မှု ဖြစ်နေချိန်မှလွဲ၍) အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရများအနေဖြင့် ဈေးကွက် ယန္တရားလည်ပတ်မှုကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုသင့်။ ဈေးကွက်ယန္တရား လည်ပတ်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေရေး အတွက်သာ ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးရမည်ကို သဘောပေါက် ရမည်။

အစိုးရ၏ စောင့်ရှောက်မှုနှင့် တာဝန်

ဈေးကွက်စနစ်ထဲရှိ စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်မှန်သမျှသည် ဈေးကွက်အင်အားစု နှစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းပေးသော အချက်ပြဈေးနှုန်းပေါ်မူတည်၍ လှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေသည် ဖြစ်ရာ ဈေးကွက်သည် အချိန်တိုင်းတွင် ရောင်းလိုအားနှင့် ဝယ်လိုအား အင်အားစုနှစ်ခုတို့၏ သဘောအတိုင်းသာ ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ လွတ်လပ်စွာ လည်ပတ်လှုပ်ရှားနေ သော်လည်း ဈေးကွက်စီးပွားရေး ယန္တရားသည် နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသည့် အစိုးရယန္တရားနှင့် ကင်းကင်း ရှင်းရှင်း ဖြစ်နေရမည့် အခြေအနေ မဟုတ်ချေ။

ဈေးကွက်အလေ့အထများကို ထိထိရောက်ရောက်၊ ပီပီပြင်ပြင် ကျင့်သုံးနိုင်ရေးအတွက် အသိပညာပေးရေး၊ လိုအပ်သော အင်စတီကျူးရှင်းများ ထူထောင်ပေးရေး၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံများ ဖြည့်ဆည်းပေးရေးတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးကြရသည်။ အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် ဈေးကွက်ယန္တရား လည်ပတ်မှုကို ထိခိုက်စေသော အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာပါကလည်း အစိုးရက ဝင်ရောက်ထိန်းကျောင်းပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အားနည်းနေသေးသော နိုင်ငံများအနေဖြင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးရာတွင် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းရှိ ကဏ္ဍအလိုက် အခြေအနေများပေါ်မူတည်၍ အလိုက်သင့်ဖြစ်စေရေး သတိထား ကျင့်သုံးသင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

အစိုးရကိုယ်တိုင်

ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးနေသည့်တိုင် အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုနယ်ပယ်များ၌ အစိုးရကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့် ကဏ္ဍ များ ရှိသည်။ အခြေခံပညာရေး၊ အခြေခံကျန်းမာရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကဲ့သို့ အရေးကြီး သည့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းများကို များသောအားဖြင့် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်တွင် လှုပ်ရှားခွင့်မပေးတတ်ပေ။

အစိုးရများသည် ဈေးကွက်ယန္တရားစွမ်းဆောင်ရည်ရှိစွာ လည်ပတ်နိုင်ရေးအလေးထား ရန်လိုသကဲ့သို့ ဈေးကွက်အားနည်းချက်များ ရှိလာသည့်အချိန်တွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံသားများ အားလုံးအတွက် အရေးကြီးသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြည့်ဆည်း ပေးရမည့် အခြေအနေကြုံလာရသည့်အခါဖြစ်စေ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်လှုပ်ရှားနိုင်ရေးအတွက် လည်း ပြင်ဆင်ထားရန် လိုအပ်သည်။

မနီးမဝေး မိတ်ဖက်

ယနေ့ ကမ္ဘာပေါ်တွင်လုံးဝ လွတ်လပ်သောဈေးကွက် စနစ်မျိုးကို ကျင့်သုံးနေသည့် နိုင်ငံ ဟူ၍ မရှိပေ။ ရောစပ်စီးပွားရေးစနစ်ဟုခေါ်သည့် အစိုးရပတ်သက်မှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင်သည့် ဈေးကွက်စနစ်မျိုး ကျင့်သုံးနေကြသည်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေး စနစ်ကျင့်သုံးမှုတွင် အစိုးရနှင့်ဈေးကွက်တို့သည် အဝေးဆုံးနေရာတစ်နေရာစီ၌ တသီး တခြား တည်ရှိနေကြသည်မဟုတ်ဘဲ မနီးမဝေးအခြေအနေတစ်ရပ်တွင် အတူတည်ရှိ နေသည်ဟု မှတ်ယူရခြင်းဖြစ်သည်။

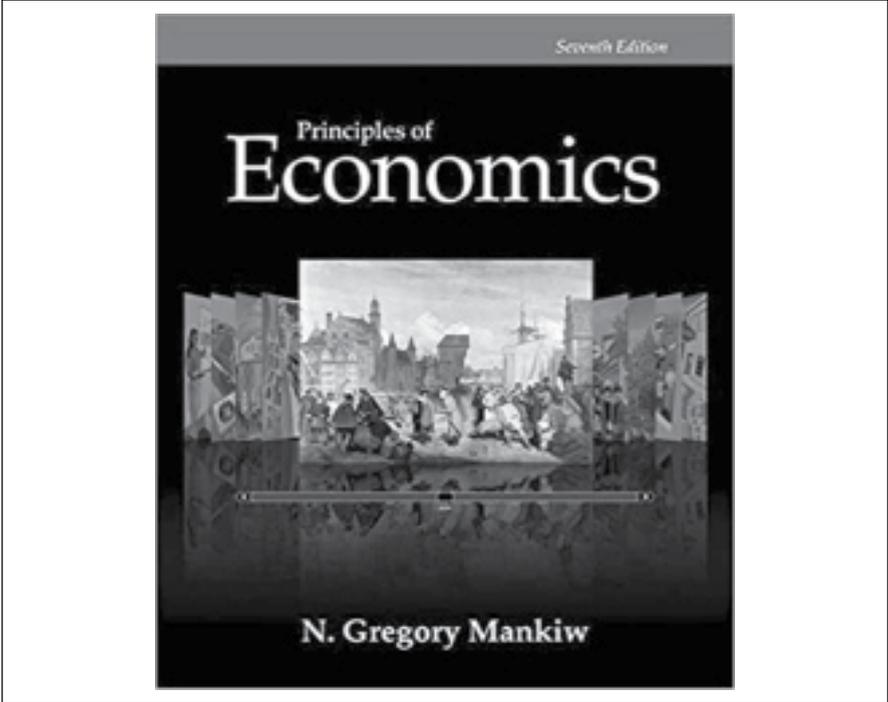
အစိုးရသည် ဈေးကွက်ကို ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောထားဘဲ မိတ်ဖက်အဖြစ် သဘောထားရမည်။ ဈေးကွက်ယန္တရား လည်ပတ်လှုပ်ရှားမှုကို ဟန့်ချက်ပျက်စေနိုင်သော အခြေအနေများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာနေမည်။ လိုအပ်သည့်အခါ ဝင်ရောက်ထိန်းကျောင်း ပေးရမည်။ အခြားသောရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ဈေးကွက်အတွင်း ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမျိုး မပြုလုပ်သင့်ပေ။ ထိုသို့ ပြုမူခဲ့သည်ရှိသော် အကျိုးမများ သောကပွားရုံသက်သက်သာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်မှုပေးသည်ဟုသာ ထင်မြင်ကြလိမ့်မည်။

စောနိုင်(အသုံးချဘောဂဗေဒ)

N. Gregory Mankiw ၏ စီးပွားရေးအခြေခံမူများ

e' D

“ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးလောကတွင် အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်တို့သည်
 ယှဉ်ပြိုင်ဘက်များ ဖြစ်သည်ဆိုသောစကားကို
 သင် ကြားဖူးကောင်း ကြားဖူးခဲ့မည်။
 ဤစကားသည် တစ်ခုသောအတိုင်းအတာအရ မှန်ကန်သည်။
 အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်
 အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်ကုမ္ပဏီများသည် မျိုးတူပစ္စည်းများကို
 ထုတ်လုပ်ကြော်ငြာသောကြောင့်ဖြစ်သည်။
 ဥပမာ ဖွိုဒ် (Ford) နှင့် တိုယိုတာ (Toyota) တို့သည်
 မော်တော်ယာဉ်ဈေးကွက်တွင် တူညီသော
 ဖောက်သည်များအတွက် ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည်”

မက်ခရိုစီးပွားရေး (Macroeconomic) မူဝါဒများသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ရေရှည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ယခုအခါ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် ကျဆင်းနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်တိုးတက်လာစေရန် မက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒများကို အသုံးပြု၍ ဆောင်ရွက်နေကြသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ မက်ခရိုစီးပွားရေးကို ဆန်းစစ်ရာတွင် အသားတင် ပြည်တွင်းထုတ်ကုန် (GDP)၊ အလုပ် လက်မဲ့နှုန်း၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှု၊ ဝယ်လိုအားနှင့် သုံးစွဲနိုင်သောဝင်ငွေ၊ အစိုးရ၏ ငွေကြေး မူဝါဒနှင့် စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည် စသည်တို့ကို သုံးသပ်ကြလေ့ရှိသည်။ မက်ခရိုစီးပွားရေး ကို လေ့လာသုံးသပ်လျှင် အခြေခံကျသော စီးပွားရေးသဘောတရားများကို သိရှိနားလည် ထားရန် လိုအပ်ပေသည်။

Economy ဟူသော ဝေါဟာရသည် ခေါ်မစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်မှာ “အိမ်ထောင်စုကိစ္စရပ်များကို စီမံခန့်ခွဲသူ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ကနဦးတွင် ဤမူလဇာစ်မြစ် အသွင်သဘောသည် ထူးခြားသယောင် ထင်စရာရှိသည်။ သို့သော် တကယ်တမ်းတွင်မူ အိမ်ထောင်စုနှင့် စီးပွားရေးတို့တွင် တူညီချက်များစွာ ရှိပါသည်။

အိမ်ထောင်စုသည် ဆုံးဖြတ်စရာအချက် အများအပြားကို ရင်ဆိုင်ရလေ့ရှိသည်။ အိမ်ထောင်စုဝင် မိသားစုများမှ မည်သူက မည်သည့်အလုပ်ကို လုပ်ရမည်။ မည်သူက အဝတ်

လျှော်ရမည်။ မည်သည့် ရုပ်မြင်သံကြား အစီအစဉ် ကြည့်ရမည်ကို ရွေးချယ်ခွင့်ရှိသည်။ အတိုချုပ်ပြောရလျှင် အိမ်ထောင်စုတစ်စုသည် ယင်း၏ ရှားပါးသော ရင်းမြစ်ကို မတူကွဲပြားစွာ မိသားစုဝင်များကြား မျှဝေစေသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း၏ စုဆောင်းမှု၊ ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် လိုအင်ဆန္ဒတို့ကို ထည့်တွက်ရသည်။

အိမ်ထောင်စုတစ်စုကဲ့သို့ပင် လူမှုအသိုက်အမြုံတစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ စီးပွားရေးအကြောင်း ပြောဆိုကြရာတွင် စီးပွားရေးဆိုသည်မှာ လူတစ်စုနှင့် အခြားလူတစ်စု တို့ မိမိတို့ဘဝကို ရှင်သန်နေထိုင်ရင်း အပြန်အလှန် ဆက်စပ်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး၏ အပြုအမူတစ်ခုသည် စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းစေသော သီးခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အပြုအမူကို ရောင်ပြန်ဟပ်သဖြင့် ကျွန်တော်တို့၏ စီးပွားရေးလေ့လာမှုကို တစ်ဦးချင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုဆိုင်ရာ သဘောတရား (Principles of individual decision making) လေးခုဖြင့် စတင်ပါသည်။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၁)

အကောင်းဆုံး အခြေအနေသို့ရောက်အောင် အတိုးအလျော့၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်းများ (Trade Offs) ကို လူတို့ ရင်ဆိုင်ရခြင်း။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ပထမသင်ခန်းစာကို အောက်ပါဆိုရိုးစကားတွင် အနှစ်ချုပ် တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုဆိုရိုးစကားမှာ “အခမဲ့ နေ့လယ်စာဟူ၍ မရှိပါ” (There is no such thing as a free lunch). ကျွန်တော်တို့သည် မိမိတို့လိုချင်သည့်အရာကို ရရှိရန် ပုံမှန်အားဖြင့် အခြားနှစ်သက်သည့်အရာကို စွန့်ပစ်ရလေ့ရှိသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းများသည် ပန်းတိုင်ရည်မှန်းချက် (goal) တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နှိုင်းယှဉ်ရန် အကောင်းဆုံးအခြေအနေသို့ ရောက်အောင် အတိုးအလျော့၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်းများ လိုအပ်ပါသည်။

ဥပမာ-ကျောင်းသူတစ်ဦးကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ သူမ၏ တန်ဖိုးအရှိဆုံးရင်းမြစ်၊ တစ်နည်းဆိုရသော် သူမ၏အချိန်ကို မည်သို့ခွဲတမ်းချရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရမည် ဆိုပါစို့။ သူမသည် စီးပွားရေးပညာကို အချိန်ပြည့် ဆည်းပူးနိုင်သည် သို့မဟုတ် ထိုဘာသာရပ်နှစ်ခုကြား အချိန်ပိုင်းခြား ပေးနိုင်သည်။ သူမ စာကြည့်သည့် တစ်နာရီအချိန်တိုင်းအတွက် သူမ အိပ်စက်ရန်၊ စက်ဘီးစီးရန်၊ တီဗီကြည့်ရန် သို့မဟုတ် အပိုအသုံးစရိတ်အတွက် အချိန်ပိုင်း အလုပ်လုပ်ရန် အခွင့်အရေး တစ်နာရီစာ ဆုံးရှုံးရသည်။

တစ်ဖန် မိသားစုဝင်ငွေကို သုံးစွဲခြင်းအား ဆန်းစစ်ဆုံးဖြတ်နေသော မိဘများကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ သူတို့ အဝတ်အစား ဝယ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် မိသားစု အပန်းဖြေခရီး ထွက်နိုင်သည် သို့မဟုတ် အငြိမ်းစားယူမည့် ကာလအတွက် သို့မဟုတ် ကလေးများအတွက် ကောလိပ်ပညာ သင်ကြားရေးအတွက် မိသားစုဝင်ငွေကို စုဆောင်းနိုင်သည်။ သူတို့သည် ကုန်ပစ္စည်းများအပေါ်တွင် အပိုငွေ ကျပ်တစ်ထောင်သုံးစွဲသည်နှင့် အခြားကုန်ပစ္စည်းအပေါ်တွင် သုံးစွဲစရာ ကျပ်တစ်ထောင် လျော့သွားသည်။ အလားတူ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လည်း တိုင်းတစ်ပါး အကြမ်းဖက်သူများရန်မှ ကာကွယ်ရန် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးစရိတ်အပေါ် ပိုမိုသုံးစွဲလေလေ၊ မိမိနိုင်ငံရှိ လူနေမှုအဆင့်မြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင်မှုများအတွက်

သုံးစွဲနိုင်သည့် ငွေကြေးပမာဏ နည်းလေလေ ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီလူနေမှု အသိုက်အမြုံတွင် အရေးကြီးသော အချက်တစ်ချက်မှာလည်း သန့်ရှင်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အဆင့်မြင့်ဝင်ငွေကြား အပေးအယူ ပြုလုပ်မှုပင် ဖြစ်သည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှု လျော့ပါးစေရန် ပိတ်ပင်တားဆီးသည့် ဥပဒေသည် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုစရိတ်ကို မြင့်မားသွားစေသည်။ ကုန်ကျစရိတ်မြင့်လေလေ ကုမ္ပဏီများ၏ အမြတ်အစွန်းနည်းလေလေ ဖြစ်ရပြီး လစာနည်းနည်းပေးခြင်း၊ ပစ္စည်းဈေးနှုန်းတင်ခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းသုံးသပ်ချက်များကို ပေါင်းစပ် ခံစားရစေသည်။ ထို့ကြောင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်ကား လူသားတို့ကို ပို၍သန့်စင်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ရရှိစေပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သန့်စင်မှုကြောင့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေ တိုးတက်စေသော်လည်း ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင်များ၊ အလုပ်သမားများနှင့် စားသုံးသူများ၏ ဝင်ငွေကို လျော့ပါးပစ်လိုက်သည့် အနေအထား ရှိသည်။

လူမှုအသိုက်အမြုံတွင် ကြုံတွေ့နေရသော အကောင်းဆုံးအခြေအနေသို့ရောက်အောင် အတိုးအလျော့၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်းမှာ စွမ်းဆောင်ရည် (Efficiency) နှင့် သာတူညီမျှမှု (Equity) တို့၏ ကြားဖြစ်စဉ်ပင် ဖြစ်သည်။ စွမ်းဆောင်ရည်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ လူမှုအသိုက်အမြုံသည် ရှားပါးရင်းမြစ်ကို အကျိုးအရှိဆုံး အသုံးပြုနေခြင်းဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည်။ သာတူညီမျှမှုရှိမှု ဟူသည်မှာ ယင်းရင်းမြစ်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင် အားလုံးများကြားတွင် ညီမျှစွာ ခွဲပေးထားသည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် စွမ်းဆောင်ရည်သည် စီးပွားရေးကိတ်မုန့်ကို မည်မျှပိုင်းစိတ်သည်ကို ရည်ညွှန်းသည်။ အစိုးရမူဝါဒများ ပုံဖော်နေသောအခါတွင် ယင်းပန်းတိုင်နှစ်ခုသည် ပဋိပက္ခဖြစ်တတ်သည်။

ဥပမာ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပို၍ သာတူညီမျှ ခွဲဝေပေးရေးကို ရည်ရွယ်သော မူဝါဒကို ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။ လူမှုဖူလုံရေးစနစ် သို့မဟုတ် အလုပ်လက်မဲ့ အာမခံမှုကဲ့သို့သော အချို့သောမူဝါဒများသည် လိုအပ်မှုအရှိဆုံး လူမှုအသိုက်အမြုံဝင်တို့ကို ကူညီရန် ကြိုးစားတတ်သည်။ တစ်ဦးချင်း ဝင်ငွေခွန်ကဲ့သို့ အခြားမူဝါဒများကား ငွေကြေးအရ အောင်မြင်နေသူတို့ထက် ပိုသာစွာ အစိုးရကိုပံ့ပိုးရန် ချမှတ်ထားသော မူဝါဒပင်ဖြစ်သည်။ ဤမူဝါဒများသည် ပို၍ သာတူညီမျှ အကျိုးရှိစေသော်လည်း အပေးအယူလုပ်မှု လျော့နည်းစေသည့်ဒဏ်ကို ခံစားရသည်။ အစိုးရသည် ကြွယ်ဝချမ်းသာသော သူတို့၏ ဝင်ငွေကို ဆင်းရဲချို့တဲ့သူတို့ကို ပြန်လည် ဖြန့်ဝေပေးသောအခါတွင် အလုပ်ကြိုးစားလုပ်ကိုင်မှု အကျိုးရလဒ်ကို လျော့နည်းသွားစေသည်။ ထိုအကျိုးဆက်ကြောင့် လူတို့သည် အလုပ်လျော့လုပ်ပြီး ပို၍နည်းပါးသော ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ကာ ပို၍နည်းပါးသော ဝန်ဆောင်မှု ပြုလုပ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် အစိုးရက စီးပွားရေးကိတ်မုန့်ကို ပို၍ ညီတူမျှတူ ပိုင်းလေလေ၊ ကိတ်မုန့်က သေးလာလေလေ ပင် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဘဝ၏အကောင်းဆုံး အခြေအနေသို့ရောက်အောင် အတိုးအလျော့၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်းများကို အသိအမှတ်ပြုတတ်ရန် အရေးကြီးသည်။ လူသားတို့သည် ၎င်းတို့ ရွေးချယ်စရာလမ်းများကို သိမှသာလျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်ကောင်းများကို ချနိုင်ရန် အလားအလာများသည်။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၂)

တစ်စုံတစ်ရာ၏ ကုန်ကျစရိတ်သည် ထိုအရာကိုရရှိရန် သင် စွန့်လွှတ်လိုက်ရသည့် အရာပင် ဖြစ်သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးသဘောတရားများကို လေ့လာကြည့်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ် (Cost) နှင့် အခွင့်အလမ်း (Opportunity)ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ စီးပွားရေးဝေါဟာရ တစ်ခုဖြစ်သော Opportunity Cost ၏ သဘောသဘာဝကို ဤသဘောတရားတွင် တွေ့ရှိရသည်။

လူတို့သည် အကောင်းဆုံးအခြေအနေသို့ ရောက်အောင် အတိုးအလျှော့၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်းများကို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရသောကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတွင် အခြားနည်းလမ်းများကို ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါလျှင် ကြုံရမည့်ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးကို နှိုင်းယှဉ်တတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကိစ္စရပ်အတော်များတွင် ပြုလုပ်မှုတစ်ခု၏ ကုန်ကျစရိတ်သည် ကနဦးတွင် ထင်ရှားပေါ်လွင်မှု မရှိတတ်ချေ။

ဥပမာ-ကောလိပ်တက်သင့်၊ မတက်သင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတွင် အခြားနည်းလမ်းများကို ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါလျှင် ကြုံရမည့်ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးကား အသိပညာကြွယ်ဝမှုနှင့် ရာသက်ပန် အလုပ်ကောင်းကောင်းများရနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများပင် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်ဘက်မှကြည့်လျှင် ဤမေးခွန်းကိုဖြေရန် သင်သည် ကျူရှင်၊ စာအုပ်စာတမ်းနှင့် အဆောင်ခတို့ကို ထည့်တွက်ကောင်း ထည့်တွက်နိုင်ပေသည်။ သို့တိုင်အောင် ထိုစုစုပေါင်းပမာဏသည် ကောလိပ်တွင် တစ်နှစ်နေထိုင်ရန် သင် ပေးဆပ်ရသည့်ပမာဏ အစစ်အမှန်ကို ကိုယ်စားမပြုချေ။

ဤအဖြေနှင့် ပတ်သက်သော ပထမဆုံးပြဿနာကား ယင်းတို့တွင် ကောလိပ်တက်ရာ၌ အမှန်တကယ် ကုန်ကျစရိတ်အဖြစ် အကျိုးမဝင်သောအရာအချို့ ပါဝင်သည်။ သင်ကျောင်းမှ ထွက်လျှင်လည်း အိပ်စရာနေစရာ လိုအပ်မည်။ စားစရာ အစာလိုအပ်မည်။ အမှန်အားဖြင့် သင့်ကျောင်းတွင် ပေးရသောအခန်းခနှင့် စားသောက်စရိတ်သည် သင်ကိုယ်တိုင် နေထိုင်ရသောအခါ ပေးရသော စရိတ်ထက် လျော့နည်းကောင်း လျော့နည်းပေမည်။ ထိုသို့ဆိုလျှင် အခန်းခနှင့် စားသောက်စရိတ်အပေါ် စုဆောင်းမှုတို့သည် ကောလိပ်သွားတက်သည့်အတွက် အကျိုးရှိသည့် အနေအထားပင် ဖြစ်နေသည်။

ဤကုန်ကျစရိတ် တွက်ချက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ဒုတိယပြဿနာကား ယင်းသည် ကောလိပ်သွားရာတွင် အကြီးဆုံး ကုန်ကျမှုဖြစ်သော သင်၏အချိန်ကုန်သည်ကို လျစ်လျူရှုထားသည်။ သင်သည် သင်ခန်းစာများကို နားထောင်ခြင်း၊ သင်ရိုးစာအုပ်များဖတ်ရှုခြင်း၊ စာတမ်းရေးသားခြင်းနှင့် အချိန်ကုန်ရသော တစ်နှစ်တာကာလကို လုပ်ငန်းခွင်တွင် သင်အလုပ် လုပ်ခြင်းဖြင့် အသုံးမချနိုင်ချေ။ ကျောင်းသားအများစု ကျောင်းတက်ရသည့် အတွက် စွန့်လွှတ်လိုက်ရသည့်အလုပ်နှင့် လုပ်အားခသည် သူတို့ပညာရေးအတွက် ကျသင့်သော အကြီးဆုံးစရိတ်ပင် ဖြစ်သည်။

အရာဝတ္ထုတစ်ခု၏ အခွင့်အလမ်းစရိတ် (Opportunity Cost)သည် ထိုအရာဝတ္ထု တစ်ခုအတွက် သင် စွန့်လွှတ်ရသောအရာဖြစ်သည်။ ကောလိပ်တက်ရန် သို့မဟုတ် မတက်

ရန်ကဲ့သို့ မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနေသူတို့သည် ဖြစ်နိုင်ခြေ လုပ်ရပ်တိုင်းအတွက် (Opportunity Cost) ကို သတိပြုမိရန် လိုသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုသို့သော (Opportunity Cost) ရှိသည်ပင် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းမှ ထွက်၍ ကြေးစားကစားသမားများအဖြစ် ကစားခဲ့ပါလျှင် ဝင်ငွေသန်းပေါင်းများစွာ ရရှိမည်ကို ကောင်းစွာသိသော ကောလိပ်ကျောင်းသားအရွယ်ရှိ အားကစားသမားများသည် ယင်းတို့၏ ကောလိပ် (Opportunity) မှာ အလွန်မြင့်မားကြောင်း သဘောပေါက်ကြသည်။ ယင်းတို့ သည် ရရှိမည့်အကျိုးမှာ မထိုက်တန်ဟု ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်ကား မဆန်းလှချေ။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၃)

အစွန်းထွက်သဘောကို တွေးဆတတ်ပါစေ။

ဆင်ခြင်တုံတရား ပြည့်ဝသောသူတို့သည် အစွန်းထွက်သဘောအပေါ်တွင် အခြေခံ၍ တွေးသည်။ ဘဝတွင် ပြုလုပ်ရသော ဆုံးဖြတ်ချက်အများအပြားသည် လက်ရှိဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်အလိုက် တဖြည်းဖြည်း ပြင်ဆင်မှုများတွင် ပါဝင်ပါသည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်များ က ဤသည်ကို အစွန်းထွက်ပြောင်းလဲမှုများ (Marginal Changes) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ အခြေအနေအများအပြားတွင် လူတို့သည် အစွန်းထွက်သဘောတရားကို တွေးတော စဉ်းစားခြင်းဖြင့် အကောင်းဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြုကြသည်။

ဥပမာ- မိတ်ဆွေတစ်ဦးက ကျောင်းကို ဆယ့်နှစ်နှစ် တက်သင့်သည်ဟု သင့်ကို မေးမြန်းသည် ဆိုကြပါစို့။ အကယ်၍ သင်သည် သူ့အား Ph.D ဘွဲ့ရသူတစ်ဦးနှင့် အထက်တန်း ကျောင်းထွက်တစ်ဦးနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ယင်းနှိုင်းယှဉ်ချက်သည် သူ့ဆုံးဖြတ်ချက်အတွက် အထောက်အကူပြုဟု သူက ဆိုကောင်းဆိုပေမည်။ သင့်မိတ်ဆွေသည် ပညာအနည်းအပါး တတ်ထားပြီးသားဖြစ်နေ၍ ကျောင်းတစ်နှစ် သို့မဟုတ် နှစ်နှစ်ဆက်နေသင့်၊ မသင့် စဉ်းစား နေခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြုလုပ်ရန် သူသည်ကျောင်းတွင် တစ်နှစ်ခန့် ပိုနေ၍ ရရှိမည့်အကျိုးနှင့် ကျခံရမည့် စရိတ်တို့ကို သိရှိရန်လိုအပ်သည်။ ဤနှစ်ခုတွင် သူ သည် အစွန်းထွက်အကျိုးအမြတ်များနှင့် အစွန်းထွက်စရိတ်များကိုသိရှိပြီး နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြင့် ကျောင်းတစ်နှစ် ဆက်တက်သင့်၊ မသင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်ပေသည်။

အစွန်းထွက်သဘောတရားအပေါ်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်ကို အထောက်အကူပြုပုံ သာဓကအဖြစ် အဆင်သင့်စောင့်နေသော ထပ်တိုးမည့်သူတစ်ဦးကို လေကြောင်းကုမ္ပဏီက လေယာဉ်ခ သတ်မှတ်ပုံကို ကြည့်ပါ။ ထိုင်ခုံ ၂၀၀၀ ပါရှိသော လေယာဉ်တစ်စင်းကို နိုင်ငံအနှံ့ အရှေ့အနောက်ဖြတ်သန်း ပျံသန်းသောအခါ လေယာဉ်ကုမ္ပဏီအတွက် ဒေါ်လာ ၁၀၀,၀၀၀ ကျသင့်သည် ဆိုကြပါစို့။ ဤကိစ္စတွင် လေယာဉ်ခတစ်ခုချင်း၏ ပျမ်းမျှ အခကြေးငွေမှာ ဒေါ်လာ ၅၀၀ ဖြစ်သည်။ လေကြောင်းကုမ္ပဏီသည် လေယာဉ်လက်မှတ်တစ်စောင်ကို ဒေါ်လာ ၅၀၀ နှုန်းထက် လျော့နည်းရောင်းချ၍ မရဟု ကောက်ချက်ချသကဲ့သို့ ရှိသည်။

သို့ရာတွင် လေကြောင်းကုမ္ပဏီသည် အစွန်းထွက် အတိုင်းအတာတွေး၍ ယင်း အမြတ်အစွန်းကို မြှင့်တင်နိုင်သည်။ လေယာဉ်တစ်စီးသည် ထိုင်ခုံတစ်ခုအတွက် ဒေါ်လာ ၃၀၀ ပေးရန် အသင့်ရှိသည်။ လေကြောင်းကုမ္ပဏီက သူ့ကို ရောင်းချသင့်ပါသလား။ ရောင်းချ

ဖို့ သင့်သည်က အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ လေယာဉ်ပေါ်တွင် ထိုင်ခုံလွတ်များရှိလျှင် ခရီးသည် တစ်ဦး ထပ်တိုးသည့်အရာမှာ အလွန်ပင် နည်းပါးပါသည်။ ခရီးသည်တစ်ဦးအတွက် လေယာဉ်ခမှာ ပျမ်းမျှခြင်း ဒေါ်လာ ၅၀၀ ဖြစ်သော်လည်း အနည်းဆုံးအခမှာ ထိုခရီးသည် စားသုံးမည့် ဆိုဒါတစ်ဘူး၏ တန်ဖိုးမျှသာရှိသည်။ နောက်တိုးခရီးသည်မှ ရလာသည့် အခ ကြေးငွေမှာ အစွန်းထွက် စရိတ်ထက် ပိုနေသမျှ ၎င်းကို လက်မှတ်တစ်စောင် ရောင်းချခြင်း သည် အမြတ်အစွန်းရှိသည်။ ယင်းသာကေများကဲ့သို့ပင် လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် ကုမ္ပဏီများ သည် အစွန်းထွက် အတိုင်းအတာအပေါ် တွေးဆခြင်းဖြင့် ပို၍ကောင်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်နိုင်သည်။

ကြောင်းကျိုးဆီလျော်စွာ မြင်တတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူသည် မိမိပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ရပ်၏ အစွန်းထွက် အကျိုးအမြတ် (Marginal benefit) သည် အစွန်းထွက်စရိတ် (Marginal Cost) ကို ကျော်လွန်မှသာလျှင် ဆောင်ရွက်မှုပြုရမည်ဖြစ် ပေသည်။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၄)

ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံးကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

လူတို့သည် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးအမြတ်ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချတတ်သောကြောင့် ကုန်ကျစရိတ် သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ် ပြောင်းလဲလျှင် ၎င်းတို့အပြု အမူ ပြောင်းလဲကောင်း ပြောင်းလဲပေလိမ့်မည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် လူတို့သည် ဆွဲဆောင်မှု မက်လုံးကို တုံ့ပြန်မှု ရှိကြသည်။

ဥပမာ ပန်းသီးတစ်လုံး ဈေးတက်လျှင် လူတို့သည် ပန်းသီးဝယ်ယူရသည့်စရိတ် ကြီးမြင့်သောကြောင့် ပန်းသီးများလျော့စားပြီး ငှက်ပျောသီးများကို ပိုစားကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပန်းသီးခြံများသည် ပန်းသီးရောင်းချရသည့် အကျိုးအမြတ် ပိုမိုမြင့်မား နေသောကြောင့် အလုပ်သမားများ တိုးမြှင့်ငှားရမ်း၍ ပန်းသီး ပို၍ခူးဆွတ်ကြသည်။

ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများ ပုံဖော်နေသူတို့အတွက် ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံး၏ အဓိကကျ သော အခန်းကဏ္ဍသည် အပြုအမူကို ဆုံးဖြတ်သည်။ ပြည်သူ့ရေးရာမူဝါဒများသည် ပုဂ္ဂလိက ဆောင်ရွက်မှု၏ ကုန်ကျစရိတ် သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ်ကို မကြာခဏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ နိုင်သည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများက ထိုအကျိုးဆက်အရ အပြုအမူပြောင်းလဲနိုင်သည်ကို ထည့်တွက်ခြင်းမရှိလျှင် ၎င်းတို့၏မူဝါဒများသည် ၎င်းတို့မရည်ရွယ်ထားသော အကျိုးသက် ရောက်မှု ရှိစေသည်။

ဤမရည်ရွယ်ထားသော အကျိုးသက်ရောက်ခြင်းများ၏ သာကေအဖြစ် ထိုင်ခုံ ခါးပတ်နှင့် မော်တော်ယာဉ် ဘေးကင်းရေးဆိုင်ရာ ပြည်သူ့မူဝါဒကို သုံးသပ်ကြည့်ပါ။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ထိုင်ခုံခါးပတ်ပါသည့် မော်တော်ယာဉ် အနည်းအပါးမျှသာ ရှိခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတွင် မော်တော်ကားအားလုံးတွင် ထိုင်ခုံခါးပတ်ပါရှိသည်။ ထိုသို့ ပြောင်းလဲခြင်းမှာ ပြည်သူ့မူဝါဒပင် ဖြစ်သည်။ ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များ၏ နှောင်းပိုင်းတွင်

ရောလ်ဖ်နာဒါ (Ralph Nader) ၏ စာအုပ်ဖြစ်သော “Unsafe at Any Speed” သည် မော်တော်ယာဉ်ဘေးကင်း လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူ့သဘောထားကို လှုံ့ဆော်လိုက်သည်။ ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်က မော်တော်ကားကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ထိုင်ခုံခါးပတ်များအား ကားအသစ်တိုင်းတွင် ပုံမှန်စံနှုန်းကိရိယာအဖြစ် တပ်ဆင်ရေးအပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော ဘေးကင်းလုံခြုံရေးပစ္စည်းများ တပ်ဆင်ရန် မော်တော်ကား ကုမ္ပဏီတိုင်းကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

ထိုင်ခုံခါးပတ်ဥပဒေသည် မော်တော်ယာဉ်အားလုံး လုံခြုံမှုကို မည်မျှရှိစေသနည်း။ တိုက်ရိုက် အကျိုးသက်ရောက်ပုံက ရှင်းလင်းထင်ရှားပါသည်။ ကားတိုင်းတွင် ထိုင်ခုံခါးပတ်များ ရှိသောကြောင့် ပို၍များပြားသော လူဦးရေအတွက် ထိုင်ခုံခါးပတ်များ ပတ်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ယာဉ်တိုက်မှုကြီးတစ်ခုမှ ရှင်သန်လွတ်မြောက်ရန် အလားအလာ ပိုကောင်းလာသည်။ ဤအနေအထားဖြင့် ထိုင်ခုံခါးပတ်များက လူ့အသက်များကို ကယ်ဆယ်သည်။ ထိုင်ခုံခါးပတ်များက ဘေးကင်းလုံခြုံရေး ဖြစ်စေပြီး တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုက ကွန်ဂရက်အား ထိုင်ခုံခါးပတ် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းစေခဲ့သည်။

သို့တိုင်အောင် ဤဥပဒေ၏သက်ရောက်မှုကို နားလည်ရန် လူတို့သည် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသော ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံး၊ စေ့ဆော်မှုပေါ်မူတည်၍ အပြုအမူများ ပြောင်းလဲတတ်ကြောင်း နားလည်ရမည်။ ဤကိစ္စတွင် ဆက်စပ်နေသော အပြုအမူကား မော်တော်ယာဉ်မောင်းများသည် သူတို့ကားမောင်းနှင်သည့် အမြန်နှုန်းကို ဂရုစိုက်မှုပင် ဖြစ်သည်။ နှေးကွေးစွာ သတိထား မောင်းနှင်ခြင်းသည် ယာဉ်မောင်းမှုအချိန်နှင့် စွမ်းအားကို အသုံးပြုလိုက်ခြင်းကြောင့် ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားသည်။ မည်မျှ ဘေးကင်းအောင် မောင်းနှင်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်သော အခါတွင် ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော သူတို့သည် အစွန်းထွက် ကုန်ကျစရိတ်ရှိရန် ဘေးကင်းစွာ မောင်းနှင်ခြင်းမှ အကျိုးအမြတ်ကို နှိုင်းယှဉ်ကြသည်။ ဘေးကင်းသည့် အကျိုးကျေးဇူးတို့များလာသောအခါတွင် လူတို့သည် ပိုမိုနှေးကွေးစွာနှင့် သတိထားမောင်းနှင်ကြသည်။ လမ်းများ ကားရှင်းနေသည့် အချိန်မှာထက် လမ်းများပေါ် ရေခဲနေသည့် အချိန်တွင် ပို၍ နှေးကွေးစွာဖြင့် သတိကြီးစွာ အဘယ်ကြောင့် မောင်းနှင်ကြကြောင်း ယင်းအချက်က ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်။

ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော ဒရိုင်ဘာ၏ ကုန်ကျစရိတ် အကျိုးအမြတ်တွက်ချက်မှုအရ ထိုင်ခုံခါးပတ်တပ်ဆင်ခြင်းသည် ဒရိုင်ဘာကို ကုန်ကျစရိတ်နည်းစေပြီး မတော်တဆထိခိုက်မှုများကိုလည်း နည်းပါးစေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းတို့သည် ထိခိုက်မှု သို့မဟုတ် သေဆုံးမှု ဖြစ်နိုင်စွမ်းကို လျော့ချပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုင်ခုံခါးပတ်ဥပဒေသည် နှေးနှေးနှင့် သတိကြီးစွာ မောင်းနှင်ရန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများကို လျော့ချသည်။ ထိုင်ခုံခါးပတ်များကြောင့် လမ်းအခြေအနေကောင်းပါက မြန်မြန်နှင့် သတိလက်လွတ်မောင်းနှင်မှုများကို ဖြစ်စေသည်။ ထိုင်ခုံခါးပတ်ဥပဒေ၏ နိဂုံးရလဒ်မှာ မတော်တဆထိခိုက်မှုအရေအတွက် လျော့ပါးစေသည်။

ဤဥပဒေသည် ကားမောင်းနေရာမှ သေဆုံးမှုအရေအတွက် မည်မျှကို အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေခဲ့ပါသနည်း။ ထိုင်ခုံခါးပတ်များ တပ်ဆင်သည့် ကားမောင်းသူများသည်

မတော်တဆထိခိုက်မှု တစ်စုံတစ်ရာမှ ပိုမိုလွတ်မြောက်လို
ဟန်ရှိသည်။ သို့သော် မတော်တဆ ထိခိုက်မှုတစ်ခုကို သူတို့
ကိုယ်တိုင် တွေ့ရဖို့ ပိုများပါသည်။ ကားမောင်းရာတွင်
ဘေးကင်းမှု လျော့ချခြင်းသည် လမ်းသွားလမ်းလာ ခြေကျင်
လျှောက်သူများနှင့် ခါးပတ်မပတ်သော ယာဉ်မောင်းသူများ
အပေါ်တွင် ဆိုးကျိုးပေးသော အရာထင်မှုကို ဖြစ်စေပြန်သည်။
ဥပဒေပြောင်းသူတို့အဖို့ ဆုံးရှုံးဖွယ်ရာ အန္တရာယ်ရှိသည်။
အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သူတို့သည် မတော်တဆ ထိခိုက်မှု
ကို သူတို့ကိုယ်တိုင် တွေ့ရမှုများသော်လည်း ယင်းကိစ္စကို
ထိုင်ခုံခါးပတ်က မကာကွယ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုင်ခုံခါးပတ်
ဥပဒေသည် လမ်းသွားလမ်းလာများ သေဆုံးမှုအရေအတွက်
ကို မြင့်တက်စေခဲ့ပါသည်။

စီးပွားရေးပညာရှင် ဆမ်ပတ်(စ်)မန်း ဆိုသူက ၁၉၇၅
ခုနှစ် တွင် ရေးသားခဲ့သော ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်တွင်
မော်တော်ယာဉ် ဘေးကင်းရေးဥပဒေတွင် အကျိုးသက်
ရောက်မှု များစွာရှိကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ပတ်(စ်)မန်း ၏
သက်သေအထောက်အထားအရ ယင်းဥပဒေများသည်
မတော်တဆထိခိုက်မှု တစ်ခုမှ သေဆုံးသူအရေအတွက်ကို
နည်းပါးစေရုံမက မတော်တဆ ထိခိုက်မှုများစွာကို ဖြစ်ပျက်
စေခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ အသားတင် ရလဒ်အနေဖြင့် ယာဉ်
မောင်းသူ သေဆုံးမှုအရေအတွက်နှင့် လမ်းသွားလမ်းလာ
သေဆုံးမှုအရေအတွက် မြင့်တက်လာမှုတွင် အနည်းငယ်
ပြောင်းလဲမှု ရှိသည်။ ပတ်(စ်)မန်း၏ မော်တော်ယာဉ်
ဘေးကင်းမှုဆိုင်ရာ လေ့လာသုံးသပ်မှုသည် လူအများက
ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံးများအပေါ် တုံ့ပြန်သော ယေဘုယျ
သဘောတရား၏ ဥပမာတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး
ပညာရှင်များ လေ့လာသော ဆွဲဆောင်မှုမက်လုံးများစွာ
သည် မော်တော်ယာဉ်ဥပဒေ ဘေးကင်းမှု များထက်စာလျှင်
ပိုမို၍လွယ်ကူရှင်းလင်းသည်။ ဥပမာပြရသော် ပန်းသီးများ
အပေါ်တွင် အခွန်ကောက်ခြင်းသည် လူအများအား ပန်းသီး
နည်းနည်းသာ ဝယ်ယူမှု ဖြစ်စေသည်။ ယင်းသည် အံ့ဩစရာ
မဟုတ်ချေ။ သို့တိုင်အောင် ထိုင်ခုံခါးပတ် ဥပမာက ဖော်ပြခဲ့
သည်မှာ မူဝါဒများသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကြိုတင် ထူးခြားမှု
မရှိသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုသာ စဉ်းစားရုံမကဘဲ
ဆွဲဆောင်မှု မက်လုံးများမှတစ်ဆင့် အလုပ်လုပ်ရသော

“ ကားမောင်းရာတွင်
ဘေးကင်းမှု
လျော့ချခြင်းသည်
လမ်းသွားလမ်းလာ
ခြေကျင်
လျှောက်သူများနှင့်
ခါးပတ်မပတ်သော
ယာဉ်မောင်းသူများ
အပေါ်တွင်
ဆိုးကျိုးပေးသော
အရာထင်မှုကို
ဖြစ်စေပြန်သည် ”

သွယ်ဝိုက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုလည်း စဉ်းစားရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ပေါ်လစီသည် ဆွဲဆောင်မှုမဟုတ်လျှင်လည်း ပြောင်းလဲလျှင် လူအများ၏ အပြုအမူ ဆောင်ရွက်မှုများကို ပြောင်းလဲစေရန် ဖြစ်ပေါ်စေလိမ့်မည်။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၅)

ကုန်သွယ်မှုသည် လူတိုင်းလူတိုင်းကို ငွေကြေးအခြေအနေ ပိုမိုအဆင်ပြေ ကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးလောကတွင် အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်တို့သည် ယှဉ်ပြိုင်ဘက်များ ဖြစ်သည်ဆိုသော စကားကို သင်ကြားဖူးကောင်း ကြားဖူးခဲ့မည်။ ဤစကားသည် တစ်ခုသော အတိုင်းအတာအရ မှန်ကန်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်ကုမ္ပဏီများသည် မျိုးတူပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်ကြော်ငြာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ဖွိုဒ် (Ford) နှင့် တိုယိုတာ (Toyota) တို့သည် မော်တော်ယာဉ်ဈေးကွက်တွင် တူညီသော ဖောက်သည်များအတွက် ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည်။

နိုင်ငံများအကြား ပြိုင်ဆိုင်မှုအကြောင်း တွေးတောသောအခါတွင် အယူအဆ မှားသွားရန် လွယ်ကူလှသည်။ အမေရိကန်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှု (Trade) သည် တစ်ဖက်ကနိုင်ပြီး ရှုံးနိမ့်သော အားကစားပြိုင်ပွဲတစ်မျိုးနှင့် မတူချေ။ အမှန်ဆိုလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်အနေအထားက မှန်ကန်သည်။ နိုင်ငံနှစ်ခုအကြား ကုန်သွယ်မှုသည် နိုင်ငံတစ်ခုချင်းကို ငွေကြေးအခြေအနေ ပိုမိုအဆင်ပြေ ကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။

မည်သို့ကြောင့် ဤသို့ဖြစ်ရသည်ကို သိရှိရန် ကုန်သွယ်မှုက သင့်မိသားစုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိပုံကို သုံးသပ်ကြည့်ပါ။ သင်၏ မိသားစုဝင်တစ်ဦးဦး အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေသောအခါတွင် သူ သို့မဟုတ် သူမသည် အလုပ်အကိုင် ရှာဖွေနေသော အခြားမိသားစု အဖွဲ့ဝင်များကို ယှဉ်ပြိုင်ရသည်။ မိသားစုများသည် ဈေးဝယ်ထွက်သွားသောအခါတွင်လည်း မိသားစုအချင်းချင်း ယှဉ်ပြိုင်ရသည်။ ဤသည်မှာ မိသားစုများသည် အကောင်းဆုံးပစ္စည်းကို အနိမ့်ဆုံးဈေးဖြင့် ဝယ်ယူလိုကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုလျှင် စီးပွားရေး လောကတွင် မိသားစုတိုင်းသည် အခြားမိသားစုအားလုံးနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နေကြရသည်။

သို့သော် ဤယှဉ်ပြိုင်မှု ရှိသည့်တိုင်အောင် သင့်မိသားစုသည် အခြားမိသားစုနှင့် တသီးတသန့် ခွဲလိုက်ပါလျှင် သင့်မိသားစုအတွက် ယင်းတို့ကိုယ်တိုင် အစားအစာအတွက် စိုက်ပျိုးရန်၊ ကိုယ်တိုင် အဝတ်အထည် ပြုလုပ်ရန်၊ ကိုယ်တိုင် အိမ်ဆောက်ရန် လိုအပ်လာ လိမ့်မည်။ ရှင်းလင်းစွာဆိုရပါလျှင် သင့်မိသားစုသည် အခြားမိသားစုများနှင့် ကုန်သွယ်မှု ကြောင့် အကျိုးအမြတ် ရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ကုန်သွယ်မှုသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း အား သူ သို့မဟုတ် သူမ အကျွမ်းကျင်ဆုံး အလုပ်တို့တွင် အထူးအစွမ်းကုန်ထုတ်ကာ အကောင်းဆုံး ဆောင်ရွက်စေသည်။ ကုန်သွယ်မှုပြုခြင်းဖြင့် လူတို့သည် ပို၍ အမျိုးအမည် များပြားသော ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို အချို့သာဆုံး၊ အနိမ့်ဆုံး ဈေးနှုန်းဖြင့် ဝယ်ယူနိုင်ကြသည်။

မိသားစုများကဲ့သို့ပင် တိုင်းပြည်များသည်လည်း တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှု ပြုကြခြင်းကြောင့် အကျိုးအမြတ်များ ရရှိကြသည်။ ကုန်သွယ်မှုသည် တိုင်းပြည်များအား ယင်းတို့ အကျွမ်းကျင်ဆုံးအလုပ်ကို အထူးအလေးထားဆောင်ရွက်ပြီး များပြားလှစွာသော ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ခွင့် ရရှိစေသည်။

စီးပွားရေးသဘောတရား (၆)

လူသားအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု ပြုလုပ်သော အခါ ဈေးကွက်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သဘောတရားကို ပစ်ပယ်၍ မရချေ။

ဈေးကွက်များသည် ပုံမှန်အားဖြင့် စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှုများကို ဖွဲ့စည်းရန် နည်းလမ်းကောင်းများ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ်ထက်ဝက်တွင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနှင့် အရှေ့ဥရောပတို့တွင် ကွန်မြူနစ်ပျက်သုဉ်းမှုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အရေးကြီးဆုံးပြောင်းလဲမှုဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံရှိ အစိုးရများမှ ဗဟိုစီမံကိန်းသမားများသည် စီးပွားရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုကို လမ်းညွှန်မှုပြုရန် အကောင်းဆုံး အနေအထားတွင် ရှိသည် ဟူသော ခံယူချက်ဖြင့် အလုပ်လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုစီမံကိန်း ရေးဆွဲသူများသည် မည်မျှ အတိုင်းအတာအထိ ထုတ်လုပ်ရမည်၊ ဤကုန်ပစ္စည်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုကို မည်သူထုတ်လုပ်၍ မည်သူစားသုံးရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ဗဟိုဦးစီး စီမံကိန်းရေးဆွဲမှု သဘောတရား နောက်ကွယ်တွင် တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံး၏ အကျိုးစီးပွားကို ခြုံငုံဖြင့်တင်ပေးနိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် စီးပွားရေးလှုပ်ရှားမှုကို အစိုးရကသာလျှင် စုစည်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည် ဟူသော သဘောတရားလည်း ရှိခဲ့သည်။

ယနေ့ခေတ်တွင်မူ ဗဟိုစီမံကိန်းစီးပွားရေးမူများကို ကျင့်သုံးခဲ့သော တိုင်းပြည်အများစုသည် ယင်းစနစ်ကို စွန့်ပစ်၍ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်များ ဖွံ့ဖြိုးရန် ကြိုးပမ်းနေကြသည်။ ဈေးကွက် စီးပွားရေး (Market Economy) တွင် ဗဟိုစီမံကိန်းမှူးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သန်းပေါင်းများစွာသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အိမ်ထောင်စုများက ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းများနှင့် အစား

“ဈေးနှုန်းများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ကုန်ပစ္စည်း၏ တန်ဖိုးကိုပါ ရောင်ပြန်ဟပ်စေသည်။ အိမ်ထောင်စုများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့အစည်းများသည် မည်သည့်ပစ္စည်းကို ဝယ်ယူမည် သို့မဟုတ် ရောင်းချရမည်ကို ဆုံးဖြတ်သော အခါတွင် လူမှုရေး အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် ကုန်ကျစရိတ်ကို ထည့်တွက်သည်”

ထိုးကြသည်။ ကုမ္ပဏီအဖွဲ့အစည်းများက မည်သူ့ကို ငှားရမ်းရမည်နှင့် မည်သည့်အရာကို ပြုလုပ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ အိမ်ထောင်စုများကမူ မည်သည့်ကုမ္ပဏီအတွက် အလုပ်လုပ်ရန်နှင့် မည်သည့်အရာကို ဝယ်ရမည်အား ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ဈေးကွက်စီးပွားရေး ၏ အောင်မြင်မှုသည် နားလည်ရခက်သည်။ ဗဟိုဦးစီးမှုကင်းမဲ့သော မိသားစုများနှင့် ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်း သန်းပေါင်းများစွာ၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွား ဆုံးဖြတ်ချက်တို့သည် ရလဒ် မကောင်းခြင်းများ ဖြစ်စေမည်ဟု ထင်စရာရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် ယင်းသို့ မဖြစ်ချေ။ ဈေးကွက်စီးပွားရေးများသည် အထွေထွေစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို မြှင့်တင်ပေးသော နည်းလမ်း ဖြင့် စီးပွားရေးဆောင်ရွက်မှုကို ထူးခြားစွာ အောင်မြင်စေနိုင်ကြောင်း သာဓကရှိပေသည်။

ဈေးနှုန်းများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ကုန်ပစ္စည်း၏ တန်ဖိုးကိုပါ ရောင်ပြန်ဟပ် စေသည်။ အိမ်ထောင်စုများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အဖွဲ့အစည်းများသည် မည်သည့်ပစ္စည်း ကို ဝယ်ယူမည် သို့မဟုတ် ရောင်းချရမည်ကို ဆုံးဖြတ်သောအခါတွင် လူမှုရေးအကျိုး ကျေးဇူးများနှင့် ကုန်ကျစရိတ်ကို ထည့်တွက်သည်။ ယင်းအကျိုးဆက်ကြောင့် ဈေးနှုန်းများ သည် ဤတစ်ဦးချင်း ဆုံးဖြတ်သူများအား လူမှုအဖွဲ့အစည်းအကျိုးကို အမြင့်ဆုံးဖြစ်စေရ မည့် ရလဒ်ကို ရရှိစေရန် လမ်းညွှန်ပေးသည်။ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများတွင် ဈေးနှုန်းများကို ဈေးကွက်နေရာများတွင် သတ်မှတ်လေ့မရှိဘဲ ဗဟိုစီမံကိန်းရေးဆွဲသူများက အမိန့်ချမှတ် သည်။ ယင်းစီမံကိန်း ရေးဆွဲသူများသည် ဈေးကွက်အင်အားကို ဈေးနှုန်းများ လွတ်လပ်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်သောအခါ ရရှိသောသတင်းအချက်အလက် ကင်းမဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဈေးကွက် စီးပွားရေးဟူသည်မှာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အိမ်ထောင်စုများသည် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဈေးကွက်တွင် အပြန်အလှန် ဆောင်ရွက်မှုပြုလုပ်သော စီးပွားရေး ဖြစ်သည်။

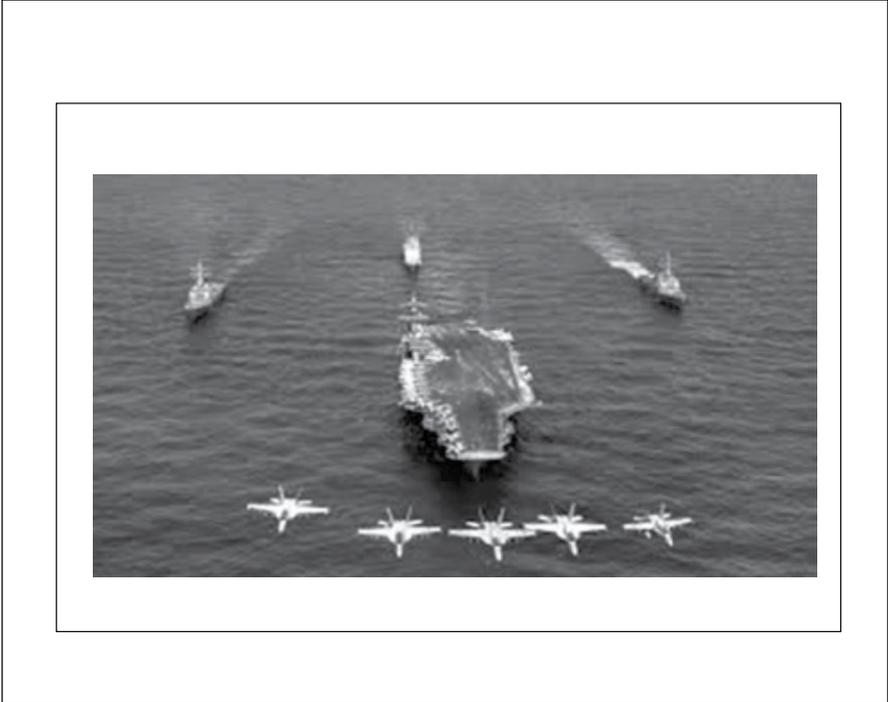
နဒီ

Ref: The Principles of Economics by N. Gregory Mankiw

အာရ်အိုင်စီ၊ ယူအက်စ်၊ ဂျပန်၊ ပြင်သစ် နှင့်
အင်ဒို-ပစိဖိတ်အရေး

KMA

“ပြင်သစ်က ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ
အီးယူရဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသကို ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းက
အိန္ဒိယအတွက် အကျိုးရှိမှာပါ။
အိန္ဒိယနဲ့ပြင်သစ်တို့ဟာ မဟာဗျူဟာကျတဲ့
ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်လိုမျိုး အယူအဆကိုနှစ်သက်နေကြလို့
အီးယူဟာ အိန္ဒိယရဲ့ပါတနာအဖြစ် ဆက်ရှိနေမယ်လို့
ပါလေက ကတိပြုပြောကြားခဲ့ပါတယ်”

အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံကလည်း တစ်စတစ်စ အရေးပါလာပါတယ်။ ပြင်သစ်နဲ့အိန္ဒိယ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးတွေ တွေ့ဆုံကြပြီး ပြင်သစ်ဟာ အိန္ဒိယရဲ့ ယုံကြည်ရတဲ့ မဟာဗျူဟာကျတဲ့ ပါတနာတွေထဲက တစ်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ပြီးရှိနေခဲ့တယ်ဆိုတာကို ပြင်သစ်နဲ့အိန္ဒိယတို့ရဲ့ တတိယအကြိမ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်ဆွေးနွေးပွဲက သက်သေပြခဲ့ပါတယ်။ ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့က သတင်းတစ်ပုဒ်မှာ အိန္ဒိယနဲ့ပြင်သစ်တို့ဟာ ပြဿနာအမြောက်အမြားမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွေကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြတယ်လို့ ရေးသားဖော်ပြထားတာကို ဖတ်ရပါတယ်။

ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဖလောရင့်စ်ပါလေဟာ ပြီးခဲ့တဲ့ရက်သတ္တပတ်က ဒေလီမှာ ရှိနေခဲ့ပြီး အိန္ဒိယကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ရာဂျီနတ်သ်ဆင်းနဲ့ နှစ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဒေသဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်တွေ၊ ကာကွယ်ရေးကိစ္စရပ်တွေ တော်တော်များများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဆွေးနွေးပွဲမှာ နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိစ္စ ပါဝင်ခဲ့သလို ကာကွယ်ရေးစင်္ကြံတွေကို ပူးတွဲထုတ်လုပ်ရေးကိစ္စလည်း ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။ ဝန်ကြီးနှစ်ဦးဟာ နှစ်နိုင်ငံ တပ်မတော်များအကြား ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေမှုကိုလည်း သုံးသပ်ခဲ့ကြတဲ့အပြင် အဆင့်ပေါင်းစုံမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွေကို ပိုမိုခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်ကြဖို့ကိုလည်း သဘောတူခဲ့ကြတယ်။ အထူးသဖြင့် ဒေသအဆင့်နဲ့ နိုင်ငံစုံ ဖိုရမ်တွေမှာ ပူးပေါင်းမှု ခိုင်မြဲရေးကို သဘောတူညီချက်ရခဲ့ကြတယ်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံက

အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာ ရေတပ် ဆင်ပိုတီယမ်မှာ လက်ရှိဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်နေလို့ ဒါကလည်း အရေးပါတဲ့အချက်ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါတင်မကသေးပါဘူး ပြင်သစ်ဟာ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ကစပြီး ဥရောပသမဂ္ဂရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌရာထူးကို လွှဲပြောင်းရယူမှာ ဖြစ်နေတော့ အခုလိုပူးပေါင်းမှုတွေမှာ ပိုလို့အရေးပါနေ တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ ပြင်သစ်သံရုံးက ကြေညာချက် တစ်စောင်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ကြေညာချက်မှာ “ခရီးစဉ်က အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ ပြင်သစ် ရဲ့ ထိတွေ့ပါဝင်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သလို ပြင်သစ်ရဲ့ မဟာဗျူဟာမှာ အိန္ဒိယရဲ့ ဗဟိုချက်ကျမှုကိုလည်း ထင်ရှား စေခဲ့ပါတယ်” လို့ ရေးသားဖော်ပြထားတာကို ဖတ်ရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီကြေညာချက်ဟာ ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားနေတဲ့ ကြားထဲကကို ဇန်နဝါရီလမှာ ဒက်ဇတ်နိုက်၊ ၂၁ ဧပြီလမှာ ဗာဂူနာနဲ့ နိုဝင်ဘာလမှာ ရှက်တီ စတဲ့ နှစ်နိုင်ငံစစ်ရေး ထိတွေ့မှုတွေ လုပ်ခဲ့တာကိုလည်း မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထား တာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းတာတစ်ခုကလည်း ဒီကြေညာချက်မှာ ဗိုလ်ကျစိုးမိုး ရေးအသွင် သဏ္ဍာန်အားလုံးကို ပယ်ချရင်း တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုကို စောင့်ထိန်းဖို့ ကတိကဝတ်ကို ဖော်ပြထားတဲ့ အချက်ပါပဲ။ ဒါက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို ရည်ရွယ် တာ၊ ဆိုလိုတာလို့ ရှုမြင်သုံးသပ်လို့ရတဲ့ ဖော်ပြချက်တစ်ခု ဖြစ်နေလို့ တကယ့်ကို စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းလှပါတယ်။

ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဟာ အိန္ဒိယကာကွယ် ရေး ဝန်ကြီးနဲ့တင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့တာ မဟုတ်ဘဲ အိန္ဒိယ ဝန်ကြီးချုပ် နာရင်ဒရာမိုဒီနဲ့ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး အကြံပေး အဂျစ် ဒိုဗယ်တို့နဲ့ပါ တွေ့ဆုံခဲ့တာကို ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် သူတို့နှစ်နိုင်ငံရဲ့ အကြား ယုံကြည်မှု စိတ်ချမှုနဲ့ ရင်းနှီး ချစ်ကြည်မှုရဲ့ အတိုင်းအဆဟာ ဘယ်လောက်အဆင့်အထိ ရှိမလဲဆိုတာ မှန်းကြည့်လို့ရပါတယ်။ မိုဒီကလည်း တွစ်တာ မှာ နှစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးမှုတွေ ရှိခဲ့တဲ့အကြောင်း၊ ဒီဆွေးနွေးမှုတွေထဲမှာ နှစ်နိုင်ငံကာကွယ် ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရဲ့ နောက်ဆုံး ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေ၊ ပြီးတော့ အီးယူ မှာ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန် လွှဲယူမယ့်ကိစ္စရပ်တွေ ပါဝင်တယ်လို့ ရေးသားဖော်ပြထားတာကို ဖတ်ရှုရပါတယ်။ အစဉ်အလာ

“ပြင်သစ် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဟာ အိန္ဒိယ ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးနဲ့တင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး ခဲ့တာ မဟုတ်ဘဲ အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် နာရင်ဒရာမိုဒီနဲ့ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး အကြံပေး အဂျစ် ဒိုဗယ်တို့နဲ့ပါ တွေ့ဆုံခဲ့တာကို ကြည့်လိုက်မယ် ဆိုရင် ... ”

အရလည်းပဲ အိန္ဒိယနဲ့ ပြင်သစ်တို့ဟာ ကာကွယ်ရေး၊ အာကာသကဏ္ဍနဲ့ အရပ်ဘက် နျူကလီးယားကဏ္ဍတွေမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီကဏ္ဍတွေက အရေးပါတဲ့ ကဏ္ဍတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီကဏ္ဍတွေမှာချည်းပဲ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့တာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက်တဲ့ ဒိုင်းနမစ်ကို တရွေ့ရွေ့ တိုးတက်ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ကိစ္စမှာရော၊ အသိဉာဏ်တု၊ စူပါကွန်ပျူတာ၊ ဆိုက်ဘာ လုံခြုံရေး နယ်ပယ်တွေမှာပါ နှစ်နိုင်ငံက ပူးပေါင်းမှု၊ ထိတွေ့မှုကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြတာပါ။

အာကာသလုံခြုံရေး ဆွေးနွေးပွဲမှာ အမေရိကနဲ့ ဂျပန်ပြီးရင် ပြင်သစ်က တတိယ မြောက် ဒိုင်ယာလော့ဂ်ပါတနာပါ။ အိန္ဒိယနဲ့ ပြင်သစ်တို့ဟာ ဆယ်စုနှစ်သုံးလေးငါးခုတိုင် အောင် အရပ်ဘက် အာကာသပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သလို အာကာသ လုံခြုံရေးရဲ့ ဒိုင်းနမစ်က ပြောင်းလဲလာတဲ့အပေါ်မှာလည်း အတူတူ စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ကြတဲ့ နှစ်နိုင်ငံပါ။ ဝန်ကြီးက “ပန်းတိုင်က ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်ကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ချက် တွေကို မျှဝေကြဖို့၊ ဖလှယ်ကြဖို့၊ တုံ့ပြန်ရေးမဟာဗျူဟာတွေကို ညှိနှိုင်းဖို့၊ လွတ်လပ်ပြီး လုံခြုံတဲ့အာကာသဖြစ်စေဖို့မှာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းတွေကို ပူးတွဲမြှင့်တင်ကြဖို့ပါ။ ကျွန်တော် တို့ ပြုတ်တုတွေကို ပူးပေါင်းတည်ဆောက်ကြတယ်” ဟု ပြောခဲ့ပါတယ်။

နိုင်ငံစုံစနစ် မြှင့်တင်ရေးလို နယ်ပယ်တွေမှာ ပူးပေါင်းဖို့၊ ပြီးတော့ ဒါကို လုပ်ပုံမယ် လို့ အိန္ဒိယနဲ့ပြင်သစ်နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲသန္နိဋ္ဌာန်ချဖို့၊ နောက်ပြီး ဥပဒေကို အခြေခံတဲ့ နိုင်ငံတကာ စနစ် ပေါ်ပေါက်ဖို့ဆိုတာတွေက အိန္ဒိယနဲ့ပြင်သစ် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးမှာ အရေးကြီးပါ တယ်လို့ သူက ပြောခဲ့တယ်။ ဒါတင်မကသေးပါဘူး။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတစ်ခုမှာ ပါလေက ဩကပ်စ် (AUKUS) လိုမျိုး အစီအစဉ်သစ်တွေက ပထဝီအနေအထားကို ပြောင်းလဲမပစ်ပါဘူး ဆိုတာနဲ့ ပြင်သစ်ဟာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံပါဆိုတဲ့အချက်ကို အလေးပေးပြီး ဖြေဆိုခဲ့တာကို တွေ့ရပါတယ်။ ပြင်သစ်ရဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာမှာ အိန္ဒိယက အရေးကြီးတဲ့အကြောင်းကိုလည်း သူက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပြီး သူက “ကျွန်မတို့ရဲ့ တပ်ဖွဲ့တွေက အပြန်အလှန် စစ်ဆင်ရေးပြုလုပ်နိုင်စွမ်းရဲ့ အဆင့်အသစ်တွေကို ရောက်ခဲ့ပါပြီ။ ဒီနှစ်ထဲမှာကိုပဲ အဓိကကျတဲ့ လေကြောင်း၊ ရေကြောင်းနဲ့ ကုန်းကြောင်းစစ်ရေး လေ့ကျင့်မှုတွေကို လုပ်ခဲ့တာကိုကြည့်ရင် စစ်ဆင်ရေးမှာ ပူးပေါင်းနိုင်စွမ်းကို တွေ့ရမှာပါ” လို့လည်း ပြောကြားခဲ့ပါသေးတယ်။

ဒါ့အပြင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနဲ့ ပတ်သက်လို့ စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်တဲ့အကြောင်း ကိုလည်း သူက ဝန်ခံခဲ့ပါတယ်။ တကယ်ကတော့ ချိန်ခွင်လျှာကို ချိန်တတ်ဖို့က သိမ်မွေ့လှ ပါတယ်။ တရုတ်ဆိုတာက အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး သူနဲ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ ကလည်း မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရမှာပါ။ ဥပမာတစ်ခုပြောရရင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲလာမှု ကို ဖြေရှင်းတဲ့နေရာမှာ တရုတ်နိုင်ငံဟာ အရေးပါတဲ့အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်ပါတယ်။ အလားတူပဲ ကုန်သွယ်ရေးနဲ့ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးမှာလည်း တရုတ်က အရေးပါလှပါ တယ်။ ဒါပေမဲ့လို့ ပြင်သစ်အနေနဲ့ စိုးရိမ်နေတဲ့အချက်က တရုတ်ဟာ တောင်တရုတ်ပင်လယ် ပြင်မှာ တစ်နေ့တခြား စွာကျယ် စွာကျယ် ဖြစ်လာလို့ပါပဲ။

‘ဆင်း’က ပြင်သစ် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးကို ထပ်ခါ တလဲလဲ ပြောကြားနေတာကတော့ ပြင်သစ်ကုမ္ပဏီ တွေက အိန္ဒိယကုမ္ပဏီတွေနဲ့ ပေါင်းပြီး ထုတ်လုပ်မှာ လား၊ ဒါမှမဟုတ် သူတို့ဘာသာသူတို့ပဲ အိန္ဒိယမှာ ထုတ်လုပ်မှာလား ဆိုတဲ့ဟာပါပဲ။ ပြင်သစ်ဝန်ကြီး ‘ပါလေ’ကတော့ နောက်ထပ် ရာဖေးလ် တိုက်လေယာဉ် (ဂျက်)တွေ ထုတ်ဖို့ အိန္ဒိယရဲ့လိုအပ်ချက်ကို ကူညီဖို့ အသင့်ပါပဲလို့ ပြောကြားခဲ့သလိုပဲ အိန္ဒိယနိုင်ငံရဲ့ ကုန်ထုတ်လုပ်သူတွေကို ပိုပြီးကျယ်ပြန့်တဲ့ ကမ္ဘာ့ပစ္စည်း ပေးသွင်းရေး ကွင်းဆက်တွေထဲကို ထည့်ပေးပြီးတော့ ‘အိန္ဒိယတွင် ထုတ်လုပ်သည်’ ဆိုတဲ့ အစီအစဉ်ကို ခိုင်မြဲစေဖို့ အိန္ဒိယနဲ့ လက်တွဲဆောင်ရွက်ဖို့လည်း အဆင်သင့်ပါပဲလို့ ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

ဒီအတောအတွင်းမှာပဲ ပြင်သစ်ဟာ ရေငုပ် သင်္ဘော စတဲ့ ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍမှာ ‘အိန္ဒိယတွင် ထုတ်လုပ်သည်’ ဆိုတဲ့ အစီအစဉ်မှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက် နေခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယရဲ့ လုံခြုံရေးဖိုရမ်တစ်ခုမှာပါလေက “အိန္ဒိယရဲ့ လိုအပ်ချက်မှန်သမျှ ဒါမှမဟုတ် မေတ္တာရပ်ခံ ချက်မှန်သမျှကို ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ ကျွန်မတို့က အဆင်သင့်ပါပဲ။ လေယာဉ်တင် သင်္ဘောတစ်စင်းကို မကြာခင်ပေးပို့မယ်လို့ ကျွန်မတို့သိရတယ်။ လေယာဉ်ပျံ တွေ လိုအပ်နေတယ်” လို့ ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ “အိန္ဒိယ ပြည်တွင်းမှာ ထုတ်လုပ်တဲ့ အိုင်အန်အက်စ် ဗီးကရန့် လို့ခေါ်တဲ့ လေယာဉ်တင်သင်္ဘောအသစ်ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လမှာ စတင်လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဖို့ ရှိပါတယ်။ အိန္ဒိယလေတပ်အတွက် ရာဖေးလ်တိုက်လေယာဉ် (ဂျက်) ၃၆ စင်းကို အိန္ဒိယက ဝယ်ခဲ့ပြီးပါပြီ။ အဲဒီထဲ ကမှ ၃၃ စင်းကို အိန္ဒိယကို ပို့ပေးခဲ့ပြီးပါပြီ။ ကျန်တဲ့ သုံးစင်းကို ၂၀၂၂ အစောပိုင်းမှာ ပို့မှာပါ” လို့ ပါလေက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

“အိန္ဒိယနဲ့ ပြင်သစ် နှစ်နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်း ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး ကိစ္စက ပြင်သစ် ဝန်ကြီးရဲ့ အိန္ဒိယ ခရီးစဉ်မှာ အဓိက အစီအစဉ်ပါပဲ ”

ပြင်သစ်က ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ အီးယူရဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသကို ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းက အိန္ဒိယအတွက် အကျိုးရှိမှာပါ။ အိန္ဒိယရဲ့ ပြင်သစ်တို့ဟာ မဟာဗျူဟာ ကျတဲ့ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်လိုမျိုး အယူအဆကို နှစ်သက်နေကြလို့ အီးယူဟာ အိန္ဒိယရဲ့ ပါတနာအဖြစ် ဆက်ရှိနေမယ်လို့ ပါလေက ကတိပြုပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ အီးယူအနေနဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို ပိုပြီးတိုးမြှင့်မယ့်အကြောင်း ပို့ဆောင်ဆက်သွယ် ဆက်ဆံရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေးနဲ့ ကျန်းမာရေးကိစ္စတွေအတွက် လက်ဆုပ် လက်ကိုင်ပြနိုင်တဲ့ အဖြေတွေ ရှာဖွေရရှိနိုင်ဖို့ ရေတပ်ချထားမှု တိုးမြှင့်ရေးမှာ ပါဝင်မယ့် အကြောင်းတို့ကိုလည်း သူက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေနဲ့ ဒီလက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်ကို အခြေခံတဲ့ အစီအစဉ်ကို ဖော်ဆောင်ရာမှာ အဓိကကျတဲ့ အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်ဖို့ ရည်ရွယ်ပါတယ်။ နောက်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှာ ကျင်းပ မယ့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ ဝန်ကြီးအဆင့်ဖိုရမ်မှာလည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသပါဝင်မှာပါ။

ပြင်သစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ကတော့ အိန္ဒိယရဲ့ ယုံကြည်ရတဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ပါတနာ တွေထဲမှာ ဆက်ပြီးပါဝင်နေဦးမှာဖြစ်ပြီး ပြဿနာရပ် အများအပြားမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် မှုကို တိုးချဲ့သွားမှာလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံက ဒီဒေသတွင်းမှာ ကြီးမားစွာ ခြိမ်းခြောက် မှုတစ်ခုဖြစ်နေတဲ့အတွက် တရုတ်ရဲ့ အန္တရာယ်ကို ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့၊ ဖြေရှင်းကာကွယ်နိုင်ဖို့ အိန္ဒိယရဲ့ စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရေးမှာ ပြင်သစ်က အရေးပါတာ အမှန်ပါ။ ဂေါလ်ဝန်ပဋိပက္ခ ရယ်၊ အိန္ဒိယနဲ့ တရုတ်ရဲ့ ဆက်ဆံရေး တင်းမာနေတာတွေရယ်ကြောင့် အိန္ဒိယနဲ့ ပြင်သစ်တို့ ဟာ ရှေ့လာမယ့်နှစ်တွေမှာ ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေနဲ့ လုံခြုံရေးနဲ့ မဟာဗျူဟာ မြောက် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတွေကို တိုးမြှင့်သွားလိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်ရပါတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ မတူတာက ပြင်သစ်ဟာ အိန္ဒိယနဲ့ ရာဇဝင်ကြွေးမရှိပါဘူး။ ဒီတော့ ပြင်သစ်နဲ့အိန္ဒိယရဲ့ နီးကပ်တဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတွေဟာ နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်ကို ပိုရ စေမှာဖြစ်တယ်လို့ သုံးသပ်ရပါတယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အိန္ဒိယ-ဂျပန်၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ် ဖိုရမ်ကို မိန့်ခွန်းပြောကြားရာမှာ ပြည်ပရေးရာဝန်ကြီး ဂျေရှန်တာက အိန္ဒိယအနေနဲ့ အင်ဒို- ပစိဖိတ်ဒေသကို လွတ်လပ်ပွင့်လင်းစေဖို့ သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်ထားတဲ့အကြောင်း ပြောကြားခဲ့ ပါတယ်။ ဒေသတွင်းမှာရော ကမ္ဘာ့ရေးရာတွေမှာပါ ပေါင်းစည်းရေးမှာ အိန္ဒိယ-ဂျပန် အကျိုး တူ ပူးပေါင်းမှုဟာ ကြီးစွာတိုးတက်ခဲ့တဲ့အကြောင်းကိုလည်း ရှန်ကာက အလေးပေးပြောကြား ခဲ့ပါတယ်။ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီကလည်း ဂျပန်နဲ့အိန္ဒိယရဲ့ ပူးပေါင်းမှုဟာ သဘာဝအကျဆုံး အကျိုးတူပူးပေါင်းမှုပဲလို့ ပြောခဲ့တဲ့အကြောင်းကို ရှန်ကာက တွစ်တာမှာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ ပါတယ်။

အိန္ဒိယပြည်ပရေးရာဝန်ကြီး ဂျေရှန်တာက ‘ပိုနေမြဲ ကျားနေမြဲ’ အခြေအနေကို တစ်ဖက်သတ် ပြောင်းလဲမှုတွေနဲ့ စစ်ရေးအသွင် ဖန်တီးခြင်းတွေအပါအဝင် ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေအပေါ် စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်မှုကို ဖော်ထုတ်ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယနဲ့ ဂျပန်နှစ်နိုင်ငံဟာ ဒေသတွင်းနဲ့ ကမ္ဘာ့ရေးရာတွေမှာ ပေါင်းစည်းမှု များစွာတိုးတက်ခဲ့တယ် လို့ ဆိုပါတယ်။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ချိတ်ဆက်သော စေ့ဆော်မှုအစီအစဉ် (ပီအယ်လ်ပိုင်) ကို ဂျပန်ကုမ္ပဏီတွေက အပြုသဘောတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ကြဖို့ကိုလည်း ရှန်ကာက တိုက်တွန်း

ထားတာကို သူ့ရဲ့ တခြားတွစ်တာ စာမျက်နှာမှာ တွေ့ရပါတယ်။ ပိုနေမြဲ ကျားနေမြဲ အခြေအနေကို တစ်ဖက်သတ် ပြောင်းလဲပစ်တာနဲ့ စစ်ရေးအသွင် ဖန်တီးတာကို ဘယ်နိုင်ငံက လုပ်နေသလဲလို့ နာမည်ထုတ်မပြောပေမဲ့ အင်ဒိုပစီဖိတ်ဒေသမှာ တရုတ်က ဇောင်းထနေတဲ့ အပေါ်ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက စိုးရိမ်နေကြတဲ့အချိန်မှာ ဒီမှတ်ချက်ပြုပြောဆိုမှုက ထွက်ပေါ်လာတာဖြစ်လို့ တရုတ်ကိုပဲ ရည်ညွှန်းတယ်လို့ ယူဆရမှာပါ။

အိန္ဒိယ-ဂျပန်နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ဝန်ကြီးက ဆက်ဆံရေးနီးကပ်တယ်ဆိုတာက ကွဒ်(Quad) အရေးကျမှ နီးကပ်တာမဟုတ်တဲ့အကြောင်း သုံးပွင့်ဆိုင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးမှာလည်း နီးကပ်တဲ့ ဆက်ဆံရေးရှိကြောင်းကို ဝန်ကြီးက ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ စိမ်းလန်းသော အကျိုးတူပူးပေါင်းမှုဆိုတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးမှာလည်း အိန္ဒိယနဲ့ ဂျပန်က အကျိုးတူပူးပေါင်းခဲ့တာပါ။ သံတမန်ဆက်ဆံရေး အနှစ် (၇၀) မြောက်ဖြစ်တဲ့ ၂၀၂၂ မှာ ဆက်ဆံရေးတိုးမြှင့်မယ့်အကြောင်းကိုလည်း ရှန်ကာက ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

ဒီလ အလယ်ပိုင်းက အေပီသတင်းတစ်ပုဒ်မှာလည်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်ရဲ့ အင်ဒို-ပစီဖိတ်ဒေသတွင်းက သုံးနိုင်ငံ ခရီးစဉ်ကို ဖတ်ရှုရပါတယ်။ ဘလင်ကန်က အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားနဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံကို ရက်သတ္တတစ်ပတ်ကြာ သွားရောက်ခဲ့တဲ့ ခရီးစဉ်ပါ။ အင်ဒို-ပစီဖိတ်ဒေသမှာ တရုတ်ရဲ့ အခိုင်အမာတည်ဆောက်မှု တိုးပွားလာတာကို တွန်းလှန်ဖို့ အာရှက ပါတနာတွေနဲ့ စစ်ရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုတွေကို အမေရိကက ချဲ့ထွင်မယ့်အကြောင်းကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ဂျာကာတာမှာ ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ဘိုင်ဒင်အစိုးရဟာ ဒီဒေသတွင်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးကို ထိန်းသိမ်းဖို့ သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်ထားတဲ့အကြောင်း၊ အမေရိက မဟာမိတ်တွေကို တိုးမြှင့်ပြီး ဒီကိစ္စကို ဆောင်ရွက်မယ့်အကြောင်း၊ ဆက်ဆံရေးအသစ်တွေကို ထူထောင်မယ့်အကြောင်းနဲ့ အမေရိကရဲ့ စစ်ရေးအားသာမှုကို ထိန်းသိမ်းထားမယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေကို ဘလင်ကန်က ပြောကြားလိုက်ပါတယ်။ “ခြိမ်းခြောက်မှုတွေက တစ်စတစ်စ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်။ ဒီတော့ကာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လုံခြုံရေးချဉ်းကပ်မှုကလည်း ဒီအခြေအနေတွေနဲ့လိုက်ပြီးတော့ တရွေ့ရွေ့ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ လိုတယ်။ ဒီလိုလုပ်ဖို့ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အကြီးကျယ်ဆုံးအင်အားအပေါ် မှီခိုထားဖို့လိုတယ်။ အကြီးကျယ်ဆုံးအင်အားဆိုတာက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မဟာမိတ်တွေနဲ့ အကျိုးတူပူးပေါင်းမှုတွေ ဖြစ်တယ်” လို့ ဘလင်ကန်က ပြောပါတယ်။ “ကျွန်တော်တို့ဟာ သံခင်းတမန်ခင်း၊ စစ်ရေးနဲ့ ထောက်လှမ်းရေးဆိုတဲ့ နိုင်ငံတော်အာဏာရဲ့ ကိရိယာသုံးခုလုံးကို မဟာမိတ်တွေ၊ ပါတနာတွေနဲ့ အနီးကပ်ဆောင်ရွက်မယ့် မဟာဗျူဟာကို ချမှတ်မှာပါ။ ဒီဗျူဟာအရ အမေရိကကို အာရှရဲ့ ကာကွယ်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းတွေနဲ့ ချိတ်ဆက်ရမယ်။ ဖြည့်တင်းထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက်တွေနဲ့ ပေါင်းစည်းရမယ်။ ပြီးတော့ နည်းပညာတီထွင်ဖန်တီးမှုမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမယ်” လို့ သူက ပြောပါတယ်။ အင်ဒိုနီးရှားခရီးစဉ်အတွင်းမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဟာ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးနဲ့ သဘောတူစာချုပ် သုံးခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာချုပ် သုံးခုအထဲက တစ်ခုကဆိုရင် လက်ရှိရေကြောင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးစာချုပ်ကို

၂၀၂၆ ခုနှစ်အထိ သက်တမ်းတိုးလိုက်တာပါ။ ဒီစာချုပ်အရ အမေရိကနဲ့ အင်ဒိုနီးရှားတို့ရဲ့ နှစ်နိုင်ငံ ရေတပ်ပူးတွဲလေ့ကျင့်ရေးတွေကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

“ဒီလိုဆောင်ရွက်ချက်တွေက ဒီဒေသအတွင်းမှာ ဆယ်စုနှစ်နဲ့ချီပြီး ကျွန်တော်တို့ လုပ်လာခဲ့သလိုပါပဲ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းနိုင်ဖို့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အင်အားတွေကို ပြန်လည် ဖြည့်တင်းတဲ့ကိစ္စပါပဲ” လို့ ဝန်ကြီးက ပြောပါတယ်။ အသေးစိတ်တော့ သူက ထပ်မပြော ပေမဲ့ သူ့အစိုးရကတော့ နှစ်ဆန်းတုန်းက ဩစတြေးလျက နျူကလီးယားစွမ်းအင်သုံး ရေငုပ် သင်္ဘော တည်ဆောက်ရေးစာချုပ်ကို သဘောတူခဲ့လို့ ဂယက်ထခဲ့ပါတယ်။ ဘလင်ကန်က အခိုင်အမာပြောနေတာတစ်ခုကတော့ အမေရိကနဲ့ တရုတ်အကြားမှာ ဘယ်သူ့ကို ရွေးချယ် ပါလို့ နိုင်ငံတွေကို အကျပ်ကိုင်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာ မဟုတ်ပါဘူးတဲ့။ တရုတ်နဲ့ပဋိပက္ခ ဖြစ် ကြဖို့ကို တွန်းအားပေးဖို့ လုပ်နေတာလည်း မဟုတ်ပါဘူးတဲ့။ သူပြောတာက တရုတ်ရဲ့ ကျူးကျော်တဲ့လုပ်ရပ်တွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ တိုင်ကြား၊ ညည်းတွားပြောဆိုမှုတွေကို ချပြတာ ပါတဲ့။ ပေကျင်းဟာ အရှေ့မြောက်အာရှကနေ အရှေ့တောင်အာရှတစ်ကြောမှာ၊ ပြီးတော့ မဲခေါင်မြစ်ကနေ ပစိဖိတ်ကျွန်းတွေအထိ ကျူးကျော်တဲ့လုပ်ရပ်တွေ လုပ်နေတာကို နိုင်ငံ တွေကို သိစေလိုတာပါလို့ သူက ပြောပါတယ်။

နေ့စဉ်သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲမှာ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနရဲ့ ပြောရေးဆိုခွင့် ရ ပုဂ္ဂိုလ်ဝမ်ဝန်ဆင်ကတော့ ဘလင်ကန်ဟာ ရှေ့စကားနဲ့နောက်စကား မညီကြောင်း၊ တစ်ဖက်မှာတော့ တရုတ်အန္တရာယ်ကို ချဲ့ကားပြောနေပြီးတော့ တခြားတစ်ဖက်မှာကျ တော့ တရုတ်နဲ့ပဋိပက္ခဖြစ်ကြဖို့ အကြံအစည်မရှိဘူးလို့ ပြောနေတယ်ဆိုပြီး ထိုးနှက်ခဲ့ပါ တယ်။

အမေရိကဟာ သင်္ဘောတွေနဲ့ လေယာဉ်ပျံတွေကို ဒီဒေသကို မကြာခဏစေလွှတ် နေတယ်လို့ ဝမ်က အမေရိကကို ဝေဖန်လိုက်ပါတယ်။ ဘလင်ကန်ရဲ့ ဒီသုံးနိုင်ငံခရီးစဉ်ဟာ အဓိကကတော့ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ရယ်၊ ဟောင်ကောင်ရယ်၊ ပြီးတော့ ထိုင်ဝမ်ရယ်မှာ တရုတ်ရဲ့ ကျူးကျော်မှု တိုးပွားလာတာကို တန်ပြန်ဖို့ပါပဲ။ ဘလင်ကန်က ဒေသတွင်းက နိုင်ငံတွေကို ဒီအပြုအမူတွေကို ပြောင်းစေချင်တဲ့အကြောင်း၊ သူတို့လည်း ပြောင်းပါကြောင်း ပြောခဲ့ပါတယ်။ “တောင်တရုတ်ပင်လယ်မှာ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ရဖို့ သန့်ရှင်းချမှတ် ထားတယ်။ ထိုင်ဝမ်ရေလက်ကြားမှာ ငြိမ်းချမ်းဖို့၊ တည်ငြိမ်ဖို့ လိုပါတယ်” လို့ ဘလင်ကန် က ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

အမေရိကန်အနေနဲ့ ဒီဒေသအတွင်းက ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ တောင်ကိုရီးယား နဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံတွေဟာ သူ့ရဲ့ မဟာမိတ်တွေဖြစ်လို့ ဒီမဟာမိတ် ငါးနိုင်ငံနဲ့ ပိုပြီးခိုင်မြဲတဲ့ ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ဖို့၊ ဆက်ဆံရေးတိုးမြှင့်ဖို့၊ ပြီးတော့ အာဆီယံလည်း ပိုမိုခိုင်မာ တဲ့ အကျိုးတူးပူးပေါင်းမှုကို တည်ဆောက်ဖို့ ရည်ရွယ်တာပါ။ ဘာလို့ သူတို့နဲ့ဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ရလည်းဆိုရင် ဒီနိုင်ငံတွေက တရုတ်ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ခံနေကြရလို့ပါ။

“ခိုင်မာပြီး အမှီအခိုကင်းတဲ့ အာဆီယံဟာ အရေးပေါ်အကျပ်အတည်းတွေနဲ့ ရေရှည် စိန်ခေါ်မှုတွေကို ဖြေရှင်းရေးမှာ အဓိကကျနေခဲ့တာ ကြာလှပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ဟာ မဟာမိတ်တွေနဲ့ ဆက်လက်လက်တွဲပြီး ဒေသတွင်း အကျပ်အတည်းတွေကို ဖြေရှင်းကြ

ရမှာပါလို့” ဘလင်ကန်က ပြောပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြောရေးဆိုခွင့်ရ ပုဂ္ဂိုလ်က အမေရိကကို သွေးခွဲတယ်၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ဖျက်ဆီးတယ်။ ပြီးတော့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဟန့်တားတဲ့ မူဝါဒတွေလို့ စွပ်စွဲလိုက်ပါတယ်။ “အမေရိကက တကယ်ပဲ သူတို့ပြောသလို အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးတိုးတက်စေဖို့ အပြုသဘော အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ချင်တယ်ဆိုရင်တော့ အာဆီယံကိုဗဟိုပြုတဲ့ ဒေသဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ပုံသဏ္ဍာန်ကို အသေအချာလေးစားသင့်တယ်” လို့ ပေကျင်းမှာ သတင်းထောက်တွေကို ဝမ်က ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ တိုက်ဆိုင်မှုတစ်ခုကတော့ ဘလင်ကန် အင်ဒိုနီးရှားကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာ ရုရှားသမ္မတ ပူတင်ရဲ့ ထိပ်တန်းလက်ထောက်တစ်ဦးဟာ ဂျာကာတာမှာ လုံခြုံရေးဆွေးနွေးပွဲအတွက် ရောက်နှင့်နေတဲ့အချက်ပါပဲ။ သူကတော့ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး အကြံပေးနီကိုလေးပက်ထရူရှက်ဖ်ပါ။ နိုင်ငံရေးမှာ တိုက်ဆိုင်မှုမရှိဘူးဆိုတဲ့ ဆိုရိုးစကားကိုလည်း သတိပြုရမှာပါ။

အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင်းမှာ ပြင်သစ်နဲ့အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်နဲ့အိန္ဒိယတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးအကြောင်း၊ ပြီးတော့ အမေရိက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးရဲ့ သုံးနိုင်ငံခရီးစဉ်တွေအကြောင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြပြီးခဲ့လို့ အခု နောက်ဆုံးအနေနဲ့ အိန္ဒိယနဲ့ရုရှားတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို ဆက်လက်ပြီး ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါတယ်။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်အခြေအနေကို ဆွေးနွေးဖို့ နှစ်စဉ် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွေကို ရုရှားနဲ့အိန္ဒိယတို့က ကျင်းပလေ့ရှိကြပါတယ်။ ပူတင်ဟာ (၂၁) ကြိမ်မြောက် အိန္ဒိယ-ရုရှား နှစ်ပတ်လည်ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို တက်ဖို့ ဒေလီကို သွားခဲ့တယ်။ အဲဒီမှာ ကျယ်ပြန့်တဲ့ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအတွက် စာချုပ် ၂၈ ခုကို ချုပ်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီထိပ်သီးအစည်းအဝေးပွဲပြီးလို့ ရက်အနည်းငယ်အတွင်းမှာပဲ မိုဒီက ပူတင်နဲ့ တယ်လီဖုန်းကနေ ပြောဆိုဆွေးနွေးခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ တိတိကျကျပြောရရင် နှစ်ပတ်ပဲ ရှိပါသေးတယ်။ ခု ထပ်ပြီး ပြောကြဆိုကြပြန်ပြီ။ သူတို့ပြောဆိုဆွေးနွေးကြတာတွေထဲက မှ အရေးကြီးတာတွေကတော့ ရုရှား-အိန္ဒိယ-တရုတ် (အာရ်အိုင်စီ) ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲအတွက် အဆိုပြုရေး၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်အရေး၊ ပြီးတော့ မကြာမီက ချုပ်ဆိုခဲ့တဲ့ နှစ်နိုင်ငံ စာချုပ်တွေ အကောင်အထည်ဖော်ရေးတို့ ပါဝင်တယ်လို့ သတင်းများအရ သိရပါတယ်။

ထိပ်တန်းရုရှားခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက မကြာခင် အိန္ဒိယကို လာရောက်လည်ပတ်ပြီး ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ အခြေအနေတွေ ဆောင်ရွက်ဖို့၊ နောက်ပြီး ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲမှာ လက်မှတ်ထိုးနိုင်ခဲ့တဲ့ စစ်တပ်နှစ်ခုအကြား အပြန်အလှန် ပစ္စည်းပေးသွင်းထောက်ပံ့မှု စာချုပ်ကိစ္စတွေ ဆောင်ရွက်ဖို့လို့ သတင်းများက ဆိုပါတယ်။ စာချုပ်မချုပ်နိုင်ခဲ့တာကတော့ နိုင်ငံရေးမူဝါဒကြောင့် မဟုတ်ဘဲ နည်းပညာပြဿနာတွေကြောင့်လို့ သိရပါတယ်။ အိန္ဒိယမှာရှိတဲ့ ရုရှားသံရုံးရဲ့ တွစ်တာမှာတော့ ဒီဇင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့က ဒေလီကို သွားရောက်တဲ့ ရုရှားရဲ့ အဆင့်မြင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုတဲ့အတွက် ပူတင်က ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲမှာ ရရှိခဲ့တဲ့ သဘောတူညီချက်တွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ဖို့ လက်တွေ့ကဏ္ဍ ရှုထောင့်တွေကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြတဲ့ အကြောင်း၊ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ကဏ္ဍစုံမှာ မြှင့်တင်လိုတဲ့ ဆန္ဒကို နှစ်ဖက်စလုံး

က ဖော်ပြခဲ့တဲ့အကြောင်း စတာတွေကို ဖော်ပြထားပါတယ်။ အာရှ-ပစိဖိတ်မှာရှိနေတဲ့ အခြေအနေတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ တည်ငြိမ်ရေးနဲ့လုံခြုံရေး ပြဿနာရပ်များအပေါ် အမြင်ချင်းဖလှယ်ခဲ့ကြတဲ့အကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြထားတာကို ဖတ်ရှုရပါတယ်။ ကဏ္ဍ အသီးသီးမှာ နှစ်နိုင်ငံထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို မြှင့်တင်ဖို့ သဘောတူခဲ့ကြပါတယ်။ ထိပ်သီး ဆွေးနွေးပွဲမှာ လက်မှတ်ထိုးခဲ့တဲ့ စာချုပ် ၂၈ ခုထဲမှာ ဆယ်နှစ်ကြာ စစ်ရေးပူးပေါင်းမှု သဘောတူညီချက်ပါဝင်ခဲ့သလို အိန္ဒိယအတွက် အေကေ-၂၀၃ ရိုင်ဖယ်တွေကို ပူးပေါင်း ထုတ်လုပ်ရေး ပဋိညာဉ်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။ အစည်းအဝေး ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ သံမဏိ၊ မီးရထား၊ အရပ်ဘက်သင်္ဘောတည်ဆောက်မှု၊ ဓာတ်မြေဩဇာနဲ့ ရေနံ ဓာတုအပါအဝင် စီးပွားရေးနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို အဓိကထား ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တော့ ပူတင် က တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယ နှစ်နိုင်ငံတင်းမာနေမှုကို ကြားဝင် ဖျန်ဖြေနေတဲ့သဘောပါပဲ။ ယူရေးရှား ဒေသမှာ တည်ငြိမ်စေဖို့ သူတို့နှစ်နိုင်ငံရဲ့ တင်းမာမှုတွေကို လျော့ကျစေချင်တာကတော့ ရုရှားရဲ့ ဆန္ဒပါပဲဆိုတဲ့အကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြရင်း ...။

K.M.A

ကမ္ဘာ့စစ်အင်အားကြီး အမေရိကန်
အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ ဘာကြောင့်ကျရုံးရသလဲ

ကျော်စွာ

“အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ အနောက်အုပ်စုက စစ်ရေးအရ
ဆယ်စုနှစ်များစွာ အသာစီးရထားပေမဲ့
အာဖဂန်ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့
သူတို့ရဲ့မဟာမိတ်တွေ အကျင့်ပျက်လာဘိစားတာ၊
အစ္စလာမ်ဘာသာ ခလေ့ထုံးတမ်းတွေကို သစ္စာဖောက်တာစတဲ့
တာလီဘန်တွေပြောပြောနေတဲ့ အယူဝါဒရေး ဇာတ်လမ်းကို
အမြစ်ကနေ လှန်မပစ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။”

တာလီဘန်တပ်ဖွဲ့တွေက အာဖဂန်နစ္စတန် တစ်နိုင်ငံလုံးကို လျင်လျင်မြန်မြန် သိမ်းပိုက်လိုက်ပြီး အာဖဂန်အစိုးရ အလျင်အမြန် ပြိုကျသွားတာကြောင့် အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒင်ရဲ့ အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ အမေရိကန်စစ်ရေးစွက်ဖက်မှု အဆုံးသတ်ရေးနဲ့ ဆုတ်ခွာ ပုံအပေါ် အဝေဖန်ခံနေရပါတယ်။ ဝေဖန်မှုများဟာ အကျိုးအကြောင်းရှိပေမဲ့ အဓိကအချက် ကို ထောက်ပြနိုင်ပုံ မရပါဘူး။ ကျွန်တော်က အာဖဂန်နစ္စတန် ပြဿနာလို ပဋိပက္ခတွေကို လေ့လာခဲ့တာ နှစ်ပါင်း ၂၀ ကျော်ကြာခဲ့ပါပြီ။ ကျွန်တော့်ရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေအရ နှစ် ၂၀ ကြာ စစ်ပွဲအတွင်း အမေရိကန်ရဲ့ သေနင်္ဂီဗျူဟာမှာ အခြေခံကျတဲ့ ပြဿနာတွေရှိပါတယ်။ အာဖဂန်နစ္စတန်နဲ့ တခြားဒေသတွေကို စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်တာမှာ နိုင်ငံတကာ အစွန်းရောက် လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ အစွန်းရောက်ဘာသာရေး အယူဝါဒသဘောတရားတွေကို တိုက်ခိုက်ဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က အဓိကကျပါတယ်။

“နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး Nation- building ဆိုတာ စစ်ရေးသေနင်္ဂီဗျူဟာ တစ်ရပ် မဟုတ်ပါ”

အာဖဂန်နစ္စတန်နဲ့ အီရတ်နိုင်ငံတွေကို အမေရိကန်က စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်တာဟာ အယ်ကွေဒါ (al-Quida) နဲ့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဖျက်ဆီးနိုင်တဲ့ လက်နက် WMD တွေလို အမေရိကန်ရဲ့ အမျိုးသားလုံခြုံရေး စိုးရိမ်စရာ ကောင်းလောက်အောင်

ခြိမ်းခြောက်ခံနေရမှုကို ချက်ချင်းဖြိုဖျက်ပစ်ဖို့ လိုအပ်ချက်နဲ့ အစပြုခဲ့တာပါ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလို ရေတိုရည်မှန်းချက်တွေကို နောင်အနာဂတ်ကာလ အဲဒီတိုင်းပြည်တွေက အစွန်းရောက် အဖွဲ့သစ်တွေရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှု မခံရအောင်ဆိုတဲ့ ရေရှည် ရည်မှန်းချက်နဲ့ အလျင်အမြန်ပဲ အစားထိုးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလို ရည်ရွယ်ချက် ပြောင်းလဲသွားတာကြောင့် အမေရိကန်နဲ့ အပေါင်းအပါနိုင်ငံတွေဟာ အဲဒီနှစ်နိုင်ငံလုံးကို သိမ်းပိုက် ပြီးတဲ့နောက် တည်ငြိမ်ရေးနဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် အစိုးရတွေ တည်ထောင်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ ကြပါတယ်။

သိမ်းပိုက်ထားတဲ့ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုမှာ လုံခြုံရေးနဲ့ တည်ငြိမ်ရေး ပြန်လည် ရရှိဖို့အတွက် ဒီမိုကရေစီ ထွန်းကားလာအောင် ဆောင်ရွက်တာဟာ ကိုယ်ကျင့်တရား အရ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ပြီး ထိရောက်တဲ့လမ်းကြောင်း ဖြစ်တယ်လို့ စဉ်းစားတာဟာ နှစ်သက်စရာကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ဒေသခံလူမှုအဖွဲ့ အစည်းတွေနဲ့ နိုင်ငံရေးယဉ်ကျေးမှုတွေကနေ စတင်အခြေပြု မယ်ဆိုရင် ပိုပြီးအောင်မြင်ပါတယ်။ ဥပမာ တူနီးရှားမှာဆိုရင် ဒေသခံနိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုတွေကနေ သူတို့ရဲ့အစိုးရ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါက နိုင်ငံခြား ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှုမပါဘဲအတွက် အောင်မြင်မှုရတဲ့ အချက်အလက်တစ်ခုပါပဲ။ အာဖဂန်နစ္စတန်မှာတော့ ကုလ သမဂ္ဂလို နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ အကျိုးအမြတ်မရှာ တဲ့ပုဂ္ဂလိက အေဂျင်စီတွေက သန်းပေါင်းများစွာရှိတဲ့ဒေါ်လာ တွေ၊ မဖော်ပြနိုင်လောက်အောင် များပြားလှတဲ့ အလုပ်ချိန် တွေ သုံးပြီး ဒီမိုကရေစီကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြတာပါ။ အခြေခံဥပဒေတစ်ခုကို ရေးဆွဲခဲ့တာ၊ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ တစ်ရပ် ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့တာ စတဲ့နည်းတွေနဲ့ နိုင်ငံရေးလူ့ အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလို ပြည်ပကစစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်ကျူးကျော် သိမ်းပိုက် ဆောင်ရွက်မှုဟာ “ပျက်စီးဖို့ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှု” ပဲလို့ အမေရိကန် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အမျိုးသားကာကွယ်ရေး တက္ကသိုလ်ရဲ့ Center for Complex Operations က ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှာ ထုတ်ဝေတဲ့ တရားဝင်သုံးသပ် အစီရင်ခံစာမှာ ဖော်ပြ ထားပါတယ်။ ဒီအစီရင်ခံစာမှာ “အီရတ်နဲ့ အာဖဂန်နစ္စတန်

“အာဖဂန်နစ္စတန် မှာတော့ ကုလသမဂ္ဂလို နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတွေ၊ အကျိုးအမြတ် မရှာတဲ့ ပုဂ္ဂလိက အေဂျင်စီတွေက သန်းပေါင်း များစွာရှိတဲ့ ဒေါ်လာတွေ၊ မဖော်ပြနိုင် လောက်အောင် များပြားလှတဲ့ အလုပ်ချိန်တွေ သုံးပြီး ဒီမိုကရေစီကို တည်ဆောက် ခဲ့ကြတာပါ”

“တိုက်ခိုက်ရေး
 တပ်ဖွဲ့တွေကို နိုင်ငံ
 တည်ဆောက်ရေး
 ဒါမှမဟုတ်
 ဒီမိုကရေစီ
 ဖော်ဆောင်
 မြှင့်တင်ရေးမှာ
 အသုံးပြုတာဟာ
 သိပ်မကောင်းလှ
 ပါဘူး။ နောက်ပြီး
 အယူအဆ ရေးရာ
 တိုက်ပွဲမှာ ထိထိမိမိ
 တိုက်ခိုက်ဖို့
 လိုတဲ့ ဝါဒဖြန့်
 သတင်းမီဒီယာ
 စစ်မျက်နှာမှာလည်း
 အသုံးမတည့်ပါဘူး”

နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးဟာ လုံးဝပျက်စီးသွားပြီ” လို့ ဆိုထားပြီး စစ်ပွဲအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဖို့၊ စစ်ရေးနဲ့ သာ ပြန်သွားဖို့ ထောက်ခံချက်ပေးထားပါတယ်။

စစ်ဖက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ အမျိုးသား ရေး အမှတ်လက္ခဏာတွေ ထိန်းသိမ်းဖို့၊ နိုင်ငံရေး အင်စတီကျူးရှင်းတွေ ဖွဲ့စည်းဖို့၊ တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု ရှိတဲ့ ဒီမိုကရေစီ အလေ့အကျင့်တွေ စီမံခန့်ခွဲဖို့ ဆိုတဲ့ ပြည်သူလူထု ဗဟိုပြုတာဝန်တွေ ထမ်းဆောင်ဖို့ လေ့ကျင့်သင်ကြားဖွဲ့စည်းထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အေးချမ်းတည်ငြိမ်မှုရှိအောင် ဆောင်ရွက်တာဟာ ဒီမိုကရေစီရအောင် ဆောင်ရွက်တာနဲ့ ခြားနားပါတယ်။ အေးချမ်းတည်ငြိမ်မှု ဆိုတာ ဒီမိုကရေစီမကျင့်သုံးတဲ့ အစိုးရတွေအောက်မှာတောင် ရှိနိုင်တာပါ။

အနောက်ဘက်ကမ်းနဲ့ ဂါဇာ၊ လက်ဘနွန်၊ ဆိုမာလီယာနဲ့ အီရတ်တို့လို စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက် ကျူးကျော်စွက်ဖက်ခံရတဲ့ ဒေသတွေရဲ့ သမိုင်းကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်တွေက အာဏာကို ဆက်လက်စွဲကိုင်နိုင်ဖို့ နိုင်ငံခြားတပ်တွေ အပေါ်မှာပဲ မှီခိုနေတဲ့အခါ တရားဝင် လူထုထောက်ခံ မှုရဖို့၊ ထိထိရောက်ရ အုပ်ချုပ်နိုင်ဖို့နဲ့ အမျိုးသားရေး အမှတ်လက္ခဏာတွေ အတူတကွ ဝေမျှခံယူဖို့ ခက်ခဲ လာပါတယ်။

တန်ပြန်အကြမ်းဖက်ဝါဒ တိုက်ဖျက်ရေးမှာ စစ်အင်အား ကို မှားယွင်းအသုံးချမှု

တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့တွေကို နိုင်ငံတည်ဆောက် ရေး ဒါမှမဟုတ် ဒီမိုကရေစီ ဖော်ဆောင်မြှင့်တင်ရေးမှာ အသုံးပြုတာဟာ သိပ်မကောင်းလှပါဘူး။ နောက်ပြီး အယူအဆ ရေးရာတိုက်ပွဲမှာ ထိထိမိမိ တိုက်ခိုက်ဖို့လိုတဲ့ ဝါဒဖြန့်သတင်းမီဒီယာ စစ်မျက်နှာမှာလည်း အသုံး မတည့်ပါဘူး။

အတွင်းသဘောအနေနဲ့ အကြမ်းဖက်ဝါဒဟာ အမှတ်သင်္ကေတ ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခု ဖြစ်ပေမဲ့ ကြောက် စရာကောင်းတဲ့ သွေးထွက် သံယိုမှုကို နိုင်ငံရေး မက်ဆေ့ဂျ်တစ်ခုပေးဖို့ အသုံးပြုလေ့ရှိပါတယ်။ ပဋိပက္ခ

တွေဟာ နယ်မြေကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရုံနဲ့ ပြီးပြတ်မသွားဘူး။ ဘယ်သူပြောတဲ့ဇာတ်လမ်း (တရားတယ်/မတရားဘူး၊ ခေါင်းငုံ့မခံဘူး) က ပိုပြီး ဩဇာသက်ရောက်မှု ရှိတယ် ဆိုတာက ပိုအရေးကြီးတယ်ဆိုတဲ့ မက်ဆေဂျ်ပါ။

အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ အနောက်အုပ်စုက စစ်ရေး အရ ဆယ်စုနှစ်များစွာ အသာစီးရထားပေမဲ့ အာဖဂန် ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ သူတို့ရဲ့မဟာမိတ်တွေ အကျင့်ပျက် လာဘ်စားတာ၊ အစွလမ်ဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေ ကို သစ္စာဖောက်တာ စတဲ့ တာလီဘန်တွေ ပြောပြော နေတဲ့ အယူဝါဒရေးဇာတ်လမ်းကို အမြစ်ကနေ လှန် မပစ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါ့အပြင် ဒီလိုစစ်ရေး အသာစီးရနေ သူတွေက လူမျိုးစုတွေအကြား စည်းလုံးမှု တစ်စတစ်စ ဆုတ်ယုတ်လာတာကိုတောင် စည်းလုံးညီညွတ်တဲ့ အမျိုးသားအမှတ်သရုပ်တစ်ခုအဖြစ် တောင့်တင်းခိုင်မာ လာအောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ တာလီဘန်တွေ ကတော့ ဒီအခြေအနေကို ကောင်းကောင်းအမြတ်ထုတ် နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ပစ်မှတ်ထားတဲ့ နယ်မြေတစ်ခု မှာ သူတို့တပ်ဖွဲ့တွေ မောင်းထုတ် ခံရရင်တောင်မှ အစွလမ်မစ်နိုင်ငံတော်အဖွဲ့ရော၊ အယ်လ်ကွေဒါပါ တိုက်ပွဲနဲ့ ဝေးရာဒေသတွေမှာ အခြေခံဒေသသစ်တွေ ဖော်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ စစ်ရေးအင်အားသက်သက် နဲ့ချည်း လုပ်တာမဟုတ်ဘဲ သူတို့ရဲ့ ဘာသာရေးအယူဝါဒ ဩဇာကိုသုံးပြီး ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဇာတ်ကြောင်း တစ်ခုနဲ့ ဆွဲဆောင်စည်းရုံးတာဖြစ်ပါတယ်။

“နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကြာ အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ အမေရိကန် ရှိနေခဲ့ပေမဲ့ ကိုယ့်ဘာသာ ထိန်းထားနိုင်တဲ့ နိုင်ငံရေး အဆောက်အဦ တစ်ခုကို ပြည်သူလူထုရဲ့ တရားဝင်ဖြစ်စေမှုနဲ့ မတည်ထောင် နိုင်ခဲ့ပါဘူး။”

အာဖဂန်နစ္စတန်အတွက် မှန်ကန်တဲ့ နိဂုံးချုပ်ချက်

နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကြာ အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ အမေရိကန် ရှိနေခဲ့ပေမဲ့ ကိုယ့်ဘာသာ ထိန်းထားနိုင်တဲ့ နိုင်ငံရေးအဆောက်အဦတစ်ခုကို ပြည်သူလူထုရဲ့ တရားဝင်ဖြစ်စေမှုနဲ့ မတည်ထောင်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ အဲဒီအတွေ့အကြုံနဲ့ တခြားတိုင်းပြည်က တခြားမတူတဲ့ အခြေအနေအောက်က အတွေ့အကြုံတွေအရ စစ်တပ် တွေ ဆက်ထားတာက အခြေအနေတွေကို ပြောင်းလဲ စေနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ယူဆစရာအကြောင်း မရှိပါဘူး။

အာဖဂန်နစ္စတန်မှာဖြစ်ဖြစ်၊ တခြားဘယ်နေရာ မှာဖြစ်ဖြစ် ဒီမိုကရေစီနဲ့ လူ့အခွင့်အရေးတွေကို ရှာဖွေတဲ့ ဒေသအခြေပြု နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတွေဟာ အမေရိကန် ထောက်ပံ့မှုကနေ အကျိုးကျေးဇူးရှိနိုင်ပေမဲ့ စစ်ရေးအင်အားနဲ့ကတော့ မရနိုင်ပါဘူး။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဒီမိုကရေစီ အလေ့အထတွေ လက်ခံလာအောင် အတင်းအကျပ်ဖိအားပေးတာဟာ နိုင်ငံရေးမတည်မငြိမ်ဖြစ်မှု၊ ပဋိပက္ခနဲ့ ပြည်သူ့လူထုရဲ့ လုံခြုံရေးဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းလာမှုကိုသာ ဦးတည်စေပါလိမ့်မယ်။

ကျွန်တော့်အမြင်မှာတော့ အချက်အလက်အားလုံးက ရှင်းလင်းစွာ သက်သေပြနေတာက စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုဟာ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်တွေအပေါ်မှာပဲ အာရုံစိုက်သင့်ပြီး နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး တည်ဆောက်မှုတွေဘက်ကို လမ်းချော်မသွားစေသင့်ပါကြောင်း။

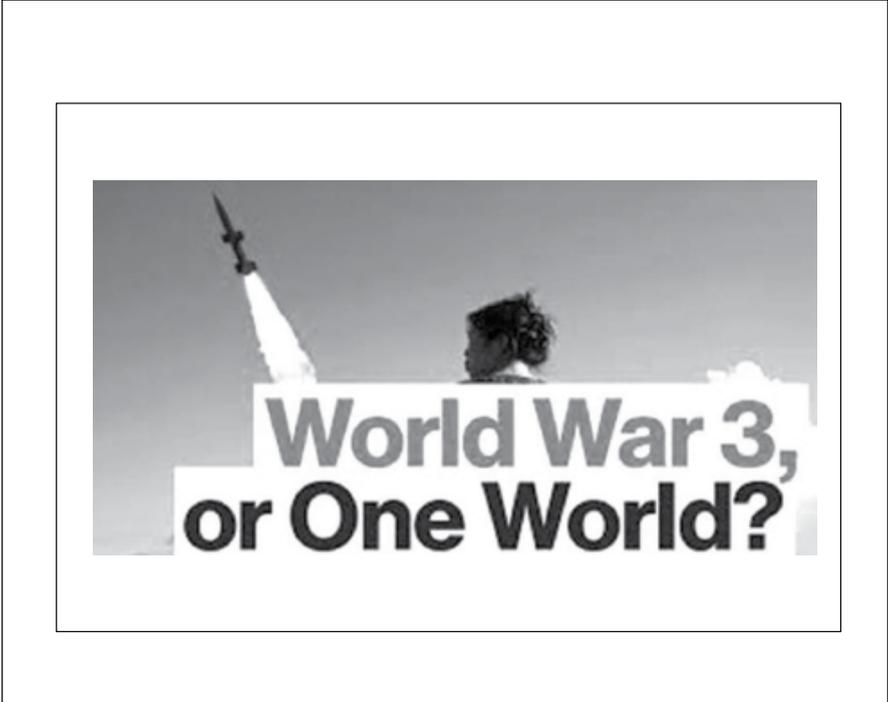
ရဲထွန်း(သီပေါ)

မက်ဆာချူးဆက် လိုဝဲလ်တက္ကသိုလ်မှ လုံခြုံမှုလေ့လာရေးဌာန ဒါရိုက်တာနဲ့ မှုခင်းနဲ့ တရားရေးလေ့လာရေးဌာန ပါမောက္ခ အဲရီပါလဂျာ ရေးတဲ့ Why did a military superpower fail in Afghanistan? ကို တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

တတိယကမ္ဘာစစ်ကို
ဘယ်အရာတွေက ဖြစ်စေနိုင်သလဲ

၂၀၁၆

“ဤထောင်စုနှစ်ရှိ အရွယ်အားလုံး၏ ထက်ဝက်နီးပါးက သူတို့သက်တမ်းအတွင်းမှာပင် ကမ္ဘာစစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပွားလာမည်ကို ယုံကြည်ကြောင်း မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသန ပြုချက်များက ဖော်ပြသည်။ တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကို မည်သည့်အချက်က မောင်းဖြုတ်မည်မှန်း ကျွန်တော်တို့ တိတိကျကျ ပြောရခက်ပါသော်လည်း ဖြစ်နိုင်ခြေရှိအောင် မောင်းတင်ပေးထားသည့် ဖြစ်စဉ်များ ကမ္ဘာအနှံ့တွင် ရှိနေသည်ကမူ အသေအချာပင် ဖြစ်သည်”

“စစ်မောင်းသံ၊ စစ်ခရာသံတွေကို သင် ကြားနေပြီလား။ တတိယကမ္ဘာစစ်ဟာ မိုးကုပ်စက်ဝိုင်းအထက်ကို ထွက်ပြုလာနေပြီလား။”

နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ်သည် သွေးချောင်းစီးသော ရာစုဖြစ်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာစစ်ကြီးနှစ်ခု ဖြစ်စဉ်ကာလအတွင်းတွင် လူသန်းပေါင်းများစွာ သေဆုံးခဲ့ရသည်။ မြောက်မြားလှသော စီးပွားရေးများ ပြိုလဲခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့အင်အားအကြီးဆုံး အင်ပါယာများ ပျက်သုဉ်းခဲ့ရသည်။ ထိုစစ်ပွဲများကြောင့် တစ်ကမ္ဘာလုံး၊ တစ်လောကလုံး တုန်လှုပ်သွားခဲ့ရပြီး အလားတူအဖြစ် မျိုး ထပ်မံ မကြုံကြိုက်လာစေရန် ကြိုတင် ကာကွယ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျန်ရာစု ကာလတစ်လျှောက် လူသားတို့ အလုပ်များခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ထိုအဟန့်အတားများက တတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်စေတော့လောက်အောင် လုံလောက်နေပြီလော။ မလုံလောက် သေးဆိုလျှင် မည်သည့်အကြောင်းတရားက စစ်မီးကို မွှေးနိုင်ပါသနည်း။ စူးစမ်းကြည့်ကြပါစို့။

စစ်သည် လူ့သမိုင်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤကမ္ဘာမြေ ပေါ်တွင် လူသားစတင်ဖြစ်ပွားသည့်ကာလမှစ၍ လူသားပင် မဖြစ်သေးသော တိရစ္ဆာန် ထက်သာသာ ကာလကတည်းကပင် ကျွန်တော်တို့ ကိစ္စကြီးငယ်များ ဖြစ်ပွားနေကျပင် ဖြစ်သည်။ အချင်းချင်း အုပ်စုလိုက် အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည့် သာဓကကို ကင်ညာ နိုင်ငံတွင် တူးဖော်တွေ့ရှိခဲ့သည့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ နှင့် ၁၀၅၀၀ ကြားကာလက

ရှေးဟောင်းသတ်ကွင်းတလင်း လူရုပ်ကြွင်းများတွင် တွေ့ရသည်။ စစ်ပြုခြင်းသည် ကျွန်တော်တို့၏ ဇီဝသန္ဓေပါပီပင်ဖြစ်သည်။ လူသားအဖြစ် တည်ရှိပြီး လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းက ပျိုးထောင်ထိန်းသိမ်းပေးသည့် သဘာဝတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ လောကရေးရာ အားလုံးကဲ့သို့ပင် ဤအကြောင်းတရားနှင့် ပတ်သက်၍ အမြင်နှစ်မျိုး ကွဲပြားသည်။ စစ်ခလုတ်ကို ပြုတ်စေသည့် အကြောင်းတရားနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အမြင်ထွေပြားလှသည်။ သို့သော် ယေဘုယျ အကြောင်းတရားကို ခြုံငုံထောက်ရှုရန် မခဲယဉ်းလှချေ။ သယံဇာတရင်းမြစ်လိုအပ်မှု၊ အတွေးအမြင် ဖိလာမှု၊ နယ်မြေချဲ့ထွင်မှု၊ လက်တုံ့ပြန်မှု၊ လူနေမှုအဆင့်နှင့်ပတ်သက်၍ မကျေနပ်မှု စသည်တို့က ပဋိပက္ခကြီးငယ်ဖြစ်စရာ အကြောင်းတရားများဖြစ်သည်။ နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ်၏ စစ်ပွဲကြီးနှစ်ခုသည် ဤအချက်များအားလုံးပေါ်တွင် အခြေပြုခဲ့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ် နိဂုံးချုပ်ပုံသည် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အချက်များကို ပြည့်စုံစွာ ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ထိုစစ်သာပြီးသွားပြီး ကျေနပ်စရာ မဖြစ်ခဲ့ခြင်းသည်ပင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားလာအောင် အုတ်မြစ်ချချက် ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု အချို့သမိုင်းပညာရှင်တို့က ရှုမြင်ကြသည်။ ထိုဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ ဖြစ်စဉ်သဘာဝသည်ပင် တစ်ဖန် စစ်အေးကာလနှင့် အဆွယ်အပွား စစ်တို့ဖြစ်ထွန်းလာစေခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် ကမ္ဘာကြီးသည် အနည်းဆုံးအပေါ်ယံ အနေအထားတွင်မူ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်ကာလများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရပါလျှင် တစ်မူ ခြားနားနေသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ကိုရီးယားစစ်ပွဲ၊ ၁၉၆၁ ခုနှစ် ဘာလင်ပြဿနာ၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ကျူးဘားခုံးကျည်အရေးနှင့် ၁၉၇၃ ခုနှစ် ယွန်ကစ်ပူးစစ် စသည်တို့နှင့် ကမ္ဘာစစ်ဖြစ်လုဖြစ်ခင် ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။

လက်ရှိတွင် ကမ္ဘာစစ်ပွဲအသစ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပွားလာမည်ကို စိုးရိမ်စိတ် ကြီးထွားလာနေသည်မှာ အမှန်ပင်။ ဤထောင်စုနှစ်ရှိ အရွယ်အားလုံး၏ ထက်ဝက်နီးပါးက သူတို့သက်တမ်းအတွင်းမှာပင် ကမ္ဘာစစ်ပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပွားလာမည်ကို ယုံကြည်ကြောင်း မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနပြုချက်များက ဖော်ပြသည်။ တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးကို မည်သည့်အချက်က မောင်းဖြုတ်မည်မှန်း ကျွန်တော်တို့ တိတိကျကျ ပြောရခက်ပါသော်လည်း ဖြစ်နိုင်ခြေရှိအောင်

“ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအား နောက်ပေါက် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက ပခုံးချင်း ယှဉ်လာပါလျှင် ထိုအဟောင်းနှင့် အသစ် နေရာလူမှုက စစ်ကြီး ဖြစ်ပွားစေတတ်သော သဘောရှိသည်ဟု ထိုသဘောတရားက ဆိုသည်။ မျက်မှောက် ကာလတွင် ထိုသဘောတရားကို အခြေပြုပြီး မျက်ခုံးလှုပ်စရာ ဖြစ်နေသည့် အချက်ကား ... ”

မောင်းတင်ပေးထားသည့် ဖြစ်စဉ်များ ကမ္ဘာ့အနှံ့တွင် ရှိနေသည်ကမူ အသေအချာပင် ဖြစ်သည်။

သူ့ဆိုင်းဒီဒ်ပစ်၏ ထောင်ချောက်ဟု ဆိုညွှန်းသော ဖြစ်စဉ်သဘာဝကြောင့် မကြာခင် ကာလတွင် ကမ္ဘာ့စစ်ကြီးတစ်ခု ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ပွားမည်ဟု ဆိုသည်။ ဤသဘောတရားကို ပထမဦးဆုံးတင်ပြခဲ့သူမှာ အမေရိကန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရှင် ဂရေးဟမ်တီအလ်လစ်ဆင် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအား နောက်ပေါက်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံက ပခုံးချင်း ယှဉ်လာပါလျှင် ထိုအဟောင်းနှင့် အသစ်နေရာလူမှုက စစ်ကြီးဖြစ်ပွားစေတတ်သော သဘော ရှိသည်ဟု ထိုသဘောတရားက ဆိုသည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် ထိုသဘောတရားကို အခြေပြုပြီး မျက်ခုံးလှုပ်စရာ ဖြစ်နေသည့်အချက်ကား ကမ္ဘာတွင် အမေရိကန်၏ ဩဇာ အင်အားကျဆင်းပြီး တရုတ်၏ဩဇာအင်အား ကြီးထွားလာခြင်းဖြစ်သည်။ သူ့ဆိုင်းဒီဒ်ပစ်၏ ထောင်ချောက်သည် ခေါမခေတ် အေသင်နိုင်ငံတော်ကြီး၏ စစ်သူကြီးနှင့် သမိုင်းပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သော သူ့ဆိုင်းဒီဒ်ပစ်ကို ရည်ညွှန်းသော သူ၏နိုင်ငံရေး သဘောတရား တစ်ခု ပင် ဖြစ်သည်။ အေသင်နိုင်ငံတော် အင်အားကြီးလာသည်ကို စပါတာနိုင်ငံက စိုးရိမ်ကြောင့်ကြ ခဲ့သောကြောင့် ပီလိုပွန်နီဆီယမ်စစ်ပွဲ ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့ရသည်က ထောက်ပြချက်ဖြစ်သည်။ လူသမိုင်း၏ နောက်ဆုံး နှစ်ငါးရာကာလတစ်လျှောက်တွင် ထိုသို့ နောက်တက်အင်အား ကြောင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရန် အကြောင်းဖန်လာသည့်ဖြစ်စဉ် ၁၆ ခု၊ တစ်နည်း တစ်ဆယ့်ခြောက် ခုခန့် ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုဖြစ်စဉ် ၁၆ ခုတွင် ၁၂ ကြိမ်၌ အမှန်တကယ် ပေါက်ပေါက်ကွဲကွဲ စစ်ဖြစ်ပွားကိန်း ဆိုက်ခဲ့သည်။ စစ်ကို ရှောင်လွှဲနိုင်ခဲ့သည့်အကြိမ် လေးကြိမ်မျှသာရှိခဲ့ပြီး ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် သံခင်းတမန်ခင်းကို အတော် ကြံကြံဆဆ ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ကစားခဲ့ရသည်ဟု ဆိုရမည်။ သို့မဟုတ် ကံကောင်း၍ စစ်ဖြစ်သည့်အခြေအနေ မရောက်ခဲ့သည်လည်း ရှိသည်။ အမေရိကန်သည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ နေရာကို အစားထိုးဝင်ရောက်ပြီး ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည့်တိုင်အောင် ရန်သူအဖြစ် မဟုတ်ဘဲ မဟာမိတ်အဖြစ် အသွင်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ ဤအဆင်ပြေစွာ ကမ္ဘာ့ဩဇာအာဏာ အကူးအပြောင်းသည် လက်ရှိကာလ သဘာဝအလား အလာတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အတော်ချိန်ထိုးစရာ စစ်အလားအလာကို တွက်ဆမိစရာအကြောင်း လည်း ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းကား ဤနှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုနှစ် အာဏာဩဇာ အကူးအပြောင်းသည် အထက်ဖော်ပြပါ နှစ်ဆယ်ရာစု ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ မဟာမိတ်လက်တွဲမှု မဟုတ်ဘဲ အတိုက်အခံ တရုတ်နှင့်အမေရိကန်တို့၏ လက်လွှဲမှုဖြစ်ကိန်း ကြုံနေခြင်းပင်ဖြစ် သည်။

ထိုင်ဝမ်အရေးသည် ကုလားအုတ်ကျောကုန်းကို ကျိုးစေသည့် ကောက်ရိုးတစ်မျှင် ဖြစ်နိုင်သည်။ တရုတ်၏ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ထိုင်ဝမ်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ မပြီးသေးသောအရေးပင် ဖြစ်နေသည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် တရုတ်ပြည်တွင်းစစ်အပြီးတွင် တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံတော်၏ လက်အောက်ခံ ရှုံးနိမ့် ကူမင်တန်တပ်မတော်၏ အကြွင်းအကျန် အစုတို့သည် တရုတ်ကမ်းလွန် ထိုင်ဝမ်ကျွန်းသို့ ကူးပြောင်းခဲ့လှခဲ့ပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ထူထောင် ခဲ့သည်။ မျက်မှောက်ကာလအထိ တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိုင်ဝမ်ကို သူ့နိုင်ငံ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ်သာ သတ်မှတ်သည်။ သီးခြားနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ် မပြုချေ။ လတ်တလော

အုန်းအုန်းကြွကြွ ဖြစ်နေသည်ကဲ့သို့ ထိုင်ဝမ်ကျွန်းကို တရုတ်ပြည်မက အမှန်တကယ် ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှု ပြုလာပါလျှင် တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာစရာ အကြောင်းတရား များ ဆက်တိုက် လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ထွန်းသွားနိုင်သည်။ လတ်တလောတွင် တရုတ်ပြည်မသည် ထိုင်ဝမ်၏ လေပိုင်နက်ကို ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်မှုနှင့်အတူ အခြားရန်စသည့် အပြုအမူများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤသည်တို့ကို နောင် ပို၍ ဆိုးရွားလာမည့် အခြေအနေ၏ အမြဲသဘောဟု နိုင်ငံရေး ဝေဖန်သူများက သတ်မှတ်ကြသည်။ သို့တိုင်အောင် စစ်ထပ်ဖြစ်စရာ အခြားအခြေအနေနှင့် အခြားဒေသများလည်း ရှိသေးသည်ကို မငြင်းနိုင်ချေ။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် နေရာများအဖြစ် ထိပ်စည်းတွင် နေရာယူထားသည့် နိုင်ငံများကား အီရန်နှင့် မြောက်ကိုးရီးယားတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အခြားစစ်ပွဲတစ်ခုကား သောက်ရေးသုံးရေစစ်ပင် ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေပမာဏမှာ ရှစ်ဘီလီယံခန့် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိ မွေးသေနှုန်းနှင့် ဆက်သွားပါလျှင် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် လူဦးရေ အနည်းဆုံး ၁၀ ဘီလီယံခန့် ရှိပေမည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် အစာကျွေးရမည့်သူ၊ ရေတိုက်ရမည့်သူ နှစ်ဘီလီယံ ထပ်တိုး ရှိလာပေမည်။ အတတ်ပညာ၊ နည်းပညာများလည်း တိုးတက်နေမည် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုတိုးတက်လာသော လူဦးရေကို တိုးတက်လာသော အသိပညာဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ ကိုင်တွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်သူများရှိသည်။ သို့သော် လိုအပ်ချက်ကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်သည့် အနေအထားများ ရှိနိုင်သည်ဟု ကြောင့်ကြသူများလည်း ရှိနိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ပမာဏ၊ ရေခဲအနေအထားများအရ သောက်ရေး၊ သုံးရေအတွက် အတော်ကြီးစိုးရိမ်စရာ ရှိနေသည်ကိုလည်း မငြင်းနိုင်ချေ။ သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် စားနပ်ရိက္ခာ ရှားပါးမှုသည် ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးကို မောင်းလိုက်သည့် အကြောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်ကို တွေ့ရမည်။ ဂေဟစနစ် ပြဿနာများ၊ ရေများပြားစွာ လိုအပ်သော စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ရေအရင်းအမြစ်များကို ညံ့ဖျင်းစွာ စီမံခန့်ခွဲသောအစိုးရများ စသော အကြောင်းတရားပေါင်းစုံ စုပေါင်း၍ လူသားတို့၏ အခြေခံအသက်သွေးကြောဖြစ်သော ရေနှင့် စားနပ်ရိက္ခာပြဿနာ ဆူနာမီကြီး ဖြစ်ပွားလာစေနိုင်သည်။ သဘာဝ ရာသီဥတု အပြောင်းအလဲ၏ ဒဏ်၊ ပူလွန်းအေးလွန်း၊ မိုးများ၊ မိုးခေါင်မှုတောတို့သည် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရန် အားပေးသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ် တည်ခဲ့ကြောင်း သမိုင်းသက်သေ များစွာရှိသည်။ ဤဖြစ်စဉ် မှန်ကန်ခဲ့ပါလျှင် ကျွန်တော်တို့သည် ပြည်သူတို့ မငြိမ်သက်မှု၊ တော်လှန်ရေးများနှင့် အခြေခံရင်းမြစ်များ ပိုင်ဆိုင်ရေး အတွက် နိုင်ငံချင်းနယ်လှည့် ကိစ္စများစွာဖြစ်လာမည့် ခေတ်ကာလသို့ ချင်းနင်းဝင်ရောက် နေပြီဟု ဆိုရမည်။ ဤအရေးများက ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံး မကြုံစဖူး စစ်မက်ခင်းသည့်အနေထိ ရောက်နိုင်ကြောင်းကို မြင်ယောင်ရန်အတွက် အထူးတလည် ဉာဏ်ကွန့်ရန် လိုမည် မဟုတ်ဟု ထင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေး ပညာရှင်များကမူ ထိုကဏ္ဍတွင် ကမ္ဘာကြီးစစ်ကြီးတစ်ခုထက် နယ်နိမိတ်လှ ဒေသန္တရစစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားရန် အလားအလာ ပိုရှိသည်ဟု ယူဆကြသည်။ သို့သော်လည်း ထိုယူဆချက်က ယုံကြည်နိုင်လောက်အောင် အားမရှိလှချေ။ သို့တိုင်အောင် လိုအပ်သည့် အခြေအနေကို နည်းပညာက ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခဲ့သည့် အနေအထားမျိုးများ အတိတ်က ရှိခဲ့ဖူးသည်။ “လိုအပ်မှုသည် တီထွင်မှု၏မိခင်”

“ခေတ်အခြေအနေ
 အရ
 အီလက်ထရောနစ်
 စစ်ပွဲကြီးများ
 ဖြစ်ပေတော့မည်လား
 ဟု ကြောင့်ကြ
 နေကြသည်များလည်း
 ရှိသည်က မဆန်းချေ။
 မျက်မှောက်
 နိစ္စရူဝ နေ့စဉ်
 ကျွန်တော်တို့
 အသုံးပြုနေသော
 လျှပ်စစ်ပစ္စည်း၊
 လျှပ်စစ်ကိရိယာများ
 မရှိပါလျှင်”

ဆိုသည့်စကားကို မမေ့လျော့သင့်ချေ။

စီးပွားပျက်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးသည် အတူ
 ယှဉ်တွဲ မရှိသည်က အမှန်ပင်။ မကြာမီကာလတွင်
 စီးပွားရေး ပြုလဲတော့မည်ဟူသော သတင်းစကားကို
 ရုပ်သံမျက်နှာပြင်ထက် ထွက်ဟစ်သည့် စီးပွားရေး
 ပညာရှင်များကို ကျွန်တော်တို့ အတွေ့အမြင်များလာ
 သော ကာလဖြစ်နေလိမ့်မည်။ အခြေအနေတို့ ယခင်
 ထက် ဆိုးမည်ဟု စကားကို အခါခါ ကြားနေရသည်။
 ဤသတင်းစကားများက လက်ရှိတွင် အဆန်းတကြယ်
 မဟုတ်ချေ။ ကျွန်တော်တို့ အထပ်ထပ် သိရှိနေသော
 သတိပေးချက်များ ဖြစ်သည်။ သတိပေးသည့်အတိုင်း
 ဖြစ်လာသည်လည်း ရှိသည်။ မဖြစ်လာသည်လည်း
 ရှိသည်။ အများအားဖြင့် အခြေအမြစ်မရှိ သို့မဟုတ်
 အပိုပြောချက်များ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် စီးပွားပျက်
 စီးပွားဖြစ် သံသရာသည် အကြမ်းဖျင်းအရ ပြောရလျှင်
 ဆယ်စုနှစ်တစ်ခု တစ်ကြိမ်လည်ပတ်နေသော ဖြစ်စဉ်
 ဖြစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ပျက်လျှင် ထိုအပျက်ဂယက်တွင်
 အခြေအနေအရပ်ရပ် ဘောင်ဘင်ခတ် မတည်မငြိမ်
 ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ စီးပွားရေး မတည်မငြိမ်မှုသည် စစ်
 ဖြစ်ရန် အဓိကအကြောင်းတရား ဖြစ်လေ့ရှိသော်လည်း
 စစ်ဖြစ်စေသော အကြောင်းတရား၏ အခြေခံအချက်
 ဖြစ်နိုင်သော လူမှုရေး မတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပွားစေနိုင်
 သည်။ ပွင့်လင်းခြင်းမဲ့ သို့မဟုတ် ထွက်လာသော
 သတင်းစကားကို သံသယဖြစ်ရခြင်းသည် တိုင်းပြည်
 မတည်ငြိမ်မှု ပို၍ ဖြစ်ထွန်းစေမည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပေါ်
 မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ ဂယက်ရိုက်ခတ်သွား
 နိုင်သည်ကို တွက်ဆမရနိုင်သေးသော်လည်း မြင်ရသမျှ
 အတိုင်းအတာသည် စိတ်သက်သာစရာ မရှိချေ။

ခေတ်အခြေအနေအရ အီလက်ထရောနစ်
 စစ်ပွဲကြီးများ ဖြစ်ပေတော့မည်လား ဟု ကြောင့်ကြနေ
 ကြသည်များလည်း ရှိသည်ကမဆန်းချေ။ မျက်မှောက်
 နိစ္စရူဝ နေ့စဉ် ကျွန်တော်တို့ အသုံးပြုနေသော လျှပ်စစ်
 ပစ္စည်း၊ လျှပ်စစ်ကိရိယာများ မရှိပါလျှင် ကျွန်တော်တို့
 ၏ ခေတ်သစ် အီလက်ထရောနစ် ကမ္ဘာကြီးဖြစ်ထွန်း

လာစရာ အကြောင်းမရှိချေ။ စမတ်ဖုန်းများမှသည် အင်တာနက်လိုင်းများအထိ ပစ္စည်းပစ္စယ အပေါင်းတို့သည် တကယ်အလုပ် လုပ်ရန်အတွက် အခြေခံလျှပ်စစ် အစိတ်အပိုင်းများ လိုအပ်ကြသည်။ ထိုလျှပ်စစ်ပစ္စည်း အတိုအတွာမှသည် အကြီးကြီးအထိ အရာအားလုံးသည် သယံဇာတ ကုန်ကြမ်းနှင့် ဓာတုပစ္စည်းများစွာ လိုအပ်ကြသည်။ အကယ်၍ ကုန်ကြမ်းများ ကုန်ခန်းသွားလျှင် အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ရေး ကျပ်တည်းလာပေလိမ့်မည်။ လိုအပ်သော အဓိကကုန်ကြမ်းများတွင် ကြေးနီ၊ ကြေးဝါ၊ အလူမီနီယမ်၊ သွပ်၊ ငွေ၊ ရွှေ၊ နီကယ်လ်နှင့် လစ်သီယမ်တို့ ပါဝင်သည်။ ကာဗွန်ဓာတ် လျော့ချရေး၊ ပြန်သုံးနိုင်သည့် ပစ္စည်းများထုတ်ရေးနှင့် လျှပ်စစ်စွမ်းအင်သုံး ယာဉ်များ ထုတ်လုပ်ရေးစသော ကိစ္စတို့ကို အဆောတလျင် ဆောင်ရွက်နေကြခြင်း ကလည်း ထိုရင်းမြစ်များပေါ် ဖိအားဖြစ်နေသည်။ အဓိက ဓာတ်သတ္တုများ၊ ဥပမာ လီသီယမ်ကဲ့သို့သော ဓာတ်သတ္တုတို့သည် ကမ္ဘာအနှံ့ အလျှံပယ်ရရှိနိုင်သည့် ကုန်ကြမ်း မဟုတ်ချေ။ ထိုသတ္တု ရပေါက်ရလမ်းကို ကာကွယ်စောင့် ရှောက်ခြင်းသည် နိုင်ငံများအတွက် နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးအဆင့်မြောက်သော ကိစ္စ ဖြစ်နေ သည်။ ထိုကုန်ကြမ်း ပေါပေါများများရှိရာ အရပ် တစ်ခုမှာ အာဖဂန်နစ္စတန် ဖြစ်နေသည်။ အာဖဂန်နစ္စတန်မှ အမေရိကန်တို့ ကတိုက်ကရိုက် တပ်ရပ်ခဲ့ပြီးနောက်တွင် ထိုကုန်ကြမ်းအား အနာဂတ်တွင် ရရှိနိုင်မှု အနေအထားသည် ပြောစရာ၊ ဆိုစရာ၊ ဒွိဟဖြစ်စရာ ကိစ္စတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ ဤကုန်ကြမ်း ရရှိရေးသည် တစ်ကြောင်းကြောင်းကြောင့် အနှောင့်အယှက်၊ အဟန့်အတား ကြုံလာခဲ့ပါလျှင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း တွင် ကြီးကြီးမားမား ဂယက်ရိုက်ခတ်သွား နိုင်သည်။ ထိုပစ္စည်း ရရှိရေးအတွက် ကမ္ဘာစစ်ပွဲကြီးတစ်ခု ပေါက်ကွဲနိုင်ခြေပင် ရှိကောင်းရှိ နိုင်သည်။

လူအများအပြား အရပ်ဒေသပြောင်းရွှေ့ အခြေစိုက်ခြင်းကြောင့် စစ်ကြီးဖြစ်နိုင်သည် ဟု သုံးသပ်ချက်လည်း ရှိသည်။ လူသမိုင်းတစ်လျှောက်ကို ပြန်ပြောင်းကြည့်လျှင် ထိုသဘာဝ နှင့် ပြောင်းပြန်အနေအထားကြောင့် စစ်ဖြစ်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၅ ရာစုက ဟန် လူမျိုးတို့၏ ကျူးကျော်မှုများက အထင်ရှားဆုံး သာဓကပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းပြောရလျှင် စစ်ဖြစ်ပွားသောကြောင့် လူအများအပြား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ တစ်နိုင်ငံသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချ မှုများ ဖြစ်ပွားရသည်။ သို့သော် လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ် ကာလဝန်းကျင်မှစတင်၍ ကျွန်တော် တို့ မြင်တွေ့နေရသော ပြည်တွင်းစစ်ဘေး၊ အာဏာရှင်ဘေး၊ သဘာဝဘေးတို့မှ ကင်းရာသို့ လူဦးရေသိန်းသန်းချီ ပြောင်းရွှေ့ကြမှုများသည် သိပ်မကြာသော အနာဂတ်ကာလတွင် အသစ်အသစ်သော စစ်ပွဲများဖြစ်စရာ အခြေခံများပင် ဖြစ်သည်ဟု အချို့နိုင်ငံရေး ပညာရှင် များက ဆိုသည်။ ရွှေ့ပြောင်းမှုစစ်ပွဲကြီးများ ခေတ်ကာလတွင်းသို့ ကျွန်တော်တို့ ခြေဦးကျံစ ရှိနေပြီဟုပင် အချို့က ယုံကြည်ကြသည်။ လူဦးရေပို၍ များပြားလာသည်နှင့်အမျှ ဤပြဿနာ ရပ်က ပို၍ ဆိုးရွားလာရန်သာ ရှိသည်။ ဆီးရီးယားနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ပွဲကြောင့် အရေအတွက် သန်းချီနေသော ဒုက္ခသည်များ အိုးပစ်၊ အိမ်ပစ်၊ နိုင်ငံပစ်၍ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံ များနှင့် အနောက်နိုင်ငံများသို့ ပြေးလွှားခိုလှုံခဲ့ကြရသည်။ ဒေသခံတို့၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး များအပေါ် ပြင်းထန်သော ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုများ သက်ရောက်စေသည်။ ဤအကြောင်း

တရားကြောင့် ဒေသခံအစိုးရများသည် လူဆိုးများအဖြစ်ခံ၍ ထိုဒုက္ခသည်များကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဟန့်တားဖမ်းဆီးနေကြသည်။ သေမြေကြီး ရှင်ရွှေထီး ခံယူချက်ဖြင့် ပြေးလာသော ဒုက္ခသည်များကို ဟန့်တားရသောအခါ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ကုန်လေ့ရှိသည်က အံ့ဩစရာ မဟုတ်ချေ။ ထိုတားဆီးမှုများက ထပ်မံ၍ ကြီးကျယ်သော မီးတောက်များကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

ကမ္ဘာစစ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်သွားမည်လားဟု ကျွန်တော်တို့ တပ်အပ် မဟောနိုင်ချေ။ သို့သော် ကမ္ဘာကြီးသည် များပြားပြင်းထန်သော ပြဿနာများကို ကျော်လွန်ဖြတ်သန်းနိုင်ခဲ့သော ကမ္ဘာကြီးဟု ဆိုညွှန်းရမည်ဖြစ်သော သမိုင်းကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ရှည်လျားလှသော ကမ္ဘာသမိုင်းတွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးပါဝင်ပြီး အပြည့်အဝတိုက်ခဲ့သော စစ်နှစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ဖြစ်ပွားနေသော ပြဿနာများစွာသည် ချင့်ချင်ချိန်ချိန်၊ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနှင့် ပြီးသွားနိုင်သော ကိစ္စများပင် ဖြစ်သည်။ အိုင်းစတိုင်း တစ်ခါက ပြောခဲ့သော စကားဖြစ်သည့် “တတိယကမ္ဘာစစ်ကို ဘယ်လိုလက်နက်တွေနဲ့ တိုက်ကြမယ်တော့ ကျွန်တော် မသိဘူး။ စတုတ္ထကမ္ဘာစစ်ကိုတော့ တုတ်တွေ၊ ကျောက်တုံးတွေနဲ့ တိုက်ရမှာအမှန်ပဲ” ဟူသည် ချိန်ခါသင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင်စရာ စကားတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

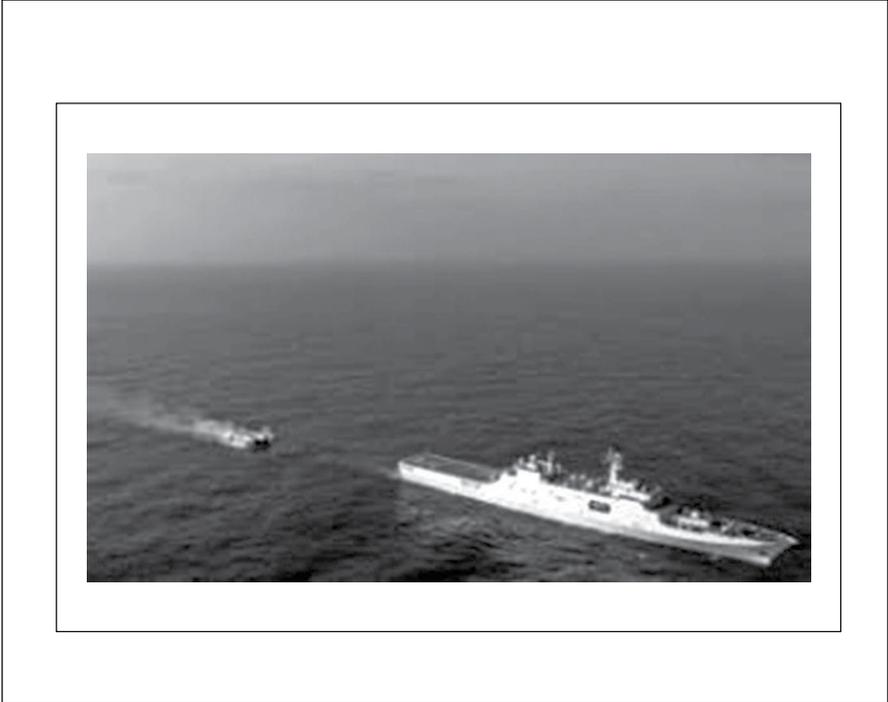
နိုင်သစ်နိုင်

[Ref: What Could Cause World War 3 by Christopher McFadden]

ထိုင်ဝမ်စစ်ပွဲက “စူးအက်အကျပ်အတည်း” မှာ
အမေရိကန် အရဲစွန့်ခြင်း

armiwiki (fewarmu)

“တရုတ်ရဲ့ အဆုံးစွန်ရည်မှန်းချက်က ဘယ်စစ်ပွဲမဆို
တိုက်ပွဲကြီးကြီးမားမား မတိုက်ရဘဲ အောင်ပွဲရစေဖို့ပါပဲ။
အထူးသဖြင့် ထိုင်ဝမ်ကိုယ်စား တိုက်ပေးမယ့် အမေရိကန်နဲ့
ထိပ်တိုက်တိုးလာဖွယ်ရှိတဲ့၊ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု
တန်ပြန်တိုက်ပွဲဟာ အကုန်အကျသိပ်များပြားနိုင်ပါတယ်။
တရုတ်စစ်ဖက်ရေးရာ အရာရှိတစ်ယောက်က
“အန္တိမ ရည်မှန်းချက်ကတော့ ထိုင်ဝမ်ပြဿနာမှာ
နိုင်ငံခြားတပ်တွေ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို
စစ်ပွဲမဖြစ်ဘဲ တားဆီးနိုင်ဖို့အတွက်ပါ”

မဟာအင်အားကြီးများရဲ့ အတက်နဲ့အကျ စာအုပ်ထဲမှာ သမိုင်းပညာရှင် ပေါ ကင်နေဒီက "နိုင်ငံတစ်ခုရဲ့ နှိုင်းရ စီးပွားရေးအင်အား အတက်လမ်းကြောင်းနဲ့ သူ့ရဲ့ စစ်အင်အား/နယ်မြေဩဇာဖြန့်ဖြူးမှုအတက်လမ်းကြောင်းတို့ကြားမှာ သတိပြုမိလောက်တဲ့ ကွာဟချိန်တစ်ခု ရှိတတ်တယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ တရုတ်ပြည်ဟာ အဲဒီသီအိုရီနဲ့ ဆန့်ကျင်နေတဲ့ နိုင်ငံကြီးတစ်ခုဖြစ်နေပါတယ်။ သူက ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်နေတဲ့ စီးပွားရေးအင်အား ရှိလာသလို အလျင်အမြန်ခေတ်မီတိုးတက်လာနေတဲ့ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ကိုလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားပါတယ်။ ပြောမယ်ဆိုရင် ပေကျင်းဟာ နှစ်ခုလုံးကို အချိုးညီ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် တစ်ပြိုင်နက်လုပ်ဆောင်နေသလို သမားရိုးကျ စစ်ရေးစွမ်းရည်ကိုလည်း တစ်ချိန်တည်း မြှင့်တင်နေတာပါ။

လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ် သုံးခုအတွင်းမှာ အင်အားသန်းချီရှိတဲ့ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (PLA) ဟာ သူ့ရဲ့ ရေတပ်ကို ပဉ္စမမျိုးဆက် ဂျက်တိုက်လေယာဉ်တွေ၊ လေယာဉ်တင် သင်္ဘောတွေနဲ့ နျူကလီးယားရေငုပ်သင်္ဘောတွေနဲ့ အားဖြည့်ခဲ့ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ C4ISR လို့ခေါ်တဲ့ အလုံးစုံအမိန့်ပေးထိန်းချုပ်ဆက်သွယ်ရေး ကွန်ပျူတာနဲ့ ထောက်လှမ်း စောင့်ကြည့် ကင်းထောက်စနစ်ကို တည်ထောင်နေပါတယ်။

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ရေတပ်ဖွဲ့ကို ကြီးမားတဲ့ ကမ်းခြေစောင့် ရေယာဉ်တွေနဲ့ အားဖြည့် ခဲ့တဲ့အတွက် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံငယ်လေးတွေရဲ့ စစ်သင်္ဘောတွေကို သေးနပ်သွားစေပါတော့တယ်။ တရုတ်ပြည်ဟာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာလည်း သေနင်္ဂဗျူဟာကျတဲ့ အခြေစိုက် စခန်းတွေနဲ့ ဝန်ဆောင်မှုပေးတဲ့ ဆိပ်ကမ်းတွေ စတဲ့ စစ်ရေးစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချိတ်အဆက် တသီတတန်း ကြီးကို တိုးချဲ့တည်ဆောက်နေပါတယ်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ သူ့ရဲ့ ခုခံတားဆီးရေးစနစ် (anti-access/area denial (A2/AD) စွမ်းဆောင်ရည် ကိုလည်း အလျင်အမြန်မြှင့်တင်နေပါတယ်။ “carrier killer” လို့ခေါ်တဲ့ DF-21D နဲ့ DF-26 တို့လို သင်္ဘော ကိုပစ်တဲ့ ပွဲထိန်းစနစ်သုံး ခုံးပျံ (ASBMS = Anti-ship ballistic missiles) တွေက အာရှတိုက်မှာ ဖြစ်လာနိုင်တဲ့ စစ်ရေးပဋိပက္ခတွေအတွင်း အာရှရဲ့မဟာအင်အားကြီး တရုတ်နိုင်ငံကို ပထဝီဝင်အနေအထားအရ အားသာ စေပါလိမ့်မယ်။

သူ့ရဲ့အသံထက် အနည်းဆုံး ၅ ဆပိုမြန်တဲ့ ခုံးပျံ စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်နိုင်မှုဟာ နျူကလီးယားလက်နက် အစွမ်းထက်မှုလိုပဲ တရုတ်ပြည်ရဲ့ အင်အားသာလွန် နေမှုကို ရှေ့တန်းကို ရောက်သွားစေပါတယ်။

တရုတ်ပြည်က သမားရိုးကျနဲ့ ခေတ်မီလက်နက် တွေ အခုလို အလျင်အမြန် အင်အား တောင့်တင်း အောင်လုပ်တာဟာ ကိုယ့်ဘာသာ အုပ်ချုပ်နေတဲ့ သစ္စာဖောက်ပြည်နယ်လို့ ပေကျင်းက ယူဆထားတဲ့ ထိုင်ဝမ်နဲ့ ပတ်သက်နေပါတယ်။

တရုတ်ရဲ့ အဆုံးစွန်ရည်မှန်းချက်က ဘယ် စစ်ပွဲမဆို တိုက်ပွဲကြီးကြီးမားမား မတိုက် ရဘဲ အောင်ပွဲ ရစေဖို့ပါပဲ။ အထူးသဖြင့် ထိုင်ဝမ်ကိုယ်စားတိုက်ပေးမဲ့ အမေရိကန်နဲ့ ထိပ်တိုက်တိုးလာဖွယ်ရှိတဲ့ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှု တန်ပြန်တိုက်ပွဲဟာ အကုန်အကျ သိပ်များ ပြားနိုင်ပါတယ်။ တရုတ်စစ်ဖက်ရေးရာ အရာရှိ တစ်ယောက်က “အန္တိမ ရည်မှန်းချက်ကတော့ ထိုင်ဝမ် ပြဿနာမှာ နိုင်ငံခြားတပ်တွေ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်

“ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ရေတပ်ဖွဲ့ကို ကြီးမားတဲ့ ကမ်းခြေစောင့် ရေယာဉ်တွေနဲ့ အားဖြည့် ခဲ့တဲ့အတွက် ”

မှာကို စစ်ပွဲမဖြစ်ဘဲ တားဆီးနိုင်ဖို့အတွက်ပါ” လို့ ပြောပါတယ်။

ထိပ်တန်းသမိုင်းပညာရှင် နီးလ်ဖာဂူဆန်နဲ့ အမျိုးသား လုံခြုံရေးအကြံပေး မက်သယူး ပေါ့တင်ဂါတို့က သတိပေးဖူးတာက အမေရိကန်အနေနဲ့ ထိုင်ဝမ်ကိစ္စမှာ “စူးအက် အကျပ်အတည်း” ကို ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက ၁၉၅၆ ခုနှစ် စူးအက် အရေးအခင်းကိစ္စ (စူးအက်တူးမြောင်းကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့တဲ့ အီဂျစ်လက်ထဲက ပြန်လည်ရရှိရေး) မှာ ဗြိတိသျှနဲ့ ပြင်သစ်အင်ပါယာတွေဟာ အားမရှိတော့ဘဲ အဆုံးသတ်သွားပြီဆိုတာကို လက်တွေ့ပြလိုက်သလိုမျိုး မကြာတော့တဲ့ အနာဂတ်ကာလမှာ တရုတ်က ထိုင်ဝမ်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မယ်ဆိုရင် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ဆိုလိုတာပါ။

“၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလက တရုတ်ရေးရာ ထိပ်တန်း ကျွမ်းကျင်သူတွေက အမေရိကန် မိတ်ဆွေတွေကို သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က သူ့ရာထူး သက်တမ်း မကုန်ခင် ထိုင်ဝမ်နဲ့ ပြန်လည် ပေါင်းစည်းရေးကို (လိုအပ်ရင် အင်အားသုံးပြီး) ဆောင်ရွက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ထားတယ်လို့ ပြောကြပါတယ်”

စစ်ရေးကိစ္စဟာ ရေလက်ကြားဖြတ်ကျော် တင်းမာမှုတွေမှာ အထူးအရေးကြီးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲပြီးဆုံးပြီးကတည်းက ပကတိအနေအားဖြင့် လွတ်လပ်တဲ့ထိုင်ဝမ်ကို ကာကွယ်ဖို့ အမေရိကန် ရေတပ်က ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုတွေကြောင့် လို့ တိတိကျကျ ပြောရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပေကျင်းအဖို့ပြောရရင် ကိုယ့်ဘာသာအုပ်ချုပ်နေတဲ့ ကျွန်းကလေးက- အမေရိကန် က သူ့ကို တောက်လျှောက် အမြဲတမ်း အရက်ခွဲနေစေတဲ့ အရာနဲ့ သူ့ရဲ့နောက်ဖေးခြံထဲက အားနည်းချက်လိုဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာပါ။

၂၀ ရာစုကုန်ဆုံးခါနီးအချိန်မှာ ဗြိတိန်နဲ့ပေါ်တူဂီက ဟောင်ကောင်နဲ့ မကာအိုကို ပြန်လွှဲပေးတာက ထိုင်ဝမ်ကို သတိပေးလိုက်သလိုပါပဲ။ ထိုင်ဝမ်ဟာ တရုတ်ပြည်မကြီးအတွက်တော့ “ရှက်စရာ ရာစုနှစ်” ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံး ကျန်နေတဲ့ အရေးကြီးဆုံး ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရမယ့် နယ်မြေပါ။

သူတိုင်းပြည်ရဲ့ “မဟာအားသစ်လောင်းရေး” အပေါ် သူ့ရဲ့အစဉ်အလာနဲ့ ပုံအောလောင်းကြေးထပ်ထားတဲ့ တရုတ် သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က ထိုင်ဝမ်ကို တရုတ်ပြည်မကြီးနဲ့ ပေါင်းစည်းရေးကို အင်အားသုံးဆောင်ရွက်ဖို့နှောင့်နှေးနေမှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့ စိုးရိမ်မှုတွေ မြင့်တက်လာနေပါတယ်။

အမေရိကန်မိတ်ဆွေတွေကို သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က သူ့ရာထူးသက်တမ်းမကုန်ခင် ထိုင်ဝမ်နဲ့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေးကို (လိုအပ်ရင် အင်အားသုံးပြီး) ဆောင်ရွက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ထားတယ် လို့ ပြောကြပါတယ်။

သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင် ဘယ်လောက်ကြာကြာ အာဏာ ရှိနေမလဲဆိုတာက တိတိကျကျ မပြောနိုင်ပေမဲ့ သမ္မတ သက်တမ်း ကန့်သတ်ချက်ကိုတော့ ပယ်ဖျက်လိုက်ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ထိုင်ဝမ် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ချူးကော့ချိန်က သတိပေးတာက ထိုင်ဝမ်ကို တရုတ်က “အင်အား ပြည့်” ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မယ့်ကိစ္စဟာ ရာစုနှစ်နဲ့ချီ ကြာမယ့်ကိစ္စ မဟုတ်ဘဲ နှစ်အနည်းနဲ့အများသာ ကွာခြားမယ့် ကိစ္စဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

သမ္မတရှီရဲ့ ထိပ်တန်းဦးစားပေး ရည်မှန်းချက်တစ်ခုက တရုတ်လက်နက်ကိုင်တပ်တွေ ခေတ်မီတိုးတက်ရေး ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်ပြည်ရဲ့ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ဟာ ဈေးကွက် ပေါက်ဈေးငွေလဲနှုန်းအရ မဟုတ်ဘဲ ဝယ်လိုအား နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ တွက်မယ်ဆိုရင် နှစ်စဉ် ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၅၀၀ အထက်မှာရှိလို့ အမေရိကန်ရဲ့ နောက် ဒုတိယလိုက်နေပြီး နိုင်ငံနှစ်ခု ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်က သိပ်လည်း မကွာလှပါဘူး။

အမေရိကန်အနေနဲ့ စွမ်းရည်ထက်မြက်မှုမှာ အပြတ်အသတ်သာနေပေမဲ့ တရုတ်က နောက်ကနေ အလျင်အမြန်လိုက်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ RAND ကော်ပိုရေးရှင်းရဲ့ တရားဝင်လေ့လာချက်တစ်ခုအရ နှစ်ဖက် တိုက်ရိုက် ထိပ်တိုက်တွေ့ တိုက်ကြိုခိုက်ကြမယ် ဆိုရင် နှစ်ဖက်စလုံး ထိခိုက်သေကျပျက်စီးမှုများလိမ့်မယ်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်လောက်မှာဆိုရင် အမေရိကန်ရဲ့ ထိခိုက်မှုက ပိုကြီး ပိုများနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အမျိုးသားကာကွယ်ရေး သေနင်္ဂဗျူဟာကော်မရှင်ရဲ့ ပါတီ နှစ်ရပ်လုံးပါဝင်တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ခုအရ “အမေရိကန်အနေနဲ့ သူ့ရဲ့ မဟာမိတ်တွေ၊ သူ့ရဲ့ အကျိုးစီးပွားဖက်တွေနဲ့ သူ့ကိုယ်တိုင်ရဲ့ အကျိုးစီးပွားတွေကို ကာကွယ်နိုင်စွမ်းဟာ သံသယ ဖြစ်စရာ တိုးပွားလာနေတယ် လို့ဆိုပါတယ်။ ဝါရှင်တန်အနေနဲ့ တရုတ် သို့မဟုတ် ရုရှားနဲ့ ဖြစ်ပွားတဲ့စစ်ပွဲမှာ နိုင်ဖို့ မနည်းကြိုးစားရတာ၊ ဒါမှမဟုတ် ရှုံးကောင်းရှုံးနိုင်ပါတယ်တဲ့။

ထိပ်တန်းအမေရိကန် ကျွမ်းကျင်သူတွေက တရုတ်ကို အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ အမေရိကန်နဲ့ လက်ရည်တူယှဉ်နိုင်သူလို့တောင် ဆိုကြပါတယ်။ အဲဒီဒေသမှာ အမေရိကန် ရေတပ်ရဲ့ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ တရုတ်ပိုင်နက်ပေါ်က ရေတပ်၊ ကြည်းတပ်နဲ့ လေတပ်တွေကို ရင်ဆိုင်ထားတာပါ။

တရုတ်ပြည်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုအသေးစိတ်ကျတဲ့ ပင်တဂွန်အစီရင်ခံစာတစ်ခုထဲမှာ တရုတ်ပြည်ရဲ့ “နယ်မြေ ပင်လယ်နဲ့ နျူကလီးယားလက်နက်ပစ်လွှတ်နိုင်တဲ့ ပလက်ဖောင်း တွေ” တိုးချဲ့လာမှုကို သတိပေးထားပါတယ်။ ဒီလိုချဲ့ထွင်လာမှုတွေက ထိုင်ဝမ်ကိစ္စ အရေးပေါ်ဖြစ်လာရင် တရုတ်အတွက် အများကြီး အထောက်အကူရစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထိပ်တန်းပင်တဂွန်အရာရှိတစ်ယောက် သတိပေးတာက အနည်းဆုံးတော့ တရုတ် ဟာ “မတိုက်ရဘဲ အနိုင်ရလိုက်တဲ့ စစ်ပွဲ မဟာဗျူဟာ” ကို သုံးနေတယ်လို့ဆိုပါတယ်။

အဲဒါက “သူတို့ဟာ နောက်ဆုံးမှာ နျူကလီးယားစစ်ပွဲတစ်ခုဆီ ဦးတည်နေတဲ့ လှေကားကို တက်နေကြတယ်လို့ ယုံကြည်လာကြအောင်” လုပ်တာပါ။

အမေရိကန်က အာရုံစိုက်တဲ့ အဓိကနယ်ပယ်တစ်ခုက တရုတ်က သူ့ရဲ့ အသံထက် မြန် ခုံးပျံစွမ်းရည်ကို ပြီးပြည့်စုံအောင် ကြံဆောင်နေတဲ့ကိစ္စပါ။ အဲဒီခုံးပျံတွေက အမေရိကန် ရဲ့လက်ရှိ ခုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ်ကို ထိုးဖောက်နိုင်စရာရှိနေပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်လာရင် ဆက်သွယ်ရေးစနစ်တစ်ခုလုံးကိုပါ မလှုပ်မရှား တုံ့ဆိုင်းသွားစေနိုင်ပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ ငါးနှစ်တာကာလအတွင်း တရုတ်က အသံထက်မြန်ခုံးပျံ စမ်းသပ်ပစ် လွှတ်မှုပေါင်း ရာချီပြုလုပ်ခဲ့ပေမဲ့ အမေရိကန်ကတော့ ၉ ကြိမ်ပဲရှိခဲ့တယ်လို့ အမေရိကန် ပူးတွဲစစ်ဦးစီးချုပ်ဌာန ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း လေတပ်ဗိုလ်ချုပ် ဝျန်ဟေတင်က ပြောပါတယ်။

အချက်အလက်အားလုံးက ညွှန်ပြနေတာက တရုတ်က စစ်လှုပ်ရှားနိုင်စွမ်းနဲ့ ထောက်လှမ်း ဖမ်းယူဖို့ အလွန်ခက်ခဲတဲ့ အသံထက်မြန်ခုံးပျံများရဲ့ စွမ်းရည်ကိုတိုးတက်လာဖို့ ပုံအေလုပ်ဆောင်နေပုံရပါတယ်။ ဒါတွေကို နျူကလီးယားတပ်ဖွဲ့များနဲ့ရော လေယာဉ်တင် သင်္ဘောပစ် ခုံးပျံစနစ်များအတွက်ပါ ဖြန့်ကြက်ချထားနိုင်ပါတယ်။

နိုင်ငံတော်က ကျောထောက်နောက်ခံပေးထားတဲ့ တရုတ်ရဲ့ လေကြောင်းသုတေသန သိပ္ပံ (AVIC Aerodynamics Research Institute) က အသံထက်မြန် ဂလိုက်ယာဉ်တွေပေါ် က ပစ်ခတ်တဲ့ “အစိတ်စိတ်ခွဲပြီး ပစ်လွှတ်” နိုင်တဲ့ လက်နက်တွေ စမ်းသပ်ဖို့အတွက် လေပြန် လိုဏ်ခေါင်းအသစ်တစ်ခုကို လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ အဲဒါက “တရုတ်ရဲ့ အသံ ထက်မြန် လက်နက်များနဲ့ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းတွေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသုတေသနကို အားဖြည့် ပေးပါလိမ့်မယ်။

လက်ရှိ အသုံးပြုနေတာထက် နှစ်ဆလောက်ပိုကြီးတဲ့ လေပြန်လိုဏ်ခေါင်းသစ်ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်နှစ်ကတည်းက တည်ဆောက်နေတာပါ။ အဲဒါက အသံထက်ရုတ်ဆ ပိုမြန်တဲ့ အခြေအနေတွေနဲ့ သဏ္ဍာန်တူအောင် ဖန်တီးထားပါတယ်။

ပင်တဂွန်ရဲ့အဆိုအရ တရုတ်ရဲ့ ဩဂုတ်လက နောက်ဆုံး စမ်းသပ်ခဲ့တဲ့ အသံထက်မြန် ခုံးပျံဟာ အမေရိကန်ရဲ့ လက်ရှိ ခုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ်များကို ထိုးဖောက်နိုင်စွမ်းရှိပုံကို ပြသခဲ့ပါတယ်။

အာရှတိုက်ရဲ့ မဟာအင်အားကြီး တရုတ်နိုင်ငံဟာ လာမယ့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်းမှာ သူပိုင်ဆိုင်တဲ့ နျူကလီးယားထိပ်ဖူး အရေအတွက်ဟာ နှစ်ဆ ရှိလာလိမ့်မယ်လို့ မှန်းဆ ရပါတယ်။ အခုလောလောဆယ်မှာတော့ အသံထက်မြန်ယာဉ်တွေထက် ပိုမိုမြန်ဆန်တဲ့၊ နျူကလီးယားထိပ်ဖူး တပ်ဆင်ထားတဲ့တိုက်ချင်းပစ်ခုံးပျံ ရာပေါင်းများစွာကို ပိုင်ဆိုင် ထားပြီးဖြစ်ပါတယ်။

ခုံးပျံ နည်းပညာကို အလျင်အမြန်ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်လာတာနဲ့အမျှ တရုတ်ဟာ “carrier-killer” လို့ခေါ်တဲ့ သင်္ဘောပစ် (တာလတ်ပစ်) ခုံးပျံများကို ဖြန့်ကြက်ချထားနေပါ တယ်။ အဲဒီအထဲမှာ သက်ဆိုင်ရာအမျိုးအစားထဲမှာ အဆင့်အမြင့်ဆုံးဖြစ်တဲ့ DF-16 နဲ့ ပိုမိုတာဝေးပစ်နိုင်တဲ့ DF-26 တို့လည်း ပါဝင်ပါတယ်။ ဒီလက်နက်တွေကို သူ့ရဲ့အရှေ့ဘက်

ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ချထားလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ဂျပန်နဲ့ ပစ်ဖိတ်အနောက်ဘက်ပိုင်း ဒေသ တော်တော်များများကို ပစ်ခတ်နိုင်တဲ့အနေအထား ရှိသွားပါတယ်။

နောက်ပြီး တရုတ်ဟာ အမေရိကန်ရဲ့ ပဉ္စမမျိုးဆက် F-35 ဂျက်နဲ့ ပုံစံတူ တိုက်လေယာဉ်တွေကိုလည်း တည်ဆောက်နေတယ်လို့ သတင်းထွက်နေပါတယ်။ ဒီလေယာဉ်တွေကို ရှင်ကျန်း ပြည်နယ်ထဲက PLA (ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်) ခုံးပျံတပ်ဖွဲ့ရဲ့ ကော်လာစခန်းမှာ ထားရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အရင်ကတော့ အစမ်းလေ့ကျင့် ပစ်ခတ်မှုတွေကို ခေတ်သိပ်မမီတော့တဲ့ F-15 အီးဂဲလ် တိုက်လေယာဉ်တွေနဲ့ လေ့ကျင့်ခဲ့ တာပါ။ ခုတော့ ပြိုင်ဘက်ရဲ့ ခေတ်အမီဆုံး စစ်လက်နက်တွေကို ရင်ဆိုင်ဖို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုမို ယုံကြည်မှုရလာစေပါတယ်။

ဒီလို လေ့ကျင့်မှုအသစ်တွေ ဖြန့်ကြက်ချထားမှုတွေက တရုတ်က ထိုင်ဝမ်ကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်တဲ့အခါ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိတဲ့ အမေရိကန်-ဂျပန် ပူးတွဲစွက်ဖက်မှုကို တားဆီးဖို့ ရည်ရွယ်တာလို့ ကျွမ်းကျင်သူတွေက ယုံကြည်နေကြပါတယ်။

“လေ့ကျင့်မှုတွေက လေတပ်စခန်းတွေက လေယာဉ်တွေကို ပြေးလမ်းပေါ် ကလပ်စတာဗုံးတွေ ပစ်ချပြီး နှစ်မျိုးလုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်ဖို့ ရည်ရွယ်လေ့ကျင့်တာ” လို့ တရုတ် စစ်ဖက်အတွင်း လူတစ်ယောက်က South China Morning Post သတင်းစာကို ပြောပြ ပါတယ်။ လေ့ကျင့်ရေးရဲ့ အန္တိမရည်မှန်းချက်က စတင်တိုက်ခိုက်ဖို့ မဟုတ်ဘူး။ ထိုင်ဝမ်ကိစ္စ မှာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လာမယ့် နိုင်ငံခြားတပ်တွေကို တားဆီးဖို့ပဲလို့ ထိုင်ဝမ်အကျပ်အတည်း ကို ဗဟိုပြုနေတဲ့ တရုတ်စစ်ရေး စီမံကိန်းအကြောင်းကို သူက ပြောပြပါတယ်။

တရုတ်ပြည်ရဲ့ အလျင်အမြန် တိုးတက်လာနေတဲ့ စစ်ရေးစွမ်းဆောင်ရည်ကို တုံ့ပြန်ဖို့ ဘိုင်ဒင် အစိုးရဟာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ အမျိုးသားကာကွယ်ရေးပေါ်လစီသစ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် ၂၀၂၂ ခုနှစ် အစောပိုင်းလောက်မှာ နိုင်ငံရဲ့ ခုံးပျံကာကွယ်ရေးပေါ်လစီကို အဆင့်မြှင့်တင်ဖို့ အစီအစဉ်ရှိပါတယ်။

အဲဒီအတောအတွင်းမှာပဲ ပင်တဂွန်စစ်ဌာနချုပ် ခုံးပျံကာကွယ်ရေးအေဂျင်စီက အဓိက လက်နက်ထုတ်လုပ်တဲ့ ကုမ္ပဏီကြီးတွေဖြစ်တဲ့ ရေသီယွန် တက္ကနိုလော့ဂျီ ကော်ပိုရေးရှင်း၊ လော့က်ဟီ မာတင် ကော်ပိုရေးရှင်းနဲ့ နေ့သံရော့ပဲ ဂရူးမင်း ကော်ပိုရေးရှင်းတွေနဲ့ အသံထက် မြန် ဂလိုက်ယာဉ်တွေကို တန်ပြန်ဖို့အတွက် ကာကွယ်ရေးခုံးပျံသစ် ရှေ့ပြေးပုံစံကို ထုတ်လုပ်မယ့် စာချုပ်ချုပ်ဖို့ မီးစိမ်းပြလိုက်ပြီလို့ ကြေညာပါတယ်။

“တားဆီးဟန့်တားရေး ပေါင်းစည်းစနစ်” (integrated deterrence) သေနင်္ဂီယူဟာရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ဘိုင်ဒင်အစိုးရက အင်ဒိုပစ်ဖိတ်ဒေသက မဟာမိတ်များနဲ့ ပူးတွဲပြီး ခုံးပျံကာကွယ်ရေးစနစ်တစ်ခု ဖြန့်ကြက်ထားဖို့လည်း သုံးသပ်ပါလိမ့်မယ်။

နိုင်ငံဘာလအစောပိုင်းတုန်းက အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီ ဘလင်ကန် က တကယ်လို့ တရုတ်က ထိုင်ဝမ်အပေါ် အင်အားသုံးလာမယ်ဆိုရင် ဝါရှင်တန်အနေနဲ့ သူ့ရဲ့ မဟာမိတ်တွေနဲ့ တညီတညွတ်တည်း တုံ့ပြန်အရေးယူရမှာပဲလို့ သတိပေးပါတယ်။

ဒီနှစ်အစောပိုင်းတုန်းက ဗြိတိသျှ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဘင်ဂေါ့လေ့၊ ဘရပ်ဆဲလ်ကို သွားပြီး နေတိုးမဟာမိတ်များနဲ့ အစည်းအဝေးလုပ်တဲ့အချိန်မှာ တရုတ်ကို “ဒေသတွင်း

မတည်မငြိမ်ဖြစ်အောင်” မလုပ်ဖို့နဲ့ အငြင်းပွားနေတဲ့ ဧရိယာဒေသတွေမှာ ထပ်ပြီး “ပဋိပက္ခ တွေ ဆွမပေးဖို့” သတိပေးလိုက်ပါတယ်။

“တရုတ်ပြည်မကြီးနဲ့ ထိုင်ဝမ်အကြား မတူကွဲပြားမှုတွေကို ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနဲ့ ဖြေရှင်းဖို့လိုတယ်လို့ပြောဆိုပြီးပေကျင်းရဲ့ ရန်လိုတဲ့အပြုအမူတွေကိုသတိပေးလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအတောအတွင်းမှာပဲ သြစတြေးလျ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ပီတာဒတ်တွန်က ပဋိပက္ခ ဖြစ်လာရင် ဘေးကရပ်ကြည့်နေဖို့ဆိုတာ သူ့တိုင်းပြည်အတွက် “စဉ်းစားလို့မရအောင်” ပါပဲလို့ဆိုပြီး ထိုင်ဝမ်ကို အားပေးခဲ့ပါသေးတယ်။

တကယ်လို့ အမေရိကန်က အဲဒီလိုဆောင်ရွက်ဖို့ (ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ဖို့) ရွေးချယ် ခဲ့မယ်ဆိုရင် အမေရိကန်ကို မထောက်ခံဖို့ဆိုတာ “စဉ်းစားလို့မရနိုင်အောင်”ပါပဲ လို့ AUKUS (Australia-UK-US) မဟာမိတ်များ ကာကွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နက်ရှိုင်းလာချိန် မှာ သြစတြေးလျ သတင်းမီဒီယာများကို ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

မောင်တင်ထွန်း (နတ်မောက်)

NOVEMBER 28, 2021 နေ့စွဲပါ ASIA TIMES တွင် ဖော်ပြထားသော US risks ‘Suez moment’ in a Taiwan war By RICHARD JAVAD HEYDARIAN ကို ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

ခေတ်သစ်ဒရုန်းစစ်ပွဲ (သို့မဟုတ်)
နာဂေါ်နီ - ကရာဘတ်ကို အောင်နိုင်ခြင်း

အမေရိကန်

“ မျက်မှောက်အခြေအနေတွင် ဒရုန်းတိုက်ခိုက်မှုများကို
ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းမရှိသော သံချပ်ကာယာဉ် သို့မဟုတ်
တင့်ကားများမှာ ဒရုန်းများအတွက်
လေ့ကျင့်ရေးပစ်မှတ်များသဖွယ်သာ ဖြစ်ပါသည်။
အကယ်၍ မိမိတပ်ဖွဲ့သည် ဒရုန်းများဖြင့် စစ်မြေပြင်ကို
အသာစီးရယူထားနိုင်မည်ဆိုပါက ရန်သူ့တင့်တပ်ဖွဲ့နှင့်
မိမိတင့်တပ်ဖွဲ့တို့ တင့်ကားချင်း စီးချင်းထိုးရန်
လိုအပ်တော့မည်မဟုတ်ချေ ”

၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ဖြည့်လွန် ခုနှစ်များဆီသို့ ပြန်လည်ကြည့်ရှုမည်ဆိုပါက စစ်ပွဲများတွင် အာမေးနီးယားတို့ကသာ အဓိကအဖြစ်အပေါ် အနိုင်ယူခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ဆယ်စုနှစ်အချို့ ကြာပြီးသည့်နောက်တွင်မူ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများအပေါ် ကြီးစွာ သော အကျိုးသက်ရောက်မှု ဖြစ်လာစေမည့် နည်းလမ်းတစ်ခုနှင့်အတူ အဓိကအကျိုးနှင့် အာမေးနီးယားတို့အကြား အနိုင်အရှုံး အလှည့်အပြောင်း ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။

ဤစစ်ပွဲသည် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲသမိုင်းတွင် ဒရုန်းစစ်ဆင်ရေး၏ စွမ်းပကားကြောင့် အကြွင်းမဲ့နီးပါး အနိုင်ရရှိခဲ့သော ပထမဆုံး စစ်ပွဲတစ်ပွဲဖြစ်ခဲ့သည်မှာ ဧကန်မုချပင်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အငြင်းပွားနေသော နာဂေါ့နီ-ကရာဘတ်ဒေသနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အာမေးနီးယားနှင့် အဓိကအကျိုးတို့အကြား စစ်ပွဲစတင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။

စစ်ပွဲတွင် အာမေးနီးယားအနေဖြင့် တင့်ကားများ၊ အမြောက်များနှင့် လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်များကိုသာ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသော်လည်း အဓိကအကျိုးတို့ကမူ ဒရုန်းများအပေါ် ကြီးစွာအားကိုးအားထားပြု၍ တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် တူရကီ နိုင်ငံက ထုတ်လုပ်သော Bayraktar TB2 ဒရုန်းနှင့် အစ္စရေးနိုင်ငံက ထုတ်လုပ်သည့် ရန်သူ့ ပစ်မှတ်ကို ဒရုန်းဖြင့်ဝင်တိုက်၍ ဒရုန်းရော ပစ်မှတ်ပါ ပေါက်ကွဲပျက်စီးစေသော Kamikaze

“ဒရုန်းဖြင့်
 တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းမှာ
 လွန်စွာ
 ချောက်ချားဖွယ်ရာ
 အခြေအနေ
 တစ်ရပ်ပင်
 ဖြစ်ပါသည်။
 သင့်အနေဖြင့်
 မြေပြင်ပေါ်တွင်
 သို့မဟုတ် တင့်ကား
 တစ်စင်းထဲတွင်
 ထိုင်နေရပြီး
 မည်သည့် ဒရုန်းက
 သင့်ခေါင်းပေါ်တွင်
 ပျံဝဲနေသည်ကို
 သင်သိနိုင်မည်
 မဟုတ်ချေ”

ပေးထားပါသည်။ အာမေးနီးယား တပ်ဖွဲ့များနှင့် အငြင်းပွား
 နေသောဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော အာမေးနီးယန်းလူမျိုး
 များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် နာဂေါ်နီ-ကရာဘတ် တပ်ဖွဲ့
 များဘက်မှ တင့်ကား ၁၈၅ စင်း၊ သံချပ်ကာတိုက်ခိုက်ရေး
 ယာဉ် ၄၅ စင်း၊ ခြေလျင်တပ်သုံး တိုက်ခိုက်ရေးယာဉ် ၄၄
 စင်း၊ ယာဉ်ဆွဲအမြောက် ၁၄၇ လက်၊ ယာဉ်တင် အမြောက်
 ၁၉ စင်း၊ အတွဲလိုက် ဒုံးပစ်စင် ၇၂ ခု နှင့် ရေဒါ ၁၂ စုံ ဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး
 အဇာဘိုင်ဂျန်၏ ဆုံးရှုံးမှုမှာ ၎င်း၏ ၆ ပုံ ၁ မျှပုံသာ ရှိပါသည်။

မျက်မှောက်အခြေအနေတွင် ဒရုန်းတိုက်ခိုက်မှုများ
 ကို ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းမရှိသော သံချပ်ကာယာဉ် သို့မဟုတ်
 တင့်ကားများမှာ ဒရုန်းများအတွက် လေ့ကျင့်ရေးပစ်မှတ်များ
 သဖွယ်သာ ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ မိမိတပ်ဖွဲ့သည် ဒရုန်း
 များဖြင့် စစ်မြေပြင်ကို အသာစီး ရယူထားနိုင်မည်ဆိုပါက
 ရန်သူတင့်တပ်ဖွဲ့နှင့် မိမိတင့်တပ်ဖွဲ့တို့ တင့်ကားချင်း စီးချင်း
 ထိုးရန် လိုအပ်တော့မည်မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့်ပင် နာဂေါ်နီ-
 ကရာဘတ်စစ်ပွဲမှာ ဘက်မညီ စစ်ပွဲတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့လေ
 သည်။

ထို့အပြင် အဇာရီတို့သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဝန်းကျင်က
 အသုံးပြုခဲ့သော တောင်ပံ နှစ်ထပ် လေယာဉ်များကို ပြန်လည်
 အသုံးပြု၍ အာမေးနီးယန်းတို့အား ယောင်ပြုလှည့်စားသည့်
 နည်းမျှဟာကို လိမ္မာပါးနပ်စွာဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ကြပြန်သည်။

အဇာရီတို့က အင်ဂျင်တစ်လုံးတပ် အတောင်ပံ
 နှစ်ထပ် လေယာဉ်များကို မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းများအဖြစ်
 အသွင်ပြောင်း၍ အာမေးနီးယန်းတပ်ဖွဲ့များရှိရာသို့ ပျံသန်း
 စေပြီး လေကြောင်း ခြိမ်းခြောက်မှု ကြီးကြီးမားမားတစ်ရပ်
 အဖြစ် အာမေးနီးယန်းတို့ အထင်မှားစေရန် လှည့်စားခဲ့ကြ
 သည်။

ထိုအခါ အာမေးနီးယန်းတို့ကလည်း ၎င်းတို့၏ ရေဒါ
 များနှင့် ပွဲထိန်းဒုံးတပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ပွဲဝင် အသင့်ပြင်ဆင်၍
 စောင့်ဆိုင်းကြတော့သည်။ ထိုသို့ တိုက်ပွဲဝင်အသင့်ပြင်ဆင်
 ထားခြင်းအားဖြင့် အာမေးနီးယား ရေဒါများနှင့် ပွဲထိန်းဒုံး
 များ၏ ရေဒီယိုလှိုင်း ထုတ်လွှင့်မှုများမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏
 တည်နေရာများကို အဇာဘိုင်ဂျန်ဘက်မှ ထောက်လှမ်းသိရှိ
 ကြလေသည်။ သိရှိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိုဧရိယာ
 ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပျံသန်း၍ အသင့်စောင့်ဆိုင်းနေသော

အဇာရီတို့၏ ဒရုန်းများက အာမေးနီးယန်းတို့ကို ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ကြတော့သည်။

ဤသို့ဖြင့် အာမေးနီးယား၏ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးနှင့် ပဲ့ထိန်းခိုးကာကွယ်ရေး အတွက် တပ်ဖြန့်ထားသော မြေပြင်မှ ဝေဟင်ပစ်ခိုးတပ်ဖွဲ့များ အားလုံးနီးပါး ချေမှုန်း ဖျက်ဆီးခြင်းခံခဲ့ရလေသည်။

ဒရုန်း၏ အားသာချက်

ဒရုန်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအနေဖြင့် မည်သည့်အချိန် တွင် မည်သို့ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခံရမည်ကို မသိရှိရဘဲ စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဆိုးရွား သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေပြီး တပ်ဖွဲ့၏ အင်အားကို ယုတ်လျော့စေ ပါသည်။

ယခုအခါတွင် ဒရုန်းဖြင့်တိုက်ခိုက်ခံရခြင်းမှာ လွန်စွာချောက်ချားဖွယ်ရာ အခြေအနေ တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ သင့်အနေဖြင့် မြေပြင်ပေါ်တွင် သို့မဟုတ် တင့်ကားတစ်စင်းထဲ တွင် ထိုင်နေရပြီး မည်သည့်ဒရုန်းက သင့်ခေါင်းပေါ်တွင် ပျံဝဲနေသည်ကို သင်သိနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ထို့နောက် သင်သည် အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် အပူစွမ်းအင်တစ်ခုခု ထွက်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်မိခြင်းဖြင့် အဆိုပါဒရုန်းက သင့်ကို ထောက်လှမ်းတွေ့ရှိသွားပြီး သင့်ခေါင်းပေါ်သို့ လာရောက်၍ ဖုံးကြဲချသွားမည် ဖြစ်ပေသည်။

အာမေးနီးယားဝန်ကြီးချုပ် Nikol Pashinyan က “စစ်ရေးအခြေအနေအပေါ် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာချက်တွေအရ အရှုံးကို ငြင်းပယ်လို့ မရနိုင်ပါဘူး” ဟု ဒေါသ ထွက်စွာ ပြောကြားခဲ့သည်။

“မြေပြင်ပေါ်တွင် နေရာယူထားသော ကြည်းတပ်နှင့် တန်ဖိုးကြီး ဂျက်တိုက်လေယာဉ် များ၊ တိုက်လေယာဉ်မှူးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော လေတပ်တို့မှာ ဒရုန်းများကို အကောင်းဆုံး အသုံးချ တိုက်ပွဲဝင်သွားသည့် ရန်သူအား ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းမရှိ” ဟု ထုတ်ပြန် ကြေညာချက်တစ်ရပ်တွင် ၎င်းက ဖော်ပြသွားခဲ့လေသည်။

သုံးသပ်ချက်

နာဂေါ်နီ-ကရာဘတ် စစ်ပွဲသည် အာမေးနီးယားနှင့် အဇာဘိုင်ဂျန်တို့အကြား အနိုင် အရှုံး အပြောင်းအလဲတစ်ခုအဖြစ်သာမကဘဲ ခေတ်သစ်စစ်ပွဲများအပေါ် ကြီးစွာသော အပြောင်းအလဲဖြစ်စေမည့် အဓိက အချက်တစ်ခုကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့လေသည်။

အဆက်မပြတ် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော UAV နည်းပညာများကို အသုံးပြု တည်ဆောက်ထားသည့် ဒရုန်းများအနေဖြင့် စစ်မြေပြင်တွင် ရန်သူ့သတင်း ထောက်လှမ်း ခြင်း (Intelligence)၊ ရန်သူ့ကို စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း (Surveillance) နှင့် ကင်းထောက်ခြင်း (Reconnaissance) တာဝန်များကိုသာမကဘဲ Precision Strike on Enemy Target ဟု ခေါ်သော ရန်သူ့ပစ်မှတ်အား တိကျစွာဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်း တာဝန်တွေများပါ ထမ်းဆောင်လာနိုင်နေပြီဖြစ်ပါသည်။

နည်းပညာမြင့်မားလာသော ဒရုန်းများအနေဖြင့် ကုန်ကျစရိတ်အားဖြင့်လည်း သက်သာလာသည့်အတွက် သမားရိုးကျ တပ်မတော်များသာမက အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်း များကပါ အလွယ်တကူ ဝယ်ယူအသုံးပြုလာကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ယနေ့ မောင်းသူမဲ့ လေယာဉ်များသည် အရွယ်အစားသေးငယ်သည်ဖြစ်စေ၊ ကြီးမားသည်ဖြစ်စေ ပျံသန်းနိုင် သည့် အကွာအဝေးနှင့် သယ်ဆောင်နိုင်သည့် Payload အပေါ်မူတည်၍ ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးရေး ပစ္စည်းများကိုပါ သယ်ဆောင် ပျံသန်းပြီး စစ်ဖက်ဆိုင်ရာအဆောက်အဦများ၊ လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာဌာနများ၊ နိုင်ငံတော်၏ နယ်စပ်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၊ ရေလှောင်တံမံများ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ၊ နိုင်ငံတော်အခမ်းအနားများ၊ အရေးကြီးပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ခရီးစဉ်နှင့် တွေ့ဆုံပွဲများ၊ စစ်ဘက်၊ အရပ်ဘက် လေဆိပ်များကို ဖျက်ဆီးရန်သော်လည်း ကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ အမြတ်ထုတ်ရန်သော်လည်းကောင်း တိုက်ခိုက်လာနိုင်ပါသည်။

ဒရုန်း၏ ခြိမ်းခြောက်မှု မြင့်မားလာခြင်းနှင့်အတူ ရန်သူ့ဒရုန်းများအား ထောက်လှမ်းရှာဖွေနိုင်ရေးနှင့် ချေမှုန်းဖျက်ဆီးနိုင်ရေးသည်လည်း အရေးကြီး လိုအပ် လာနေသော အကြောင်းအရာတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လိုအပ်လာခြင်းနှင့်အညီ နည်းပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံအသီးသီးကလည်း ခေတ်မီအဆင့်အတန်းမြင့်မားသော ဒရုန်း ကာကွယ်ရေးစနစ် အများအပြား အပြိုင်အဆိုင် ထုတ်လုပ်လာကြသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် စစ်လက်နက် နည်းပညာဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် ဒရုန်းများနှင့် ဒရုန်းကာကွယ်ရေးစနစ် များအကြား နည်းပညာစစ်ပွဲတစ်ရပ် စတင်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျော်ဇေ

<https://theprint.in/opinion/how-drones-helped-azerbaijan-defeat-armenia-and-the-implications-for-future-modern-warfare/544668/>

ကဏ္ဍတစ်ဝန်းတွင်
အားကောင်းနေသော အဂတိလိုက်စားမှု

atmijfwpnbl

“အဂတိလိုက်စားမှု အားအကောင်းဆုံး ကဏ္ဍတစ်ခုမှာ
မူးယစ်ဆေးဝါးကဏ္ဍပင် ဖြစ်သည်။
မူးယစ်ဆေးဝါးကို တားမြစ်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်
ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ၏ ဥပဒေများသည် မူးယစ်ဆေးဝါး
ထုတ်လုပ်သူများ၊ မှောင်ခိုတင်သွင်းသူများနှင့်
ရောင်းချသူများအား ထိုမူးယစ်ဆေးဝါးကို ဆတက်ထမ်းပိုး
တန်ဖိုးထားစရာ ဖြစ်စေသည်”

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် ဆင်းရဲချို့တဲ့မှု ဖြစ်ထွန်းစေသော အဓိကအကြောင်းအရင်းတစ်ခု မှာ အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်သည်။ လူ့အသိုက်အမြို့ အလွှာအဆင့်ဆင့်၊ ဒေသန္တရမှသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရအထိ အစိုးရဝန်ထမ်းလောက၊ တရားရေးဌာန၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားဌာနပေါင်းစုံတို့တွင် အဂတိလိုက်စားမှုရှိသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ဒီမိုကရေစီ စနစ်၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ဂေဟစနစ်၊ လူထုကျန်းမာရေးနှင့် အခြားအကြောင်းအရာများစွာ ပေါ်တွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်စေပြီး ဆင်းရဲသည့် နိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံဖြစ်စေ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ ကဏ္ဍအမျိုးမျိုးအပေါ် ဒဏ်သင့်စေသည် မှန်သော်လည်း ထိုဆိုး ဒဏ်ကို အခံရဆုံးသူများကား ဆင်းရဲသားများသာ ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာတစ်ဝန်း အစိုးရဌာနတိုင်းတွင် အဂတိလိုက်စားမှု အနေအထားများသည် ပြင်းထန်မြင့်မားနေကြသည်။ အစိုးရဌာနများတွင်သာ အဂတိအမှုကို တွေ့ရသည်မဟုတ်၊ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံးတွင်လည်း စိမ့်ဝင်ဖြစ်ထွန်းနေသည်။ အဂတိလိုက်စား မှုသည် အခြားအကြောင်းတရားများစွာနှင့် နှီးနှွယ်စပ်ယှက်နေသည်။ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ် များ ကာလတစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ထွန်းလာသော ကမ္ဘာရွာစနစ် (Globalization) သည် အဂတိထွန်းကားရေးအတွက် အကြောင်းပေါင်းသင့်စေခဲ့သော လမ်းကြောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံအဆင့်တွင် လူအများ ထိရောက်စွာ ပါဝင်မှု၊ ကိုယ်စားပြုမှုကို အဂတိလုပ်ရပ် က ထိခိုက်စေနိုင်သလို ဒေသန္တရအဆင့်တွင် အဂတိလိုက်စားမှုသည် နိစ္စမူဝနေ့စဉ် ရှင်သန် ရပ်တည်မှုကို ဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သည်။ အဂတိနှင့်ပတ်သက်၍ တွက်ဆရခက်သော သို့မဟုတ် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရခက်သော အနေအထားတစ်ခုလည်းရှိသည်။ ယင်းကား ဆင်းရဲမှုတွင် အဂတိ၏ ဒဏ်မည်မျှပါဝင်သည် ဆိုသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ တရားဝင်ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း၊ ပြဋ္ဌာန်းချက်အဖြစ် အသွင်ယူထားသော အဂတိကို မြင်ရခဲလှသည်။ ဤသည်က ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်အတိုင်း ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာတွင် ဤသို့ပင် လုပ်ကြသည်ဆိုသည့် အမြင်များသည် အဂတိလိုက်စားခြင်းများကို ဖုံးကွယ်ထားစေသည်။

ဆင်းရဲသောတိုင်းပြည်များ မည်သည့်ကြောင့် ဆင်းရဲရသနည်းဟု မေးမြန်းမှုပြုလျှင် အဂတိ လိုက်စားမှုများ၍ ဆင်းရဲရသည် ဆိုသည့်အဖြေကို ကြားရလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှု အလွန်နည်းလှသည်ဟု ယူဆကြသော ချမ်းသာသောနိုင်ငံများတွင် ဤခံယူမှု ပိုရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့တိုင်အောင် အဂတိသည် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံ အာဏာရှင်များ ကိစ္စသက်သက်မဟုတ်ချေ။ ချမ်းသာသောနိုင်ငံများသည်လည်း ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းမှ အဂတိပြဿနာများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ကြရိုး ရှိကြသည်။ ချမ်းသာသော နိုင်ငံ များနှင့် ယင်းတို့အဖွဲ့အစည်းများသည် တိုင်းတစ်ပါးတွင် အဂတိဖြစ်ထွန်းရေးအတွက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ပါဝင်မှု ရှိတတ်သည်။

အဂတိမဖြစ်ပွားစေရန် အဟန့်အတားထက် အဂတိဖြစ်စေရန် တွန်းအားပေးသည့် အနေအထားမျိုးများ ပြုလုပ်မိလေ့ရှိကြသည်။ သာဓကအဖြစ်ပြစရာ ကိစ္စများစွာရှိသည်။ စစ်အေးကာလသည် အဂတိအမှုများ ဖြစ်ထွန်းစေကြောင်း တွန်းအားဖြစ်ခဲ့သည်။ ကွန်မြူနစ် စနစ်ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေရန် အာဏာရှင်စနစ်ကို ပံ့ပိုးခြင်းများ၊ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများကို မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေခြင်း အတိုက်အခံအင်အားကို ငွေကြေးပံ့ပိုး တပည့်မွေးခြင်းတို့သည် အဂတိလိုက်စားမှု ထွန်းကားစေသည့် အကြောင်းတရားတို့ကို ချမ်းသာသောနိုင်ငံများက သွယ်ဝိုက်ပံ့ပိုးပေးခြင်းဟု သတ်မှတ်၍ရသော ကိစ္စများပင် ဖြစ်သည်။ ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ မှ ကုမ္ပဏီများသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသို့ (ဥပမာ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ) တင်သွင်းခွင့် ရရန်အတွက် အုပ်ချုပ်သူများနှင့် အစိုးရအရာရှိများအား လာဘ်ထိုးကြသည်။ ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများတွင် လာဘ်ထိုးလာဘ်စားသည့်ခလေ့ အစကတည်းက ထွန်းကားနေခဲ့သော ကြောင့် ယင်းသို့ လာဘ်ထိုးခြင်းသည် အကျင့်ပျက်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ သူ့အရပ် သူ့ခလေ့အတိုင်း ပြုခြင်းသာဖြစ်၍ အပြစ်မရှိဟုပင် ထိုအဂတိအရေးတွင် ပါဝင်သော ချမ်းသာသောနိုင်ငံမှ ကုမ္ပဏီများက ခံယူလေ့ရှိကြသည်။

ပြိုင်ဆိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် အနိုင်ရရေးအတွက် လုပ်ရသည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများနှင့် ယင်း၏ နိုင်ငံတကာအဆင့် ကုမ္ပဏီကြီး များသည် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံများ၏ ရေနံ၊ ကြေးနီ၊ ရွှေ၊ စိန်နှင့် အခြားသဘာဝသယံဇာတ ဈေးကွက်ထဲသို့ လာဘ်ထိုး ဝင်ရောက်ကြသည်။ ထိုသို့ လာဘ်ထိုးဝင်ရောက်မှုသည် တတိယ ကမ္ဘာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သလို ပထမကမ္ဘာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကိုလည်း ချိုးဖောက်ရာ ရောက်သည်။

အဂတိလိုက်စားမှု အားအကောင်းဆုံးကဏ္ဍတစ်ခုမှာ မူးယစ်ဆေးဝါးကဏ္ဍပင် ဖြစ်သည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးကို တားမြစ်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ ၏ ဥပဒေများသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်သူများ၊ မှောင်ခိုတင်သွင်းသူများနှင့် ရောင်းချ သူများအား ထိုမူးယစ်ဆေးဝါးကို ဆတက်ထမ်းပိုး တန်ဖိုးထားစရာ ဖြစ်စေသည်။ ထိုသို့ တန်ဖိုးလွန်စွာရှိနေခြင်း အကြောင်းတရားသည်ပင်လျှင် ထိုမူးယစ်ဆေး၏ မူလဒေသတွင် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး ပျက်စီးစေလောက်အောင် အစိုးရအာဏာပိုင်တို့ကိုပါ အဂတိကျူးလွန်မိအောင် တွန်းအားပေးသည်။ ချမ်းသာသောနိုင်ငံကြောင့် ဆင်းရဲသော နိုင်ငံတွင် အဂတိလိုက်စားမှု ပြင်းထန်ကြီးမားရသည့် အကြောင်းပြချက်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါး အရေးထက်ပို၍ ထောက်ပြစရာ အားကောင်းသော အကြောင်းခြင်းရာမရှိချေ။ သို့တိုင် အောင် မူးယစ်ဆေးဝါးအကြောင်း သို့မဟုတ် အဂတိလိုက်စားမှုအကြောင်း ဆွေးနွေးရာတွင် ထိုအကျိုးသင့်၊ အကြောင်းသင့် ရှုထောင့်မှ ဆန်းစစ်တင်ပြသူ မရှိချေ။ စီးကရက်၊ အရက်တို့ အား သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အခွန်အကောက်ဖြင့် တရားဝင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား ခွင့်ပြုသည် သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးဝါးကို အခွန်စည်းကျပ် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ် တရားဝင် သုံးစွဲခွင့်ပြုပါလျှင် ကမ္ဘာတွင် အဂတိလိုက်စားမှု ပြဿနာ အတော်လျော့နည်းသွားပေလိမ့် မည်။

လာဘ်ထိုးခြင်းသည် မကောင်းမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပေမည်။ သို့သော် ယင်းကို သိရန်ခက်ခဲသည်။ အနောက်တိုင်းကုမ္ပဏီ အများအပြားသည် လာဘ်ထိုးသည့်အလုပ်ကို ကိုယ်တိုင်လုပ်လေ့မရှိချေ။ ကိုယ်တိုင်အစား နယ်ခံကိုယ်စားလှယ်ကို လုပ်ခိုင်းသည်။ ထိုအတွက် ထိုနယ်ခံကိုယ်စားလှယ်က အကျိုးဆောင်ခအဖြစ် လာဘ်ငွေ၏ ဆယ်ရာခိုင်နှုန်း လောက်ကို ရရှိကြသည်။ လာဘ်ထိုးခြင်းသည် အလွန်လက်လျှိုပြုသော ကိစ္စဖြစ်သည်။ သိပ်မကြာသေးခင် လတ်တလောကာလအထိ လာဘ်ထိုးခြင်းအား လုပ်ငန်းဆောင်တာ ဖြစ်မြောက်လည်ပတ်ရေးအတွက် မဖြစ်မနေထိုးရသည့် ချောဆီ၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ပေးရသော ငွေကြေးဟု သတ်မှတ် လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ပုံမှန်လုပ်ငန်း ထုံးစံလေ့ဟု သတ်မှတ် ခဲ့ကြသည်။ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီနှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံ အပါအဝင် နိုင်ငံအတော်များများသည် လာဘ်ငွေ ကို တရားဝင်လုပ်ငန်းသုံးငွေအဖြစ် ခေါင်းစဉ်တပ်ခဲ့ကြပြီး ယင်းအပေါ်တွင် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် ရှိခဲ့သည်။

အနောက်နိုင်ငံအများအပြား၏ အစီအစဉ်များသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ ကုန်ကြမ်း နှင့် လောင်စာ စွမ်းအင်ရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်သော ရေနံကို တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံများတွင် ကွန်မြူနစ် များ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်နေမှုက ခြိမ်းခြောက်နေသည်ဆိုသော ယူဆချက်တွင် အခြေခံ ခဲ့သည်။ အနောက်နိုင်ငံများ၏ သယံဇာတရင်းမြစ်များတည်ရာ တတိယနိုင်ငံများသည် ကွန်မြူနစ်ဩဇာအောက် ကျရောက်သွားလျှင် ထိခိုက်မည်ဟူသော ခံယူချက်ကို နားလည်ရန် မခက်ပါ။ သယံဇာတအတိုင်းအတာအရ ဆိုဗီယက်ရုရှားသည် များစွာဖူလုံနေခဲ့သည်။ စက်မှုကဏ္ဍတွင် တစ်ဟုန်ထိုး တိုးတက်နေသော အနောက်နိုင်ငံများသည် လိုအပ်သည့် ကုန်ကြမ်းစွမ်းအင်တို့အတွက် တတိယနိုင်ငံများ၏ တင်ပို့မှုကို အားကိုးနေခဲ့ရသည်။ သို့ဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများသည် သံခင်းတမန်ခင်းနှင့် လျှို့ဝှက်နှင့် လျှို့ဝှက်မှုမရှိသော စစ်ဆင်ရေး

များပါ အသုံးချ၍ ကွန်မြူနစ်တို့ အန္တရာယ်ကို တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းတွင် ထိုသို့ဖြစ်နေသော အနေအထားမှာ အနောက်နိုင်ငံမှ လုပ်ငန်းကြီးများသည် တတိယနိုင်ငံ များမှ ရေနံနှင့် သယံဇာတများ ရရှိရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ အာဏာပိုင်များ ကို လာဘ်ထိုးခဲ့ကြသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရန်အတွက် လာဘ်ထိုးခြင်း၊ လက်ဆောင်ပေးခြင်း၊ ဈေးပိုပေးခြင်း၊ ဈေးချိုးပေးခြင်း စသည်တို့သည် တစ်ဖက်အာဏာပိုင်နှင့် အပေါင်းအပါ ရောင်းရင်းတို့ ဝေစားမျှစား လုပ်နိုင်လောက်အောင် အလျှံပယ် ရှိခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နတ်ဒေဝတာများက ရွှေမိုးငွေမိုး ရွာပေးလိုက်သည်ဟု မှတ်ယူရလောက်အောင်ပင် လာဘ် လာဘာ ကြွယ်ဝခဲ့သည်။

တတိယနိုင်ငံအစိုးရများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လေလံတင်လေ့ သိပ်မရှိလှချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရိုးရိုးသားသား၊ မှန်မှန်ကန်ကန် လေလံတင်မှုသည် ဝယ်သူက ရောင်းသူကို လာဘ်ထိုးရန် လမ်းကြောင်းကင်းဝေးစေသည်။ ထို့ကြောင့် ရောင်းရေး ဝယ်တာတို့ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုဖြင့် ပြုလုပ်ကြသည်။ ဤသို့ ပုံမှန် လေလံပစ်ခြင်းမပြုဘဲ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း ဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်ခြင်း အကြောင်းခံသည်လည်း ထောက်ပြ စရာကောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆင်းရဲသော တတိယနိုင်ငံ၏ ရေနံ သို့မဟုတ် သယံဇာတ ကို ရယူမှုမပြုခင် လုပ်ငန်းအခြေခံ အဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးကို ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းများ ရှိသည်။ ဆိပ်ကမ်းများ၊ ပိုက်လိုင်းများ၊ လမ်းများ၊ ဝန်ထမ်းအိမ်ရာများ စသည်တို့ကို တည်ဆောက်ပေးရမည့် အနေအထား ရှိတတ်သည်။ ထိုသို့ များစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် လျော်ညီစွာ အကျိုးအမြတ်များများ ရစေရန်အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အမျိုးမျိုးကို အပြိုင်အဆိုင် ကုမ္ပဏီများထံ လေလံဈေးပေးခွင့်ထက် ကုမ္ပဏီကြီးများအတွက် တိုင်းပြည်ဝင်ငွေ၏ အဓိက ငွေဝင်ပေါက် သို့မဟုတ် အတော်အသင့် အားကြီးသော ငွေဝင်လမ်းကြောင်း ဖြစ်လာပြီး ထိုလွှမ်းမိုးမှု အနေအထားအရ တတိယနိုင်ငံအစိုးရ၏ စီးပွားရေးပေါ်တွင် ဩဇာပိုမိုသက်ရောက်မှု ရှိလာပေမည်။ ထိုသဘာဝအရ လုပ်ငန်း အတွက်အချက်တွင် မဟာဗျူဟာနှင့် သံခင်းတမန်ခင်း အနေအထားတို့က ထည့်တွက်စရာဖြစ်လာသည်။ ဆင်းရဲသောနိုင်ငံ၊ တစ်နည်းအားဖြင့် တတိယနိုင်ငံ၏အစိုးရသည် ယင်းအား အတတ်ပညာရှင်များ ပံ့ပိုးရုံသာမက နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးတွင်ပါ ယင်းဘက်က ရပ်တည် အထောက်အကူပေးမည်ဟု ယူဆသော နိုင်ငံကြီး များ၏ အစိုးရနောက်ခံရှိသော ကုမ္ပဏီကိုသာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးသင့်သောကုမ္ပဏီဟု မြင်ပေမည်။ သို့သော် တိုင်းပြည်အတွက် ထိုသို့သော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်သလို လာဘ်စားမှု ဖြစ်စဉ်ကို အားပေးချက်များ ပါဝင်နေသည်ကိုလည်း လျစ်လျူရှု၍ မရနိုင်ချေ။ ဤစရိုက် သဘာဝသည် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးလုပ်ထုံးများအပေါ် ပါ လွှမ်းမိုးလာနေပြီဖြစ်သည်။ မကြာသေးခင်ကာလက ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်နှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံ များတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ရှုပ်ထွေးမှုများတွင် ထိုအထောက်အထား များစွာရှိသည်။ ပြင်သစ်ကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သော Elf Aquitaine ကုမ္ပဏီအရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ နာမည်ကြီးသတင်းစာတစ်ခုဖြစ်သော Le Monde က အောက်ပါအတိုင်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရေးသားခဲ့သည်။

အာဖရိကတိုက်တွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံက ကျင့်သုံးသည့် မူဝါဒတို့သည် အကျင့်စရိုက်ပျက်

ထိရောက်မှုကင်းမဲ့နေခဲ့သည်မှာ ကြာပြီဖြစ်သည်။ ရေနံတူးဖော်ခွင့်ရရန်အတွက် လာဘ်ပေး လာဘ်ယူမှုတို့ကို မလုပ်မဖြစ် လုပ်ရသည်ဟု ဆိုသည့်တိုင်အောင် အကျင့်ပျက် အဂတိ လိုက်စားမှုကို ရပ်တန့်ရန် မကြိုးစားဘဲ ခွင့်ပြုသင့်သည်ဟု သဘောထား၍ မရချေ။ ရေနံ ကုမ္ပဏီတိုင်း လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှု ပြုလုပ်သည်ဟု Elf ကုမ္ပဏီ၏ မန်နေဂျာ အမ်တာရာလို ၏ ပြောဆိုစကားသည် မှန်ကန်သော်လည်း တစ်ပါးသူတို့၏ အပြစ်များက Elf ၏ အပြစ်ကို ဖြေလျော့ပေးသည်ဟု ယူဆ၍မရချေ။ Elf ထံမှ လာဘ်ငွေယူခဲ့သူတို့သည် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ယူခဲ့သည်မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် ယူခဲ့ကြပြီး ထိုငွေကြေးတို့သည် ထိုအာဏာရှင်များ အာဏာတည်မြဲရေးအတွက် ဒေါက်တိုင်ကောင်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို လျစ်လျူရှု၍ မရချေ။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ပါရီအစိုးရသည် သံတမန်ရေးရာကိစ္စများတွင် ထိုတတိယနိုင်ငံတို့၏ ဘက်လိုက်အားပေးမှုကို မျှော်လင့်နိုင်ခဲ့သလို ရေနံအား ပြည်တွင်း ပြင်သစ်ကုမ္ပဏီများသို့ ကြိုက်ဈေးခေါ် ရောင်းနိုင်သည့် အနေအထား ရှိခဲ့သည်။ ဤခေတ်သစ် ကိုလိုနီကျင့်ထုံးကို ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ချားလ်ဒီဂေါလ် သမ္မတဖြစ်သည့်ခေတ်တွင် စတင်ခဲ့ပြီးနောက် မည်သည့်ပါတီ အစိုးရတက်စေကာမူ ထိုမှုအတိုင်းပင် ကျင့်ခဲ့ကြသည်။ ယနေ့အမြင်နှင့် ကြည့်ရပါလျှင် ဂုဏ်ယူစရာ အချက်အလက်တစ်ခုမှ မတွေ့ရှိရချေ။

ကိုလိုနီအင်အားဟောင်းတစ်ခုက ယင်း၏ စီးပွားဖက် အာဖရိကနိုင်ငံများကို အကျင့် ပျက်မှု သင်ပေးသည့် ကိစ္စများရှိသည်။ စီးပွားဖက် တပည့်နိုင်ငံကလည်း လိုလိုလားလား ပညာယူခဲ့သည်။ ယူထားလိုက်သည့် ပညာဖြင့် ပါရီမြို့မှ ဆရာသမားကို အကျိုးရှိစေခဲ့သည် ဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း မငြင်းနိုင်ချေ။ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံတွင်မူ သဘာဝသယံဇာတ ကင်းမဲ့မှု က အဂတိလိုက်စားမှု ကင်းပစေသော မူဝါဒချမှတ် ကျင့်သုံးခွင့်ကို အခွင့်သာစေခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ မိမိနိုင်ငံတွင် သဘာဝသယံဇာတမရှိ၊ ဘဏ်လုပ်ငန်းနှင့် နည်းပညာလုပ်ငန်း တို့၏ ဗဟိုဇန်တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် အကျင့်တရား နာမည်ကောင်းကိုသာ မှီခိုအားထားနိုင်ပါသောကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုကို ပြင်းထန်စွာ အရေးယူ တိုက်ဖျက်ကြ သည်ဟု စင်ကာပူ ဝန်ကြီးချုပ် လီကွမ်ယုက ဆိုခဲ့ဖူးသည်။

ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ၌ တစ်ခါတစ်ရံတွင် မျက်နှာဖုံးသတင်း ဖြစ်သွားလေ့ရှိသော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုသတင်းများသည် ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများတွင် ပို၍ဂယက် ပြင်းထန် တတ်သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီတစ်ခုက ဆင်းရဲသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်နေသောအခါတွင် ဖြစ်တတ်သည်။ ကမ္ဘာကြီး၏ ပို၍ချမ်းသာပြီး အင်အားကြီးမားသော နိုင်ငံများ၏ ဩဇာပိုမိုကြီးမားစေသော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ပုံစံကြောင့် နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး လောကတွင် နိုင်ငံတကာ ကုမ္ပဏီ ကြီးများနှင့် နိုင်ငံအချို့သာပို၍ စီးပွားဖြစ်ရသည့်အနေအထား ရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမူဝါဒ၏ နောက်ကွယ်အကြောင်းတရားအချို့က ကုမ္ပဏီများ အားလုံးနှင့် အစိုးရအားလုံး၏ တာဝန်ခံမှု အတိုင်းအဆကို လျော့နည်းခွင့် သာစေပြီး အဂတိကို အားပေးဟန် ရှိနေသည်။ ဥပမာ လာဘ်ထိုးပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်ရခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကုမ္ပဏီများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် သူတို့ရမည်မဟုတ်သော အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တရားလက်လွတ် စီးပွားရှာခွင့် ရရှိကြသည်။

အနောက်နိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများသည် မိတ်ဆွေများရရှိရန်၊ ဩဇာချဲ့ထွင်ရန်နှင့် အဆက်အသွယ်များကိုပေးရန် နှစ်စဉ် ငွေကြေးပမာဏများစွာ သုံးစွဲရသည်။ ထိုပမာဏကို လျှော့လျှော့ပေါ့ပေါ့တွက်လျှင်ပင် တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ရှစ်ဆယ်ခန့်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ထိုပမာဏသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂမှ လိုအပ်သည့် စရိတ်စကနှင့် ပမာဏ တူညီနေသည်။ ထိုနိုင်ငံတကာ ကုမ္ပဏီကြီးများ ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများထံသို့ ပေးကမ်းသော လာဘ်ငွေတို့သည် တတိယနိုင်ငံတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ထိခိုက်စေသည်။ ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှု ပို၍ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ဆင်းရဲချို့တဲ့မှု ပို၍ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီငယ်များ လုပ်ရကိုင်ရ ခက်ခဲစေသည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှု တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အသုံးချစရာဖြစ်မည့် ငွေကြေးကို ကိုယ်ကျိုးစီးပွားသမားလက်ထဲ လွှဲပြောင်းပေးသည့် အသွင်ရှိသည်။ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကို အလေးထား၍ ဆုံးဖြတ်မှုကြောင့် လူအများစု အကျိုးပြုမိမိကိန်းအဖြစ် အကောင်အထည်မပေါ်ဘဲ လူနည်းစု အကျိုးစီးပွားဖြစ်သော စီမံကိန်းများ ဖြစ်ကုန်သည်။ ထို့ပြင် တိုင်းပြည်ကို ကြွေးမြီထပ်တိုးစေသည်။ တိုင်းပြည်ထက် ကုမ္ပဏီကို အကျိုးပြုသည်။ ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းကျကျ လုပ်ထုံးတို့ကိုလည်း သွေဖည်စေသည်။ ဂေဟစနစ် ထိခိုက်စေသည်။ တရားဥပဒေကို ရှောင်ကွင်းစေသည်။

အဂတိပြဿနာကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လေ့လာကြည့်လျှင် ပေါ်လွင်လာတတ်သည့် တရားခံကား ဂလိုဘယ်လ်လိုက်ဇေးရှင်း၏ နောက်ကွယ်မူဝါဒများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤမူဝါဒများကား ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (IMF) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းကြီးများ ချမှတ်ကျင့်သုံးနေသော မူဝါဒများဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေက ကုန်သွယ်ရေးကဏ္ဍတွင် တံခါးဖွင့်ဝါဒ ကျင့်သုံးရန်၊ ငွေကြေးနှုန်း ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရန်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအနေအထားများ ပြင်ဆင်ရန် အချိန်အခါ မသင့်သေးခင် ယင်းတို့၏ မူဝါဒများက အတင်းအကျပ် တွန်းအားပေးနေမှုများကြောင့် ဆင်းရဲမှုအနေအထား ပို၍ကြီးထွားရသည်ဟု နှစ်ကာလပေါင်း များစွာကတည်းကပင် ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။ ဤမူဝါဒ သတ်မှတ်ချက်များသည် အဂတိလိုက်စားမှုများ ဖြစ်ထွန်းစေသည့် အခြေအနေများကို ပျိုးပေးသည့် အခြေအနေရှိသည်။ အနောက်နိုင်ငံအစိုးရများ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့က အဂတိလိုက်စားမှုများအကြောင်း ပို၍ ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် အော်ဟစ်လာချိန်တွင် ယင်းတို့၏ မူဝါဒများသည် ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများတွင် အခြေအနေများ ပို၍ ဆိုးရွားနေစေသည်။

အကျင့်ပျက် ခြစားမှု၊ အဂတိလိုက်စားမှုတို့ နေရာတကာတွင် ဖြစ်ထွန်းနေကြောင်း ငြင်းစရာ မရှိချေ။ ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုအရေးကို အလေးထား ပြောကြသည်။ သို့သော် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ထွန်းနေသည့် အဂတိအမှုများက တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသည်က ပိုများသည်။ အမေရိကန် အစိုးရက ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း လေလံခေါ်ခြင်းမပြုဘဲ လုပ်ငန်းအတော်များကို ပြည်ပသို့ ကန်ထရိုက်ပေးသည့်ကိစ္စကို သာဓကတစ်ရပ်အဖြစ် ပြနိုင်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံမှ ပြည်ပသို့ပေးသော လုပ်ငန်းထက်ဝက်ကျော်မှာ အများသိသော လေလံခေါ်မှုမရှိဟု Times ၏ သုတေသန ပြုချက်တစ်ခုက ဖော်ပြ

“အဂတိနှင့် ပတ်သက်လျှင်မူ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်နေပါသည် ဟု ကြွေးကြော်နေသော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ် တို့သည်ပင်လျှင် အဂတိလိုက်စားမှု ရှိနေသည်ဟု ဝေဖန်ချက်များကို မကြာခင်က ခံခဲ့ရသည်။ ရေနံကို မျှော်ကိုး၍ စားနပ် ရိက္ခာ ထောက်ပံ့ပေး ခဲ့သည့် အဂတိ အမှုတစ်ခုနှင့် UN သည် မကြာခင်က ပတ်သက်ခဲ့သည်”

ခဲ့သည်။ အီတလီနိုင်ငံဖြစ်စဉ်ကလည်း ထောက်ပြစရာရှိသည်။ ထိုအဖြစ်ကား ဝန်ကြီးချုပ် ဟောင်း ဆီလီဗီအိုဘာလပ်ကိုနီနှင့် သူ၏အနီးကပ် အပေါင်းအသင်းတစ်စုကို ရာဇဝတ်မှု များနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုများဖြင့် အရေးယူခံရမှုပင် ဖြစ်သည်။ အီတလီဘောလုံး လိဂ် စီးရီးအေတွင်လည်း အဂတိကိစ္စများ များပြားစွာရှိခဲ့သည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံတွင် ကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခု ဖြစ်သော BAE က တိုက်လေယာဉ်ပျံများကို ဆော်ဒီအာရေး ဗီးယားအား ရောင်းချရာတွင် ဆော်ဒီအာဏာပိုင်များကို လာ ဘ်ထိုးခဲ့သည်ဟု သောကိစ္စရှိခဲ့သည်။ သို့သော် အဂတိ တိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့က အရေးယူမှု မပြုနိုင်ခင်မှာပင် ယင်းကိစ္စ အား နိုင်ငံအရေးဟု အစိုးရက သတ်မှတ်ကြားဝင် ဟန့်တားခဲ့ သည်။ BAE သည် လာဘ်ထိုးသည့်အနေဖြင့် ဆော်ဒီမင်းသား တစ်ပါးအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်းတစ်ရာ့ငါးဆယ်ခန့် တန်သော လေယာဉ်တစ်စီး လက်ဆောင်ပေးခဲ့သည်။ ထိုများပြားလှသော လာဘ်ငွေသည် အရောင်းအဝယ်တစ်ခု လုံး၏ ပမာဏနှင့်တွက်ဆလျှင် မပြောပလောက်စရာသာ ရှိသည်။ ပွဲစားလုပ်သူများအနေနှင့် လွန်စွာမက်လောက် သော ပမာဏနှင့် တွက်ဆလျှင် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိသည်။ ထိုအချက်အလက်များကို ကြည့်လျှင် အရောင်းအဝယ် ပမာဏ ကြီးမားလေလေ၊ အဂတိဖြစ်ပွားရန် အလားအလာ အားကောင်းလေလေဟုပင် ဆိုရမည်။

အဂတိနှင့်ပတ်သက်လျှင်မူ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်နေပါသည်ဟု ကြွေးကြော်နေသော ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့သည်ပင်လျှင် အဂတိလိုက်စားမှု ရှိနေသည်ဟု ဝေဖန်ချက်များကို မကြာခင်က ခံခဲ့ရသည်။ ရေနံကိုမျှော်ကိုး၍ စားနပ်ရိက္ခာ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည့် အဂတိအမှုတစ်ခုနှင့် UN သည် မကြာခင်က ပတ်သက်ခဲ့ သည်။ သတင်းများက ဒေါ်လာနှစ်ဆယ့်တစ် ဘီလီယံဖိုးဟု စွပ်စွဲခဲ့သော်လည်း အမှန်မှာ ဒေါ်လာနှစ်ဘီလီယံဖိုး ဖြစ်ခဲ့ပြီး တကယ်တမ်း တာဝန်ရှိခဲ့သူမှာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပို၍ တိကျစွာဆိုရလျှင် ထိုပုံဖိုးငွေ သုံးစွဲမှု မှန်ကန်ရေးကို ကြီးကြပ်ရန် အဓိကတာဝန်ရှိခဲ့သူများမှာ အမေရိကန်နှင့် ဗြိတိန်တို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အဂတိပြုလုပ်သော ရေနံအတွက် အမေရိကန်ပေးခဲ့သော လာဘ်ငွေပမာဏ အတော် များပြားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အဂတိအမှုက

တစ်ဖန် ထူးခြားခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်ဥက္ကဋ္ဌ ပေါလ်ဝုဖ်အိုဝစ်ဇ်သည် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းအရ သက်ဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စောင့်ကြပ်ရေး ကော်မတီသို့ တင်ပြခြင်းမပြုဘဲ သူ၏ ရည်းစားအား လစာ အရမ်းမြင့်သော အစိုးရရာထူးတစ်ခုတွင် ခန့်အပ်ခဲ့ကြောင်း ပေါ်ပေါက် လာပြီး ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ခဲ့ရသည်။ အီရတ်နိုင်ငံအား အမေရိကန်ကျူးကျော်ရေးကိစ္စ ပုံဖော်ရာတွင် ပေါလ် ဝုဖ်အိုဝစ်ဇ်၏ ဩဇာမကင်းသောကြောင့်လည်း ထိုရာထူးခန့်သောကိစ္စက ပြောစရာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ပေါလ်ဝုဖ်အိုဝစ်ဇ်နှင့် ပတ်သက်၍ ခရိုနီသဘောများ ဆက်နွယ်နေ သည်ဟု ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ အရာရှိတစ်ဦးက ညွှန်းဆိုခဲ့သည်အထိပင် သူ၏အဂတိကိစ္စများက ဆက်စပ်ယှက်နွယ်နေခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီ၏ အဓိကမဏ္ဍိုင်တစ်ခုမှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုပင် ဖြစ်သည်။ လူ့လောကအသိုက်အမြိုတွင် ဖြစ်ထွန်းမှုတို့ကိုသိခြင်း၊ တာဝန်သိမှုနှင့် တာဝန်ရှိမှုတို့ နှောင့်ယှက်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်သာ မှန်ကန်သောဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်စေမည်။ ကမ္ဘာ တစ်ဝန်းမှ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးသမားများကမူ ကြွေးရှင်အစိုးရများ၊ ကြွေးခံ ပုဂ္ဂလိကနှင့် ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းအကြား ဆက်ဆံရေးကို ကြီးကြပ်ရာတွင် ပို၍လွတ်လပ်မှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမှု လိုအပ်သည်ဟု ညွှန်းဆိုနေကြသည်။ အဂတိနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ရသောကြောင့် အချို့နိုင်ငံများအား ငွေချေးခြင်း ရပ်တန့်ထားပါကြောင်း သိပ်မကြာခင် ကာလက ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ကြေညာခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ယင်း၏ လုပ်ငန်းတွင်း၌ ဖြစ်ထွန်းနေသော အဂတိအမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးနေသည်ဟုလည်း ဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် လစာနည်းသော အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ အဂတိပြုလုပ်မှုများ၊ လုပ်ငန်းကြီးများ၏ လာဘ်ပေးမှုနှင့် ငွေမည်း ငွေဖြူ လုပ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် စဉ်းစားမှု မရှိနိုင်သေးချေ။

အဂတိတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ နည်းနာယူနိုင်သော သင်ခန်းစာတစ်ခုကို လည်း သမိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ယင်းသည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များက ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော New Deal အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ပတ်သက်သည်။ ၁၉၃၂ ခုနှစ် မတိုင်ခင်ကာလကမူ အစိုးရ၏ ပြည်သူ့ကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်းကြီးကြပ်မှုတွင် အဂတိပြုလုပ်ခြင်းများ အများအပြား ဖြစ် ထွန်းနေသည်ဟု သတင်းကြီးခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ ကယ်ဆယ်ရေးငွေကို ခုတိုးလုပ်၍ နိုင်ငံရေး အမြတ်ထုတ်မှု ရှိသည်ဟု အတိုက်အခံများက တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ထိုသတင်းများ၊ ထိုစွပ်စွဲချက်များသည် များစွာ ပျောက်ပျက်သွားခဲ့သည်။ သမ္မတရုစဘဲ့သည် အစိုးရ၏ ဝံ့ပိုးရေးနှင့် ကယ်ဆယ် စောင့်ရှောက် ရေး ရန်ပုံငွေတို့အား ကွန်ဂရက်နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသန္တရအစိုးရတို့ စီမံခန့်ခွဲခွင့် ပြုခဲ့ပါသော် လည်း ထိုကယ်ဆယ်ရေး ရန်ပုံငွေများနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်တန်းမှုများရှိလျှင် စုံစမ်းစစ်ဆေး မှု ပြုလုပ်ခွင့်ရှိသော ရုံးအဖွဲ့များ ဖွဲ့ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခဲ့သည်မှာ မှန်သော်လည်း သေချာကြီးကြပ်လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် အဂတိအခွင့်အရေးများ ပျောက်ပျက်သွားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အဂတိလိုက်စားမှုအများဆုံး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အဂတိကို ဘဝ၏တန်ဆာတစ်ခုအဖြစ်ပင် မှတ်ယူလောက်စရာ ဖြစ်နေသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်မှသည် မျက်မှောက်ကာလအထိ ပြည်ပသို့ တရားမဝင် လက်လွှဲလက်ပြောင်း ဖြစ်သွားခဲ့ရသော ငွေကြေးပမာဏသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄၅၂ ဘီလီယံ ရှိသည်။ လတ်တလော နှစ်စဉ်

အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၂၀နီးပါး ပြည်ပသို့ အတော်များများ ရောက်ရှိနေသည်။ ဆွစ်ဘဏ်တွင် ထိန်းသိမ်းထားသော ငွေကြေးပမာဏတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ငွေကြေးအများဆုံး ဟု ဆိုကြသည်။ အဂတိတွင် နစ်နေသည်ဟု ဆိုလောက်သော ဘရာဇီးနိုင်ငံတွင်လည်း အဂတိတိုက်ဖျက်ရေး လှုပ်ရှားမှု ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍတို့ တွင် နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေသော အဂတိလိုက်စားမှုသည် နှစ်စဉ် ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၃ ဘီလီယံဖိုးအထိ ထိခိုက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ ငွေကြေး အကျပ်အတည်းကာလ နောက်ပိုင်းတွင် စပိန်နိုင်ငံတွင် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက် ရေး အရှိန်အဟုန် ပြင်းလာခဲ့သည်ကို အားကျလျက် ဘရာဇီးနိုင်ငံကလည်း လှုပ်ရှားလာ ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြု၍ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကို အရှိန်အဟုန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကိုဗစ်- ၁၉နှင့် အခြားသောအန္တရာယ်များကြောင့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် ငွေကြေးအခြေအနေများ ဆိုးဝါးလာသည်နှင့်အမျှ အဂတိဖြစ်စရာ အကြောင်းတရားများ၊ လာဘ်ပေး လာဘ်ယူဖြစ် စရာ အကြောင်းတရားများနှင့် အကျင့်ပျက် ခြစားမှုများ ဖြစ်စေသော အကြောင်းတရား များ ပို၍များပြားလာနိုင်သည်။

အစိုးရအတော်များများသည် ရုစာ့၏ New Deal ပုံစံမျိုးများ၊ ကိန်း၏ သဘောတရား အရ တည်သော မက်ခရိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမူဝါဒမျိုးတို့ဖြင့် ယင်းတို့၏ စီးပွားရေးကို နာလန် ထူရန် စဉ်းစားနေချိန် ဖြစ်သည်နှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေစွာပင် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကို အားပြည့်ရန် အချိန်အခါကောင်းဟု စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးပညာရှင်များက ယူဆကြသည်။ အချို့သောနိုင်ငံရေးသမားများက သဘောထားမှန်ကန်၍ စေတနာ မှန်ကန် ကောင်း မှန်ပေလိမ့်မည်။ သဘောထားမမှန်သူ အချို့လည်း ဤနေရာတွင် များပြားနိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အဂတိလိုက်စားမှုကို တိုက်ဖျက်နိုင်ပါက ခံစားရမည့် အကျိုးအမြတ် က အတော်ပင် ကြီးမားလှပေသည်။

အောင်မြတ်စည်သူ

Ref: Corruption by Anup Shah, the Economic Times

နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်တတ်သည့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs)

၂၀၁၆

“လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ နိုင်ငံရပ်ခြား ပဋိပက္ခအများအပြားနဲ့
ပတ်သက်လို့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ
အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း(NGO)တွေရဲ့
သတင်းအချက်တွေကိုသာ မှီခိုနေရပါတယ်။
အစိုးရအဖွဲ့အစည်းမဟုတ်တဲ့ ၎င်းတို့ဟာလည်း
လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အပေါ်မှာသာ အာရုံစိုက်ပြီး
၎င်းတို့နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှု၊
အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးမျိုးနဲ့ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်းဆိုင်ရာတွေ
အပေါ်မှာသာ အစီရင်ခံဖော်ပြလေ့ရှိပါတယ်”

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခြေအနေတွေနဲ့ပတ်သက်လို့ မီဒီယာတွေအနေနဲ့ အစီရင်ခံတဲ့အခါ ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်ထက် ၎င်းတို့ပြောချင်တဲ့ပုံစံမျိုးနဲ့သာ ဖော်ပြလျက်ရှိတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ သတင်းအချက်အလက်တွေကို မှီငြမ်းရေးသားတဲ့အခါမှာလည်း ကွဲပြားခြားနားတဲ့ သတင်းအရင်းအမြစ်မျိုးတွေကို စုစည်းရေးသား ဖော်ပြသင့်ပါတယ်။ အဓိကသတင်းဌာနကြီးတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းမှုမှာ နိုင်ငံမျိုးစုံအခြေစိုက်တဲ့ သတင်းဌာနခွဲတွေရှိပြီး အဲဒီဌာနတွေမှာ ကိုယ်ပိုင် သတင်းထောက်တွေရှိသလို ၎င်းတို့ဟာလည်း တူညီတဲ့ သတင်းရင်းမြစ်တစ်ခုကနေ တူညီတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုးတွေကိုသာ ရယူ အစီရင်ခံတာကြောင့် တစ်ဖက်သတ်ပုံဖော်ခြင်းဟာ သိပ်ကိုအန္တရာယ်ရှိတဲ့အခြေအနေပါ။ “ဒါကြောင့် ဘယ်လိုသတင်းသမားမဆို ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိနဲ့ အလုပ်ကို ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဆန်ဆန် လုပ်တတ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့အပြင် ရရှိတဲ့သတင်းတွေကို မိခင်သတင်းဌာနထံ ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်း မတိုင်မီ စိစစ်ဖို့လိုအပ်လှပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ဒီသတင်းအချက်အလက်နဲ့ပတ်သက်လို့ ဘယ်သူ့ဆီက ငါရနိုင်မလဲ၊ သူတို့ကရော အမှန်တကယ် သမာသမတ်ကျရဲ့လား၊ နိုင်ငံရေးဘက်လိုက်မှုကင်းရဲ့လား၊ သူတို့ကို ဘယ်သူက ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးထားသလဲ၊ သူတို့ရဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေက ဘာတွေလဲ” အစရှိတဲ့အချက်တွေဟာ သတင်းရေးသားဖော်ပြတဲ့အခါမှာ အလွန်အရေးကြီးပြီး သိသင့်သိထားရမယ့် အချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

“အမေရိကန်နိုင်ငံ အနေနဲ့ သဘာဝ သယံဇာတ အရင်းအမြစ် ကြွယ်ဝတဲ့ လက်တင် အမေရိကန်နိုင်ငံတွေ အပေါ်မှာ သူ့အကျိုးစီးပွား အာမခံချက်ကို ရရှိစေဖို့ မတည်ငြိမ်မှုတွေ၊ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ ရက်စက်ပြီး ပုန်ကန်ဆူပူ အောင် ပြုလုပ်ပေးတဲ့ အဖွဲ့တွေအပေါ်မှာ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ ပေးခြင်းတွေကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသေးတယ်။ အမေရိကန် တို့ရဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု အကြောင်းအရာနဲ့ပတ်သက်လို့ Liberation News.org ရဲ့ စာရင်းပြုစုထားမှုအရ ၅၆ ကြိမ် တောင် ရှိခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ CIA ရဲ့ ခြေလှမ်းဖြစ်တဲ့ NED အဖွဲ့ဟာ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးပြီး MRS ကတော့ အစိုးရ အဖွဲ့ကို ဆန့်ကျင်တဲ့အရာတွေကို လမ်းညွှန်ပြသပေးခြင်း၊ အစိုးရထောက်ခံသူ မဲအရေအတွက်နည်းအောင် ဆောင် ရွက်ခြင်းတွေကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။”

ဆောင်ရွက်နေခဲ့တာပါ။

အမေရိကန်နိုင်ငံအနေနဲ့ သဘာဝ သယံဇာတအရင်း အမြစ်ကြွယ်ဝတဲ့ လက်တင် အမေရိကန်နိုင်ငံတွေအပေါ်မှာ သူ့အကျိုးစီးပွားအာမခံချက်ကို ရရှိစေဖို့ မတည်ငြိမ်မှုတွေ၊ အကြမ်းဖက်မှုတွေကို ပြုလုပ်ဖို့ ရက်စက်ပြီး ပုန်ကန်ဆူပူ အောင် ပြုလုပ်ပေးတဲ့ အဖွဲ့တွေအပေါ်မှာ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ ပေးခြင်းတွေကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသေးတယ်။ အမေရိကန် တို့ရဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု အကြောင်းအရာနဲ့ပတ်သက်လို့ Liberation News.org ရဲ့ စာရင်းပြုစုထားမှုအရ ၅၆ ကြိမ် တောင် ရှိခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ CIA ရဲ့ ခြေလှမ်းဖြစ်တဲ့ NED အဖွဲ့ဟာ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးပြီး MRS ကတော့ အစိုးရ အဖွဲ့ကို ဆန့်ကျင်တဲ့အရာတွေကို လမ်းညွှန်ပြသပေးခြင်း၊ အစိုးရထောက်ခံသူ မဲအရေအတွက်နည်းအောင် ဆောင် ရွက်ခြင်းတွေကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။

MRS အဖွဲ့ဟာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တုန်းက အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၁ သန်းကို NED အဖွဲ့အပေါ် ထောက်ပံ့ပေး ခဲ့ပါတယ်။ ၎င်းတို့အဖွဲ့တွေဟာ အတူတကွပူးပေါင်းပြီး Institute of Strategic Studies & Public Policy (IEEPP) လို့ တက္ကသိုလ်တွေ၊ အဖွဲ့အစည်းတွေကို ပူးပေါင်းတည် ထောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ Organization of American States (OAS) ကနေ Inter-American Commission on Human Rights(IACHR) လို့ အမည်ရတဲ့အဖွဲ့အစည်းကို တည်ထောင် ထားခဲ့ပြီး အဲဒီအဖွဲ့ဟာ သမ္မတအော်တောဂါအစိုးရအဖွဲ့နဲ့ တွေ့ဆုံဖို့ ငြင်းဆန်ခဲ့ကြပါတယ်။ ငြင်းဆန်မှုပြုပြီးတဲ့နောက် မှာတော့ အဲဒီအဖွဲ့ဟာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခြေအနေနဲ့ ပတ်သက်လို့ တစ်ဖက်သတ်ဆန်တဲ့ အစီရင်ခံမှုတွေကိုသာ ရေးသား အစီရင်ခံဖော်ပြခဲ့ပါတော့တယ်။ ရလဒ်အရ OAS နိုင်ငံပေါင်း ၃၄ နိုင်ငံမှ ၁၀ နိုင်ငံကသာ ထောက်ခံခဲ့တာကြောင့် အဲဒီအစီရင်ခံစာကို ရေးသားပြုစုခဲ့တဲ့ IACHR ဟာ ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်ခဲ့ရပါတယ်။

ဒါ့အပြင် NED နဲ့ United States Agency for International Development (USAID) တို့ဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ဒီမိုကရေစီအရေးကို ဖော်ဆောင်ရာမှာ ကူညီ နေတယ်ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ ဆောင်ရွက်နေတဲ့ Freedom House အဖွဲ့အပေါ်မှာလည်း ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိပြီး

ယင်းအဖွဲ့ဟာ ဒီမိုကရက်တစ်မဟုတ်တဲ့ အစိုးရတွေအပေါ်မှာ ဖိအားပေးဆောင်ရွက်တာကို ပြုလုပ်နေတဲ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အခြား NGO အချို့ဟာ သတင်းယူမှုနဲ့ ပတ်သက်လို့ Nicaraguan Association for Human Rights ရဲ့ ထုတ်ပြန်မှုအပေါ် သတင်း ပြန်လည်ကိုးကား ရေးသားလေ့ရှိကြပြီး အဲဒီအဖွဲ့အစည်းဟာ ၁၉၈၆ ခုနှစ်က Reagan Administration လို့ဆိုပြီး မူလတည်ထောင်ထားခဲ့တဲ့ အဖွဲ့အစည်းလည်းဖြစ်ပါတယ်။ ထိုအဖွဲ့ကိုလည်း NED ကနေပဲ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးထားတာ ပါ။ ANPDH ဟာ အခြားအစိုးရ မဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း(NGO) တစ်ခုဖြစ်တဲ့ Nicaraguan Center for Human Rights (CENIDH) အဖွဲ့နဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ၎င်းတို့ဟာ သမ္မတအော်တေဂါအစိုးရကို ဖယ်ရှားဖို့ လှုံ့ဆော်မှုတွေကို ပြုလုပ်နေခဲ့ကြတာပါ။ ဒါတင်မကဘဲ ၁၉၇၇ ခုနှစ်က စတင် တည်ထောင်ခဲ့တဲ့ Permanent Commission on Human Rights(CPDH) အဖွဲ့ဟာလည်း NED ကပဲ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးပြီး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေခဲ့တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ် ပါတယ်။

ဆိုလိုချင်တာက ယင်းအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်တွေအပေါ်ကိုသာ အခြေခံပြီး အနောက်နိုင်ငံမီဒီယာတွေဟာ သတင်းကို ပုံဖော်ရေးသားလျက်ရှိကြပါတယ်။ ရလဒ်အနေနဲ့ကတော့ သမ္မတအော်တေဂါအစိုးရဟာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ အာဏာရှင်အဖြစ် ပုံဖော်ခြင်းခံလိုက်ရတာပါပဲ။ အခြားလူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းတွေဖြစ်တဲ့ Amnesty International & Human Rights Watch အဖွဲ့အစည်းတွေဟာလည်း ပြည်တွင်းမှာရှိတဲ့ NGO တွေရဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကိုသာ ပုံတူကူးယူပြီး ဖော်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီလိုဖော်ပြခဲ့တာတွေကြောင့်ပဲ အမေရိကန်ကွန်ဂရက်လွှတ်တော်မှာ နီကာရာဂွါနိုင်ငံအပေါ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ဖို့အတွက် တွန်းအားဖြစ်လာစေခဲ့ပါတော့တယ်။

ဗင်နီဇွဲလား

ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံမှာ ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေဟာဆိုရင်လည်း နီကာရာဂွါမှာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ ဆင်တူပြီး အဲဒီဖြစ်ရပ်တွေကို မှန်မှန်ကန်ကန်နဲ့ အစီရင်ခံဖို့လည်း လိုအပ်နေခဲ့ပါတယ်။ ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံမှာလည်း National Endowment for Democracy၊ Agency for International Development (AID)၊ United States Information Service(USIS) နဲ့ International Republican Institute(IRI) အစရှိတဲ့ အဖွဲ့တို့ကနေပြီး ငွေကြေးတိုက်ရိုက်ထောက်ပံ့နေတဲ့ ပြည်တွင်းအခြေစိုက် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO) အဖွဲ့အများအပြားရှိပါတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့တွေရဲ့ပမာဏဟာ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ သမ္မတ Chavez အာဏာရလာတဲ့အချိန်အတွင်းမှာ ဂဏန်းသုံးလုံးအထိ ရောက်ရှိခဲ့တာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံကို ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကနေ ကင်းလွတ်စေခြင်းနဲ့ ဘိုလစ်ဗီးယားတော်လှန်ရေးမှာ လူထုအပေါ် ခေါင်းဆောင်ခဲ့မှုတွေကြောင့် သမ္မတဟူဂိုချာဗက်ဟာ လူထုအကြားမှာ နာမည်ကျော်ကြားခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း ၂၀၁၂ ခုနှစ်တုန်းက မီယာမီမှာ ဗင်နီဇွဲလားအစိုးရ မဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း (NGO) ပေါင်း ၅၅ ဖွဲ့ဟာ အစည်းအဝေးကျင်းပခဲ့ပြီး သမ္မတ ဟူဂိုချာဗက်ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ရာဇဝတ်မှုတွေနဲ့ပတ်သက်လို့ စစ်ဆေး တရား

“အစိုးရ
မဟုတ်သော
အဖွဲ့အစည်း(NGO)
တစ်ဖွဲ့ အတွက်
အထူးအရေးကြီးတဲ့
ဆောင်ရွက်မှု
လိုအပ်ချက်ကတော့
လူ့အခွင့်ရေးဆိုင်ရာ
စောင့်ကြည့်ခြင်း
Human Rights
Watch (HRW)ပါပဲ။
ဘာလို့လဲဆိုတော့
လုပ်ဆောင်ချက်အပေါ်
မူတည်ပြီး
နာမည်ကျော်ကြား
ခြင်းနဲ့ အသိအမှတ်
ပြုခံရခြင်းတို့ကြောင့်
ဖြစ်ပါတယ်”

စီရင်ခံရဖို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်ကို ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း USAID ကနေ Office of Transition Initiatives(OTI) အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၃၀ ခန့်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့သလို ၂၄ ခုခန့်ရှိတဲ့ ဗင်နီဇွဲလား အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO)တွေဟာ သမ္မတဟူဂိုချာဗက် အစိုးရနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ ဆောင်ရွက်မှုတွေကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသေးတယ်။ လူ့အခွင့် အရေးလို့ ခေါင်းစဉ်တပ်ထားတဲ့ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့ အစည်း(NGO)အချို့ဟာ ဒီမိုကရေစီကျကျ ရွေးချယ်ခြင်း ခံရတဲ့ သမ္မတဟူဂိုချာဗက်အပေါ်မှာ အာဏာသိမ်းဖို့အတွက် ရည်ရွယ်တဲ့ လုပ်ဆောင်မှုအချို့ကိုလည်း တွန်းအားပေးခဲ့ကြ ပါသေးတယ်။ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO)အဖွဲ့ များစွာရှိတဲ့အထဲမှာ Venezuelan NGO Sumate အဖွဲ့ ကိုလည်း NED အဖွဲ့ကနေပြီး ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးနေ တာပါ။ အဲဒီအဖွဲ့နဲ့အတူ The Inter-American Commission on Human Rights အဖွဲ့လည်း အခြေစိုက် လှုပ်ရှား ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါတယ်။

အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း(NGO)တစ်ဖွဲ့ အတွက် အထူးအရေးကြီးတဲ့ ဆောင်ရွက်မှု လိုအပ်ချက် ကတော့ လူ့အခွင့်ရေးဆိုင်ရာစောင့်ကြည့်ခြင်း Human Rights Watch (HRW)ပါပဲ။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ လုပ်ဆောင် ချက်အပေါ်မူတည်ပြီး နာမည်ကျော်ကြားခြင်းနဲ့ အသိအမှတ် ပြုခံရခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ၎င်းတို့ရဲ့ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အပေါ် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်း၊ လွတ်လပ်မှုနဲ့ လူ့အခွင့်အရေး အပေါ် သုံးသပ်ချက်ပေးနိုင်မှုတွေအပေါ် သတင်းအချက် အလက်အဖြစ် ပြန်လည်အသုံးချတဲ့အတွက်ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့လည်း အဲဒီစောင့်ကြည့်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြုလုပ်ချက်တွေဟာ အမေရိကန်အစိုးရရဲ့ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည် တွေအပေါ်မှာ တရားမဝင် ဆောင်ရွက်မှုနဲ့ ပတ်သက်လို့ တော့ လျစ်လျူရှုခံရဆဲပါ။ အဲဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက် လို့ ရှင်းပြရမယ်ဆိုရင် ဝါရှင်တန်နဲ့ အနီးကပ် သက်ဆိုင်နေ တယ်ဆိုတာကို တွေ့ရမှာပါ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရဲ့ ယခင် HRW ဒါရိုက်တာတစ်ဦးဖြစ်တဲ့ Tom Malinowski ဟာ သမ္မတ ဘီလ်ကလင်တန်အတွက် အထူးထောက်ပံ့မှု

တွေကို ပြုလုပ်ပေးခဲ့သူဖြစ်သလို မိန့်ခွန်းရေးသူအဖြစ်ရော၊ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ်ပါ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့တဲ့ Made-line Albright ဟာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာကို လုံးဝလျစ်လျူရှုထားခဲ့သူတစ်ဦးပါ။ HRW အဖွဲ့ရဲ့ ဒါရိုက်တာ ဘုတ်အဖွဲ့ကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း ယခင်စီအိုင်အေမှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးတဲ့သူတွေနဲ့သာ ဖွဲ့စည်းထားတာကိုလည်း တွေ့ရပြန်ပါတယ်။

HRW ဟာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ဗင်နီဇွဲလားနိုင်ငံမှာ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအနေနဲ့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖို့ မဖြစ်သေးဘူးလို့ ထုတ်ပြန်ခဲ့သလို ဗင်နီဇွဲလား၊ ဟွန်ဒူးရပ်စ်၊ ဟေတီ၊ ဂွါတီမာလာနိုင်ငံတွေမှာလည်း အမေရိကန်ကြောင့် အာဏာသိမ်းမှု အများအပြားဖြစ်ပေါ်ခဲ့မှုတွေဟာလည်း တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်နဲ့ ကျန်ရစ်နေဆဲပါပဲ။

ဆီးရီးယား

နှစ်ပေါင်းများစွာဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ကြောင့် ကြေမှုပျက်စီးနေရတဲ့ ဆီးရီးယားနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေဟာ ယခင်ဖော်ပြရေးသားခဲ့တဲ့နိုင်ငံတွေနဲ့မတူဘဲ အနည်းငယ်ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ ဆီးရီးယားနိုင်ငံမှာ မြေပြင်သတင်းအချက်အလက်အစီရင်ခံမှုဟာ ခက်ခဲစေခဲ့ပြီး အဲဒီခက်ခဲမှုတွေထဲက တစ်ချက်ကတော့ သေဆုံးမှုတွေအပေါ် အချက်အလက် ကောက်ယူရာမှာ ကုလသမဂ္ဂက ပိတ်ပင်တားဆီးမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့တာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဆီးရီးယား အရေးအခင်းအပေါ် သတင်းအစီရင်ခံဖို့အတွက် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်မှုအဖွဲ့တွေဟာ သတင်းတွေကို အများအားဖြင့် Syrian Network for Human Rights (SNHR) ထံကသာ ရယူလေ့ရှိကြပါတယ်။ ဆီးရီးယားအရေးအခင်းမှာ သေဆုံးသူတွေရဲ့ အချက်အလက်တွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ အတည်ပြုထားခြင်းမရှိခဲ့တာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်ခံခဲ့ကြရသလို အဲဒီအဖွဲ့တွေဟာ ဆီးရီးယားမှာရှိတဲ့ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူတွေဆီကသာ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ရယူခဲ့ကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ အချို့အဖွဲ့အစည်းတွေဟာဆိုရင် အာဆတ်အစိုးရရဲ့ ကျဆုံးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေကို ရေတွက်ပြီး သတင်းအစီရင်ခံဖို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြတာပါ။ ဒါကြောင့် HRW အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ဘက်လိုက်ရေးသားဖော်ပြမှုဟာ အံ့ဩစရာမဟုတ်သလို ဒီလိုအခြေအနေဟာလည်း ၎င်းတို့ရပ်တည်ရှင်သန်ရေးအတွက် ဆိုတာကိုလည်း သိရှိလိုက်ရပါတယ်။

နီကာရာဂွါမှာရှိတဲ့ IACHR လိုပဲ SNHR အဖွဲ့ဟာ အစိုးရနဲ့ နိုင်ငံပိုင်သတင်းမီဒီယာတွေက ထုတ်ပြန်ပေးတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ငြင်းပယ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါတောင် အစိုးရအနေနဲ့ တရားဝင် သတင်းထုတ်ပြန်ချက်တွေကို ဆောင်ရွက်ခဲ့တာပါ။ SNHR အဖွဲ့အပေါ်ကို အဓိကသတင်းထောက်ပံ့မှု ပြုနေတာကတော့ White Helmets လို့ခေါ်တဲ့ အဖွဲ့ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့ရဲ့ တရားဝင်နာမည်ကတော့ Syrian Civil Defense(SCD) ပါ။ အဲဒီအဖွဲ့ဟာ အယ်လ်ကိုင်ဒါလို့ခေါ်တဲ့ Al-Nusra တွေနဲ့ နီးနီးကပ်ကပ် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လေ့ရှိပြီး ဆီးရီးယားအရေးအခင်းနဲ့ပတ်သက်လို့ ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုတွေအပေါ်ကို ဖုံးဖိဖာထေးပေးထားကာ အနောက်မီဒီယာတွေအပေါ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်

နေသယောင် ထင်မှတ်စေဖို့ ပုံဖော်ပေးခဲ့ကြပါတယ်။ White Helmets အဖွဲ့ကို အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်နဲ့ NATO အုပ်စုတို့ရဲ့ အနောက်နိုင်ငံအများစုက ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးထားတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆီးရီးယားမှာရှိတဲ့ နောက်ထပ် သတင်းမှီခိုမှုပြုနေရတဲ့ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့ အစည်း (NGO) တစ်ခုကတော့ The Syrian Observatory for Human Rights (SOHR) အဖွဲ့ဖြစ်ပြီး လက်ရှိလန်ဒန်မှာနေထိုင်တဲ့ Osama Ali Sleiman က ထူထောင်ခဲ့တာပါ။ နယူးယော့ခံတိုင်းမိသတင်းဌာနက အစီရင်ခံမှုအရ SOHR ကို အီးယူနိုင်ငံတွေက ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့ပေးတာဖြစ်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပြီး SNHR လိုပဲ SOHR အဖွဲ့ဟာဆိုရင်လည်း ဆီးရီးယားရဲ့သတင်းအရင်းအမြစ်တွေနဲ့ပတ်သက်လို့ တရားမျှတမှုမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်နေ တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

နိဂုံးချုပ်

ယနေ့အချိန်မှာတော့ နီကာရာဂွါ၊ ဗင်နီဇွဲလားနဲ့ ဆီးရီးယားနိုင်ငံတွေမှာ ဖြစ်ပေါ် နေတဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေလိုမျိုး အခြေအနေတွေ ရှိနေခဲ့ပါပြီ။ နိုင်ငံရပ်ခြားတိုင်းပြည်တွေမှာ တာဝန် ထမ်းဆောင်နေကြတဲ့ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း(NGO) အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ လူ့ အခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီ၊ လွတ်လပ်မှုအစရှိတဲ့ အကြောင်းအရာတွေအပေါ်မှာ အသီးသီး ခေါင်းစဉ်တပ်ပြီး သူတို့အနေနဲ့ ကမ္ဘာကို သိစေချင်တာကိုပဲ အစီရင်ခံဖော်ပြလေ့ရှိပါတယ်။ ၎င်းတို့ဟာ ငွေကြေးထောက်ပံ့ထားတဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ လိုလားချက်တွေကိုပဲ ရေးသား ဖော်ပြလေ့ရှိပြီး ကြားဝင်စွက်ဖက်မှု၊ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုတွေအပြင် နောက်ဆုံးစစ်ရေးအရ ကျူးကျော် ဝင်ရောက်မှုတွေကိုတောင် မှန်ကန်တယ်ဆိုတဲ့အမြင် ဖြစ်လာအောင် ပုံဖော် ဆောင်ရွက်နေခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့တွေဟာ တိုင်းပြည်တစ်ခုရဲ့ လက်ရှိအခြေအနေမှာ ဘာတွေဖြစ်နေသလဲဆိုတာကို သမာသမတ်ကျကျဖော်ပြခြင်း မရှိတာကြောင့် သူတို့ရဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေဟာ ယုံကြည်စိတ်ချဖို့ မကောင်းတော့ပါဘူး။ ကံမကောင်း စေတာက အချိန်ယူပြီး သတင်းစုဆောင်းခြင်း၊ သတင်းအတည်ပြုခြင်း မလုပ်လိုတဲ့ သတင်း သမားတွေက အဲဒီလိုအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း (NGO) အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ထုတ်ပြန် ချက်တွေကို အသုံးပြုနေတာဖြစ်ပြီး ပြန်လည်အစီရင်ခံ ရေးသားဖော်ပြလာတာကြောင့် ပြီးပြည့်စုံမှုမရှိဘဲ လွဲမှားတဲ့ သတင်းအတုတွေသာ ပေါ်ထွက်နေခဲ့ခြင်းပဲဖြစ်ပါတော့တယ်။

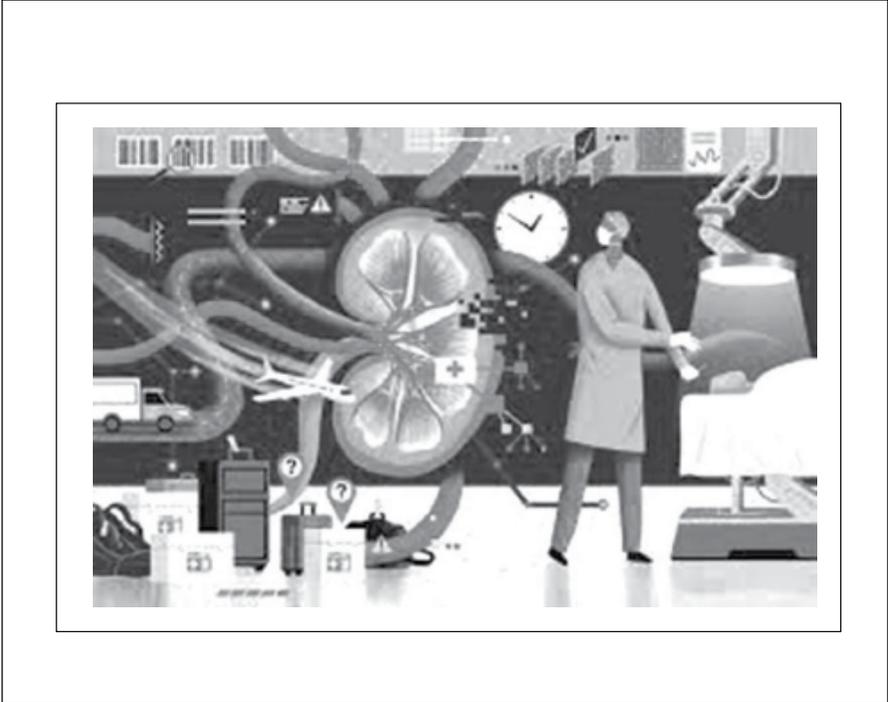
ရဲမာန်ခ

Source; Jonathan Sigrist ၏ The Misleading Role of Human Rights NGOs in International Politics အကြောင်းကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

ကျောက်ကပ်ပျက်စီးသွားသူများအတွက်
ဝတ်ဆင်ရသော သွေးသန့်စင်စက်ပစ္စည်းများနှင့်
ကိုယ်တွင်းထည့် အစားထိုးဖိကျောက်ကပ်တုစက်

a' gvaŋmjri tsef

“ကျောက်ကပ် အလုပ်မလုပ်နိုင်တော့ရင် အဓိကအားဖြင့်
အညစ်အကြေး အဆိပ်အတောက် စုပြုံလာကာ
ခန္ဓာကိုယ်ကို အဆိပ်သင့်စေပါလိမ့်မယ်။
အရင်ကတော့ ကျောက်ကပ် အလုပ်မလုပ်တော့ရင်
အနှေးနဲ့အမြန် အသက်ဆုံးရှုံးနိုင်ပါတယ်။
အခုအခါမှာ ကျောက်ကပ်ဆေးစက်
တစ်နည်းအားဖြင့် သွေးသန့်စင်စေတဲ့စက် အကူအညီနဲ့
အချိန် အခိုက်အတန့်တစ်ခုအထိ
အသက်ဆက် ရှင်သန်စေနိုင်ပါတယ်”

စားလိုက်တဲ့အစာ၊ ရှူသွင်းလိုက်တဲ့အငွေ့နဲ့ ထိုးသွင်းလိုက်တဲ့ဆေး စတာတွေဟာ ကိုယ်တွင်းမှာ ဓာတုဖြစ်ပျက်မှုတွေဖြစ်ပြီး အချို့သွေးထဲ ရောက်ရှိလာကြတယ်။ အသည်းမှာ အဆိပ်အတောက်ဖြေခြင်း၊ ဓာတုမွမ်းမံမှုပြုခြင်းတို့ ဖြစ်ပျက်ပြီး သွေးအတွင်း ပြန်ရောက်လာကြတယ်။ သွေးထဲရောက်လာတဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းအချို့ဟာ ခန္ဓာကိုယ်အတွက် အသုံးမဝင်အကျိုးမရှိတဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြတယ်။ သူတို့အတွက် သီးခြားထွက်ပေါက်မရှိလို့ အလွယ်တကူ မထုတ်ပစ်နိုင်ကြပါဘူး။ သူတို့ စုပြုံလာရင် ကျန်းမာရေးထိခိုက်လာနိုင်ပါတယ်။ ကျန်းမာဖို့ လိုအပ်တဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ပင် ပမာဏအကန့်အသတ် ရှိကြပါတယ်။ အကန့်အသတ်ထက် နည်းလျှင်သော်လည်းကောင်း၊ များလျှင်သော်လည်းကောင်း ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်နိုင်ပါတယ်။ အသက်တမျှ အရေးပါတဲ့ ရေပင်လျှင် လိုအပ်တာထက်များလျှင် သွေးထုထည်များလာပြီး သွေးပေါင်ချိန် မြင့်လာနိုင်ပါတယ်။ ရေတွေ သွေးကြောအပြင် ထွက်ကုန်ပြီး ဖောရောင်လာပါလိမ့်မယ်။ ပိုလျှံတဲ့ရေနဲ့ မလိုအပ်တဲ့ဓာတ်ပစ္စည်းတွေကို သွေးထဲမှ ဖယ်ရှားပေးရသူက ကျောက်ကပ်တစ်စုံပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျောက်ကပ်တစ်လုံးဟာ လေးလက်မမှ ငါးလက်မခန့်အရွယ်ရှိတဲ့ ပဲကြီးစေ့ပုံ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းကျောဘက်နံရံအပေါ်ပိုင်း ကျောရိုးကြီးရဲ့ တစ်ဖက်တစ်ချက်မှာ တွယ်ကပ်တည်ရှိနေပါတယ်။ ကျောက်ကပ်ဟာ နီညိုရောင်အဆင်းရှိပြီး ဘေး

ဘက်က ခုံးကာ အလယ်ကြောင်းဘက်က ခွက်တဲ့နှုတ်ခမ်းသတ် ရှိပါတယ်။ အလယ်ကြောင်း ဘက် နှုတ်ခမ်းအလယ်နေရာခန့်မှာ ချက်ကဲ့သို့ အပေါက်တစ်ခုရှိပါတယ်။ ကျောရိုးမကြီးနဲ့ အပြိုင် အထက်အောက်တန်းတည်ရှိနေတဲ့ သွေးလွှတ်ကြောမမှ ကျောက်ကပ်သွေးလွှတ် ကြောတစ်ချောင်း ထွက်လာပြီး အဆိုပါချက်ပေါက်မှ ကျောက်ကပ်အတွင်း ဝင်ရောက်ပါ တယ်။ ဒီအပေါက်မှပဲ ကျောက်ကပ်သွေးပြန်ကြောတစ်ချောင်း ထွက်လာကာ သွေးပြန် ကြောမဆီ ဝင်ရောက်သွားပါတယ်။ ဒီလိုပါပဲ စွန့်ထုတ်ပစ်မယ့်ဆီးကို ဆီးအိတ်ဆီ သယ်ပို့ ပေးမယ့် ဆီးပိုပြန်ဟာလည်း ကျောက်ကပ်ချက်ပေါက်မှပင် ထွက်လာကာအောက်ဘက် ဆီးအိတ်ရှိရာ တန်းဆင်းသွားပါတယ်။

ကျောက်ကပ်အတွင်း ဝင်လာတဲ့ သွေးလွှတ်ကြောဟာ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ကိုင်း ဖြာထွက်ပြီး ဆံခြည်မျှင် သွေးလွှတ်ကြောအဖြစ် သေးငယ်လာကာ ကျောက်ကပ်အပေါ်ယံ ပိုင်းဆီ ရောက်လာကြတယ်။ သူတို့ရဲ့ထိပ်ဖျားဟာ ဆံခြည်ထွေးလို ရောထွေးလာကာ သူ့ တစ်နေရာမှ သွေးပြန်ကြောငယ်လေးအဖြစ် ပြန်ထွက်ကြတယ်။ ကျောက်ကပ်တစ်ခုမှာ ဆံခြည်ထွေးအလုံးကဲ့သို့သော စစ်ထုတ်ပိုင်းပေါင်း တစ်သန်းမှ တစ်သန်းခွဲကြားရှိတယ်လို့ ခန့်မှန်းကြတယ်။ အဆိုပါ ဆံခြည်ထွေးအလုံးဆီ ဆီးပြုပြန်ငယ်လေးရဲ့ ထိပ်ပိုင်းက ပတ်ငုံ ထားလိုက်လို့ ခွက်ပုံဖြစ်လာကြပါတယ်။ နေရာတစ်ခုရှိ ဆီးပြုပြန်လေးတွေ စုပေါင်းပြီး ဆီးစုပြန်တွေဖြစ်လာကြတယ်။ ဆီးစုပြန်တွေက သူတို့ သယ်လာတဲ့ ဆီးတွေကို ကန်တော့ ပုံ အခန်းကျယ်ထဲ ပို့ဆောင်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဆံခြည်မျှင် သွေးကြောထုံးကလေးနေရာမှာ သွေးဖိအားကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံသေးငယ် တဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းများ၊ ဂလူးကို့စ်အချို့ဓာတ်နဲ့ ရေတို့ သွေးကြောထုံးကလာပ်စည်းများကြား လွတ်ဟာနေရာလေးတွေမှ စစ်ထွက်လာကြကာ ဆီးပြုပြန်ထိပ်ခွက်ငယ်ထဲ ရောက်ရှိကြ တယ်။ တစ်ကိုယ်လုံးရှိ သွေးအားလုံးဟာ ကျောက်ကပ်ကို တစ်နေ့လျှင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဖြတ်သန်းနေကြတယ်။ အကြမ်းအားဖြင့် တစ်မိနစ်လျှင် တစ်လီတာ (ရေသန့်ဘူးကြီးတစ်ဘူး) နှုန်းနဲ့ ကျောက်ကပ်ကို ဖြတ်နေကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဆံခြည်မျှင်သွေးကြောထုံးကို ဖြတ်ပြီး စစ်ထွက်တဲ့ အရည်ပမာဏကတော့ ဆယ်ပုံတစ်ပုံလောက်ပဲ ရှိပါတယ်။ ဒါတောင် တစ်နေ့ လုံးဆိုလျှင် သုံးဆယ့်ခုနစ်ဂါလံခွဲလောက် ရှိပါလိမ့်မယ်။ အဆိုပါ စစ်ထွက်ရည်အားလုံးဟာ ဆီးမဖြစ်သေးပါဘူး။ ဆီးပြုပြန်ထဲမှာ စစ်ထွက်ရည်ကပါလာတဲ့ အသုံးဝင်ဓာတ်ပစ္စည်းများ ကို ပြန်စုပ်ယူကြပါသေးတယ်။ အထူးသဖြင့် ရေ၊ ဂလူးကို့စ်သကြားဓာတ်နဲ့ ဓာတ်ဆား ဓာတ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တစ်နေ့ကို ဂါလံတစ်စိတ်မှ ဂါလံတစ်ဝက်ခန့်သာ ဆီး အဖြစ် စွန့်ထုတ်ပစ်ကြပါတယ်။

ပြန်စုပ်ယူရာမှာ ဦးနှောက်အောက်အကျိတ်က ထုတ်လွှတ်ပေးတဲ့ ဓာတ်တစ်ခု (Antidiuretic hormone) က ထိန်းချုပ်ပေးပါတယ်။ ဒီထိန်းညှိဓာတ်ပမာဏများလျှင် ရေပြန်စစ်ယူမှု များစေပါတယ်။ ဒီထိန်းညှိဓာတ်ကိုလည်း သွေးအတွင်း ရေပါဝင်မှု အနည်း အများပေါ်လိုက်ပြီး ထုတ်လွှတ်ပေးပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သွေးအတွင်းရှိသင့်တဲ့ ရေပမာဏကို ထိန်းညှိပေးနေတာပါ။ ဂလူးကို့စ်သကြားဓာတ်ကိုတော့ စုပြုပြန်တွေက ပြန် စုပ်ယူကြတယ်။ စစ်ထွက်ရည်ထဲ အချို့ဓာတ်အများအပြား ပါလာလျှင်တော့ သူတို့စုပ်ယူ

ဖောရောင်လာတတ်ပါတယ်။ အဆုတ်ထဲပါ ရေဝင်တဲ့အတွက် မောပန်းတတ်ပါတယ်။ မလုပ်မရှားချင် ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ နှလုံးခုန်မမှန်ခြင်း၊ နှလုံးအမြှေးရောင်တဲ့အတွက် ရင်ဘတ် အောင့်ခြင်းတို့ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ သိပ်ဆိုးလျှင်တော့ သတိလစ် မေ့မျောနိုင်ပါတယ်။ အသက် ဆုံးရှုံးတဲ့အထိ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ဒီလိုပါပဲ ကျောက်ကပ်ကို တတိတိ ရေရှည်ထိခိုက်စေတဲ့ ရောဂါတွေကြောင့်လည်း ကျောက်ကပ်အလုပ်မလုပ်နိုင် ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ရောဂါလို့ဆိုရပေမဲ့ ကျောက်ကပ် ရောဂါကြောင့် ဖြစ်တာက အချို့ပါ။ ကျောက်ကပ်ရဲ့ အရည်စစ်ထုတ်ပေးတဲ့ ဆံခြည်မျှင် သွေးကြောထုံးတွေ ရောင်ရမ်းတဲ့ရောဂါတွေ၊ ကျောက်ကပ်အရည်အိတ်တည် ရောဂါတွေ ကြောင့် ကျောက်ကပ်ပျက်စီးကာ နောက်ဆုံး ကျောက်ကပ်အလုပ်မလုပ်နိုင်တော့တာ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ကျောက်ကပ်နဲ့မဆိုင်တဲ့ ဆီးချိုရောဂါ၊ သွေးတိုးရောဂါတွေကြောင့် ကျောက်ကပ်ပျက်စီးတာက အများစု ဖြစ်ပါတယ်။

ဆီးချိုရောဂါကြောင့် သွေးထဲ များပြားစွာရှိနေတဲ့ အချိုဓာတ်ဟာ သွေးကြောတွေ ကို ကျဉ်းမြောင်းစေပါတယ်။ ကြာလာတဲ့အခါ ပိတ်ဆို့သွားစေနိုင်ပါတယ်။ သွေးကြောတွေ ပျက်စီးသွားစေတတ်ပါတယ်။ ဆီးချိုရောဂါမှာ ကျောက်ကပ်ရဲ့ ဆံခြည်မျှင်သွေးကြောထုံး လေးတွေ ပျက်စီးတတ်ပါတယ်။ ကျောက်ကပ်ရဲ့ အဓိကလုပ်ဆောင်ချက် ပျက်စီးသွားစေ မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုပါပဲ သွေးတိုးရောဂါတာရှည်သူတွေမှာ မြင့်မားတဲ့ သွေးဖိအားက သွေးကြော တွေကို တဖြည်းဖြည်း ကျဉ်းမြောင်းလာစေတယ်။ ဒီအခါ သွေးရောက်ရှိမှု ကျဆင်းစေပါ တယ်။ ကျောက်ကပ်မှာလည်း သွေးကြောကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ ပိတ်ဆို့လာခြင်းတို့ကြောင့် ကျောက်ကပ်ရဲ့ အရည်စစ်ထုတ်အစိတ်အပိုင်းတွေ ပျက်စီးကုန်ပါတယ်။ ကျောက်ကပ် အသားစတွေမှာ အမာရွတ်တက်လာတတ်ကြတယ်။ ကျောက်ကပ်ရဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်း တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာစေတယ်။ ကျောက်ကပ်ပျက်စီးမှု များပြားလာတဲ့အခါ ကျောက်ကပ် အလုပ်မလုပ်နိုင်တော့ပါဘူး။ သွေးအတွင်း အဆိပ်အတောက်ဓာတ်တွေ စုပြုံ လာကာ အသက်အန္တရာယ် ရှိလာစေပါတယ်။

ကျောက်ကပ်တွေရဲ့ အရည်စစ်ထွက်နှုန်းဟာ တစ်မိနစ်မှာ တစ်လီတာ ရေသန့်ဘူး ရဲ့ ဆယ်ပုံတစ်ပုံဝန်းကျင် ရှိပါတယ်။ (90 to 120 ml/min/1.73 m²) ကျောက်ကပ်ရဲ့ အရည် စစ်ထွက်နှုန်း ပုံမှန်ထက် ခြောက်ပုံတစ်ပုံအောက် ကျဆင်းသွားပြီဆိုလျှင် ကျောက်ကပ် အလုပ်မလုပ်တဲ့ ရောဂါလက္ခဏာတွေ တွေ့လာရမည် ဖြစ်ပါတယ်။

ရောဂါလက္ခဏာတွေက အညစ်အကြေးဓာတ်တွေကြောင့် ယားယံခြင်း၊ ကြွက်တက် ခြင်း၊ ပျို့အန်ခြင်း၊ အစာမစားချင်ခြင်းနဲ့ အိပ်မပျော်ခြင်းတွေ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ စစ် ထွက်ရည်လျော့ကျလာလို့ ဆီးအဖြစ်နည်းကာ ဆီးသိပ်မသွားတော့ပါဘူး။ ကိုယ်တွင်းရေ များပြားနေတာကြောင့် ဖောရောင်တာတွေ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ဆီးပြုပြန်တွေ ပျက်စီး လို့ ရေပြန်မစုပ်ယူနိုင်တော့တဲ့အခါ ဆီးများလာတတ်ပါတယ်။ သွေးအတွင်း အက်ဆစ်ဓာတ် မြင့်မားလာလို့ အသက်ရှူမဝ မောလာတတ်ပါတယ်။ အဆုတ်အတွင်း ရေဝင်ရောက်လာ ရင်တော့ အသက်ရှူရ ပိုခက်ခဲလာတတ်ပါတယ်။ ကျောက်ကပ် အလုပ်မလုပ်နိုင်တော့တဲ့

ရောဂါ လက္ခဏာတွေ ပြလာပြီဆိုရင် အချိန်နှောင်းနေတာ များပါတယ်။ ကုသစရာ ဆေး မရှိတော့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကုထုံးတွေကတော့ ရှိနေပါတယ်။ ပုံမှန်ကျန်းမာရေးနဲ့ အနီးစပ်ဆုံး အသက်ဆက်ရှင်နေနိုင်ဖို့ ကျောက်ကပ်လဲလှယ်ပစ်ရပါမယ်။ ကျောက်ကပ် အစားထိုးကုသ ခြင်းပါ။

ကျောက်ကပ် အစားထိုးကုသနိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်းကို ၁၉၀၇ ခုနှစ်မှာ အမေရိကန် ဆေးပညာဆိုင်ရာ သုတေသီ ဆိုင်မွန်ဖလက်နာ (Simon Flexner) က ချီကာဂိုတက္ကသိုလ် မှာ စာတမ်းတင်ဖော်ပြခဲ့ဖူးတယ်။ သူ့စာတမ်းအရ အနာဂတ်ကာလမှာ လူ့ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းတွေ အထူးသဖြင့် နှလုံး၊ ကျောက်ကပ်၊ အစာအိမ်နဲ့ သွေးကြောတွေကို အစား ထိုးလာနိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါတယ်။ ၁၉၃၃ ခုနှစ်မှာ ယူကရိန်း၊ Kherson ဒေသ မှ ခွဲစိတ်ဆရာဝန် Yuriy Vorony က လူနာမှာ ကျောက်ကပ် အစားထိုးကုသမှုကို ပထမဆုံး ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။

သေဆုံးသူအလှူရှင်ထံမှ လွန်ခဲ့တဲ့ ခြောက်နာရီက ခွဲစိတ်ရယူထားတဲ့ ကျောက်ကပ် ကို လူနာရဲ့ပေါင်မှာ အစားထိုးကုသကြည့်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ လူနာသွေးအုပ်စုနဲ့ အစားထိုး ကျောက်ကပ်တို့ မကိုက်ညီတဲ့အတွက် နှစ်ရက်အကြာမှာ လူနာသေဆုံးသွားခဲ့တယ်။ လူနာ ရဲ့ အလုပ်မလုပ်တော့တဲ့ ကျောက်ကပ်ကို မဖယ်ရှားဘဲ ပေါင်မှာ အစားထိုးရတာက ကျောက်ကပ်ကို ဖယ်ရှားလိုက်ရင် စမ်းသပ်မှုတွေအရ သေဆုံးနှုန်းများလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုနောက်ပိုင်းမှာတော့ အစားထိုး ကျောက်ကပ်ကို ကိုယ်တွင်းခေါင်းအောက်ဘက်မှာ အစားထိုးပေးကြပါတယ်။ ကျောက်ကပ်အစားထိုးကုသမှုဟာ သုံးနာရီခန့် ကြာမြင့်တတ် တယ်။ အစားထိုးကျောက်ကပ်ရဲ့ သွေးကြောတွေနဲ့ လူနာသွေးကြောတွေ ဆက်ပြီးတဲ့အခါ အစားထိုးကျောက်ကပ်ဆီ သွေးလွှတ်ပေးကာ စီးဆင်းစေပါလိမ့်မယ်။ ပြီးမှ အစားထိုး ကျောက်ကပ်ရဲ့ ဆီးပို့ပြန်နဲ့ လူနာဆီးအိတ်တို့ ဆက်သွယ်ပေးမည် ဖြစ်ပါတယ်။ များသော အားဖြင့် အစားထိုးကျောက်ကပ်ဆီ သွေးလွှတ်ပေးပြီး မကြာမီမှာပဲ ဆီးစထွက်လေ့ရှိပါ တယ်။ အစားထိုးကျောက်ကပ်ဟာ သက်ရှိအလှူရှင်ထံမှဆိုလျှင် ၃ ရက်မှ ၅ ရက်အကြာ မှာ ပုံမှန်လုပ်ငန်းတာဝန်ကို ပြန်လည်ထမ်းဆောင်နိုင်လာပါတယ်။ သေဆုံးသူ အလှူရှင်ထံ မှဆိုလျှင်တော့ ခုနစ်ရက်မှ ဆယ့်ငါးရက်ထိ ကြာပြီးမှ အစားထိုးကျောက်ကပ် ပုံမှန်ပြန် ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၁၇ ရက်နေ့မှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အီလီနွိုက်ရှိ Little company of Mary ဆေးရုံမှာ Dr. Richard Lawler က အသက် ၄၄ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီး တစ်ဦးမှာ အောင်မြင်စွာ ကျောက်ကပ်အစားထိုးပေးနိုင်ခဲ့တယ်။ အဆိုပါအချိန်က ကိုယ်ခံအား နှိမ်ဆေးတွေ မထွန်းကားသေးတဲ့အတွက် အစားထိုးပြီး ဆယ်လအကြာမှာ အစားထိုး ကျောက်ကပ်ကို ဖယ်ရှားပစ်လိုက်ရတယ်။ ကံကောင်းစွာပဲ ဆယ်လအတွင်းမှာ လူနာရဲ့ ကျောက်ကပ် အနည်းငယ်ပြန်ကောင်းလာတဲ့အတွက် နောက်ထပ်ငါးနှစ် အသက်ဆက်ရှင် ခဲ့တယ်။ ၁၉၅၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့မှာ ဘော့စတွန်ရှိ Brigham ဆေးရုံမှာ Joseph Murrery ဦးဆောင်ပြီး လူနာရဲ့ ဆင်တူအမြွှာဆီမှ ကျောက်ကပ်ကို ရယူအစားထိုးပေးခဲ့ ကြတယ်။ ဆင်တူအမြွှာထံမှ ကျောက်ကပ်ဖြစ်တာကြောင့် ကိုယ်ခံအားက အစားထိုး

ကျောက်ကပ်ကို တိုက်ထုတ်ခံရမှုအား နည်းသွားလို့ အောင်မြင်ခဲ့တယ်။

နောက်ပိုင်း ခွဲစိတ်ကုသမှုနယ်ပယ်မှာ ဆန်းသစ်မှုတွေ ထွန်းကားလာလို့ လက်မဝက် ခန့် အပေါက်ကလေးတွေဖောက်ပြီး ချောင်းကြည့်ပိုက်၊ ခွဲစိတ်ပိုက်တွေ ထည့်ကာ ခွဲစိတ် နိုင်လာခဲ့တယ်။ Keyhole Surgery သော့ပေါက် ခွဲစိတ်မှုလို့တောင် တင်စားခေါ်ဆိုကြတယ်။ အဆိုပါခွဲစိတ်ကုသနည်းကြောင့် အလှူခံကျောက်ကပ်ကို ခွဲစိတ်ထုတ်ယူရာမှာ ဒဏ်ရာ ကြီးမားမှု မရှိတော့သလို ဆေးရုံမှာနေထိုင်ရတဲ့အချိန် တိုသွားစေပါတယ်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှာ သားအိမ်ထုတ်ထားသူ အလှူရှင်ရဲ့ ကျောက်ကပ်ကို မွေးလမ်းကြောင်းမှ သော့ပေါက်ခွဲစိတ် နည်းနဲ့ အောင်မြင်စွာ ထုတ်ယူနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် အလှူရှင်လူနာမှာ ခွဲစိတ်ဒဏ်ရာ မတွေ့ရတော့ပါဘူး။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှာပဲ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နယူးဂျာစီပြည်နယ် လစ်ဗင်း စတန်ရှိ Saint Barnabas Medical Center မှာ ပထမဆုံး စက်ရုပ်သုံး ကျောက်ကပ်ခွဲစိတ် ကုသမှုကို ပြုလုပ်နိုင်လာခဲ့တယ်။

အစားထိုးကုသမှုခံယူနိုင်ဖို့ လူနာကို ဆေးစစ်ရပါတယ်။ လူနာဟာ ခွဲစိတ်ကုသမှု ကို ခံနိုင်စွမ်း ရှိ၊ မရှိ သိရဖို့ပါ။ ဆေးစစ်အောင်မြင်ပြီဆိုရင် ကျောက်ကပ်အစားထိုးကုသမှု ခံယူမယ့် စောင့်ဆိုင်းစာရင်းမှာ သွင်းပေးထားပါလိမ့်မယ်။ လူနာနဲ့ကိုက်ညီတဲ့ ကျောက်ကပ် အလှူခံရတဲ့အထိ စောင့်ဆိုင်းရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မှာ သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အထိ စောင့်ဆိုင်းကြရပါတယ်။

ဒီလိုစောင့်ဆိုင်းနေစဉ်မှာ အသက်ဆက်ရှင်သန်နိုင်ဖို့ စုပုံနေတဲ့ အညစ်အကြေးတွေ ကို တစ်နည်းနည်းနဲ့ စွန့်ထုတ်ပစ်ရပါမယ်။ ဟိုးယခင်ရောမခေတ်၊ အလယ်ခေတ်ကာလက ကျောက်ကပ်အလုပ်မလုပ်လို့ သွေးအတွင်း အညစ်အကြေးစုပုံနေသူတို့ကို ရေပူချိုးစေခြင်း၊ ချွေးထုတ်စေခြင်း၊ ဝမ်းနုတ်ဆေးပေးခြင်းနဲ့ သွေးဖောက်ထုတ်ခြင်း ပြုလုပ်ပြီး ကုသခဲ့ကြ တယ်။ ၁၈၅၄ ခုနှစ်မှာ စကော့လူမျိုး Thomas Graham က အရည်တစ်ခုအတွင်း ရှိနေတဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းတွေဟာ ပမာဏများရာမှ ပမာဏနည်းရာ အရည်ဆီ ပြောင်းရွှေ့တတ်တဲ့ သဘောသုံးကာ နွားဆီးအိတ်အမြှေးကို ဖြတ်ပြီး ဓာတ်ပစ္စည်းတွေ ရေသန့်အတွင်း ရောက်ရှိ နိုင်ကြောင်း လက်တွေ့ပြသခဲ့တယ်။ ဒါဟာ အမြှေးပါးအသုံးပြုပြီး ဓာတ်ပစ္စည်းများခွဲထုတ် ယူတဲ့နည်းကို စမ်းသပ်နိုင်ခဲ့တာပါ။ ဒါဟာ ရှေ့ပြေးသွေးသန့်စင်ပေးမယ့် သဘောတရား ဖြစ်ပြီး နောက်အနှစ် ၆၀ လောက်ကြာလျှင် လူနာတွေမှာ သုံးစွဲနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ကြိုတင် ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့ပါတယ်။

ဓာတ်ပစ္စည်းတွေ ခွဲထုတ်နိုင်တဲ့ အမြှေးပါးများကို စမ်းသပ်သုတေသနပြုရင်း ၁၉၂၄ မှာ ဂျာမနီနိုင်ငံ Glessen တက္ကသိုလ်၌ ပထမဆုံးလူနာကို သွေးသန့်စင်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်မှာ ဒတ်ချ်လူမျိုးဆေးပညာရှင် Dr. Willem Kolff ဟာ သွေးသန့်စင်စက်ကို တီထွင်နိုင်ခဲ့တယ်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှာ ကျောက်ကပ်အလုပ်မလုပ်လို့ မေ့မျောနေတဲ့ အသက် ၆၇ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးကို သွေးသန့်စင်စက်နဲ့ ၁၁ နာရီကြာ သန့်စင်ပေးပြီးနောက် သတိ ပြန်ရလာတဲ့အထိ အောင်မြင်လာခဲ့တယ်။

နောက်ပိုင်းမှာ သွေးသန့်စင်ခြင်းကုထုံးနှစ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်။ တစ်မျိုးက ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအသုံးပြုပြီး သွေးသန့်စင်ခြင်းနဲ့ စက်အသုံးပြုသွေးသန့်စင်ခြင်းဆိုပြီး နှစ်မျိုး

ပေါ်ပေါက်လာတယ်။ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအသုံးပြု သွေးသန့်စင်တဲ့အခါ ဦးစွာချက်အောက်နား မှာ အပေါက်သေးသေးဖောက်ပြီး ပိုက်ပြန်ငယ်ကို ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းထဲထည့်ကာ အမြဲတပ်ဆင် ထားရပါတယ်။ ဘီးပါတဲ့ ဒေါက်တိုင်မှာ အရည်အိတ်ချိတ်ပြီး ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းထဲ အရည်တွေ ထည့်သွင်းပေးရပါတယ်။ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းနံရံမြှေးရှိ သွေးကြောငယ်များမှ ပိုလျှံတဲ့ရေနဲ့ ဓာတ်ဆား၊ အညစ်အကြေးတွေ ထွက်လာပြီး ထည့်သွင်းပေးလိုက်တဲ့ အရည်ထဲ ရောက်ရှိ လာကြတယ်။ နာရီအနည်းငယ်ကြာမှ အညစ်အကြေးတွေ ပါရှိတဲ့ အရည်တွေကို အိတ် အလွတ်ထဲ ပြန်သိမ်းဆည်းကာ စွန့်ပစ်ရပါတယ်။ အရည်သစ်ကိုလည်း ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းထဲ ဖြည့်ထည့်ပေးရပါတယ်။ ဒီလို အရည်သစ်နဲ့အဟောင်း လဲလှယ်တာက မိနစ် ၃၀ မှ မိနစ် ၄၀ ထိ ကြာတတ်ပါတယ်။ လိုအပ်သလို တစ်နေ့လေးကြိမ်ထိ ပြုလုပ်ကြရတယ်။ ညဘက် မှာ အိပ်ရေးမပျက်စေဖို့ စက်ကို အသုံးပြုနိုင်ပါတယ်။ စက်ကပဲ အရည်ထည့်သွင်းတာ၊ ထုတ်ပစ်တာကို အလိုအလျောက် ပြုလုပ်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်တစ်နည်းက ဆေးရုံဆေးခန်းကြီးတွေမှာရှိတဲ့ သွေးသန့်စင်စက်ကို အသုံး ပြုတဲ့ ကုထုံးပါ။ အဆိုပါစက်ကို အသုံးပြုတဲ့အခါ သွေးဖောက်ထုတ်ပြန်သွင်းချိန် မကြာစေ ဖို့ သွေးကြောကြီးရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကြိုတင်ပြီး သွေးကြောပြုပြင်ထားကြရတယ်။ ကျန်တာကတော့ ရိုးရိုးလေးပါပဲ။ ပြုပြင်ထားတဲ့ လူနာသွေးကြောနဲ့ စက်တို့ ပိုက်ပြန်နဲ့ ဆက်သွယ်ကာ သွေးအတွင်း ပိုလျှံနေတဲ့ ရေနဲ့အညစ်အကြေးတွေကို ဖယ်ရှားပစ်မှာ ဖြစ် ပါတယ်။ တစ်ခါ သွေးသန့်စင်လျှင် လေးနာရီလောက်ထိ ကြာတတ်ပါတယ်။ သွေးအတွင်း အညစ်အကြေး များပြားမှုအပေါ် မူတည်ပြီး ဘယ်နှရက်တစ်ခါ လုပ်ရမယ်ဆိုတာ ဆရာဝန် က ညွှန်ကြားပါလိမ့်မယ်။

သွေးသန့်စင်နည်းနှစ်မျိုးစလုံးရဲ့ ထိရောက်မှုက မတိမ်းမယိမ်းပါ။ ဒါပေမဲ့ ကျောက်ကပ် အနည်းငယ် အလုပ်လုပ်နိုင်သေးသူတွေနဲ့ ကင်ဆာနုလုံးရောဂါ အခံမရှိသူတွေမှာ ဝမ်းဗိုက် ခေါင်းအသုံးပြု သွေးသန့်စင်နည်းက သင့်တော်ပါတယ်။ စိတ်မကျန်းမာသူ၊ အမြင်အာရုံ မကောင်းသူနဲ့ ရောဂါအခံရှိသူတွေမှာတော့ ဒီနည်းက အဆင်မပြေပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အိမ်မှာ ပဲ သွေးသန့်စင်နိုင်လို့ ဆေးရုံဆေးခန်းမသွားရခြင်းက သူ့အားသာချက် ဖြစ်ပါတယ်။ သွေး သန့်စင်စက် အသုံးပြုသူ လူနာတွေထက် အစားအစာနဲ့ ရေသောက်သုံးမှု ဆင်ခြင်ရတာ နည်းပါတယ်။ အဓိကအားနည်းချက်က နေ့တိုင်း သွေးသန့်စင်နေရခြင်းပါပဲ။ ဝမ်းဗိုက်ထဲ ပုံမှန်အားဖြင့် ရှိမနေရမယ့် အရည်တွေ ထည့်ထားရတာကြောင့် ဝမ်းဗိုက်ကြွက်သားတွေ ဒဏ်ဖြစ်စေပါတယ်။ သူတို့ အားပျော့လာလျှင် အူကျွံလာတတ်ပါတယ်။ ဒါ့ပြင် ပိုက်ပြန် အမြဲတပ်ထားရတဲ့အတွက် ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအမြှေးရောင်ရမ်းခြင်း၊ ရောဂါပိုးဝင်ခြင်း ဖြစ်တတ် ပါတယ်။ ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအမြှေး ထူလာပြီး အမာရွတ်တက်လာတတ်ပါ တယ်။ ဒီအခါ သွေးသန့်စင်စက်ကို ပြောင်းသုံးကြရပါလိမ့်မယ်။

သွေးသန့်စင်စက်အသုံးပြုတဲ့ လူနာတွေအနေနဲ့ အားသာချက်က တစ်ပတ် လေး ရက်လောက်ထိ လွတ်လွတ်လပ်လပ် သွားလာနိုင်ခြင်းပါ။ သွေးသန့်စင်ရမယ့်နေ့ဆိုလျှင် တော့ ဆေးရုံဆေးခန်းကို သွားရပါလိမ့်မယ်။ ဒါ့ပြင် စက်နဲ့သွေးသန့်စင်သူတွေဟာ သောက်ရေ ပမာဏနဲ့ အစားအသောက်ကို ဆင်ခြင်ကြရပါတယ်။ သွေးသန့်စင်နေစဉ် ရေဓာတ်လျော့

နည်းလာမှုကြောင့် သွေးဖိအားလျော့ကျတတ်ပါတယ်။ မူးဝေပျို့အန်တတ်ပါတယ်။ သွေးကြောနဲ့ပိုက် ဆက်သွယ်ထားရတာကြောင့် ရောဂါပိုး သွေးထဲ ကူးစက်နိုင်ပါတယ်။ သွေးထဲ ရောဂါပိုး ကူးစက်ခံရလျှင် အဖျားကြီးပြီး ဆေးရုံတက်ကုသရတတ်ပါတယ်။ သွေးသန့်စင်နေစဉ် ခြေထောက်ကြွက်တက်လာတတ်ပါတယ်။ ဘယ်နည်းနဲ့ပဲ သွေးသန့်စင်ပါစေ၊ ရောဂါကြောင့် ပူပန်သောကဖြစ်ရတာ၊ အစားအသောက် ဆင်ခြင်ရတာကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် နုံးချည့်နှမ်းနယ်ခြင်း ဖြစ်တတ်ကြပါတယ်။

ဖော်ပြပါနည်းတွေနဲ့ သွေးသန့်စင်ရတာ စက်နဲ့ ချိတ်ဆက်ထားရတာကြောင့် လွတ်လပ်မှုမရှိပါဘူး။ ဒီအတွက် သွေးသန့်စင်စက်အရွယ်အစားကို သေးအောင် တီထွင်ကြပြီး သွေးသန့်စင်နေစဉ် သွားလာနိုင်ဖို့၊ လုပ်ငန်းတာဝန်တွေ မပျက်ယွင်းစေဖို့ ဝတ်ဆင်သွားလာလို့ရအောင် ဖန်တီးလာကြတယ်။ သုတေသီအဖွဲ့အသီးသီးက ကြိုးပမ်းနေကြပေမယ့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတိုင်အောင် ဝတ်ဆင်နိုင်တဲ့ သွေးသန့်စင်စက် ဖြစ်ဖြစ်မြောက်မြောက် မပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါဘူး။

၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်းက အမေရိကန်နိုင်ငံ လော့အင်ဂျလီရီ Cedars-Sinai Medical Center မှ ပညာရှင် Dr. Victor Gura တီထွင်တဲ့ သွေးသန့်စင်စက်ကို ဝါရှင်တန်ရှိ University of Washington Medical Center မှာ လူနာခုနစ်ဦးနဲ့ စမ်းသပ်ကြည့်ခဲ့ကြတယ်။ စက်ရဲ့ အလေးချိန်က ဆယ်ပေါင်ရှိပါတယ်။ စွမ်းအင်အနေနဲ့ ကိုးမိုအားဘက်ထရီနှစ်လုံးသုံးပြီး မောင်းနှင်မှာပါ။ လူနာတွေမှာ နှစ်ဆယ့်လေးနာရီလုံးလုံး တပ်ဆင်ပေးထားကာ စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့ကြတယ်။ စမ်းသပ်စဉ် သွေးအတွင်းမှ အညစ်အကြေး (Urea, Creatinine) များကို ဖယ်ရှားပေးနိုင်ပါတယ်။ ပိုလျှံတဲ့ရေ၊ ဓာတ်ဆားတွေ ဖယ်ရှားစွန့်ပစ်နိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

သုံးနေကျ သွေးသန့်စင်စက်လို လူနာရဲ့ သွေးကို ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ သွေးသန့်စင်စက်ထဲ ပိုက်ပြန်အသုံးပြု သွယ်ထည့်ပေးရပါတယ်။ သွေးတွေက အမြှေးပါးတစ်ဖက်မှာ စီးဆင်းနေစဉ် အမြှေးပါးရဲ့နောက်တစ်ဖက်မှ သွေးသန့်စင်ဆေးရည်ကို ဖြတ်စီးစေပါတယ်။ ဒီအခါ အမြှေးပါးကို ဖြတ်ပြီး သွေးအတွင်းမှ အညစ်အကြေးတွေ သွေးသန့်စင်ဆေးရည်ဆီ ရောက်ရှိသွားပါလိမ့်မယ်။ အထိုက်အလျောက် သန့်စင်သွားတဲ့သွေးကို လူနာကိုယ်ထဲ ပြန်ထည့်ပေးလိုက်ရုံပါပဲ။ သွေးသန့်စင်ဆေးရည်ကို နောက်ပစ္စည်းတစ်ခု (Sorbent) ဆီ ဖြတ်စေခြင်းဖြင့် သယ်လာတဲ့ အညစ်အကြေးတွေ အဆိုပါပစ္စည်းထံမှ ကျန်ရစ်ကြပါလိမ့်မယ်။ သွေးသန့်စင်ဆေးရည်ကတော့ ပြန်သုံးဖို့ အသင့် သန့်စင်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို သွေးသန့်စင်ဆေးရည်ကို ပြန်သုံးနိုင်အောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့စနစ်ကြောင့် ပုံမှန်သွေးသန့်စင်မှာ ၁၂၀ လီတာ သုံးစွဲရပေမယ့် ဝတ်ဆင်လို့ရတဲ့ သွေးသန့်စင်စက်မှာတော့ လီတာဝက်လောက်သာ လိုအပ်ရပါတယ်။ အညစ်အကြေးတွေကို စုပ်ယူဖယ်ရှားပေးတဲ့ပစ္စည်းကို တစ်နေ့တစ်ခါ လဲလှယ်ပေးဖို့တော့ လိုအပ်ပါတယ်။

အခုစမ်းသပ်နေတဲ့ ကိရိယာရဲ့ အားသာချက်တစ်ခုက စားချင်ရာစားနိုင်ခြင်းပါပဲ။ ဆိုးရွားတဲ့ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုး မရှိဘူးလို့ဆိုပါတယ်။ လောလောဆယ် အီတလီနဲ့ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတို့မှာ စမ်းသပ်ခွင့်ရပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စမ်းသပ်သုံးစွဲစဉ် ကာတွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်

ပူဖောင်းငယ်တွေ လိုအပ်တာထက် ပိုထွက်နေတဲ့ ပြဿနာကို ပြုပြင်ကြရပါဦးမယ်။

ဝတ်ဆင်လိုရတဲ့ သွေးသန့်စင်စက်ဟာ သုံးနေကျ သွေးသန့်စင်စက် အငယ်စားလေးပါ။ ခန္ဓာကိုယ်မှာပတ်ပြီး ဝတ်လိုရအောင် ဖန်တီးထားတဲ့ ကိရိယာပါပဲ။ ဒီကိရိယာကို ဝတ်ဆင်ထားပြီး သွားလာလှုပ်ရှားလို့ အလုပ်လုပ်လို့ ရပါတယ်။ အိပ်နေရင်းလည်း ဝတ်ဆင်ထားနိုင်ပြီး ဆေးရုံ ဆေးခန်းတွေမှာ အချိန်ကြာ သွေးသန့်စင်နေစရာ မလိုတော့ပါဘူး။ ငွေကုန်ကြေးကျလည်း သက်သာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရေရှည်သုံးစွဲတဲ့အခါ စိတ်ချရပါ့မလား ဆိုတာ သိဖို့ လိုအပ်ပါသေးတယ်။ ဒါကြောင့် တာရှည်ဝတ်ဆင်စမ်းသပ် ရပါဦးမယ်။

“ပို အဆင်ပြေစေဖို့ ကိုယ်ထဲမှာ ထည့်ထားနိုင်မယ့် ကျောက်ကပ်တုကို တီထွင်နေကြပါတယ်။ ဒီကျောက်ကပ်တုကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှာ ဆန်ဖရန်စစ္စကို ကယ်လီဖိုးနီးယား တက္ကသိုလ်နဲ့ Vanderbilt တက္ကသိုလ် ဆေးပညာဌာနတို့က ဖန်တီးနေကြပါတယ်။ ကျောက်ကပ်တုရဲ့ အရွယ်က ကော်ဖီပန်းကန် အရွယ်လောက်ပါပဲ”

ဝတ်ဆင်လိုရတဲ့ ကိုယ်အင်္ဂါကုမ္ပဏီ (Wearable Artificial Organs Inc) က ထုတ်လုပ်တဲ့ ဝတ်ဆင်လိုရတဲ့ သွေးသန့်စင်စက် တတိယမျိုးဆက် (WAK 3.0) ကို မှတ်ပုံတင်ခွင့် ရရှိပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကိရိယာဟာ နှစ်ပေါင်ခန့်လေးပြီး အားပြန်သွင်းလို့ရတဲ့ ဘက်ထရီပါရှိပါတယ်။ ဒီကိရိယာကို အီတလီနိုင်ငံ ဗီချင်ဇာ၊ မြိတိန်နိုင်ငံ လန်ဒန်နဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံ ဆီယက်တယ် သုံးနေရာမှာ အောင်မြင်စွာ စမ်းသပ်သုံးစွဲနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ စမ်းသပ်လို့ ရလာတဲ့ အချက်အလက်များ အရ ဒီစက်တပ်ဆင်ထားသူဟာ အစားအသောက် ရှောင်စရာ မလိုဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးစွဲစမ်းသပ်ပြီးမှ သေချာမှာပါ။ (Medidcal developments March 5, 2021)

ပိုအဆင်ပြေစေဖို့ ကိုယ်ထဲမှာထည့်ထားနိုင်မယ့် ကျောက်ကပ်တုကို တီထွင်နေကြပါတယ်။ ဒီကျောက်ကပ်တုကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလမှာ ဆန်ဖရန်စစ္စကို ကယ်လီဖိုးနီးယား တက္ကသိုလ်နဲ့ Vanderbilt တက္ကသိုလ် ဆေးပညာဌာနတို့က ဖန်တီးနေကြပါတယ်။ ကျောက်ကပ်တုရဲ့အရွယ်က ကော်ဖီပန်းကန်အရွယ်လောက်ပါပဲ။ အဓိက တီထွင်သူနှစ်ဦးကတော့ Vanderbilt တက္ကသိုလ်ဆေးပညာဌာနမှ ဆီးနဲ့ကျောက်ကပ်ပညာရှင် တွဲဖက်ပါမောက္ခ William Fissell နဲ့ ဆန်ဖရန်စစ္စကို ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ဇီဝစက်မှု ပညာပါမောက္ခ Shuvo Roy တို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ပညာရှင်တွေဟာ အလွန်သေးငယ်တဲ့ ဆီလီကွန်အမှုန်နည်းပညာ Silicon Nanotechnology နဲ့ လူ့ကလာပ်စည်းတို့ ပေါင်းစပ်ကာ သက်ရှိတစ်ပိုင်းစက်ပစ္စည်းကို ကြိုးစားဖန်တီးခဲ့ကြတယ်။ ဒီကျောက်ကပ်တုမှာ စစ်ထုတ်ပိုင်း (Filter) နဲ့ အသုံးဝင်တဲ့ ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ကို ပြန်စုပ်ယူပေးမယ့် (Bioreactor) အစိတ်အပိုင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ ပြန်စုပ်ယူတဲ့အပိုင်းမှာ လူ့ကျောက်ကပ်ပြွန်ကလာပ်စည်းတွေ ပါရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တီထွင်နေတဲ့ ကျောက်ကပ်တုစက်ရဲ့ သွေးသန့်စင်နည်းဟာ အခြေခံအားဖြင့် ကျောက်ကပ်နဲ့ တူညီပါတယ်။ လက်ဖက်ရည်ပန်းကန်လုံးအရွယ်ရှိတဲ့ ဒီစက်ကို ကိုယ်ထဲမှာ ခွဲစိတ်တပ်ဆင်ခြင်းဖြင့် ဆေးရုံဆေးခန်း သွားစရာမလိုတဲ့အပြင် ကျောက်ကပ်အစားထိုး လူနာတွေလို ကိုယ်ခံအား နှိမ်ဆေးတွေကိုလည်း သုံးစွဲစရာ မလိုဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။

သွေးထဲမှ အရည်တွေ စစ်ထုတ်ယူမယ့် အပိုင်းကို ဆီလီကွန်အလွှာပါးလေး ထောင်ပေါင်းများစွာနဲ့ ဖန်တီးထားပါတယ်။ အလွှာပါးတွေမှာ တစ်လက်မရဲ့ အပုံငါးသန်းပုံတစ်ပုံ (5nm) သာ ကျယ်တဲ့ အမြောင်းပုံအပေါက်ငယ်လေးများ သန်းချီရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရေနဲ့ဓာတ်ပစ္စည်းငယ်တွေသာ အပေါက်ကို ဖြတ်ထွက်နိုင်ပါတယ်။ အရည်တွေ စစ်ထုတ်ရာမှာ နှလုံးညှစ်အား (သွေးဖိအား) က လုပ်ဆောင်ပေးမှာ ဖြစ်လို့ ဘက်ထရီမလိုအပ်တော့ပါဘူး။ သန့်စင်မယ့်သွေးကို စက်နဲ့တွန်းပို့စရာမလိုလို့ သွေးဥတွေ အပျက်အစီးနည်းစေမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

အခုလို စစ်ထုတ်လိုက်တဲ့ အရည်တွေဟာ ပြန်စုပ်ယူမယ့်အပိုင်းဆီ တစ်ဆက်တည်း ရောက်ရှိပါလိမ့်မယ်။ ဒီအပိုင်းမှာ ဆီလီကွန်အပြားများစွာရှိနေပြီး သူ့မျက်နှာပြင်မှာ မွေးမြူပွားများထားတဲ့ လူ့ကျောက်ကပ်ဆီးပြုပြန်ငယ်ကလာပ်စည်းများ ရှိနေပါတယ်။ ကလာပ်စည်းတွေက အသုံးတည့်ဓာတ်ပစ္စည်းများကို ပြန်စုပ်ယူပေးကြပါတယ်။ ပိုလျှံရေအပါအဝင် အညစ်အကြေးတွေကိုတော့ ပြန်ငယ်နဲ့ ဆီးအိမ်ထဲ ပို့ဆောင်စွန့်ထုတ်ပစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဆီလီကွန်အပြားရှိ အပေါက်ငယ်လေးတွေဟာ ဆီးပြုပြန်ကလာပ်စည်းတွေထက် သေးငယ်ကျဉ်းမြောင်းလို့ ဒီကလာပ်စည်းတွေနဲ့ ထိတွေ့နိုင်မှာ မဟုတ်လို့ ကိုယ်ခံအားအဖွဲ့ရဲ့ ဖျက်ဆီးမှုမှ လွတ်မြောက်စေပါတယ်။ ဒီအားသာချက်ကြောင့် ကိုယ်ခံအားနှိမ်ဆေးတို့ကို ကျန်ဘဝ တစ်လျှောက်လုံး သုံးစွဲဖို့ မလိုအပ်တော့ပါ။ ကျောက်ကပ်တုကိရိယာဟာ သွေးစီးမှုရဲ့အားကို သုံးထားတဲ့အတွက် ကျောက်ကပ်တုအတွင်း ဖြတ်စီးမယ့်သွေးတွေကို ပိတ်ဆို့စေမယ့် သွေးခဲတွေ ထိခိုက်မှုတွေ မရှိရအောင်တော့ အထူးသတိထား တီထွင်ကြရပါတယ်။

တီထွင်ထားတဲ့ ဇီဝကျောက်ကပ်တုစက်ရဲ့ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းကို လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်အနည်းငယ်က တစ်ခုချင်းစီ အောင်မြင်စွာ စမ်းသပ်နိုင်ခဲ့ပြီးပါပြီ။ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းကို ပေါင်းစပ်ပြီး လူ့ဆီးပြုပြန်ကလာပ်စည်းများပါတဲ့ ဇီဝကျောက်ကပ်တုစက်ကို ဝက်တွေနဲ့ စမ်းသပ်ကြည့်ကြရာကောင်းစွာအလုပ်လုပ်နိုင်ကြောင်း အမေရိကန်ကျောက်ကပ်ပညာဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းရဲ့ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှာ ပြုလုပ်တဲ့ အစည်းအဝေးမှာ တင်ပြခဲ့ကြတယ်။ အစမ်းသပ်ခံဝက်တွေမှာ အန္တရာယ်တစ်စုံတစ်ရာ မဖြစ်ခဲ့ကြောင်းလည်း တွေ့ခဲ့ကြတယ်။ ဒီစမ်းသပ်ချက်ဟာ ကိုယ်ခံအားနှိမ်ဆေးမသုံးရဘဲ လူနဲ့နီးစပ်တဲ့ ဝက်မှာ ပထမဆုံးအစားထိုး စမ်းသပ်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဓာတ်ခွဲခန်းတွင်း စမ်းသပ်မှုများအရ အနည်းဆုံး နှစ်လ

ကြာတဲ့အထိ ကောင်းစွာ အလုပ်လုပ်နိုင်ကြောင်း တွေ့ခဲ့ရတဲ့အတွက် အခုအခါ ဇီဝ
ကျောက်ကပ်တုစက်ကို လူနာများနဲ့ စမ်းသပ်ဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်နေပါပြီ။

တီထွင်ထားတဲ့ ဇီဝကျောက်ကပ်တုစက်ရိယာကို လူနာရဲ့ ဝမ်းဗိုက်ခေါင်းအောက်ပိုင်း
မှာ တပ်ဆင်ပေးကြပါလိမ့်မယ်။ ပြန်လည်စုပ်ယူပြီး စစ်ထုတ်ရည်(ဆီး)ကိုတော့ ဆီးအိတ်
ထဲ ထည့်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စမ်းသပ်ကုသခံမယ့် လူနာများကလည်း ဆန္ဒစောစွာ စောင့်
မျှော်နေကြပါတယ်။ အစားထိုးဖို့ ကျောက်ကပ်စောင့်ဆိုင်းရင်း သေဆုံးသွားမယ့် လူနာ ၉၅
ရာခိုင်နှုန်းအတွက် မျှော်လင့်ချက်ဖြစ်ဖွယ်ရှိပါတယ်။

လူနာတွေနဲ့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးစဉ် မေးလေ့ရှိတဲ့ မေးခွန်းက ကျောက်ကပ်တုစက်
ဟာ ကိုယ်တွင်းထည့်သွင်းတပ်ဆင်ထားပြီးလျှင် အချိန် ဘယ်လောက်ကြာကြာ ခံမလဲဆိုတဲ့
မေးခွန်းပါ။ တီထွင်သူတွေက အဆိုပါစက်ဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ အသုံးခံနိုင်ရည်ရှိမယ်လို့
ဆိုပါတယ်။ တကယ်လို့ ချွတ်ယွင်းခဲ့လျှင်လည်း လဲလှယ်ဖို့ အငယ်စားခွဲစိတ်မှုသာ ပြုလုပ်
ရမယ်လို့ ရှင်းပြထားပါတယ်။ လူနာတွေ အသုံးပြုခွင့်ရမယ့်အချိန်ကို မေးမြန်းရာမှာတော့
နောက်နှစ်အနည်းငယ်ကြာတဲ့အခါ သုံးနိုင်ဖွယ်ရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

Ref:

"Wearable Artificial Organs' patent for Wearable Artificial Kidney (WAK)

3.0" Todays Medical Developments March 5, 2021

"3 Ways to Build an Artificial Kidney" Institute of Electrical and Electronics
Engineers 24 Jun 2016

"The Kidney Project successfully tests a prototype bioartificial kidney"

University of California San Fransico School Pharmacy Sep 9, 2021

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး (World Health Organization – WHO)၏ စာရင်းအရ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် သေဆုံးမှုအများဆုံး ရောဂါ ၁၀ မျိုး ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါ၊ လေဖြတ်ခြင်း၊ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း အောက်ပိုင်းတွင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ခြင်း၊ နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါ၊ လေပြွန်၊ အဆုတ်ပြွန်နှင့် အဆုတ်ကင်ဆာများ၊ ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါ၊ အေဇိုင်းမား (မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်း)ရောဂါ၊ ဝမ်းလျှောခြင်းနှင့် အသည်းကျွတ်ရောဂါတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၅ခုနှစ် စာရင်းအရ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် လူဦးရေ ၅၆ ဒသမ ၄ သန်းသည် ၎င်းရောဂါများကြောင့် သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ ရောဂါသည် တစ်နေ့တခြားဆိုးလာသောကြောင့် သေဆုံးရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သေဆုံးနိုင်သော ရောဂါအများစုကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမျှသာ ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။ မကာကွယ်နိုင်ခြင်းမှာ လူ့ဘဝနေထိုင်မှုပုံစံ၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းအပေါ် လက်ခံနိုင်မှုနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အရည်အသွေးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အန္တရာယ်ရှိသော အချက်များကို သိရှိပြီး ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများ ပြုလုပ်ပါက ရောဂါများဖြစ်ပွားမှုနှင့် သေဆုံးနှုန်းကို လျှော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သေဆုံးမှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး ထိပ်ဆုံးရောက်နေသော ရောဂါ ၁၀ မျိုးကို သိရှိနိုင်မှသာ အသက်ရှည်ပြီး အနာမဲ့မည် ဖြစ်ပါသည်။

(၁) နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါ

နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် သေဆုံးမှု အများဆုံးရောဂါ ဖြစ်ပါသည်။ နှလုံးသို့ သွေးများ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် သွေးကြောများ ကျဉ်းမြောင်းနေခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါကို မကုသ ဘဲထားပါက ရင်ဘတ်အောင့်ခြင်း၊ နှလုံးပျက်စီးခြင်းနှင့် နှလုံးခုန်ပုံ မမှန်ကန်ခြင်းများဖြစ်ကာ အသက်သေဆုံးနိုင်ပါ သည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ပညာပေးမှုများပို၍ကောင်းမွန် လာခြင်း၊ ပြည်သူများက ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုကို လက်ခံလာခြင်းနှင့် ရောဂါမဖြစ်ပွားစေရန် ကြိုတင်ကာကွယ် မှုပုံစံများကောင်းမွန်လာခြင်းတို့ကြောင့် ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် သေဆုံးနှုန်း သည် လျော့နည်းကျဆင်းလာပါသည်။ သို့ရာတွင် လူ့ဘဝ သက်တမ်းရှည်လာခြင်း၊ လူမှုစီးပွားရေးစနစ်ပြောင်းလဲ ခြင်းနှင့် လူ့ဘဝနေထိုင်မှုပုံစံများကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများ တွင် ရောဂါကြောင့် သေဆုံးနှုန်းသည် မြင့်တက်လျက်ရှိ သည်ဟု ယူဆရပါသည်။

နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါသည် သွေးဖိအား မြင့် တက်ခြင်း၊ သွေးအတွင်း အဆီဓာတ်များခြင်း၊ ဆေးလိပ် သောက်ခြင်း၊ မိသားစုအတွင်း နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါ ရာဇဝင်ရှိခြင်း၊ ဆီးချို၊ သွေးချိုရှိခြင်းနှင့် အဝလွန်ကဲခြင်းတို့ ကြောင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတွင် ရောဂါဖြစ်စေ သော အကြောင်းအရင်းတစ်ခု သို့မဟုတ် ၎င်းထက်ပိုပါက ဆရာဝန်၊ သမားတော်ကြီးများကို အချိန်မီ ပြသတိုင်ပင်၍ ကုသရပါမည်။

နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းရောဂါမဖြစ်စေရန်ဆေးဝါးများ သောက်သုံးခြင်းနှင့် ကောင်းမွန်သော နှလုံးကျန်းမာရေး ဆောင်ရွက်မှုများအား ထိန်းသိမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ကိုယ်ကာယလေ့ကျင့်ခန်းကို ပုံမှန်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကျန်းမာ ရေးနှင့် ညီညွတ်သော ကိုယ်ခန္ဓာ အလေးချိန်ကို ထိန်းသိမ်း ခြင်း၊ ဆိုဒီယမ်(အင်္ဂါဓာတ်) နည်းသော အစားအစာများ၊ သစ်သီးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များသော မျှတသည့်အစား အစာများကို စားခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်မှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း နှင့် အရက်ကို လွန်ကျွံစွာမသောက်ဘဲ အတော်အသင့်မျှသာ

“ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး ပညာပေးမှုများ ပို၍ ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ ပြည်သူများက ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုကို လက်ခံလာခြင်းနှင့် ရောဂါ မဖြစ်ပွားစေရန် ကြိုတင်ကာကွယ်မှု ပုံစံများ ကောင်းမွန် လာခြင်းတို့ကြောင့် ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် အမေရိကန် နိုင်ငံများတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် သေဆုံးနှုန်းသည် လျော့နည်း ကျဆင်းလာ ပါသည်”

သောက်ခြင်း စသည့်အချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းခြင်း အန္တရာယ်ကို လျော့ချနိုင်ပါသည်။

(၂) လေဖြတ်ခြင်း(လေသင်တုန်း)

လေဖြတ်ခြင်းသည် သွေးလွှတ်ကြောတစ်ချောင်း ဦးနှောက်အတွင်း၌ ပိတ်ဆို့ခြင်း သို့မဟုတ် ယိုပေါက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အောက်ဆီဂျင်နည်းပါးသော ဦးနှောက်ဆဲလ် များ မိနစ်ပိုင်းအတွင်း သေတော့မည်ဆဲဆဲ ဖြစ်၍ လေဖြတ်ခြင်း ဖြစ်ပွားပါသည်။ လေဖြတ် နေစဉ် အတောအတွင်းမှာ ရုတ်တရက် ထုံကျင်ခြင်းနှင့် စိတ်ရှုပ်ထွေးခြင်း၊ လမ်းလျှောက် ခြင်းနှင့် အမြင်အာရုံပြဿနာများ ဖြစ်လာတတ်ပါသည်။ လေဖြတ်ခြင်းကို မကုသဘဲ ထားပါက နာတာရှည် မသန်မစွမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခံစားရနိုင်ပါသည်။ လေဖြတ်ပြီး ၃ နာရီ အတွင်း ကုသမှု ခံယူနိုင်ပါက မသန်မစွမ်းဖြစ်ပွားမှုကို လျော့ချနိုင်ပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခြမ်းတွင် ရုတ်တရက် ထုံကျင်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်ပါက လေဖြတ်နိုင်သည်ကို သတိထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

သွေးဖိအားမြင့်တက်ခြင်း၊ မိသားစုတွင် လေဖြတ်သော ရောဂါ ရာဇဝင်ရှိခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်သန္ဓေတားဆေးသောက်ချိန်တွင် ဆေးလိပ်ကိုလည်း သောက်ခြင်းတို့ကြောင့် လေဖြတ်ခြင်းရောဂါ ခံစားရတတ်ပါသည်။

လေဖြတ်ခြင်း မဖြစ်စေရန် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဆရာဝန် ညွှန်ကြားထားသော ဆေးများကို နေ့စဉ် ပုံမှန်သောက်ခြင်းနှင့် နေထိုင်မှုပုံစံ ပြောင်းလဲ ခြင်းများ ပြုလုပ်ပါက ရောဂါဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချနိုင်ပါသည်။ ကောင်းမွန်သောကျန်းမာရေး အလေ့အကျင့်များ ရှိပါက လေဖြတ်ခြင်း အန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးနိုင်ပါသည်။ လေဖြတ်ခြင်းကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းများတွင် သွေးဖိအားမြင့်တက်မှုကို ဆေးဝါးများဖြင့် ကုသခြင်း သို့မဟုတ် ခွဲစိတ်ကုသခြင်းတို့ဖြင့် ထိန်းချုပ်နိုင်ပါသည်။ ကျန်းမာသော လူ့ဘဝ နေထိုင်မှု ပုံစံကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ကိုယ်ကာယလေ့ကျင့်ခန်းများကို မှန်မှန်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဆိုဒီယမ် ပါသော အစားအစာများကို လျော့ချပြီး ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သော အစားအစာများကို စားသုံးခြင်းဖြင့် လေဖြတ်ခြင်းကို ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းနှင့် အရက်ကို အလွန်အကျွံသောက်ခြင်းတို့သည် လေဖြတ်ခြင်းကို ပို၍ဆိုးစေသောကြောင့် ရှောင်ကြဉ် ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

(၃) အသက်ရှူလမ်းကြောင်းအောက်ပိုင်းတွင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ခြင်း

အသက်ရှူလမ်းကြောင်းအောက်ပိုင်းတွင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ခြင်းသည် အသက်ရှူ လမ်းကြောင်းနှင့် အဆုတ်ထဲသို့ ရောဂါပိုးဝင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် တုပ်ကွေး ရောဂါ၊ နမိုးနီးယား (အဆုတ်ရောင်ခြင်း)၊ လေပြန်ရောင်ခြင်းနှင့် တီဘီရောဂါများ ပါဝင် ပါသည်။

ဗိုင်းရပ်စ်ရောဂါပိုးများသည် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းအောက်ပိုင်းတွင် ရောဂါပိုး ဝင်ရောက်ခြင်းကို အမြဲတမ်းဖြစ်စေပါသည်။ ချောင်းဆိုးခြင်းသည် အဓိကလက္ခဏာ

ဖြစ်ပါသည်။ အသက်ရှူမဝခြင်း၊ အသက်ရှူကျပ် အသံဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် ရင်ကျပ်ခြင်းများ ခံစားနိုင်ပါသည်။ ထိရောက်စွာမကုသဘဲ ထားပါက အသက်ရှူမှုကို ပျက်စီးစေပြီး သေဆုံး နိုင်ပါသည်။

အသက်ရှူလမ်းကြောင်းအောက်ပိုင်းတွင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ခြင်းသည် တုပ်ကွေး ရောဂါဖြစ်ခြင်း၊ လေအရည်အသွေးမကောင်းခြင်း၊ အဆုတ်ကို ယားယံစေသော အရာများ နှင့် မကြာခဏ ထိတွေ့ခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း၊ ကိုယ်ခံအားစနစ်အားနည်းခြင်း၊ လူဦးရေ ထူထပ်ခြင်း၊ ပန်းနာရင်ကျပ်ရောဂါ ရှိခြင်းနှင့် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီ/ အေအိုင်ဒီအက်စ် ရောဂါရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။

ရောဂါမဖြစ်ပွားစေရန် တုပ်ကွေးကာကွယ်ဆေးကို နှစ်စဉ်၊ နှစ်တိုင်း ထိုးပေးရပါ မည်။ အဆုတ်ရောင်ခြင်း အန္တရာယ်မြင့်မားသောသူများသည် ကာကွယ်ဆေးကို မဖြစ်မနေ ထိုးထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ လက်ကို ဆပ်ပြာနှင့် ရေတို့ဖြင့် ပုံမှန် ဆေးခြင်းပြုလုပ်ပါက ဘက်တီးရီးယားနှင့် ဗိုင်းရပ်စ်ပိုးများကူးစက်ခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်ပါမည်။ အထူးသဖြင့် မိမိလက်ဖြင့် မျက်နှာကို မကိုင်မီအချိန်နှင့် အစားအစာ မစားခင်အချိန်များတွင် လက်ကို ဆေးရပါမည်။ မိမိအိမ်မှာပဲနေရပါမည်။ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းတွင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက် နေပါက ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် အနားယူရပါမည်။ အနားယူခြင်းသည် ရောဂါပျောက်ကင်းမှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

(၄) နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါ

နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သောရောဂါသည် အသက်ရှူရာတွင် ခက်ခဲမှုကိုဖြစ် စေသော အဆုတ်ရောဂါတစ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။ နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ရောင်ခြင်းနှင့် အဆုတ် အတွင်းရှိလေခိုအောင်းသောနေရာများ ကျယ်ကားခြင်းကြောင့် အဖြစ်များပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နာတာရှည်အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါခံစားရသူ ၆၄ သန်းခန့် ရှိခဲ့ပါသည်။

ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း၊ တစ်ဆင့်ခံ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း (မိမိမသောက်သော် လည်း မိမိအနီးအနားတွင် သောက်ခြင်း)၊ ဓာတုဗေဒ မီးခိုးအငွေ့များကြောင့် အဆုတ်ကို ယားယံစေခြင်း၊ မိသားစုအတွင်း၌ နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါရှိသူများရှိခြင်း နှင့် ကလေးဘဝကတည်းက အသက်ရှူလမ်းကြောင်းရောဂါပိုး ဝင်ရောက်မှု ရာဇဝင်ရှိခြင်း တို့ကြောင့် နာတာရှည် အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါ၏ အန္တရာယ်များကို ပိုမိုဆိုးရွားစွာ ခံစားရနိုင်ပါသည်။

နာတာရှည်အဆုတ်ပြွန်ပိတ်သော ရောဂါရှိပါက မပျေဆံ့သင့်ပါ။ တတ်ကျွမ်း နားလည်သော ဆရာဝန်များနှင့် ပြသ၍ ဆေးကုသမှုခံယူရပါမည်။ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။ တစ်ဆင့်ခံ ဆေးလိပ်သောက်သူ မဖြစ်အောင် မိမိအနီးတွင် ဆေးလိပ် သောက်ခြင်းကို လက်မခံရပါ။ ရောဂါလက္ခဏာတစ်ခုခုဖြစ်ပါက ကုသမှုကို လျင်မြန်စွာ ကုသရန် လိုအပ်ပါသည်။

(၅) လေပြန်၊ အဆုတ်ပြန်နှင့် အဆုတ်ကင်ဆာများ

အသက်ရှူလမ်းကြောင်းကင်ဆာများတွင် လေပြန်၊ အသံအိုး၊ အဆုတ်ပြန်နှင့် အဆုတ်များတွင်ဖြစ်သော ကင်ဆာများ ပါဝင်ပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် တစ်ဆင့်ခံ ဆေးလိပ် သောက်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်မှ အဆိပ်များ ဝင်ရောက်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လောင်စာများနှင့် ပုပ်သိုးနေသောအစားအစာတွင် ရှိသည့်မိုများကြောင့်လည်း ရောဂါ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

၂၀၁၅ခုနှစ်တွင် လေ့လာထားသော အစီရင်ခံစာများမှာ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ကင်ဆာရောဂါကြောင့် နှစ်စဉ် လူပေါင်း ၄ သန်းခန့် သေဆုံးကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ သုတေသနပြုစာရင်းအရ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် လေထုညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် ဆေးလိပ် သောက်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်စေသော အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ကင်ဆာများသည် ၈၁ မှ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးတက်လာကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အထူးသဖြင့် အာရှနိုင်ငံများတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ချက်ပြုတ်ရန်အတွက် မီးသွေးကို သုံးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ လောင်စာ အတောင့်များ (ဥပမာ မီးသွေး)မှ အဆိပ်များ ထုတ်လွှတ်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသား ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အမျိုးသမီး ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းတွင် အဆုတ်ကင်ဆာဖြစ်ပြီး သေဆုံးမှုများ ရှိ နေကြပါသည်။

ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းနှင့် ဆေးရွက်ကြီးထွက် ပစ္စည်းများ အသုံးပြုသူများတွင် လေပြန်၊ အဆုတ်ပြန်နှင့် အဆုတ်ကင်ဆာကြောင့် သေဆုံးမှုများ ပိုမိုများပြားလာပါသည်။ မိသားစုအတွင်း ရောဂါရာဇဝင်ရှိခြင်း၊ ဒီဇယ်လောင်စာကဲ့သို့ လေထုညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ် စေသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အရာဝတ္ထုများနှင့် ထိတွေ့မှုရှိသူများတွင်လည်း ကင်ဆာရောဂါ၏ အန္တရာယ်များကို ခံစားရနိုင်ပါသည်။

အဆုတ်ကင်ဆာကို ကာကွယ်ရန်အတွက် လောင်စာများနှင့် ဆေးရွက်ကြီးထွက် ပစ္စည်းများကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။ အဆုတ်ကင်ဆာရောဂါ ရှိ မရှိစောစီးစွာ စစ်ဆေးရပါမည်။ သို့မှသာ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ကင်ဆာရောဂါများ၏ လက္ခဏာများကို လျော့ချနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

(၆) ဆီးချို၊ သွေးချို ရောဂါ

ဆီးချို၊ သွေးချို ရောဂါသည် အင်ဆူလင် ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရောဂါ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးအစား(၁) ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါသည် ပန်ကရိယ (မုန့်ချိုအိတ်)မှ အင်ဆူလင်ကို မထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးအစား (၂) ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါသည် ပန်ကရိယမှ အင်ဆူလင်ကို လုံလောက်စွာ မထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အင်ဆူလင်ကို အကျိုးရှိစွာ မသုံးစွဲနိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးအစား (၂) ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းအရင်းများစွာ ရှိပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော အစားအစာများ စားသုံးခြင်း၊ ကိုယ်ကာယလေ့ကျင့်ခန်း မရှိခြင်းနှင့် အဝ လွန်ကဲခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် နေထိုင်သော သူများတွင် ဆီးချို၊ သွေးချို၏ နောက်ဆက်တွဲ

ဆိုးကျိုးများကြောင့် သေဆုံးကြပါသည်။ ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါသည် အဝလွန်ကဲ့သို့သော သွေးဖိအားမြင့်တက်သူများ၊ အသက်အရွယ်ကြီးသူများ၊ ကိုယ်ကာယ လေ့ကျင့်ခန်းကို ပုံမှန် မလုပ်သူများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ်သော အစားအစာများကို စားသုံးသူများတွင် အဖြစ် များပါသည်။ ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါဖြစ်နေစဉ် အမြဲတမ်း ကာကွယ်မှုကို မပြုလုပ်နိုင်ပါ။ ပုံမှန်ကိုယ်လက်လှုပ်ရှား အားကစားပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ကောင်းမွန်သော အာဟာရ ရရှိအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ရောဂါလက္ခဏာများ၏ ပြင်းထန်မှုကို ထိန်းချုပ်နိုင် ပါသည်။ သွေးထဲမှ သကြားဓာတ်ကို ထိန်းချုပ်ရန် အစားအစာထဲတွင် အမျှင်တန်းပါသော အစားအစာများကို ထည့်၍စားသောက်ရပါမည်။

(၇) အေဇိုင်းမား (မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်း)

အေဇိုင်းမားသည် မှတ်ဉာဏ်ဆုံးရှုံးခြင်းသာဖြစ်ပြီး ဘဝဆုံးရှုံးခြင်း မဟုတ်ပါ။ အေဇိုင်းမား ပို၍ဆိုးရွားလာပါက မှတ်ဉာဏ်အားကို ပျက်စီးခြင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပုံမှန် လုပ်ငန်းဆောင်တာ (ဆင်ခြင်စဉ်းစား တွေးခေါ်ခြင်း၊ အကျိုးအကြောင်းဆင်ခြင်သုံးသပ် ခြင်းနှင့် စံနမူနာဖြစ်သော အပြုအမူများ)ကို အဆက်ပြတ်အောင် အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်း တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်းသည် စိတ်ယိုယွင်းခြင်း အမျိုးအစားဖြစ်ပြီး ၆၀ မှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပါဝင်ပါသည်။ ရောဂါသည် မှတ်ဉာဏ်ပြဿနာများဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ သတင်း အချက်အလက်များကို ပြန်ဖော်ရန် ခက်ခဲခြင်းနှင့် ပြန်လည်စုဆောင်းရန် ချော်ထွက်ခြင်းများ မှ အစပြုလာပါသည်။ ရောဂါဆိုးဝါးလာပါက အချိန်ကာလ ကြာရှည်သော မှတ်ဉာဏ်များ ကို မရရှိနိုင်ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လေ့လာမှုအရ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့် သေဆုံးမှုအရေအတွက်သည် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ထက် ပို၍များကြောင်းတွေ့ရှိရပါ သည်။

အေဇိုင်းမား (မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်း)သည် အသက်အရွယ်အားဖြင့် ၆၅ နှစ်ထက် ကြီးခြင်း၊ မိသားစုအတွင်း ရောဂါရာဇဝင်ရှိခြင်း၊ မျိုးရိုးလိုက်ခြင်း၊ သတိပြုမှုကို အားနည်း ခြင်း၊ မှတ်ဉာဏ်အားနည်းသော ဒေါင်းရောဂါလက္ခဏာစုရှိခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် မညီညွတ် သော လူ့ဘဝနေထိုင်မှုပုံစံရှိနေခြင်း၊ အမျိုးသမီးဖြစ်ခြင်း၊ ယခင်က ဦးခေါင်းကို ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရရှိခြင်း၊ အတူနေထိုင်သူများ၏ ပစ်ပယ်ခြင်းကို ခံရခြင်း၊ အခြားသူများနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း တွေ့ဆုံမှု အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။

အေဇိုင်းမား (မှတ်ဉာဏ်ချို့တဲ့ခြင်း)ရောဂါကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းမရှိပါ။ သုတေသနပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ရောဂါဖြစ်ပွားသူအချို့မှာ အချက်အလက်ကို ရှင်းလင်း ပြတ်သားစွာ မပေးနိုင်ပါ။ ကာကွယ်နိုင်သော နည်းလမ်းများကိုသာ ရှာဖွေနေရပါသည်။ ရောဂါ၏ အန္တရာယ်ကို လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် နှလုံးကျန်းမာရေးကို ကောင်းမွန်သော အစား အစာများကို စားသောက်ရပါမည်။ အသီးအနှံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များစွာ ပါဝင်သော အစားအစာများ၊ အသားနှင့် နို့ထွက်ပစ္စည်းများမှ ပြည့်ဝဆီ အနည်းငယ်ပါသော အစား အစာများ၊ အခွံအမာအသီးများ၊ သံလွင်ဆီများနှင့် အဆီမပါသော ငါးများသည် ရောဂါ၏

အန္တရာယ်ကို လျော့ချပေးပြီး နှလုံးကျန်းမာရေး ကောင်းသည့်အပြင် အေဇိုင်းမားရောဂါမှ ကင်းဝေးပြီး ဦးနှောက်ကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

(၈) ရေဓာတ်ကုန်ခန်းခြင်းကို ဖြစ်စေသော ဝမ်းလျှောရောဂါ

ဝမ်းလျှောခြင်းဆိုသည်မှာ တစ်နေ့တည်းတွင် ဝမ်း ၃ ကြိမ် သို့မဟုတ် ၃ ကြိမ်နှင့် အထက် ပို၍သွားခြင်းကို ခေါ်ပါသည်။ ဝမ်းလျှောခြင်းသည် ရက်အနည်းငယ်ထက်ပို၍ ကြာရှည်လာပါက ခန္ဓာကိုယ်ရှိ ရေနှင့် ဆားဓာတ်များ ဆုံးရှုံးမှုသည် ပို၍များလာနိုင်ပါသည်။ ဆိုးကျိုးအနေဖြင့် ရေဓာတ်ကုန်ခန်းခြင်းဖြစ်ပြီး သေဆုံးနိုင်ပါသည်။ ညစ်ညမ်းသော ရေ သို့မဟုတ် အစားအစာများထဲတွင်ရှိသော အူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ဗိုင်းရပ်စ် သို့မဟုတ် ဘက်တီးရီးယားကြောင့် ဝမ်းလျှောခြင်းကို အစဉ်အမြဲဖြစ်တတ်ပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ တွင် သန့်ရှင်းရေး အားနည်းသော အခြေအနေရှိခြင်းကြောင့် ရောဂါကူးစက်မှု ပိုမိုဖြစ်ပွား ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဝမ်းလျှောခြင်းကြောင့် ၅ နှစ်အောက် ကလေးများတွင် သေဆုံးနှုန်းများသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ နှစ်စဉ် ဝမ်းလျှောရောဂါများကြောင့် သေဆုံးသူ ၇ သိန်း ၆ သောင်းကျော် ရှိပါသည်။ ဝမ်းလျှောရောဂါသည် သန့်ရှင်းမှု အားနည်းသော နေရာဖြစ်ခြင်း၊ သန့်ရှင်းသော ရေကို အသုံးပြုခွင့်မရရှိခြင်း၊ ဝမ်းလျှောရောဂါလက္ခဏာများ ပြင်းထန်စွာ ခံစားရနိုင်သော ကလေးငယ်များဖြစ်ခြင်း၊ အာဟာရဓာတ်ချို့ခြင်းနှင့် ကိုယ်ခံအားစနစ် အားနည်းခြင်းတို့ ကြောင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။

ဝမ်းလျှောခြင်းရောဂါအတွက် ယူနီဆက်၏ လမ်းညွှန်ချက်အရ ကောင်းမွန်သော သန့်ရှင်းရေးပြုလုပ်မှု အလေ့အကျင့်သည် အကောင်းဆုံး ကာကွယ်နည်းဖြစ်ပါသည်။ လက် ကို စနစ်တကျ ဆေးကြောခြင်းနည်းလမ်းသည် ဝမ်းလျှောရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ လျော့ချနိုင်ပါသည်။ သန့်ရှင်းမှုကို တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊ ရေအရည်အသွေး ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဝမ်းလျှောရောဂါဖြစ်ပါက ဆေးကုသမှု အခွင့်အရေးကို စောစီးစွာရရှိခြင်းတို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် ဝမ်းလျှောခြင်းရောဂါများကို ကာကွယ်ရန် ကူညီမှု ကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

(၉) တီဘီရောဂါ

တီဘီရောဂါသည် မိုင်ကိုဘက်တီးရီးယမ်း၊ ကျူးဘာကူလိုးစစ် ဘက်တီးရီးယားပိုး ကြောင့် ဖြစ်ပွားသော အဆုတ်ရောဂါဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် လေမှတစ်ဆင့်ကူးစက်သော ဘက်တီးရီးယားရောဂါဖြစ်ပြီး ကုသနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော ရောဂါပိုးများသည် ဓလေ့ထုံးစံအရဖြစ်သော ကုသမှုများကို ခံနိုင်ရည်ရှိနေကြပါသည်။ တီဘီနှင့် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီ ပိုးရှိသောသူများတွင် သေဆုံးနှုန်း ပိုများပါသည်။ တီဘီရောဂါကြောင့် အိတ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့် သေဆုံးသူမှာ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည်။ တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားသူ ဦးရေသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ နှစ်စဉ် ၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့် လျော့ကျလျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တီဘီရောဂါ ပပျောက်ရေးရည်မှန်းချက်ထားကာ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

သွားကြားထိုးတံ၊ ခေါင်းရိတ်ခား၊ မုတ်ဆိတ်ရိတ်ခား စသည်)ကို မျှဝေသုံးစွဲခြင်းကိုလည်း ရှောင်ရှားရပါမည်။ ဆေးထိုးအပ်များကိုလည်း တစ်ခါသုံးသာ အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

(၁၁) နိဂုံး

အချို့သော ရောဂါများသေဆုံးနှုန်းမြင့်တက်လာချိန်မှာ အချို့သော ရောဂါများသည် ပိုမိုပြင်းထန်လာသော အခြေအနေမှ လျော့ကျလာပါသည်။ လူ့ဘဝသက်တမ်း ကြာရှည် လာခြင်းနှင့် သဘာဝအားဖြင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှု များပြားလာခြင်းကို ဖြစ်စေသော ရောဂါအချို့ ရှိပါသည်။ နှလုံးသွေးကြောကျဉ်းခြင်း၊ လေဖြတ်ခြင်းနှင့် နှလုံးရောဂါများ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရောဂါအများစုသည် ကာကွယ်မှုပြုလုပ်နိုင်ပြီး ကုသမှုလည်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဆေးဝါးများသည် အဆက်မပြတ် အသစ်များပေါ်လာပြီး တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေး အသိပညာပေးမှုများပြုလုပ်၍ ရောဂါများကို ကာကွယ်မှုများပြုလုပ်လာခြင်း တို့ကြောင့် သေဆုံးနှုန်း ကျဆင်းနေပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သော လူ့ဘဝနေထိုင်မှု ပုံစံဖြင့် နေထိုင်ခြင်း၊ အာဟာရဓာတ် ပြည့်ဝသော အစားအစာများကို စားသုံးခြင်း၊ ကိုယ် ကာယ လေ့ကျင့်ခန်းမှန်မှန်ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ရောဂါများ၏ အန္တရာယ်ကို လျော့ချနိုင်ပါသည်။ ဆေးလိပ်သောက်သုံးမှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းနှင့် အရက်ကို အတော်အသင့်သာ သောက်သုံး ခြင်းဖြင့် ရောဂါကာကွယ်ခြင်းကို ကူညီနိုင်ပါသည်။ ဘက်တီးရီးယား သို့မဟုတ် ဗိုင်းရပ်စ် ရောဂါပိုး ဝင်ရောက်ခြင်းများ မဖြစ်စေရန် လက်ကို စနစ်တကျဆေးကြောရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သေဆုံးမှု အများဆုံးဖြစ်ပြီး ထိပ်ဆုံးရောက်နေသော ရောဂါ ၁၀ မျိုး အကြောင်းကို သိရှိပြီး ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများကို ပြုလုပ်ရပါမည်။ ရောဂါများ ဖြစ်ပွားပါက လည်း တတ်ကျွမ်းနားလည်သော ဆရာဝန်များနှင့် ပြသရမည်ဖြစ်ကြောင်း အကြံပြုအပ် ပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း(ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

စာညွှန်း

- Medically reviewed by Deborah Weatherspoon, Ph.D.,R.N, CRNA – Written by Ann Pietrangelo – Updated on July 10, 2019
- <https://www.healthline.com/health/top-10-deadliest-diseases>

ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏
အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာ

armi ၀၁ (t n majr)

“ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး၏
အိန္ဒိယခရီးစဉ်သည်
ပြင်သစ်၏ မဟာဗျူဟာတွင်
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အချက်အချာကျမှုနှင့်
အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင်
ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍကို
မီးမောင်းထိုးပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း
အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ပြင်သစ်သံရုံးက
ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ပြောဆိုခဲ့သည်”

ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Florence Parly သည် လွန်ခဲ့သည့်သီတင်းပတ်က အိန္ဒိယနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့ကြား နှစ်စဉ်ကျင်းပသည့် တတိယအကြိမ်မြောက် ကာကွယ်ရေး ဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်ရန် နယူးဒေလီမြို့တွင် ရှိနေခဲ့သည်။ ပြင်သစ် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး Florence Parly နှင့် အိန္ဒိယကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Rahinath Singh တို့သည် ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍအတွက် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာသုံးများ ပူးပေါင်းထုတ်လုပ်ရေး၊ နှစ်နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အပါအဝင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး၊ ဒေသတွင်း နှင့် ကာကွယ်ရေးကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးများ သည် ကပ်ရောဂါစိန်ခေါ်မှုများရှိသော်လည်း အာရုံစိုက်စရာတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ထား သည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် သုံးသပ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် နှစ်နိုင်ငံဝန်ကြီးများသည် ကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေး အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်းနှင့် နယ်ပယ်စုံဆွေးနွေးမှုများ ခိုင်မာစေရေး ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ထူးခြားသည့်အချက်မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာရေကြောင်း ဆိုင်ရာဖိုရမ်၏ လက်ရှိဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလမှစ၍ ဥရောပသမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ကို ရယူမည်ဖြစ်သည်။

ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး၏ အိန္ဒိယခရီးစဉ်သည် ပြင်သစ်၏မဟာဗျူဟာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အချက်အချာကျမှုနှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏အခန်းကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုးပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ပြင်သစ်သံရုံးက ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ပြောဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါကြေညာချက်သည် ကပ်ရောဂါများနှင့် ရုန်းကန်နေရသော်လည်း နှစ်နိုင်ငံစစ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အများအပြားရှိကြောင်း မီးမောင်း ထိုးပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ တရုတ်နိုင်ငံကို ရည်ရွယ်ပုံရသည့် လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု ပုံစံအားလုံးကို ပယ်ဖျက်ကြောင်းနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ခိုင်မာမှုရှိစေရေး အလေးပေးဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ကြေညာချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးသည် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကြံပေး Ajit Doval တို့နှင့်လည်း တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံတို့သည် ဥရောပသမဂ္ဂတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူမည့် ကိစ္စ၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိစ္စ၊ နှစ်နိုင်ငံကာကွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကိစ္စအပါအဝင် နယ်ပယ်ပေါင်းစုံကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်း ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီက ၎င်း၏တွစ်တာအကောင့်တွင် မျှဝေခဲ့သည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကာကွယ်ရေး၊ အာကာသနည်းပညာနှင့် အရပ်ဘက်သုံး နျူကလီးယားကဏ္ဍများအပါအဝင် မဟာဗျူဟာနယ်ပယ် အများအပြားတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် နှစ်နိုင်ငံတို့သည် အာကာသ လုံခြုံရေး၊ ဆိုက်ဘာ လုံခြုံရေး၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြင့်မားသော ကွန်ပျူတာ၊ ဉာဏ်ရည်တူ နည်းပညာ၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်တွင် မဟာဗျူဟာကျဆောင်ရွက်မှု စသည့် အရေးကြီးနယ်ပယ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြသည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အမေရိကန်၊ ဂျပန်နိုင်ငံတို့

“ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ကာကွယ်ရေး၊ အာကာသနည်းပညာနှင့် အရပ်ဘက်သုံး နျူကလီးယားကဏ္ဍများအပါအဝင် မဟာဗျူဟာနယ်ပယ် အများအပြားတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်”

“ပြင်သစ်နိုင်ငံ
ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူစဉ်
အင်ဒိုပစိဖိတ်
ဒေသသို့
ဥရောပသမဂ္ဂ၏
ချဉ်းကပ်မှုမှာ
အိန္ဒိယနိုင်ငံကို
စိတ်ဝင်စားနေခြင်း
ဖြစ်သည်”

ပြီးလျှင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် လုံခြုံရေး ဆွေးနွေးသော နိုင်ငံသုံးနိုင်ငံအနက် နောက်ဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့သည် အရပ်ဘက် အာကာသ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဆယ်စုနှစ်ပေါင်း များစွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် ပြောင်းလဲနေသည့် အာကာသလုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ လည်း စိုးရိမ်မှု ရှိနေကြသည်။ ပြင်သစ်ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး Parly ရှင်းပြခဲ့သည်မှာ ပန်းတိုင်သည် လွတ်လပ်၍ လုံခြုံသော အာကာသဖြစ်စေရေး နိုင်ငံ တကာစံနှုန်းများကို ပူးတွဲဖြင့် တင်ရန်၊ တုံ့ပြန်မှု မဟာဗျူဟာများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ ခြိမ်းခြောက် မှု အကဲဖြတ်ချက်များကို မျှဝေရန်ဖြစ်သည်။ ဂြိုဟ်တု များကို အတူတကွ တည်ဆောက်ကြရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကိုလည်း အတူတကွ ကာကွယ်ကြရမည် ဖြစ် သည်။

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းကို အခြေခံသည့်နိုင်ငံ တကာစနစ်ဖြစ်စေရေး၊ နိုင်ငံစုံ စနစ်ဖြင့်တင်ရေးကဲ့သို့ သော နယ်ပယ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အိန္ဒိယ-ပြင်သစ် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး ကတိကဝတ် များသည် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးတွင် အရေးကြီးပါသည်။ AUKUS ကဲ့သို့သော အစီအစဉ်သစ်များသည် ပထဝီအနေ အထားကို ပြောင်းလဲစေမည် မဟုတ်ကြောင်း၊ ပြင်သစ် နိုင်ငံသည်လည်း အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ဆုံ မေးမြန်းခန်းတစ်ခုတွင် အလေး ပေး ပြောကြားခဲ့သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အရေးပါမှုကို ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့ပြီး နှစ်နိုင်ငံတပ်ဖွဲ့များသည် ယခုနှစ်အတွင်း ကြည်း၊ ရေ၊ လေ စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှု နှင့်အတူ သတင်းအချက်အလက်ဖလှယ်ပြီး အသုံးပြုနိုင် သည့် အဆင့်သစ်တစ်ခုအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုများ ရှိ သည်ကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး ယင်းကို မျှခြေတစ်ခု ရအောင် မဖြစ်မနေ ရှာဖွေရမည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထပ်လောင်းပြောဆိုခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံကြီး

တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နယ်ပယ်အများအပြားရှိသည်။ ပဲရစ် သဘော တူညီချက်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိကြောင်းလည်း ဝန်ကြီးက အကြံပြုပြောဆိုခဲ့သည်။ သို့သော် တောင်တရုတ် ပင်လယ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်များသည် ပိုမိုပြီး ရန်လိုသည့် သဘော ဆောင်လာကြောင်းလည်း ဝန်ကြီး Parly က မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။

ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးသည် ပြင်သစ်ဝန်ကြီးခရီးစဉ်၏ အဓိက အာဂျင်ဒါဖြစ်ကြောင်း၊ ပြင်သစ်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အိန္ဒိယကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကာကွယ်ရေးသုံးပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်သင့်ကြောင်းလည်း အိန္ဒိယ ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး Rahinath Singh က ဆိုသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း အိန္ဒိယ ထုတ်လုပ်သူများကို ကမ္ဘာစစ်သုံးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှု ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံလုပ် စစ်သုံးပစ္စည်းများ ပိုမိုခိုင်မာလာစေရန် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်သွား မည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ရာဖဲဖိုက်တာဂျက်များ ထုတ်လုပ်နိုင်ရေး လိုအပ်ချက်များကို အကူအညီ ပေးနိုင်ရေး အဆင်သင့်ရှိ ကြောင်းလည်း ဝန်ကြီး Parly က ပြောဆိုသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် ရေငုပ် သင်္ဘောကဲ့သို့သော ကာကွယ်ရေး ကဏ္ဍတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ထုတ်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ရာတွင် ဆက်လက်ပါဝင်သွားမည် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကျင်းပသည့် လုံခြုံရေး ဖိုရမ်တစ်ခုတွင် ဝန်ကြီး Parly က အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏လိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်းရန် အသင့်ရှိကြောင်းနှင့် လေယာဉ်တင် သင်္ဘောတစ်စင်းကို မကြာမီပေးပို့သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရေငုပ်သင်္ဘောသစ် INS Vikrant ကို သီးခြားနေရာတစ်ခုတွင် တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် စတင်အသုံးပြုမည် ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယလေတပ်အတွက် ရာဖဲဖိုက်တာဂျက် ၃၆ စင်း ဝယ်ယူခဲ့ပြီး ၃၃ စင်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ကျန်ဖိုက်တာဂျက် သုံးစင်းကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ပို့ဆောင်ပေးမည် ဖြစ်သည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူစဉ် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသသို့ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ချဉ်းကပ် မှုမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို စိတ်ဝင်စားနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂအနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ခွဲခြား၍မရသည့် မိတ်ဖက်အဖြစ် ရှိနေပြီး အိန္ဒိယ-ပြင်သစ်တို့၏ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုမှာလည်း အလားတူဖြစ်ကြောင်း ဝန်ကြီး Parly က ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဥရောပသမဂ္ဂအနေဖြင့် အင်ဒို- ပစိဖိတ်ဒေသနှင့် ဆက်လက်ထိတွေ့သွားမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် သိသာထင်ရှားသည့် ဖြေရှင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ် လာစေရန် ရေတပ်၏အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဝန်ကြီး Parly က ပြောဆိုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လက်တွေ့ကျသော အာဂျင်ဒါများကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်မည်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ တွင် ကျင်းပမည့် အင်ဒို-ပစိဖိတ် ဝန်ကြီးအဆင့်ဖိုရမ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါလိမ့် မည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် ကိစ္စရပ်အများအပြားကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်အတူ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၏ ယုံကြည်ရသော မိတ်ဖက်များအနက် တစ်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်စေရေး ဆောင်ရွက်ရာ၌ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ ဒေသတွင်းတွင် အရေးပါသည်။ Galwan ဒေသအငြင်းပွားမှုနှင့် တရုတ်-အိန္ဒိယ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အဖူအထစ်များ ဖြစ်ပြီးနောက် အိန္ဒိယနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့သည် လာမည့်နှစ်များတွင် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးနှင့် မဟာဗျူဟာထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ပိုမိုမြှင့်တင်လာနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် မတူညီသည့် အချက်မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာသမိုင်းတွင် သမိုင်းပုံရိပ်ဆိုးမရှိပါ။ ပိုမိုနီးကပ်သော မဟာဗျူဟာ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ ရှေ့ဆက်တိုးနိုင်ရေး အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စွမ်းဆောင်ရည်သည် နိုင်ငံရေးအရ အကျိုးအမြတ်များ ရရှိစေနိုင်သည်။

မောင်သုတ (အညာမြေ)

Rajeswari Pillai Rajagopalan ၏ France in the Indo-Pacific: French, Indian Defense Ministers Meet for 3rd Annual Dialogue ကို ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

တရုတ်-တူရကီဆက်ဆံရေးနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ပြဿနာ

အနောက်တောင်

“တူရကီသည် တရုတ်ပိုးလမ်းမကြီး (BRI) ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ တူရကီသည် စီမံကိန်းအားလုံးကို သဘောတူကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် သမ္မတ အာဒိုဂန်သည် ပေကျင်းတွင် ကျင်းပသည့် ပိုးလမ်းမ ဖိရမ်သို့ အစိုးရထိပ်တန်းအရာရှိများနှင့်အတူ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ တူရကီနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်းကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထောက်ပံ့ကူညီပေးရန် အသင့်ရှိကြောင်း သမ္မတ အာဒိုဂန်က ကတိပြုခဲ့သည်”

တရုတ်-တူရကီဆက်ဆံရေးမှာ ၁၉၇၁ ခုနှစ်ကတည်းကပင် အတက်အကျများနှင့် ပြည့်နှက်နေခဲ့သည်။ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မကျေလည်မှုများရှိသည့်အပြင် ဝီဂါလူမျိုးစု ပြဿနာသည်လည်း တရုတ်နှင့် တူရကီအကြားရှောင်လွှား၍မရနိုင်သည့် ပြဿနာမျိုး ဖြစ်ပုံရသည်။

ဝီဂါလူမျိုးစု ပြဿနာသည် နှစ်နိုင်ငံကြား နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများကို အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။ တူရကီတွင် နေထိုင်သော ဝီဂါအများစုမှာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ များပြားပြီး တူရကီ အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ရှိသူများသည် ဝီဂါလူမျိုးစုဆီသို့ ယုံနှံသွားပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရုတ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံဖြတ်ကျော် လူမျိုးရေး အထောက်အထား လှုံ့ဆော်မှုအပါအဝင် ဝီဂါလူမျိုးစုမှ ခွဲထွက်ရေး သဘောထားအရိပ်အယောင်များအပေါ် အထိအခိုက်မခံသည့် အခြေအနေ ဖြစ်နေသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေး ဝီဂါလူမျိုးစု လှုပ်ရှားမှုများ အပြီးတွင် တရုတ်-တူရကီဆက်ဆံရေးမှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ရပ်တန့်သွားခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးမှာ AK ပါတီ အာဏာရလာချိန်တွင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ခဲ့ပြီး Urumqi အဓိကရုဏ်းများကြောင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး အေးစက် သွားခဲ့ရသည်။ အဓိကရုဏ်း ဖြိုခွင်းမှုအပေါ် တူရကီဝန်ကြီးချုပ် Recep Tayyip

“တရုတ်နိုင်ငံကို ဝေဖန်ရန် တူရကီက လုပ်ဆောင် နေခြင်းကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ချဉ်းကပ်မှုပုံစံလည်း ပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ရှင်ကျန်းရှိ မွတ်ဆလင် ဝီဂါ အသိုက်အဝန်းနှင့် ပတ်သက်၍ “တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးကို အပြည့်အဝ လေးစား လိုက်နာမှုရှိစေရန်” တူရကီ အပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၃ နိုင်ငံက အောက်တိုဘာ ၂၂ ရက်တွင် တောင်းဆိုခဲ့သည်”

သည်။ တရုတ်သည် တူရကီနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရမည့် ကိစ္စရပ်များတွင် (အထူးသဖြင့် ကားဒါပြဿနာ) ကို ပထမဆုံး အကြိမ် ကိုင်တွယ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံကို ဝေဖန်ရန် တူရကီက လုပ်ဆောင်နေ ခြင်းကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ချဉ်းကပ်မှုပုံစံလည်း ပြောင်းသွား ခဲ့သည်။ ရှင်ကျန်းရှိ မွတ်ဆလင် ဝီဂါ အသိုက်အဝန်းနှင့် ပတ်သက်၍ “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အပြည့်အဝ လေးစား လိုက်နာမှု ရှိစေရန်” တူရကီအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၃ နိုင်ငံက အောက်တိုဘာ ၂၂ ရက်တွင် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ယင်းမှာ တူရကီ၏ ပထမဆုံးအကြိမ် ထောက်ခံခဲ့ခြင်း ဖြစ် သည်။ ဤလှုပ်ရှားမှုက တရုတ်ကို ရန်စပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့နောက် နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် Turkic Council သည် မြို့တော်အစွတန်ဘူလ်တွင် အစည်းအဝေး တစ်ရပ် ခေါ်ယူကျင်းပခဲ့ပြီး ၎င်း၏အမည်ကိုလည်း (Turkic States) တူရကီ စကားပြောနိုင်ငံများအဖွဲ့အဖြစ် ပြောင်းလဲ ခဲ့သည်။ ဝီဂါလူမျိုးစု ၁၀ သန်းခန့်နေထိုင်သည့် တရုတ် နိုင်ငံတွင် ဤစည်းဝေးပွဲသည် နိုင်ငံရေးတင်းမာမှုများကို နှိုးဆွပေးခဲ့သည်။ တူရကီနိုင်ငံများကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင် သည့်နေ့စွဲသည် တရုတ်နိုင်ငံကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေ သည့် အဓိက ပြဿနာအဖြစ် ဖန်တီးခဲ့သည်။ ယနေ့ ရှင်ကျန်း ဝီဂါ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ရဒေသ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အပါ အဝင် ပထမအရှေ့တာကစွတန် သမ္မတနိုင်ငံကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယ အရှေ့တာကစွတန်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့ တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ထိုနေ့တွင်ပင် တူရကီနိုင်ငံအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကြေညာချက်သည် တူရကီ အာဏာပိုင်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်း ထုတ်စရာ များစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ တိုက်ဆိုင်မှုကြောင့် လား သို့မဟုတ် ထိုရက်စွဲကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပင် ရွေးချယ် ခဲ့ခြင်းလား မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေသည်။

အဆိုပါရက်စွဲသည် နိုင်ငံရေးအရ လှုံ့ဆော်မှုဖြစ် ကြောင်း Ankara ရှိ နိုင်ငံရေး ကျွမ်းကျင်သူများက ဆိုခဲ့သည်။ အာဒီဂန်နှင့် Nationalist Movement Party (MHP) ဥက္ကဋ္ဌ Devlet Bahceli တို့သည် နိုဝင်ဘာ ၁၇ ရက်က တွေ့ဆုံစဉ် “တူရကီကမ္ဘာ၏ မြေပုံ” နှင့်အတူ ဓာတ်ပုံများ တွဲရိုက်ခဲ့

သမဂ္ဂတွင် အီရတ်ရှိ တူရကီ၏ လေကြောင်းစစ်ဆင်ရေးကို ဝေဖန်ခဲ့ပြီး လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သားများ သေဆုံးခဲ့ရသည်ဟု အခိုင်အမာ ဆိုခဲ့ပြီး အီရတ်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို လေးစားရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

ဝီဂါ လူမျိုးစုတို့၏ အခြေအနေအပေါ် တူရကီက မှတ်ချက်ပေးပြီးနောက်တွင် တရုတ်သည် ကာခံမှုများနေထိုင်ရာဒေသများကို အာရုံစိုက်ကာ ထိုဒေသများတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများရှိသည်ဟု တူရကီကို စွပ်စွဲခြင်းဖြင့် လက်တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ တူရကီက ဝီဂါပြဿနာကို ဆက်လက်စွက်ဖက်နေပါက တရုတ်က လက်တုံ့ပြန်မည်ဟု ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြတ်ပြတ်သားသား သတင်းစကား ပါးခဲ့သည်။ တရုတ်၏ သဘောထားမှာ ရိုးရှင်းသည်။ အကယ်၍ တူရကီသည် ဝီဂါပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ တရုတ်နိုင်ငံကို ဆက်လက်ဝေဖန်နေပါက ပေကျင်းသည် အီရတ်နှင့် ဆီးရီးယားရှိ တူရကီ၏ လုပ်ရပ်များကို နိုင်ငံတကာသို့ ချပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေးဖြစ်ရပ်များသည် တရုတ်-တူရကီ ဆက်ဆံရေး၏ အနာဂတ်တွင် ဆက်လက်တင်းမာမည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနိုင်ခြေရှိကြောင်း ပြသနေသည်။ ဖြစ်နိုင်သည်မှာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းတွင် တရုတ်၏ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လာမှုနှင့် အတူ ပေကျင်းသည် ကာခံပြဿနာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်လာနိုင်သည်။

ရွှေနန်းမေ

စာရေးသူ Nurettin Akcay ၏ Amid Tensions With Turkey, China Is Putting the Kurdish Issue in Play ဆောင်းပါးအား ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဥက္ကဋ္ဌတုနည်းပညာ အသုံးချမှုများ

Artificial Intelligence

“ဥက္ကဋ္ဌတု (Artificial Intelligence) ဟူသည်မှာ
 လူသားတို့၏ ဥက္ကဋ္ဌကို
 ပုံစံတကျ လိုအပ်သောလုပ်ငန်းတာဝန်များအား
 စွမ်းဆောင်ခြင်းကို လက်တွေ့လုပ်နိုင်စွမ်းသော၊
 စမတ်ကျသည့် စက်များ
 တည်ဆောက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော
 ကွန်ပျူတာ သိပ္ပံ၏ ကျယ်ပြန့်သော ပညာရပ်
 နယ်ပယ်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သည်”

ဉာဏ်ရည်တူဟူသည် လူသားများအပါအဝင် တိရစ္ဆာန်များမှ ပြုသထားသော သဘာဝ ဉာဏ်ရည်ကို ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့် စက်များဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် ဉာဏ်ရည်ဖြစ်သည်။ ထိပ်တန်း ဉာဏ်ရည်တူ ဖတ်စာအုပ်များသည် “အသိဉာဏ်ရှိသော ဖန်တီးသူများ” လေ့လာမှု အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည်။ ၎င်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်ကို သိမြင်ပြီး ၎င်း၏ပန်းတိုင်များသို့ ရောက်ရှိရန် အခွင့်အလမ်း အများဆုံး လုပ်ဆောင်သောစနစ်တစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းသည်။

ဉာဏ်ရည်တူ အသုံးချမှုများတွင် အဆင့်မြင့် ဝက်ဘ်ဆိုက်ရှာဖွေရေးအင်ဂျင်များ (ဥပမာ Google)၊ You Tube ၊ Amazon နှင့် Netflix တို့က အသုံးပြုသော အကြံပြုစနစ်များ၊ လူတို့၏ စကားပြောဆိုမှုကို နားလည်ခြင်း (ဥပမာ Siri နှင့် Alexa)၊ အလိုအလျောက် မောင်းနှင်သည့်ကားများ (ဥပမာ Telsa)၊ မဟာဗျူဟာမြောက် အဆင့်မြင့် ဂိမ်းစနစ်များ (ဥပမာ စစ်တုရင်နှင့် Go) တွင် အလိုအလျောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

စွမ်းရည်ကို ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်တစ်ခုအဖြစ် တည်ထောင် ခဲ့သည်။ ဉာဏ်ရည်တူ သုတေသနသည် ဦးနှောက်ကို ပုံဖော်ခြင်း၊ လူသားပြဿနာ ဖြေရှင်းခြင်းကို စံနမူနာပြုခြင်း၊ နည်းလမ်းတကျဖြစ်သော တွေးခေါ်နိုင်စွမ်း၊ အသိပညာဆိုင်ရာ များပြားသော ကွန်ပျူတာထဲတွင် အသင့်သုံးနိုင်ရန် ထည့်ထားသော အချက်အလက်များနှင့်

တိရစ္ဆာန်အပြုအမူများကို တုပခြင်း အပါအဝင် ကွဲပြားခြားနားသော နည်းလမ်းများစွာကို စတင်တည်ထောင်ကတည်းက ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ဥဏ်ရည်တု သုတေသနစနစ် နယ်ပယ်ခွဲအသီးသီးသည် သီးခြားရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များနှင့် သီးခြားကိရိယာများ အသုံးပြုခြင်းတွင် ဗဟိုပြုသည်။ ဥဏ်ရည်တု သုတေသန၏ အစဉ်အလာ ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များတွင် ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်ခြင်း၊ အသိပညာကို ကိုယ်စားပြုခြင်း၊ စီစဉ်ခြင်း၊ သင်ယူခြင်း၊ သဘာဝဘာသာစကားဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ သိမြင်နားလည်ခြင်းနှင့် အရာဝတ္ထုများကို ရွေ့လျားခြင်းနှင့် ခြယ်လှယ်နိုင်စွမ်းတို့ ပါဝင်သည်။ ဥဏ်ရည်တုသည် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၊ စိတ်ပညာ၊ ဘာသာဗေဒ၊ ဒဿနိကဗေဒနှင့် အခြားနယ်ပယ်များစွာကို ရေးဆွဲထားသည်။

ဥဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) ဟူသည်မှာ လူသားတို့၏ ဥဏ်ရည်ကို ပုံစံတကျ လိုအပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များအား စွမ်းဆောင်ခြင်းကို လက်တွေ့လုပ်နိုင်စွမ်းသော၊ စမတ်ကျသည့် စက်များ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော၊ ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၏ ကျယ်ပြန့်သော ပညာရပ် နယ်ပယ်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဥဏ်ရည်တုသည် လူသားများ များသောအားဖြင့် ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ပြုလုပ်ရန် ကွန်ပျူတာဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားသော စက်ရုပ် သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာတစ်ခု၏ စွမ်းဆောင်ရည်ပင် ဖြစ်သည်။

သာမန်လူသားတစ်ဦးက ပြုလုပ်နိုင်သော ကျယ်ပြန့်သည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များစွာကို ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဥဏ်ရည်တုများ မရှိသော်လည်း အချို့ ဥဏ်ရည်တုများသည် တိကျသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လူသားများ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ကိုက်ညီအောင် ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။

ဥဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) ကို AI ဟု အတိုကောက် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ဥဏ်ရည်တု (Artificial Intelligence) စာအုပ် ရေးသားသူ ပါမောက္ခ ဘီဂျေ ကုတ်ပလင်ဒ် (B.J Cope Land) က ဥဏ်ရည်

“သာမန်လူသားတစ်ဦးက ပြုလုပ်နိုင်သော ကျယ်ပြန့်သည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များစွာကို ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဥဏ်ရည်တုများ မရှိသော်လည်း အချို့ ဥဏ်ရည်တုများသည် တိကျသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လူသားများ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ကိုက်ညီအောင် ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်”

“ဉာဏ်ရည်တူကို
 အသုံးချသည့်
 အနေဖြင့်
 လေ့လာသင်ယူခြင်း
 ဆိုင်ရာ
 ကွဲပြားခြားနားသော
 ပုံစံများစွာ ရှိသည်။
 အရိုးစင်းဆုံး
 ပုံစံမှာ
 လက်တွေ့စမ်းသပ်ရင်း
 အမှားတွေ့လျှင်
 ပြင်ရင်းဖြင့်
 ပြဿနာ
 ဖြေရှင်းနည်း
 (စမ်းကြည့်
 ပြုလုပ်နည်း)
 (Trial and Error)
 ဖြစ်သည်”

များနှင့် ပတ်သက်သော တွေ့မြင်နေကျ လုပ်ငန်းတာဝန်များ ဆောင်ရွက်ရန် ဒစ်ဂျစ်တယ် ကွန်ပျူတာ သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ထားသော စက်ရုပ်၏ စွမ်းရည်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

ထို့ပြင် ဉာဏ်ရည်တူဟူသော အခေါ်အဝေါ်သည် အတိတ်အတွေ့အကြုံမှ လေ့လာရန် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်၊ အဓိပ္ပာယ်ရှာဖွေတွေ့ရှိရန်၊ အကြောင်းပြရန် ဖြစ်သည်။ စွမ်းရည်ကဲ့သို့ လူသားများ၏ ဉာဏ်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အသွင်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံစေသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း စနစ်များ ဆိုင်ရာ ပရောဂျက်တွင် မကြာခဏ အသုံးချလေ့ ရှိသည်။

၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် နှောင်းပိုင်းကာလများတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ် ကွန်ပျူတာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာကတည်းက ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ကွန်ပျူတာများက ပရိုဂရမ် ပြုလုပ်ပေးနိုင်ကြောင်း ဉာဏ်ရည်တူက သရုပ်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဥပမာပြရသော် ကြီးမားသော စွမ်းရည်နှင့် စစ်တုရင် ကစားခြင်း သို့မဟုတ် သင်္ချာသီအိုရီများအတွက် သက်သေပြချက်များ ရှာဖွေတွေ့ရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ကွန်ပျူတာလုပ်ငန်းစဉ် ဆောင်ရွက်မှု အမြန်နှုန်းနှင့် မှတ်ဉာဏ်စွမ်းရည်တို့တွင် ဆက်လက်တိုးတက်မှုများ ရှိနေသော်လည်း နေ့စဉ်အသိပညာများစွာ လိုအပ်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် သို့မဟုတ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နယ်ပယ်များတွင် လူသားတို့၏ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ဖြစ်မှုနှင့် ကိုက်ညီလိုက်ဖက်သော ပရိုဂရမ်များ မရှိသေးချေ။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ပရိုဂရမ်များသည် တိကျသော လုပ်ငန်းတာဝန်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသမားများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အဆင့်များကို ရရှိခဲ့ကြသည်။

သို့ဖြစ်ရာ ယင်းကန့်သတ်ထားသော အသိဉာဏ်တွင် ဉာဏ်ရည်တူကို ဆေးပညာဆိုင်ရာ ရောဂါရှာဖွေမှု၊ ကွန်ပျူတာရှာဖွေရေးအင်ဂျင်များနှင့် အသံ သို့မဟုတ် လက်ရေး မှတ်မိခြင်းကဲ့သို့သော အမျိုးမျိုးသော ကွဲပြား

ခြားနားမှုများတွင် အသုံးချမှုများရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အမှန်စင်စစ် အရိုးစင်းဆုံးသော လူသားအပြုအမူကို ဉာဏ်ရည် (Intelligence) ဖြင့် မှတ်ယူခဲ့ကြသည်။ စိတ်ပညာရှင်များသည် ကြန်အင်လက္ခဏာ တစ်ခုဖြင့်သာ လူသား ဉာဏ်ရည်ကို ထူးခြားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာ ဖော်ပြခြင်းမျှသာ မဟုတ်ဘဲ ကွဲပြားခြားနား သော စွမ်းရည်များစွာဖြင့် ပေါင်းစပ်ထားခြင်းသည်လည်း ဖော်ပြသည်။ ဉာဏ်ရည်တုဆိုင်ရာ သုတေသနက ဉာဏ်ရည်၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော လေ့လာသင်ယူခြင်း၊ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်း၊ ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း၊ ထိုးထွင်းဉာဏ်နှင့် ဘာသာစကား အသုံးပြုခြင်းတို့တွင် အဓိကအားဖြင့် အာရုံစိုက်သည်။

လေ့လာသင်ယူခြင်း (Learning)

ဉာဏ်ရည်တုကို အသုံးချသည့်အနေဖြင့် လေ့လာသင်ယူခြင်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနား သော ပုံစံများစွာ ရှိသည်။ အရိုးစင်းဆုံးပုံစံမှာ လက်တွေ့စမ်းသပ်ရင်း အမှားတွေ့လျှင် ပြင်ရင်းဖြင့် ပြဿနာဖြေရှင်းနည်း (စမ်းကြည့်ပြုလုပ်နည်း) (Trial and Error) ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် စစ်တုရင်ပြဿနာများ ဖြေရှင်းခြင်းအတွက် ရိုးစင်းသော ကွန်ပျူတာ ပရိုဂရမ်သည် ကစားဖော်၏ ကျပ်နန်းရွှေ့ကွက်များကို ကြိုးစားကြည့်နိုင်သည်။ အလားတူ အနေအထား ရွှေ့ကွက်အတွက် အဖြေထုတ်နိုင်သော ရွှေ့ကွက်ကို ကွန်ပျူတာအနေဖြင့် နောက်တစ်ကြိမ် တွေ့ကြုံရသောအခါ ယင်းအနေအထားအတွက် ဖြေရှင်းမှုကို ပရိုဂရမ်က သိမ်းဆည်းထားနိုင်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းဆိုင်ရာ အမျိုးအစားများနှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအပေါ်တွင် ယင်းရိုးစင်းသော မှတ်မိခြင်းကို အလွတ်ကျက်ခြင်း (Note Learning) ဟုခေါ်သည်။ ယင်းကို ကွန်ပျူတာတစ်ခုပေါ်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အတန်အသင့် လွယ်ကူသည်။

အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်း

အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်းဟူသည်မှာ အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်သော ကောက်ချက်ချမှုများကို ဆွဲယူရန် ဖြစ်သည်။ ကောက်ချက်ချမှုများသည် ဆင်ခြင်တွက်ဆ သော ထုတ်ယူဆင်ခြင်နည်းကို အသုံးချမှုအဖြစ် အမျိုးအစား ခွဲခြား၍ရသည်။ ထို့ပြင် တိုက်တွန်းပြောဆို ဆွဲဆောင်သောနည်းဖြင့်လည်း အမျိုးအစား ခွဲခြား၍ရသည်။ ယင်း နည်းလမ်း နှစ်ခုတွင် သိသာထင်ရှားသော ကွဲပြားခြားနားမှုမှာ ဆင်ခြင်တွက်ဆသောနည်း တွင် အကြောင်းပြချက်များ၏ အမှန်တရားသည် သုံးသပ်ချက်၏ အမှန်တရားကို အာမခံ သည်။

သို့သော် ဆွဲဆောင်သောနည်းတွင်မူ အကြောင်းပြချက်၏ အမှန်တရားသည် သုံးသပ် ချက်ကို အထောက်အကူပြုသည်။ ယင်းနည်းသည် အချက်အလက်များ ရယူသော သိပ္ပံပညာ တွင် တွေ့မြင်နေကျဖြစ်သည်။ သင်္ချာပညာနှင့် ကျိုးကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်းတွင်လည်း အသုံးပြုသည်။ အထူးသဖြင့် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော ကောက်ချက်ချခြင်းများတွင် ကောက်ချက် များ ဆွဲယူရန် ကွန်ပျူတာများ ပရိုဂရမ်ပြုလုပ်ခြင်းတွင် အောင်မြင်မှု ရှိခဲ့သည်။

စစ်မှန်သော အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်းတွင် သီးခြားလုပ်ငန်းတာဝန် သို့မဟုတ် အခြေအနေအတွက် အဖြေနှင့် သက်ဆိုင်သော ကောက်ချက်များ ဆွဲယူခြင်း ပါဝင်ပတ်သက်သည်။ ယင်းသည် ဉာဏ်ရည်တူ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်နေရသော အခက်ခဲဆုံး ပြဿနာတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

“ဉာဏ်ရည်တူ သုတေသနသည် ကွဲပြားခြားနားသော နည်းလမ်းနှစ်ခု ပေါ်တွင် လိုက်ပါ ဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းတို့မှာ သင်္ကေတပြသော နည်းလမ်းနှင့် ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ သင်္ကေတ ပြသောနည်းလမ်းကို အထက်မှ အောက်သို့ (top-down) ချဉ်းကပ်နည်းဟု ခေါ်ကြသည်”

ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း (Problem Solving)

အချို့သော ကြိုတင် သတ်မှတ်ထားသော ရည်မှန်းချက် သို့မဟုတ် အဖြေရရှိရန် အလို့ငှာ ဖြစ်နိုင်သော ဆောင်ရွက်မှုများမှတစ်ဆင့် စနစ်တကျ ရှာဖွေမှု တစ်ခုအနေဖြင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်းကို အထူးသဖြင့် ဉာဏ်ရည်တူတွင် အသွင်အပြင် လက္ခဏာဖော်ပြနိုင်သည်။ ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်းများကို အထူး ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ယေဘုယျကျသော ရည်ရွယ်ချက် အဖြစ် ခွဲခြားနိုင်သည်။ အထူးရည်ရွယ်ချက် နည်းလမ်း သည် သီးခြားပြဿနာအတွက် လိုအပ်ချက်နှင့် အံဝင် ခွင်ကျစီမံထားသည်။ ယင်းနည်းလမ်းသည် စွဲမြဲနေသော ပြဿနာရှိ အခြေအနေ၏ အလွန်တိကျသော အသွင် အပြင် လက္ခဏာများကို မကြာခဏ စူးစမ်းဖော်ထုတ် သည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ယေဘုယျကျသော ရည်ရွယ်ချက်နည်းလမ်းကို ကျယ်ပြန့်သော ပြဿနာ မျိုးစုံတွင် အသုံးပြုသည်။ ဉာဏ်ရည်တူတွင် အသုံးပြု သော ယေဘုယျကျသော ရည်ရွယ်ချက်နည်းလမ်း တစ်ခုမှာ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်သော၊ ရည်မှန်းချက် ပြည့်စေသော နည်းလမ်းဆိုင်ရာ ဆန်းစစ် သုံးသပ်မှု ဖြစ်သည်။ လက်ရှိအခြေအနေနှင့် နောက်ဆုံး ရည်မှန်းချက်အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုကို လျော့ချသော နည်းလမ်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာပြရသော် နည်းလမ်းများမှ ဆောင်ရွက်မှုများကို ရွေးချယ်လျက် ရိုးစင်းသော စက်ရုပ် တွင် ပရိုဂရမ် ထည့်သွင်းထားသည်။ ဤတွင် မတင်ခြင်း၊ အောက်သို့ချခြင်း၊ ဘယ်ညာ ရွှေ့ပြောင်း ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

ကွဲပြားခြားနားသော ပြဿနာများစွာကို ဉာဏ်ရည်တူ ပရိုဂရမ်များဖြင့် ဖြေရှင်းကြသည်။ ယင်း၏ ဥပမာအချို့မှာ ဂိမ်းကစားနည်း တစ်ခုတွင် ရွှေ့ကွက်အစီအစဉ်များ သို့မဟုတ် အနိုင်ယူသော ရွှေ့ကွက် ရှာဖွေခြင်း၊ သင်္ချာ ဆိုင်ရာ သက်သေပြချက်များ ဖန်တီးခြင်းနှင့် ကွန်ပျူတာဖြင့် ဆောင်ရွက်သော လောကတွင် ပကတိနီးပါး အရာဝတ္ထုများကို ကျွမ်းကျင်စွာ ကိုင်တွယ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိုးထွင်းညဏ် (Perception)

လက်ရှိကာလတွင် အတုဖန်တီးထားသော ထိုးထွင်းညဏ်သည် ပွင့်နေသော လမ်းပေါ်တွင် သင့်တင့်သော အမြန်နှုန်းဖြင့် မောင်းနှင်ရန်၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ကိုယ်ပိုင် ယာဉ်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန် စက္ခုအာရုံနှင့်ဆိုင်သော ဆင်ဆာများကို စွမ်းဆောင်ပေးရန် ကောင်းစွာ တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုးထွင်းညဏ်နှင့် ဆောင်ရွက်မှုကို ပေါင်းစည်း ဆောင်ရွက်ရန် အစောပိုင်းကျသော စနစ်တစ်ခုမှာ ဖရက်ဒီ (Freddy) အမည်ရှိ တည်ငြိမ်စက်ရုပ် (Stationary Robot) ဖြစ်သည်။

ယင်းကို ဒေါ်နယ်လ်ဒ်မစ်ချီ (Donald Michie) ၏ လမ်းညွှန်မှုနှင့်အညီ ၁၉၆၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၃ ခုနှစ် ကာလ အတောအတွင်း စက္ခုတလန်ရှိ အက်ဒင်ဘာရာ တက္ကသိုလ်တွင် ဖန်တီးတည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ယင်းတွင် ရွှေ့လျားနိုင်သော တယ်လီဗေးရှင်းမျက်လုံးနှင့် ဇာဂနာ ပုံစံ ညှပ်နိုင်သောလက် ပါရှိသည်။ ဖရက်ဒီသည် အရာဝတ္ထုအမျိုးမျိုးကို မှတ်မိနိုင်စွမ်း ရှိသည်။ ၎င်းကို အရုပ်ကားကဲ့သို့ တည်ဆောက်ထားသည်။

ဘာသာစကား (Language)

ဘာသာစကားဟူသည် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော သင်္ကေတ များတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ မေးခွန်းများနှင့် ဖော်ပြချက်များ ကို လူသားများအသုံးပြုသော ဘာသာစကားတွင် တုံ့ပြန်ရန် ကွန်ပျူတာပရိုဂရမ်များကို ရေးသားရန် အတန်အသင့် လွယ်ကူသည်။

ဉာဏ်ရည်တူ အသုံးပြုသော နည်းလမ်းများနှင့် ရည်မှန်းချက်များ

ဉာဏ်ရည်တူ သုတေသနသည် ကွဲပြားခြားနားသော နည်းလမ်းနှစ်ခုပေါ်တွင် လိုက်ပါဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းတို့မှာ သင်္ကေတပြသော နည်းလမ်းနှင့် ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတို့ဖြစ်သည်။ သင်္ကေတပြသောနည်းလမ်းကို အထက်မှ အောက်သို့ (top-down) ချဉ်းကပ်နည်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ယင်းချဉ်းကပ်နည်းသည် သင်္ကေတများဖြင့် ဦးနှောက် ၏ ဇီဝဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ သိမြင်နားလည်မှုကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ပုံတူကူးရန် ရှာဖွေသည်။

အခြားတစ်ဖက်တွင် ဆက်သွယ်မှုဆိုင်ရာနည်းလမ်းသည် အောက်မှအထက်သို့ (bottom-up) ချဉ်းကပ်နည်း ဖြစ်သည်။ ယင်းနည်းလမ်းသည် ဦးနှောက်၏ ဖွဲ့စည်းမှု

အတုယူခြင်းတွင် အတုဖန်တီး ထားသော ကြားနေကွန်ရက်များ (Artificial Neural Networks) ဖန်တီးခြင်း ပါဝင်သည်။ ယင်းနည်းလမ်းနှစ်ခု၏ ကွဲပြားခြားနားမှုကို ဖော်ပြရသော် အကွာရှာစာလုံးများကို မှတ်မိသော အလင်းရောင်ဖြင့် ဆက်သွယ်မှု လုပ်ငန်းသုံး စကင်နာ (Optical Scanner) နှင့် တပ်ဆင်ထားသော စနစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ထားခြင်း လုပ်ငန်းကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။

ဤတွင် အောက်မှအထက်သို့ ချဉ်းကပ်နည်းသည် စကားလုံးများကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အတုဖန်တီးထားသော ကြားနေကွန်ရက်တစ်ခု လေ့ကျင့်ပေးခြင်း ပုံစံတကျ ပါရှိသည်။ ကွန်ရက်ကို ညှိပေးခြင်းဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို တဖြည်းဖြည်း မြှင့်တင်ပေးသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် အထက်မှအောက်သို့ ချဉ်းကပ်နည်းသည် ဂျီဩမေတြီဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်များ ပါရှိသော အကွာရှာ တစ်ခုစီကို နှိုင်းယှဉ်သော ကွန်ပျူတာပရိုဂရမ်တစ်ခု ရေးသားခြင်း ပုံစံတကျ ပါဝင်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ နည်းလမ်းများ အသုံးပြုလျက် ဉာဏ်ရည်တုဆိုင်ရာ လေ့လာမှု များသည် ရည်မှန်းချက် သုံးခု ရရှိရန် ကြိုးပမ်းကြသည်။ ယင်းရည်မှန်းချက် သုံးခုမှာ အားကောင်းသော ဉာဏ်ရည်တု (Strong AI)၊ လက်တွေ့အသုံးချ ဉာဏ်ရည်တု (Applied AI) နှင့် သိမြင်တတ်သော သရုပ်သကန်ဖန်တီးမှု (Cognitive Simulation) တို့ ဖြစ်သည်။

အားကောင်းသော ဉာဏ်ရည်တုကို ဘာကလေ (Berkeley) ရှိ ကယ်လီဖိုးနီးယား တက္ကသိုလ်မှ အတွေးအခေါ်ပညာရှင် ဂျွန်ဆီးရားလီ (John Searle) က ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် သုတေသနပြုပြီး မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ အားကောင်းသော ဉာဏ်ရည်တုကို စက်များ တည်ဆောက်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ အားကောင်းသော ဉာဏ်ရည်တု၏ အန္တိမရည်မှန်းချက်မှာ လူသားတို့နှင့် ခွဲခြား၍ မရနိုင်သော အလုံးစုံသော အသိဉာဏ်စွမ်းရည်ရှိသည့် စက်တစ်မျိုးကို ထုတ်လုပ်ရန် ဖြစ်သည်။ ၁၉၅၀ နှင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် နှောင်းပိုင်းကာလများတွင် ယင်းရည်မှန်းချက် ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းသော စိတ်ဝင်စားမှု ရှိခဲ့ကြသည်။ ယင်းသည် ဉာဏ်ရည်တု ဆိုင်ရာ စောစောပိုင်းမှတ်တိုင်များ ဖြစ်ခဲ့သည်။

အဆင့်မြင့်သော သတင်းအချက်အလက် လုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဟု လူသိများသော လက်တွေ့ အသုံးချဉာဏ်ရည်တုသည် အလားအလာရှိသော၊ စမတ်ကျသော စနစ်များကို စီးပွားရေးဆန်ဆန် ထုတ်လုပ်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာပြရသော် ကျွမ်းကျင်သော ကွန်ပျူတာပရိုဂရမ်ဖြင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ရောဂါစူးစမ်းရှာဖွေမှုစနစ်များနှင့် ကုန်ပစ္စည်း ကုန်သွယ်မှုစနစ်များ ဖြစ်သည်။

သိမြင်တတ်သော သရုပ်သကန်ဖန်တီးမှုတွင် လူသားတို့၏စိတ် မည်သို့အလုပ်လုပ်ကြောင်း သိအိုရီများ စမ်းသပ်ရန် ကွန်ပျူတာများကို အသုံးပြုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူများအနေဖြင့် မည်သို့မျက်နှာများ မှတ်မိခြင်း သို့မဟုတ် မှတ်ဉာဏ်များ ပြန်လည်ခေါ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ သိအိုရီများ ဖြစ်သည်။ သိမြင်တတ်သော သရုပ်သကန် ဖန်တီးမှုသည် အာရုံကြောဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာနှင့် သိမှုဆိုင်ရာ စိတ်ပညာနှစ်ခုစလုံးတွင် စွမ်းအားရှိသော ကိရိယာတစ်မျိုး ဖြစ်နေပြီ ဖြစ်သည်။

ဉာဏ်ရည်တူ၏ သီအိုရီသဘောတရားဆန်သော အလုပ်

ဉာဏ်ရည်တူ နယ်ပယ်တွင် အစောဆုံးဖြစ်သော အဓိကကျသော အလုပ်ကို ဗြိတိသျှ အတွေးအခေါ် ပညာရှင်နှင့် ကွန်ပျူတာပညာ ရှေ့ဆောင်ဖန်တီးသူ အလန်မက်သီဆန်တာရင်း (Alan Mathison Turing) က ၂၀ ရာစု အလယ်ပိုင်းတွင် ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် တာရင်းသည် အကန့်အသတ်မရှိသော မှတ်ဉာဏ်နှင့် စကင်နာပါရှိသော စိတ္တဇဆန်သော အတွက်အချက်စက် (Abstract Computing Machine) ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။

ယင်းစက်သည် မှတ်ဉာဏ်မှတစ်ဆင့် ရှေ့နောက် ရွေ့လျားသည်။ ယင်းသည် တွေ့ရှိမှုများကို ဖတ်ခြင်းနှင့် သင်္ကေတများ ရေးသားခြင်းဖြင့် သင်္ကေတတစ်ခုပြီး တစ်ခု ဖော်ပြသည်။ စကင်နာ၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို ညွှန်ကြားချက်များ ပါရှိသော ပရိုဂရမ်တစ်ခုဖြင့် လမ်းညွှန်ပေးသည်။ ယင်း ညွှန်ကြားချက်များကို သင်္ကေတပုံစံဖြင့် မှတ်ဉာဏ်တွင်လည်း သိမ်းဆည်းထား သည်။ ယင်းသည် တာရင်း၏ သိမ်းဆည်းသော ပရိုဂရမ် အယူအဆဖြစ် သည်။ ခေတ်မီကွန်ပျူတာအားလုံးသည် ကမ္ဘာအနှံ့အပြားရှိ တာရင်းစက်များ၏ အနှစ်သာရ အသွင်ကို ဖန်တီးထားကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတောအတွင်း တာရင်းသည် စက်၏ဉာဏ်ရည်ဆိုင်ရာ ပြဿနာကို စဉ်းစားတွေးတော ခဲ့သည်။ ခေတ်မီစွမ်းရည်များကို ဉာဏ်ရည်တူအနေဖြင့် ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးအစား သတ်မှတ်လာကြ သည်။ စစ်တုရင်ကဲ့သို့ မဟာဗျူဟာမြောက် ဂိမ်းကစား နည်းစနစ်တွင် အမြင့်မားဆုံးအဆင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုတွင် လည်းကောင်း၊ လူမပါသောကားများ မောင်းနှင်မှုတို့တွင် လည်းကောင်း ဉာဏ်ရည်တူကို အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။

ဉာဏ်ရည်တူကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဘာသာရပ် ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းအနေဖြင့် တွေ့ရှိ လာခဲ့ကြသည်။ ဉာဏ်ရည်တူကို နယ်ပယ်ခွဲများတွင် အသုံးပြုရန် နည်းပညာဆိုင်ရာ စဉ်းစားမှုများတွင် အခြေခံလာ ကြသည်။ စက်ရုပ်နည်းပညာများ သို့မဟုတ် စက်ပစ္စည်း လေ့လာမှုကဲ့သို့သော သီးခြားရည်မှန်းချက်များအပေါ်

“ဉာဏ်ရည်တူကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းအနေဖြင့် တွေ့ရှိလာခဲ့ ကြသည်။ ဉာဏ်ရည်တူကို နယ်ပယ်ခွဲများတွင် အသုံးပြုရန် နည်းပညာဆိုင်ရာ စဉ်းစားမှုများတွင် အခြေခံ လာကြသည်”

တွင် နည်းပညာပိုင်းအရ စဉ်းစားလာကြသည်။ အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု ဆိုင်ရာ ကိရိယာများတွင် ဉာဏ်ရည်တုကို အသုံးပြုလာကြသည်။

ဉာဏ်ရည်တု သုတေသန၏ သမားရိုးကျ ပြဿနာများ သို့မဟုတ် ရည်မှန်းချက် များတွင် အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် စဉ်းစားခြင်း၊ အသိပညာပိုင်းဆိုင်ရာ တင်ပြခြင်း၊ စီမံချက်ချခြင်း၊ လေ့လာသင်ယူခြင်းနှင့် အရာဝတ္ထုများကို ရွေ့လျားရန်နှင့် ကြိုးကိုင် ခြယ်လှယ်ရန် စွမ်းရည်တို့ ပါဝင်သည်။

ဉာဏ်ရည်တု နယ်ပယ်များသည် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၊ သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ အင်ဂျင်နီယာ ပညာရပ်၊ သင်္ချာ၊ စိတ်ပညာ၊ ဘာသာဗေဒ၊ ဒဿနိကဗေဒနှင့် အခြားနယ်ပယ် များ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့လူများက ဉာဏ်ရည်တုသာ တိုးတက်လာလျှင် လူသားချင်းစာနာမှု အတွက် အန္တရာယ်ရှိနိုင် သည်ဟု စဉ်းစားလာကြသည်။ အခြားသူများကမူ ဉာဏ်ရည်တု သည် ယခင်နည်းပညာဆိုင်ရာ တော်လှန်မှုများနှင့် မတူဘဲ အလုပ်လက်မဲ့ အများအပြား ဖြစ်မှုအန္တရာယ်ကို ဖန်တီးပေးလာလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

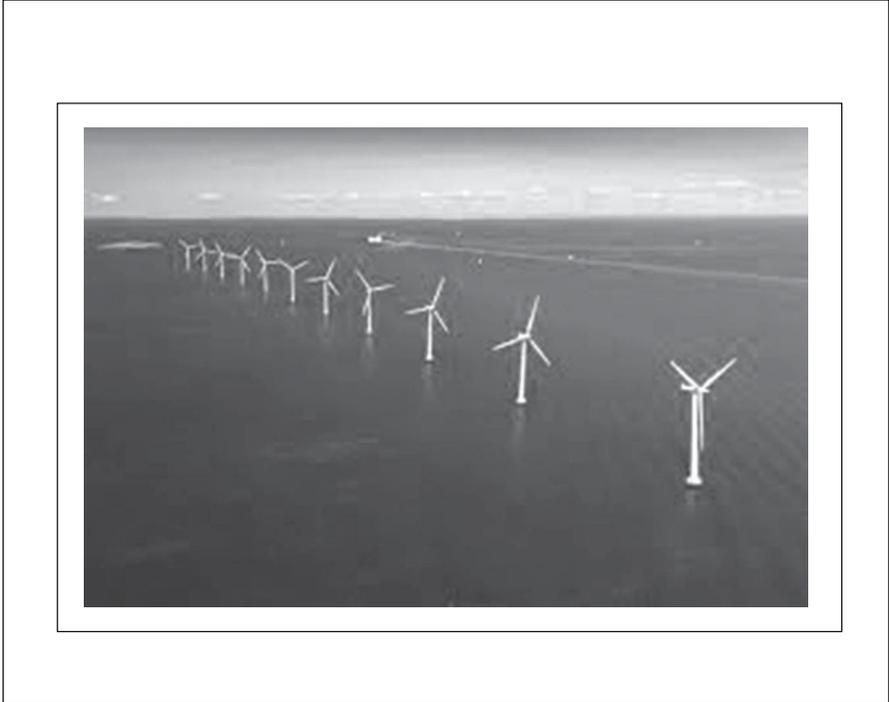
၂၁ ရာစုတွင် ဉာဏ်ရည်တုနည်းလမ်းများသည် ကွန်ပျူတာစွမ်းအား၊ များပြားသော အချက်အလက်နှင့် သီအိုရီသဘောတရားဆိုင်ရာ နားလည်မှုတို့တွင် တစ်ပြိုင်တည်း ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုများနှင့် ပြန်လည်ရှင်သန် နိုးထမှုကို တွေ့ကြုံလာရပြီ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် မျက်မှောက်ကာလတွင် ဉာဏ်ရည်တုနည်းလမ်းများသည် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံ၊ ဆော့ဖ်ဝဲ အင်ဂျင်နီယာ နည်းပညာနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု သုတေသနများတွင် စိန်ခေါ်မှု ပြဿနာ များစွာကို ဖြေရှင်းရန် ကူညီလျက် နည်းပညာဆိုင်ရာ စက်မှုလုပ်ငန်း၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာနေပြီ ဖြစ်သည်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref:

- (1) Artificial Intelligence by B.J Cope Land**
- (2) Artificial Intelligence, Wikipedia**

ကမ္ဘာပေါ်၌ လေအားစွမ်းအင်ကို အများဆုံး အသုံးပြုနေသော နိုင်ငံကို ပြပါဟုဆိုလျှင် ဟော်လန်နိုင်ငံကိုသာ ညွှန်းဆိုရပေလိမ့်မည်။ ဟော်လန်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ကုန်းမြေအများစုသည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အောက်အနည်းငယ် နိမ့်ကျနေသည့်အတွက် ရွာချသည့် မိုးရေများနှင့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် စွန့်ပစ်သည့်ရေများသည် သဘာဝနည်းလမ်းဖြင့် ပင်လယ်ထဲသို့ မစီးဆင်းနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ဟော်လန်နိုင်ငံတွင် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ထက်မြင့်သော တူးမြောင်းများ၊ လက်တံမြောင်းများကို ဖန်တီးဖောက်လုပ်ထားကြပြီး မိုးရေနှင့် စွန့်ပစ်ရေများကို အဆိုပါ လက်တံမြောင်းနှင့် တူးမြောင်းများထဲသို့ ရောက်အောင် မြှင့်တင်ပို့ဆောင်ပေးကြရသည်။

ဟော်လန်နိုင်ငံ၏ ကုန်းမြေများကနိမ့်နေပြီး တူးမြောင်းကြီးများနှင့် လက်တံမြောင်းများက မြင့်နေကြသည့်အတွက် နိမ့်သောနေရာမှ ရေများကို မြင့်သောနေရာသို့ ပင့်တင်ပို့ဆောင်ပေးနိုင်ရန်အတွက် လေရဟတ်ကြီးများက ရေတင်စက်များကို လှည့်ပေးသည့်အတွက် နိမ့်ရာမှရေများသည် မြင့်သောနေရာရှိ လက်တံမြောင်းများနှင့် တူးမြောင်းကြီးများအတွင်းသို့ ရောက်ရှိကာ ထိုမှတစ်ဆင့် ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်ရောက်ရှိသွားသည်။ ဟော်လန်နိုင်ငံသားတို့၏ ဘဝတစ်သက်တာပတ်လုံး၌ ဤကဲ့သို့ လေအားကိုသုံးပြီး ရေနှင့် စစ်ခင်းနေကြရသည့်အတွက် နိုင်ငံသားအားလုံးတို့မှာ လုံ့လဥဿဟနှင့် အထူးပင် ပြည့်စုံကြသည်။

သဘာဝကပေးသောအသိကြောင့် ဟော်လန် နိုင်ငံသားတို့သည် လေရဟတ်ကြီး များ ထုတ်လုပ် တပ်ဆင်သည့် အတတ်ပညာကို ကောင်းစွာ နိုင်နင်း ကျွမ်းကျင်ကြသည်။ ကလေးမှစ၍ လူကြီးများအထိ လေရဟတ်လုပ်နည်းကို ထဲထဲဝင်ဝင် သိရှိကြသည်။ လေရဟတ် အရွယ်အစား အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆန်စပါး နှင့်ဂျုံတို့ကို ကြိတ်ခွဲကြသည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ရယူ သုံးစွဲကြသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဟော်လန်နိုင်ငံ၏ Landmark သည်လည်းကောင်း၊ ဟော်လန်နိုင်ငံထုတ် ကုန်ပစ္စည်းများ၏ ထင်သာမြင်သာရှိသော နောက်ခံ ပုံရိပ်များသည်လည်းကောင်း၊ ဟော်လန်နိုင်ငံ စားသောက်ကုန်များ၏ အမှတ်တံဆိပ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဟော်လန်နိုင်ငံ၏ အမှတ်တရပစ္စည်း များသည်လည်းကောင်း လေရဟတ်ကြီးများ ဖြစ်လာ ခဲ့တော့သည်။

ထိုလေရဟတ်ကြီးများကောင်းစွာလည်ပတ်နိုင် စေရန်အတွက် လိုအပ်သည့် စွမ်းအင်မှာငွေကြေး ပေးစရာမလိုသည့် သဘာဝလေ၏ တိုက်ခတ်အားပင် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်တွင် တိုက်ခတ်နေသော လေများမှာ ကုန်းလေနှင့် ပင်လယ်လေများသာ ဖြစ်ကြ သည်။ အီကွေတာနှင့် နီးကပ်သောဒေသများသည် ဝင်ရိုးစွန်းဒေသများထက် နေရောင်ကို ပိုရသောကြောင့် ပို၍ပူကြသည်။ ပူသောလေတို့ အထက်သို့ တက်ကြ သည့်အခါ ဝေးရာအရပ်ရှိ လေများက အစားထိုး ဝင်ရောက်လာကြခြင်းဖြင့် လေတိုက်ခတ်မှုကို ဖြစ်ပေါ် စေသည်။ ကမ္ဘာ့ကုန်းမြေပေါ်ရှိ လေထုသည် ပင်လယ် နှင့်သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်များပေါ်ရှိ လေထုထက် နေ့ဘက် တွင် ပို၍ မြန်မြန်ဆန်ဆန် အပူချိန်တက်သလို ညဘက် ၌လည်း ပို၍ မြန်မြန်ဆန်ဆန် အပူချိန်ကျဆင်းသည်။ ထိုကဲ့သို့သောသဘာဝများကြောင့်ပင်ကုန်းလေ နှင့် ပင်လယ်လေတို့ အပူချိန်ခြားနားမှု ဖြစ်ပေါ်ကာ ကုန်းမြေဘက်မှ ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာဘက်သို့ လည်း ကောင်း၊ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာဘက်မှ ကုန်းမြေဘက်သို့ လည်းကောင်း၊ လေတိုက်ခတ်မှုများကို အမြဲတမ်း

“လေတိုက်ခတ်မှုသည်
 ကမ္ဘာ့ရေထု၊
 မြေထုနှင့်
 လေထုတို့၏
 အပြန်အလှန်
 ကျိုးကြောင်း
 ဆက်စပ်ယှက်နွယ်
 နေမှုများကြောင့်
 ပေါ်ပေါက်လာခြင်း
 ဖြစ်သည့်အတွက်
 ကမ္ဘာကြီး
 တည်တံ့နေသရွေ့
 လေတိုက်ခတ်မှုက
 ထာဝစဉ်
 ရှိနေမည်သာ
 ဖြစ်သည်”

“လေရဟတ်ကြီး
 သည်
 သာမန် လေအား
 ကောင်းကောင်းဖြင့်
 တိုက်ခတ်နေသည့်
 လေစီးကြောင်းကြောင့်
 မြန်နှုန်း နိမ့်
 လည်ပတ်နေမည်
 ဖြစ်သော်လည်း
 ပင်နယန် နှစ်ခု၏
 ခွေးသွားစိပ်
 အရေအတွက်
 မတူညီမှုကြောင့် ...”

ဆိုသလို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

လေတိုက်ခတ်မှုသည် ကမ္ဘာ့ရေထု၊ မြေထုနှင့် လေထုတို့၏ အပြန်အလှန် ကျိုးကြောင်း ဆက်စပ် ယှက်နှယ်နေမှုများကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက် ကမ္ဘာကြီး တည်တံ့နေသရွေ့ လေတိုက်ခတ်မှုက ထာဝစဉ်ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် လေတိုက်ခတ်မှုကြောင့် ရရှိမည့် စွမ်းအင်သည် မည်သည့်အခါမျှ ကုန်ခန်းခြင်း မရှိနိုင် သော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် (Renewable Energy) တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

ရှေးအစဉ်အဆက်ကတည်းက လေတိုက်ခတ် အားကို အကျိုးရှိရှိ အသုံးချနိုင်ခဲ့ကြသည့် ဟော်လန် နိုင်ငံသားတို့၏ အတတ်ပညာကိုမှီး၍ သိပ္ပံပညာရှင် တို့က လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်နိုင်သည့် လေရဟတ် ကြီးများကို ခေတ်သစ်နည်းပညာများဖြင့် တီထွင်ထုတ် လုပ်ခဲ့ကြသည်။ တစ်နာရီလျှင် အနည်းဆုံး ကီလိုမီတာ ၂၀ နှုန်း (တစ်နာရီလျှင် ၁၂ ဒဿမ ၅ မိုင် နှုန်း)ဖြင့် တိုက်ခတ်နေသည့် လေတိုက်ခတ်အားကို အသုံးပြုပြီး ဒလက်သုံးခုပါသော ရဟတ်ကြီးဖြင့် ပင်မဝင်ရိုးကို လှည့်ပေးစေကာ ထိုဝင်ရိုးဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားသော ပင်နယန် ကြီးကိုပါ လိုက်ပါလည်ပတ်စေသည်။

ထိုမှတစ်ဆင့် ရဟတ်ဝင်ရိုး၏ ပင်နယန်ကြီးက လျှပ်ထုတ်ဒိုင်နမို၏ ပင်နယန်အသေး ကို လှည့်ပေးကာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ထုတ်လုပ် ရရှိစေသည်။ လေရဟတ်ကြီးသည် သာမန်လေအားကောင်းကောင်း ဖြင့် တိုက်ခတ်နေသည့် လေစီးကြောင်းကြောင့် မြန်နှုန်း နိမ့် လည်ပတ်နေမည်ဖြစ်သော်လည်း ပင်နယန်နှစ်ခု၏ ခွေးသွားစိပ်အရေအတွက် မတူညီမှုကြောင့် လျှပ်ထုတ် ဒိုင်နမို ပင်နယန်က မြန်နှုန်းမြင့် လည်ပတ်ခြင်းဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို အပြည့်အဝ ထုတ်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

လေရဟတ်၏ ဒလက်များကို ထုတ်လုပ်ရာတွင် ဒလက်၏ ရှေ့မျက်နှာကို အခုံးဖြစ်အောင် ပုံစံထုတ်ပေး ထားသောကြောင့် သာမန် ပန်ကာဒလက်များထက် ပိုမို မြန်ဆန်သွက်လက်စွာ လည်ပတ်နိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။

“ကမ္ဘာပေါ်ရှိ
 နိုင်ငံများထဲတွင်
 အမေရိကန်
 ပြည်ထောင်စုသည်
 လေ့စွမ်းအင်ဖြင့်
 လျှပ်စစ်ဓာတ်အား
 ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ
 အမြင့်မားဆုံးသော
 နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
 ဂျာမနီ၊ စပိန်၊
 အိန္ဒိယနှင့်
 တရုတ်တို့ကလည်း
 လေ့စွမ်းအင်ဖြင့်
 လျှပ်စစ်ဓာတ်အား
 ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု
 အမြင့်မားဆုံး
 ငါးနိုင်ငံ (Top 5)
 စာရင်းဝင်
 နိုင်ငံများ
 ဖြစ်ကြသည်”

သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်များ
 ဌိပါ တပ်ဆင်တည်ဆောက်လာကြသည်။ ကုန်းပေါ်မှာ
 ထက် လေတိုက်အား ပိုမိုကောင်းမွန်ခြင်းနှင့် တပ်ဆင်
 တည်ဆောက်မည့် မြေနေရာအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရမည့်
 ကုန်ကျစရိတ် စိုက်ထုတ်ရန် မလိုအပ်ခြင်းစသော
 အားသာချက်များကြောင့် ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်များ၌
 လျှပ်ထုတ်လေရဟတ်အုပ်စုများ တည်ဆောက်မှုက
 ပို၍ရေပန်းစားလာခဲ့သည်။

ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဗြိတိန်၊
 အိုင်ယာလန်၊ နယ်သာလန်၊ ဒိန်းမတ်၊ ဆွီဒင် စသော
 နိုင်ငံများသည် ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်များ၌ လျှပ်ထုတ်
 လေရဟတ်အုပ်စုများ အသစ်ထူထောင်ရန် စိုင်းပြင်း
 လျက် ရှိနေကြသည်။ လက်ရှိအားဖြင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံပိုင်
 မြောက်ပင်လယ်ကမ်းလွန်ဒေသရှိ လေရဟတ်အုပ်စု
 သည် လေရဟတ်တာဘိုင်စက် ၅၄ လုံးဖြင့် လျှပ်စစ်
 ဓာတ်အား မီဂါဝပ် ၂၀၀ ထုတ်လုပ်ပေးလျက်ရှိကာ
 ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးသော လေ့စွမ်း အင်သုံး လျှပ်ထုတ်
 လေရဟတ်အုပ်စုကြီးအဖြစ် ရပ်တည်လျက် ရှိနေသည်။

လေရဟတ်များ၏ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ပေးနိုင်မှု
 စွမ်းအားကို တစ်စတစ်စ ပိုမိုသိရှိ လက်ခံလာကြသည့်
 အားလျော်စွာ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်သုံး လျှပ်ထုတ်လေရဟတ်
 တာဘိုင်စက် အသေးစားကလေးများကိုပါ ထုတ်လုပ်
 ရောင်းချလျက် ရှိနေသည်။ ကနဦး မတည်စိုက်ထုတ်
 ရသည့် ငွေကြေး အရင်းအနှီးနှင့် လျှပ်ထုတ်စွမ်းအား
 တို့အပေါ်မူတည်ပြီး လျှပ်ထုတ် လေရဟတ်ကြီးများက
 ထုတ်လုပ်ပေးနေ ကြသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားအဖိုးအခ
 ထက် လေရဟတ် အသေးစားကလေးများက ထုတ်လုပ်
 ပေးသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အဖိုးအခက ပိုမိုကြီးမြင့်
 နေကြသည့်တိုင် လက်တွေ့ကျကျ အသုံးဝင်ခြင်းနှင့်
 မည်သည့်လျှပ်စစ် ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဖြူးမှု အရင်းအမြစ်
 ကိုမျှ အားကိုးရန် မလိုသည့် အားသာချက်များကြောင့်
 တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လေရဟတ်ငယ်များကို တိုး၍ သုံးစွဲ
 လာခဲ့ကြရာ ယခုအခါ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု
 တစ်ဝန်းတွင် တရားဝင် မှတ်ပုံတင် သုံးစွဲနေကြသော
 လေရဟတ်တာဘိုင်စက် အသေးစားကလေးများမှာ

အလုံးရေ ၁၀၀၀၀ အထိ တိုးတက် များပြားလာပြီဖြစ်သည်။ ဖန်လုံအိမ်အာနိသင် ဓာတ်ငွေထုတ်လွှတ်မှု မရှိသည့်အပြင် မည်သည့်အချိန်၌မဆို စွမ်းအင်ကို အသစ်တစ်ဖန် ပြန်လည်ရယူနိုင်သော လေရဟတ်ဖြင့် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုသည် ကနဦး တပ်ဆင်မှု ကုန်ကျ စရိတ်အနေဖြင့်သာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရပြီး လည်ပတ်ထိန်းသိမ်းမှုစရိတ်စက မရှိသလောက် နည်းပါးလှသော လျှပ်ထုတ်လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်များထဲတွင် လေစွမ်းအင်ဖြင့် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းသည် ဘူမိအပူစွမ်းအင်ဖြင့် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုပြီးလျှင် ဒုတိယဈေးအသက်သာဆုံးသော နည်းစဉ်တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည် လျက် ရှိသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံများထဲတွင် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုသည် လေစွမ်းအင်ဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်မှုပမာဏ အမြင့်မားဆုံးသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဂျာမနီ၊ စပိန်၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်တို့ကလည်း လေစွမ်းအင်ဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု အမြင့်မားဆုံး ငါးနိုင်ငံ(Top 5)စာရင်းဝင် နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှင့်တကွ လေစွမ်းအင်ဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှုပမာဏ အမြင့်မားဆုံး ငါးနိုင်ငံတို့၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု စုစုပေါင်းသည် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ လေအား လျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိနေသည်။

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံး၌ ထုတ်လုပ်သုံးစွဲနေကြသော လေအားလျှပ်စစ်ပမာဏ စုစုပေါင်း မှာ ၃၁၈၁၀၅ မီဂါဝပ်ဖြစ်ရာ လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း ကျယ်ပြန့်လာပုံနှင့် အရေးပါပုံတို့ကို ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်သည်။ လေအားလျှပ်စစ်ကို ထုတ်လုပ်ရယူ သုံးစွဲလျက်ရှိ သော နိုင်ငံများထဲတွင် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံသည် တစ်နိုင်ငံလုံး သုံးစွဲလျက်ရှိနေသည့် လျှပ်စစ် ဓာတ်အားပမာဏ စုစုပေါင်း၏ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းကို လေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းများ မှ ရယူသုံးစွဲလျက်ရှိနေရာ လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု အချိုးအစား အမြင့်မားဆုံးသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။

ဂျာမနီနှင့်စပိန်တို့က တစ်နိုင်ငံလုံး လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု၏ ၅ ရာခိုင်နှုန်းကို လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းမှ ရယူသုံးစွဲလျက် ရှိနေကြသလို တရုတ်နိုင်ငံကလည်း တစ်နိုင်ငံလုံး လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု၏ ၁ ရာခိုင်နှုန်းကို လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းမှရယူသုံးစွဲလျက် ရှိနေသည်။ သဲကန္တာရ လွင်ပြင်များ ကျယ်ပြန့်စွာ တည်ရှိနေကြ သည့် အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဒေသများ၌လည်း ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ အလျှံအပယ် တူးဖော် ရရှိနေကြသည့်တိုင် လေတိုက်အားအလွန်ကောင်းသည့် သဲကန္တာရများ၌ လေရဟတ်ဖြင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်သုံးစွဲခြင်းကို စိတ်ဝင်စားစား ရှိလာကြသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်သုံးစွဲခြင်းသည် တစ်နှစ်လျှင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း မှန်မှန်ကြီး တိုးတက်လျက် ရှိနေသည်။

လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်း၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်မှာ စံနှုန်း မီသည့် လေတိုက်ခတ်အားပင် ဖြစ်သည်။ တစ်နာရီလျှင် ကီလိုမီတာ ၂၀ နှုန်းနှင့်အထက် လေတိုက်အားရှိသည့်နေရာမျိုး၌သာ တပ်ဆင်အသုံးပြုနိုင်သော လေရဟတ်တာဘိုင်စက် များအတွက် လူနေမြို့ရွာများ အတွင်း၌ အိမ်ခြေအဆောက်အဦ သိပ်သည်းမှုကြောင့် အဆိုပါ

လေတိုက်နှုန်းမျိုးကို မရရှိနိုင်ပေ။ သို့ဖြစ်၍ လေရဟတ်ကြီးများကို လူနေမြို့ရွာများနှင့် အလှမ်းဝေးရာ လေတိုက်နှုန်း မြင့်မားသည့် လွင်ပြင်ကျယ်ကြီးများ၌သာ တပ်ဆင် တည်ဆောက်နိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့သော လိုအပ်ချက်များကြောင့်ပင် ယခုအခါ ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်ပေါ်၌ လေရဟတ်များ တပ်ဆင်၍ ကမ်းခြေမြို့ရွာများဆီသို့ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သွယ်တန်းပေးပို့ခြင်းမှာ ခေတ်စားလာလျက် ရှိနေသည်။ ကမ်းလွန်ပင်လယ်ပြင်များ၌ အမြဲသဖြင့် တိုက်ခတ်နေသော လေတိုက်နှုန်းမှာ လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ရန် လိုအပ်သည့် အခြေခံ လေတိုက်နှုန်း၏ အထက်၌သာရှိနေခြင်းနှင့် ကုန်းမြေပေါ်မှာထက် လေတိုက်နှုန်းကို မှန်းဆရန် ပိုမိုလွယ်ကူခြင်းတို့သည် ကမ်းလွန်လေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းကို အများက စိတ်ဝင်တစား ရှိလာစေသည့် အကြောင်းရင်းများပင် ဖြစ်ကြသည်။

လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်သည့် လေရဟတ်ကြီးများ၏ တည်ဆောက်ထားပုံအရ လေတိုက်နှုန်း တစ်နာရီလျှင် ကီလိုမီတာ ၉၀ နှုန်းထက် မြင့်တက်လာပါက စက်ကိရိယာများ ပျက်စီးနိုင်ခြေရှိမှုအပေါ် လည်ပတ်မှုကို ထိန်းချုပ်ပေးနိုင်သည့် ယန္တရားတစ်ခု တပ်ဆင်ပေးထားပြီးဖြစ်၍ စိုးရိမ်ပူပန်ရန် မလိုအပ်သော်လည်း လေဖိအားနည်းရပ်ဝန်းအဆင့်မှ မှန်တိုင်းအဆင့်သို့ ကူးပြောင်းတိုက်ခတ်လာနိုင်သည့် မှန်တိုင်းလေပြင်း တိုက်ခတ်မှုကြောင့် လေရဟတ်ကြီးများ လဲပြိုပျက်စီးမှု မရှိစေရန်ကိုမူ တည်ဆောက် တပ်ဆင်သည့် နည်းပညာအဆင့်က မြင့်မားရန် လိုအပ်လာသည်။

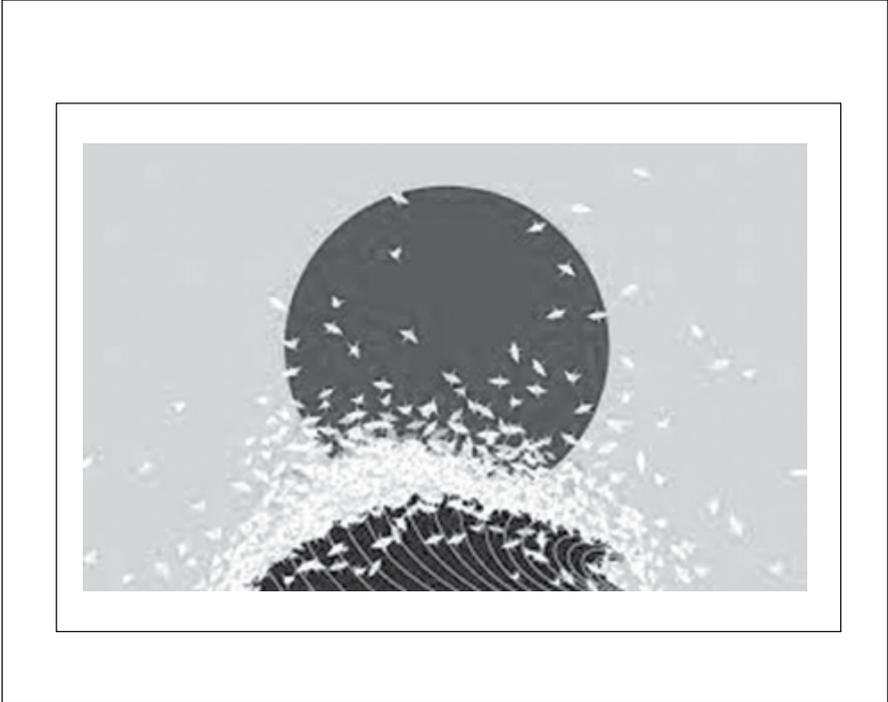
သို့ရာတွင် လေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာနှင့် လုပ်ငန်းများ ခေတ်မစားသေးခင်အချိန်ကတည်းကပင် ခေတ်စားခဲ့သော ကမ်းလွန်ရေန်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကမ်းလွန်ရေန်တွင်းတူးစင်တည်ဆောက်သည့် နည်းပညာက ကမ်းလွန်လေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ပေးမည့် လေရဟတ်အုပ်စုကို ပင်လယ်ပြင်ပေါ်၌ ကြံ့ခိုင်တောင့်တင်းစွာ တည်ဆောက်နိုင်ရန် ကောင်းစွာ အထောက်အကူ ပြုပေးခဲ့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

သိပ္ပံစာရေးဆရာကိုကိုအောင်

ကမ္ဘာကြီးက ဂျပန်နိုင်ငံမှ ဘာတွေသင်ယူနိုင်သလဲ

xlopatmif

“သင်ခန်းစာတစ်ခုကတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ
 စွန့်စားနေထိုင်တတ်ဖို့ သင်ယူရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
 ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုတွေနဲ့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေ
 တစ်ဟုန်ထိုးမြင့်တက်လာတာနဲ့အမျှ
 နိုင်ငံများဟာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှုများမှ
 ပြန်လည်ရုန်းထွက်နိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။
 နာကျင်စရာ အတွေ့အကြုံက
 ဂျပန်နိုင်ငံကို ခံနိုင်ရည်ရှိရေးမှာ
 ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ ဦးဆောင်ခဲ့တယ်။
 တံတားတွေနဲ့ အဆောက်အဦတွေဟာ
 ငလျင်ဒဏ်ခံနိုင်စေဖို့ ခေတ်မီစွာ တပ်ဆင်ထားကြတယ်”

မကြာခင် အိုမင်းပြီး စွမ်းအင်လျော့နည်းလာမယ့်သူတွေအတွက် သက်တမ်းအကြီးဆုံး နိုင်ငံက သင်ခန်းစာတွေ ရှိတယ်။

ဂျပန်အကြောင်း ဇာတ်လမ်းနှစ်ပုဒ်ကို မကြာခဏ ပြောပြကြပါတယ်။ ပထမဇာတ်လမ်း ကတော့ စွမ်းအင်လျော့နည်းသွားတဲ့ သက်ကြီးရွယ်အိုတွေနဲ့ အတူ တက်ကြွမှု လျော့ပါး ဆုတ်ယုတ်သွားတဲ့ ကျဆင်းနေတဲ့ နိုင်ငံတစ်ခုအကြောင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယဇာတ်လမ်း ကတော့ ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ အလွန်အမင်း လုပ်ဆောင်နိုင်တဲ့ အများနဲ့ မတူဘဲ အနည်းငယ် ထူးခြားတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအကြောင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့အစည်းဟာ ဆူရီစားဖို့ ဒါမှမဟုတ် ထူးဆန်းတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အမျိုးမျိုးကို စူးစမ်းရှာဖွေဖို့ နေရာကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေမယ့် ပြင်ပကမ္ဘာနဲ့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ ဆက်စပ်မှု အနည်းငယ်သာ ရှိပါတယ်။ ဒီပုံပြင် နှစ်ပုဒ်လုံးဟာ လူတွေ ဂျပန်နိုင်ငံကို ပစ်ပယ်ဖို့ ဦးတည်စေပါတယ်။ အဲ့ဒါအမှားပါ။

ဂျပန်နိုင်ငံဟာ တခြားနိုင်ငံတွေနဲ့ အလွန်ကွဲပြားခြားနားနေတာ မဟုတ်ပါ။ ဒါဟာ ရှေးပြေးနိမိတ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ၎င်းရင်ဆိုင်နေရတဲ့ စိန်ခေါ်မှုများစွာဟာ အခြားနိုင်ငံ တွေအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပါပြီ။ ဒါမှမဟုတ် ဒီစိန်ခေါ်မှုတွေထဲမှာ ပါဝင်တဲ့ လျင်မြန်တဲ့ အိုမင်းခြင်း၊ လောကီရေးရာ ကိစ္စတွေမှာ တုံ့ဆိုင်းသွားခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေနဲ့ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်တို့အကြား ဘေးသင့်တဲ့ ကြီးမားတဲ့အန္တရာယ်တွေဟာ မကြာခင်

ဖြစ်လာတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီပြဿနာတွေထဲက အချို့ဟာ ဂျပန်နိုင်ငံကို စောစီးစွာ ကျရောက်ခဲ့တဲ့အချက်က ၎င်းတို့ရဲ့ သက်ရောက်မှုတွေကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနဲ့ ဘယ်လိုတုံ့ပြန်ရမလဲဆိုတာ လုပ်ဆောင်ဖို့အတွက် အသုံးဝင်တဲ့ ဓာတ်ခွဲခန်းတစ်ခု ဖြစ်လာ စေပါတယ်။

သင်ခန်းစာတစ်ခုကတော့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ စွန့်စားနေထိုင်တတ်ဖို့ သင်ယူ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုတွေနဲ့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေ တစ်ဟုန်ထိုး မြင့်တက်လာတာနဲ့အမျှ နိုင်ငံများဟာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှုများမှ ပြန်လည်ရုန်းထွက်နိုင် ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နာကျင်စရာ အတွေ့အကြုံက ဂျပန်နိုင်ငံကို ခံနိုင်ရည်ရှိရေးမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ဖို့ ဦးဆောင်ခဲ့တယ်။ တံတားတွေနဲ့ အဆောက်အဦတွေဟာ ငလျင်ဒဏ် ခံနိုင်စေဖို့ ခေတ်မီ စွာ တပ်ဆင်ထားကြတယ်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှာ ကိုဘေးမှာ လှုပ်ခတ်ခဲ့တဲ့ ကြီးမားတဲ့ ငလျင်ကြောင့် လူအတော်များများ ရေပြတ်လပ်ခဲ့ပြီး အဲဒီမြို့မှာ နေထိုင်သူများအတွက် ၁၂ ရက်ကြာ သို့လှောင်ဖို့ မြေအောက်စနစ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ခဲ့တယ်။

ဂျပန်လူမျိုး အတော်များများဟာ သဘာဝဘေး အန္တရာယ်တွေကို တုံ့ပြန်ခြင်းဟာ နိုင်ငံရဲ့ ပြဿနာတစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ လူတိုင်းရဲ့ပြဿနာဖြစ်တယ်လို့ နားလည်ထားကြ ပါတယ်။ ဒါဟာ ကပ်ရောဂါကာလအတွင်း အထောက်အကူ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ နှာခေါင်းစည်း တပ်ခြင်းဟာ လူတိုင်းနီးပါး ဖြစ်ပါတယ်။ G7 နိုင်ငံတွေအနက် ဂျပန်နိုင်ငံဟာ ကိုဗစ်-၁၉ ကြောင့် သေဆုံးနှုန်း အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ပြီး ကာကွယ်ဆေး နှစ်ကြိမ်ထိုးနှုန်း အမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်သင်ခန်းစာတစ်ခုကတော့ လူဦးရေအကြောင်းခြင်းရာက အရေးကြီးခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအများစုဟာ နောက်ဆုံးမှာ ဂျပန်နိုင်ငံလို အသက်ကြီးလာပြီး ကျွဲသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှာ လူ ၁၁ ဦးမှာ တစ်ဦး တိုးလာရာကနေ ၂၀၅၀ မတိုင်ခင်မှာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူခြောက်ဦးမှာ တစ်ဦးဟာ အသက် ၆၅ နှစ်အထက် ရှိလာပါ လိမ့်မယ်။ တရုတ်နိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၅၅ နိုင်ငံမှ လူဦးရေများဟာ ယခုမှ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ကျဆင်းလာမယ်လို့ ခန့်မှန်းထားပါတယ်။ မကြာသေးမီက အချက်အလက် များအရ အိန္ဒိယနိုင်ငံဟာ မျှော်လင့်ထားတာထက် မကြာမီ ကျွဲသွားတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုလုပ် လူဦးရေအမျိုးအစားဟာ ကျယ်ပြောလှပြီး တဖြည်းဖြည်း နဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်ပုံရပါတယ်။ အဲဒီလို မဟုတ်တဲ့တိုင်အောင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလို အင်စတီကျူးရှင်းတွေနဲ့ တစ်ဦးချင်း အပြုအမူ နှစ်ခုစလုံးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲဖို့ တောင်းဆို ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အချိန်ကြာကြာ တက်ကြွနေဖို့က ပဓာနကျပြီး လိုအပ်လှပါတယ်။ ဂျပန် အစိုးရဟာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီတွေကို အသက် ၇၀ အထိ ဝန်ထမ်းတွေထားရှိဖို့ တိုက်တွန်းထားပါတယ်။ အသက် ၇၀ မှ ၇၄ နှစ်ကြားရှိ လူအများအပြားရဲ့ ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စုနှစ် ၂၃ ရာခိုင်နှုန်း ရှိနေရာမှ အခုဆိုရင် အလုပ်အကိုင်များ ရရှိနေပြီ ဖြစ်ပါ တယ်။

လူဦးရေအချိုးအစား ပြောင်းလဲမှုဟာ ကြီးမားတဲ့ စီးပွားရေး စိန်ခေါ်မှုများကို ယူဆောင်လာပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ ၎င်းရဲ့လူဦးရေနည်းပါးမှုကြောင့် ကြီးမားတဲ့ တိုးတက်မှု နှုန်း နှေးကွေးနေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဂျပန်လူမျိုးတွေရဲ့ တစ်ဦးချင်း သုခချမ်းသာကို သင်

ဗျူရိုကရက် များစွာက ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ကို ခေါင်းမာစွာ သံသယရှိနေကြဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အညစ်အကြေးအဖြစ်ဆုံး လောင်စာဖြစ်တဲ့ ကျောက်မီးသွေးကို ဆက်လက် မီးရှို့နေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျို့နေတဲ့ လူဦးရေကို ရင်ဆိုင်ဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုကတော့ လူအများအပြားထဲမှ အများစုကို ရယူဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ ၎င်းရဲ့အလွန်အမင်း ပညာတတ်မြောက်တဲ့ နိုင်ငံသား အများအပြားကို ၎င်းတို့ရဲ့ အရည်အချင်းအတိုင်း နေထိုင်ဖို့ အခွင့်အလမ်းကို ငြင်းပယ်ထားပေမယ့် ဂျပန်နိုင်ငံဟာ ၎င်းရဲ့ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို ဘယ်တော့မှ အသက် မရှင်နိုင်ပါ။ ဆံပင်ဖြူခြင်းကို အလွန်အကျွံ ကန့်ကွက်ခြင်းနဲ့အတူ သမားရိုးကျ ကုမ္ပဏီတွေမှာ သက်ကြီးရွယ်အို အခြေပြု အရောင်းမြှင့်တင်မှုဟာ လူငယ်အသံတွေကို တိတ်ဆိတ်သွားစေပြီး ဆန်းသစ်ဖန်တီးမှုကို ဟန့်တားစေပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် အထက်မြက် ဆုံး ဘွဲ့ရအသစ်များစွာဟာ အစပျိုးလုပ်ငန်းများအတွက် အလုပ်လုပ်ဖို့ နှစ်သက်ကြပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း လုပ်သားအင်အားများထဲသို့ အမျိုးသမီးများ ပိုမိုအလုပ်ရခြင်းအတွက် ကောင်းမွန်တဲ့ အလုပ်တစ်ခု လုပ်ခဲ့ပေမယ့် မြင့်တက်လာဖို့ အခွင့်အလမ်း အတော်နည်းပါးနေသေးပါတယ်။ နှစ်လမ်းသွား အလုပ်သမားစနစ်ဟာ လူငယ်များနဲ့ အမျိုးသမီးများကို မရေရာတဲ့ အချိန်ပိုင်းအလုပ်တွေမှာ ထောင်ချောက်ဆင် ထားပါတယ်။ (အခြားအရာများထဲမှာ ကလေးယူလိုစိတ် နည်းပါးစေပါတယ်။)

နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ အခြားနည်းလုပ်ဖို့ ဖိအားနည်းတယ်လို့ ခံစားရတဲ့အတွက် ကြောင့် အဲဒီအရာအားလုံးကို သည်းခံကြတယ်။ အားနည်းတဲ့ အတိုက်အခံတွေကြောင့် လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီဟာ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ကတည်းက အနှောင့်အယှက် ကင်းလူနီးပါး အာဏာရခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးမင်းဆက်များမှ အကြီးတန်းပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ အများအားဖြင့် ၎င်းတို့ထင်မြင်ယူဆထားတဲ့ လူထုအတွက် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ယနေ့ရဲ့ နှစ်သိမ့်မှုဟာ ပိုမိုတောက်ပတဲ့ အနာဂတ်အတွက် ဖိအားပေးဖို့ တွန်းအားကို မှိန်သွားစေပါတယ်။ ဂျပန် နိုင်ငံရဲ့ နောက်ဆုံးသင်ခန်းစာကတော့ မိမိဘာသာ အားရကျေနပ်မှုရဲ့ အန္တရာယ်အကြောင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ထူးသစ်အောင်

Ref: What the world can learn from Japan, the leaders section, The Economists

အယ်ဒီတာ့စကား

- စူပါပါဝါတို့ ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမည်လော... (ယူကရိန်း၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ်နှင့် ထိုင်ဝမ်အရေး)

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်မှ စစ်ငြေ့သန်းရာနေရာ (Flashpoint from Indo- Pacific)
- ၂။ အနိဒမန်နှင့် နီကိုဘာကျွန်းစု (သို့မဟုတ်) အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာအတွင်းမှ နယူးဒေလီ၏ ခံတပ်

နိုင်ငံရေး

- ၃။ ရုရှား-ယူကရိန်းအရေးအခင်း
- ၄။ စစ်အေးခေတ် တစ်ကျော့ပြန်လာပြီလား
- ၅။ ကပ်ဘေးသင့်နိုင်ငံရေးအစီအစဉ်
- ၆။ သမ္မတပုတင် အိန္ဒိယကို ဘာကြောင့်သွားခဲ့တာလဲ

စီးပွားရေး

- ၇။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွက် သုံးသပ်ချက်
- ၈။ ခါးပတ်တစ်ကွင်းလမ်းတစ်စင်း အစီအစဉ်ဆိုတာဘာလဲ
- ၉။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်ကရေနံ(အပိုင်း-၁)
- ၁၀။ အာရှ ၂၀၅၀
- ၁၁။ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းသစ်များပေးစွမ်းမည့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ် စတင်အသက်ဝင်လေပြီ
- ၁၂။ ဈေးကွက်စနစ်နှင့်အစိုးရ
- ၁၃။ N. Gregory Mankiw ၏ စီးပွားရေးအခြေခံမူများ

စစ်ရေး

- ၁၄။ အာရ်အိုင်စီ၊ ယူအက်စီ၊ ဂျပန်၊ ပြင်သစ်နှင့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်အရေး
- ၁၅။ ကမ္ဘာ့စစ်အင်အားကြီးအမေရိကန် အာဖဂန်နစ္စတန်မှာ ဘာကြောင့်ကျရှုံးရသလဲ
- ၁၆။ တတိယကမ္ဘာ့စစ်ကို ဘယ်အရာတွေကဖြစ်စေနိုင်သလဲ
- ၁၇။ ထိုင်ဝမ်စစ်ပွဲက "စူးအက်အကျပ်အတည်း"မှာ အမေရိကန် အရဲစွန့်ခြင်း
- ၁၈။ ခေတ်သစ်ဒရုန်းစစ်ပွဲ(သို့မဟုတ်)နာဂေါ့-ကရာဘတ်ကို အောင်နိုင်ခြင်း

လူမှုရေး

- ၁၉။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင်အားကောင်းနေသော အဂတိလိုက်စားမှု
- ၂၀။ နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်တတ်သည့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ(NGOs)

ကျန်းမာရေး

- ၂၁။ ကျောက်ကပ်ပျက်စီးသွားသူများအတွက် ဝတ်ဆင်ရသော သွေးသန့်စင်စက်ပစ္စည်းများနှင့် ကိုယ်တွင်းထည့် အစားထိုးဇီဝကျောက်ကပ်တုစက်
- ၂၂။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သေဆုံးမှုအများဆုံးဖြစ်ပြီး ထိပ်ဆုံးရောက်နေသော ရောဂါ (၁၀) မျိုး

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၂၃။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အင်ဒို-ပစိဖိတ် မဟာဗျူဟာ
- ၂၄။ တရုတ်-တူရကီဆက်ဆံရေးနှင့် ကာဒ်ပြဿနာ

နည်းပညာ

- ၂၅။ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာအသုံးချမှုများ
- ၂၆။ လေအားလျှပ်စစ်အသစ်တစ်ဖန်ပြည့်မြဲလှုံ့

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၂၇။ ကမ္ဘာကြီးက ဂျပန်နိုင်ငံမှ ဘာတွေသင်ယူနိုင်သလဲ